

แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทย
ในชุมชนนุรูลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

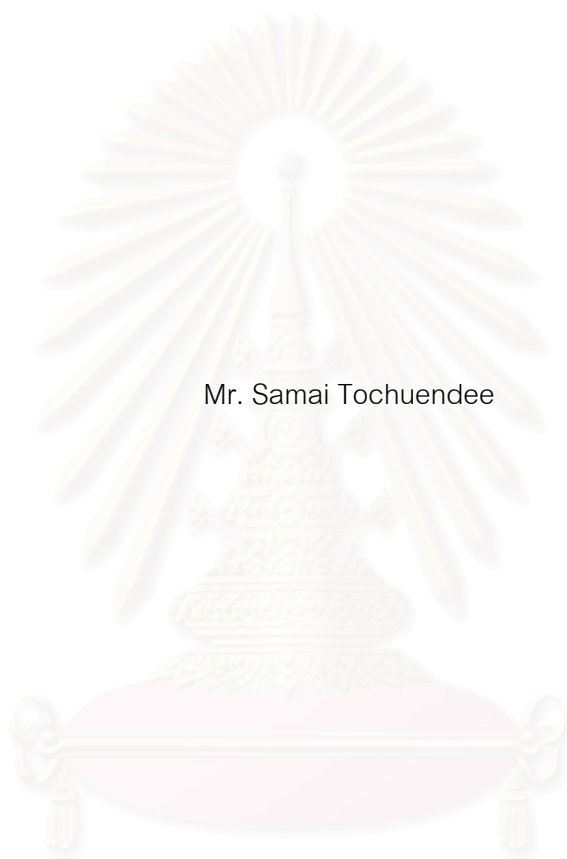

นายสมัย ไต้ะชื่นดี

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PATTERNS OF TELEVISION EXPOSURE AND DOMESTICATION IN
“NUROONISLAM” COMMUNITY OF MINBURI DISTRICT, BANGKOK METROPOLIS

Mr. Samai Tochuendee

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้
ในบ้านของคนไทยในชุมชนมุสลิม เขตมีนบุรี
กรุงเทพมหานคร

โดย

นายสมัย โต๊ะซันดี

สาขาวิชา

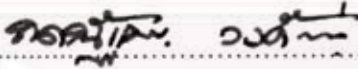
การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

 คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญาณัฐธัญ วงศ์บ้านดู)

 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยวณูเรือน กิติวัฒน์)

 กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ธรรมวิภาน์)

สมัย ใต้ขึ้นดี : แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของ
คนไทยในชุมชนนุรูลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. (THE PATTERNS OF
TELEVISION EXPOSURE AND DOMESTICATION IN "NUROONISLAM"
COMMUNITY OF MINBURI DISTRICT, BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.ศิริชัย ศิริกายะ, 214 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนการเปิดรับชม และลักษณะการใช้
โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยมุสลิมใน
ชุมชนนุรูลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสังเกตการณ์
และสัมภาษณ์เจาะลึก โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความเคร่งครัด กลุ่มที่มีความเคร่งครัด
ปานกลาง และกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเปิดรับชมโทรทัศน์ ได้แก่ เพศ วัย อาชีพ และ
รูปแบบการดำเนินชีวิต มีลักษณะเป็นการเปิดรับชมร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือนและการรับชม
เป็นการส่วนตัว การรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถรวมไปกับการปฏิบัติละหมาดได้ สำหรับพฤติกรรม
การรับชมเนื้อหาข้อความที่ขัดกับหลักการทางศาสนา พบว่ามีการหลีกเลี่ยงด้วยการเปลี่ยนช่อง
สถานี และการรับชมได้ด้วยการใช้วิจารณญาณในการรับชม สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้
โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านคือ จำนวนโทรทัศน์ การจัดพื้นที่ตั้งวางโทรทัศน์ การใช้เวลาและพื้นที่
ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า การใช้โทรทัศน์เกิดขึ้นเป็นบางเวลา มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน
และเป็นของใช้ส่วนตัว ผู้รับชมที่เป็นแม่บ้านและลูกมีลักษณะความกลมกลืนใกล้ชิดกับการใช้
โทรทัศน์มากกว่าผู้เป็นพ่อหรือหัวหน้าครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อนิสิต..... พย กวี ธิ์
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา..... 2551.....

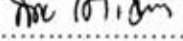
5084920628 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEYWORDS: SELECTIVE EXPOSURE / DOMESTICATION / MUSLIM

SAMAI TOCHUENDEE : THE PATTERNS OF TELEVISION EXPOSURE AND
DOMESTICATION IN "NUROONISLAM" COMMUNITY OF MINBURI
DISTRICT,BANGKOK METROPOLIS. ADVISOR : ASSOC. PROF. SIRICHAJ
SIRIKAYA, Ph.D, 214 pp.

The objectives of this research are to study the patterns of television exposure and domestication in relation with Islamic lifestyle in Nuroonislam community of Minburi District,Bangkok Metropolis which is conducted as qualitative research base on observation and in-depth interview as classified in 3 groups,i.e. seriously religious group,moderately religious group and low religious group

The results of study are found that the factors influencing the television exposure are gender, age,occupation and lifestyle which classified as joint and individual exposure of household members but television exposure is not correspond with Islamic religious rite. The content conflicting to the Islamic religion is avoided by changing the channel and subject to the individual discretion. The factors influencing domestication are number of television,location of television, time spending and space for household members, it is found that television is sometimes jointly and individually domesticated. The housewife and children are more domesticated than the father or family head.

Department:... Mass Communication.....Student's Signature.....

Field of Study: Mass Communication.....Advisor's Signature.....

Academic year:2008.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอความสันติสุขจงประสบแต่ท่าน

ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความรู้ คำแนะนำและแนวทางรวมทั้งให้ความเข้าใจ เกื้อกูล ตลอดระยะเวลาในการศึกษาที่คณะนิเทศศาสตร์ที่ผ่านมา ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฏฐ์ธัญญา วงศ์บ้านคู่ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิตติวัฒน์และรองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ธรรมวิภาชน์ ที่ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะที่มีคุณประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณนายสนั่น(มุฮัมมัด) โต๊ะซันดีและครอบครัว ญาติผู้พี่ผู้มีน้ำใจงาม ที่สละเวลาอันมีค่าทั้งของตนเองและครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและความอดทน รวมถึงชาวชุมชนมุสลิม ผู้มีน้ำใจและเต็มใจช่วยเหลือตลอดระยะเวลาของการเก็บข้อมูล และนายรอซิดี อ่อนหวาน คอเต็บมัศยิดมุสลิมูนี ผู้ให้คำแนะนำในเรื่องหลักการศาสนา

ขอขอบพระคุณน้องๆ เซเว่น วันเดอร์ส ที่ล้มลุกคลุกคลานด้วยกันมา นายอภิวัฒน์ อ่อนแก้ว หัวหน้าทีมผู้เอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างไม่ขาดสาย น.ส.อรวรี วิสวรรณชาติ ที่คอยรับฟังอย่างอารมณ์ดี นายสุเมธ ชัยไธสง น.ส.กมลชนก บุญลาภ น.ส.ภิญญาพัชญ์ ธิกรกุลชญา และน.ส.วรัณธร บุญพิทักษ์ ที่คอยถ่ายเทแรงใจ ให้กำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาตลอดทาง รวมถึงเพื่อนรัก นายไชยรัตน์ วงศ์ศิเรศ นายสาธิต สมหมายและคุณน่าน.ส.วีณา มิตรสมาน ที่คอยให้กำลังใจและเชื่อมั่นเสมอมา

และในท้ายที่สุดขอขอบพระคุณลูกสาวและลูกชายของฮัจยีอับดุลเลาะห์ และนางสะเดี้ยะฮ์ โต๊ะซันดี ผู้ล่วงลับ ที่เราเกิดมาเป็นพี่น้องกัน ให้ความช่วยเหลือ ความรัก ความเข้าใจและความห่วงใย ตลอดช่วงเวลาที่ยากลำบากที่ผ่านมา โดยเฉพาะพี่สาวที่แสนดีทั้งสอง น.ส.อุษา น.ส.สุดา โต๊ะซันดี รวมถึงพี่ชาย นายสมหมาย โต๊ะซันดีและครอบครัว

ขอเอกองค์อัลลอฮฺ(ช.บ.)ทรงตอบแทนความดีงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย	7
1.5 ข้อสันนิษฐาน.....	7
1.6 นิยามศัพท์.....	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	34
3.1 แหล่งข้อมูล	34
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
3.4 การนำเสนอผลการวิจัย.....	46
บทที่ 4 แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความ เคร่งครัด.....	49
4.1 แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์.....	50
4.2 ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน.....	82

บทที่ 5 แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความ เคร่งครัดปานกลาง.....	101
5.1 แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์.....	101
5.2 ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน.....	128
บทที่ 6 แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความ เคร่งครัดน้อย.....	148
6.1 แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์.....	148
6.2 ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน.....	172
บทที่ 7 บทสรุป การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	190
รายการอ้างอิง.....	202
ภาคผนวก ก.....	205
ภาคผนวก ข.....	209
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	214

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัด.....	38
3.2 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง.....	40
3.3 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย.....	42
3.4 ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงการประมาณช่วงเช้าและหกดเวลาของการปฏิบัติละหมาดในแต่ละเวลาในแต่ละวัน.....	16
3.1 แสดงพื้นที่ชุมชนผู้ลี้ภัยอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ.....	36
3.2 การโต้แย้งแสดงเหตุผลเพื่อหาข้อสรุปของStephenToulmin.....	46
4.1 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1.....	51
4.2 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2.....	52
4.3 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก.....	53
4.4 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดใหญ่.....	53
4.5 ลักษณะแผนผังบ้านสองชั้น.....	54
4.6 ตัวอย่างแสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น.....	55
4.7 แสดงพื้นที่การปฏิบัติละหมาดที่ใกล้กับบริเวณที่รับชมโทรทัศน์.....	59
4.8 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น.....	84
4.9 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ห้องนอน.....	86
5.1 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1.....	102
5.2 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2.....	103
5.3 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 3.....	104
5.4 แสดงลักษณะครัวเรือนที่มีบ้านที่เป็นที่ทำงาน.....	130
5.5 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ห้องนอน.....	132
5.6 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ใต้ถุนบ้าน บริเวณใกล้ครัว.....	134
5.7 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ว่างใกล้ที่นอน.....	135
6.1 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1.....	149
6.2 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2.....	150
6.3 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก.....	151
6.4 ลักษณะแผนผังบ้านสองชั้น.....	151
6.5 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ใต้ถุนบ้าน บริเวณใกล้ครัว.....	176
6.6 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ครัว.....	177

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นไม่สามารถแยกออกจากเทคโนโลยีได้ เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทใน การเป็นของใช้ในครัวเรือน (Domestication) เช่นที่ Baker, Hartman, Punie, and Ward (2006) ได้เปรียบเทียบเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเข้ามาเป็นของใช้ในครัวเรือนไว้ว่าเป็น “กระบวนการที่นำสัตว์ป่าเข้ามาเลี้ยงและทำให้เชื่องได้ นั่นคือผู้ใช้เทคโนโลยีต้องมาเผชิญหน้ากับความไม่คุ้นเคย (Strange) และความยากที่จะควบคุม (Wild) จึงต้องมีการฝึกหัดภายในบ้าน (House-trained) ดังเช่นการนำเทคโนโลยีเข้ามารวมอยู่ในโครงสร้างของครัวเรือน, กิจวัตรประจำวัน, ค่านิยมของผู้ใช้ และกับสภาพแวดล้อมในครัวเรือน ในกระบวนการการเป็นของใช้ในครัวเรือนนั้น เทคโนโลยีมีความหมายทางสัญลักษณ์ที่ยาวนานเสมือนสัตว์ป่า ที่ได้กลายมาเป็นสัตว์เลี้ยง และต่อมาได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว, เปลี่ยนจากสิ่งที่ควบคุมได้ยาก มาเป็นสิ่งที่เติมเต็มในทุกๆ วันของการใช้ชีวิต” และพวกเขาได้อธิบายว่า เมื่อการเป็นของใช้ในครัวเรือนกับเทคโนโลยีนั้น “ประสบความสำเร็จ” นั่นคือเทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวอย่างใกล้ชิด คุ้นเคย ควบคุมได้ เทคโนโลยีไม่ได้ถูกมองเป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เป็นตัวสร้างปัญหาและยังทำลายผู้บริโภคสินค้า และยังเป็นข้อถกเถียงกันในครอบครัวกันอยู่ ถึงความสัมพันธ์ของการทำงาน แต่ยังเป็นความสะดวกสบาย, เป็นเครื่องมือที่ให้ประโยชน์ด้วยหน้าที่การทำงานของมัน และยังเป็นสัญลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ เช่น โทรศัพท์, วิทยุ และโทรทัศน์ ที่ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในครัวเรือน”

การเป็นของใช้ในครัวเรือน จึงเป็นกระบวนการที่ครัวเรือนพยายามที่จะจัดการกับเทคโนโลยีซึ่งเป็นหนึ่งในสภาพแวดล้อมของครัวเรือนนั้น เพื่อที่จะควบคุมและนำมาใช้หรือบริโภคให้เกิดประโยชน์ ให้มีความปลอดภัย เหมาะสม และตอบสนองต่อการใช้ชีวิตประจำวันและรูปแบบของวิถีชีวิตในครัวเรือน

เช่นเดียวกับโทรทัศน์ที่ถูกรวมเข้ามาเป็นส่วนประกอบในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คน จนเป็นเรื่องที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า โทรทัศน์นั้นเป็นสื่อและเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมและเป็นของใช้ในครัวเรือน หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ (ออนไลน์) (2551) จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ครัวเรือนไทยมีโทรทัศน์ในสัดส่วนการใช้ ร้อยละ 94 จึงแสดง

ให้เห็นว่าโทรทัศน์เป็นสื่อได้เข้ามามีบทบาทในครัวเรือนของสังคมไทยเป็นอย่างมาก และที่สำคัญ การเปิดรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นกิจวัตรประจำวันในครัวเรือน เพราะในกระแสโลกาภิวัตน์โทรทัศน์สามารถตอบสนองความต้องการการรับรู้ข่าวสาร ในการรับชมเพื่อแสวงหาความรู้ และการให้ความบันเทิงในยามต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียดจากภาระกิจการทำงาน อีกทั้งยังเป็นตัวถ่ายทอดให้เกิดการเรียนรู้ในประสบการณ์ต่างๆ เป็นการสะท้อนแง่มุมต่างๆของการใช้ชีวิต สังคมและวัฒนธรรมจากทุกมุมโลก ผู้รับชมได้เลือกบริโภครายการอันหลากหลายตามความต้องการได้ เมื่อโทรทัศน์เป็นสื่อยอดนิยมที่ผู้คนใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมาก ส่งผลให้ราคาถูกลง และมีศักยภาพของการใช้งานที่แตกต่างกัน ให้ผู้บริโภคได้เลือกตามความต้องการ จึงเห็นได้ว่า บางครัวเรือนจึงมีโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่องด้วย โทรทัศน์เป็นเสมือนศูนย์กลางของบ้านที่ตั้งอยู่ในห้องนั่งเล่น โดยที่ผ่านมากการรับชมโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่สมาชิกในครัวเรือนจะกระทำร่วมกัน มีการเลือกรายการที่รับชมร่วมกัน แต่ในปัจจุบันการรับชมโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่สามารถแยกกันรับชมได้ ในกรณีที่ถ้าสมาชิกคนใดมีความต้องการแยกการรับชมเป็นการเป็นส่วนตัว ก็สามารถแยกไปรับชมรายการจากเครื่องส่วนตัวตามที่ต้องการได้ โทรทัศน์ในครัวเรือนจึงเป็นทั้งตัวเชื่อมโยงให้คนในครอบครัวให้มีกิจกรรมการรับชมร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันโทรทัศน์ยังเป็นตัวที่แยกสมาชิกในครอบครัวออกจากกันอีกด้วย โทรทัศน์จึงสามารถเข้าไปตั้งวางอยู่ในส่วนอื่นๆของบ้าน เช่นห้องนอน หรือแม้แต่ห้องครัว นี่คือนวัตกรรมที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงตลอดมาของโทรทัศน์ และในปัจจุบันนอกจากการมีโทรทัศน์ในครัวเรือนแล้ว โทรทัศน์ยังสามารถเข้าไปอยู่ในเกือบทุกที่ของการใช้ชีวิตประจำวัน เช่นในรถ หรือแม้แต่ในโทรศัพท์มือถือที่สามารถนำติดตัวไปได้

ดังที่ Morley (2006) อ้างถึง Matthew Geller(1990,p.7)ว่า ในบริบทอันยาวนานของการเดินทางของโทรทัศน์กับการเป็นของใช้ในครัวเรือน จากจุดเริ่มต้นที่เหมือนเป็น"คนแปลกหน้า" ที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาสู่ที่เป็นสาธารณะ/สถานที่ที่เป็นทางการของบ้าน(ในห้องนั่งเล่น) ผ่านการพัฒนาในการจัดวางอันหลากหลายในครัวเรือน และอย่างค่อยเป็นค่อยไป ที่โทรทัศน์ได้แทรกซึมพื้นที่ใกล้ชิดเรามากขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในครัว และในห้องนอน ที่ซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลหรือระบบสื่อโดยตรงของบุคคล ซึ่งทำที่สุดก็สามารถนำติดตัวไปได้ จนเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย

จากบทบาทและความสำคัญของโทรทัศน์ ในความหมายเป็นเทคโนโลยีเป็นของใช้ในบ้าน ภายในสภาพแวดล้อมของครัวเรือน ที่เป็นทั้งวัตถุเทคโนโลยีและสื่อข้อความ(object and medium:double articulated) การรับชมโทรทัศน์ของผู้ชมจึงเป็นการเลือกเปิดรับชมและการบริโภคเนื้อหารายการ ทำให้โทรทัศน์ถูกกำหนดจุดมุ่งหมายในการรับชมในลักษณะที่เป็นสื่อผู้ถ่ายทอด และการเลือกรับชมรายการเป็นเสมือนการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคนั่นเอง

Morley (1992) ได้อธิบายถึงลักษณะการบริโภคเทคโนโลยีของการใช้ชีวิตในครัวเรือนว่า “มันเป็นเหตุผลที่ชัดเจนว่า 40 ปีที่ผ่านมาได้มองเห็นการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในความหลากหลายทั้งมวลของการบริโภคเทคโนโลยีในครัวเรือน และการวิจัยในปัจจุบัน เสนอแนะว่าการรวมตัวของเทคโนโลยีนั้นไปยังสภาพแวดล้อมชีวิตในครัวเรือนนั้น ได้ส่งผลให้เห็นความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรม ที่จริงแล้วมันสามารถอธิบายว่า ครัวเรือนและครอบครัวได้สร้างเทคโนโลยีของพวกเขาในทางที่แตกต่างกัน ทั้งแบบแผนและการจัดตั้งวาง เช่นเดียวกับโทรทัศน์ ด้วยการเพิ่มระดับความสามารถในการใช้และการเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีอื่นๆ กำลังถูกทำให้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาโดยสิ่งเหล่านี้ผู้ทำการตลาดได้ให้มันเป็นเพียงของใช้ในบ้าน แต่โทรทัศน์นั้นเป็นทั้งสองอย่างคือเป็นทั้งสื่อ และข้อความ ที่กำลังกลายเป็นกุญแจที่นำไปสู่เทคโนโลยีอื่นๆกับการปรับระดับให้สอดคล้องกับสินค้าและบริการสำหรับการใช้ชีวิตในครัวเรือน

Silverstone(2006) ได้อธิบายว่า การเป็นของใช้ในครัวเรือน (Domestication) เป็นกระบวนการบริโภค เกี่ยวพันกับสิ่งประดิษฐ์และการออกแบบ รวมทั้งเป็นกรอบสถานการณ์ของเทคโนโลยีเป็นเช่นวัตถุในเชิงสัญลักษณ์ของค่านิยมและความต้องการ

ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้บรรทุกเนื้อหาข้อความอันหลากหลายจากสาธารณะ มาสู่มวลชนผู้รับชมจำนวนมาก สำหรับในบริบทสังคมไทยที่มีผู้รับชมที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านประชากร ด้านแนวคิด ค่านิยม ศาสนา วัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิต และด้วยความแตกต่างเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบ และสะท้อนแบบแผนการดำเนินชีวิตรวมทั้งสภาพแวดล้อมภายในครัวเรือนของผู้รับชมให้แตกต่างกันไปด้วย แบบแผนการเปิดรับชม และการใช้โทรทัศน์เพื่อการบริโภค ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวันในครัวเรือนนั้นจึงย่อมมีความแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน อีกทั้งความหลากหลายของเนื้อหาข้อความจากรายการต่างๆที่สื่อโทรทัศน์นั้นที่ไม่ได้ส่งมาเป็นการเฉพาะกับผู้รับชมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และยิ่งเพื่อตอบสนองของคนกลุ่มใหญ่ของสังคม ในส่วนผู้รับชมก็มีอิสระในการเลือกเปิดรับชมเนื้อหาข้อความจากรายการเหล่านั้น จึงสันนิษฐานได้ว่า ถ้าผู้ชมที่มีลักษณะที่เหมือนกันเป็นกลุ่มเดียวกัน(เช่นในด้านเชื้อชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต ฯลฯ)จึงควรมีลักษณะแบบแผนการเปิดรับชม และการจัดการการใช้สื่อโทรทัศน์ เพื่อการบริโภคในฐานะที่เป็นของใช้ในบ้านที่เหมือนกันหรืออาจจะแตกต่างกัน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ได้เลือกศึกษากลุ่มผู้รับชมในบริบทสังคมไทยที่มีความแตกต่างกันในการนับถือศาสนาเพื่อศึกษาแบบแผนการเปิดรับชม และลักษณะการเป็นของใช้ในบ้านของโทรทัศน์ในครัวเรือน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิต และมีแบบแผนการปฏิบัติตนของการใช้ชีวิตตามหลักการของศาสนาอย่างชัดเจน โดยมีบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งเป็นโองการจากพระผู้เป็นเจ้า คือพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮาน่าฮูว่าตาอาลา หรือ ซ.บ.) และมีศาสดาคือท่านนบีมูฮัมมัด (ซอลลอลลอฮูออลัยฮิวะซัลลัม หรือ ซ.ล.) เป็นผู้นำโองการจากพระผู้เป็นเจ้ามาเผยแพร่ สั่งสอน และท่านศาสดาได้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้กับประชาชาติของท่าน บทบัญญัติของศาสนา เป็นหลักธรรมนุญในการดำเนินชีวิตให้มุสลิมทุกคนยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อิสลามเป็นแบบแผนที่ครอบคลุมทุกมิติของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ฯลฯ โดยมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งจากภายในครอบครัว และสังคม ที่มุสลิมทุกคนต้องมีศรัทธาเชื่อมั่นตามหลักการศรัทธา(รูกูนอิหม่าน) อย่างไม่มีเงื่อนไขและยึดถือปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติ(รูกูนอิสลาม)อย่างเคร่งครัด

ดังเช่นที่ เสาวนีย์-รุจีระอัมพร จิตต์หมวด (2522) ได้ให้คำนิยามว่า วัฒนธรรมอิสลาม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตหรือรูปแบบของพฤติกรรมตลอดจนสิ่งสร้างสรรค์ต่างๆ ที่นำมาจากหรืออยู่ในขอบข่ายของคัมภีร์อัลกุรอาน และสุนนะหฺของท่านศาสดามูฮัมมัด (ซ.ล.) ฉะนั้น วัฒนธรรมอิสลามจึงมีลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สังคมหรือสิ่งแวดล้อม เช่นวัฒนธรรมอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางนามธรรม จนมีผู้สรุปว่าวัฒนธรรมอิสลามเป็นวัฒนธรรมที่แข็ง (สุนนะหฺ หมายถึง บรรดาโองาต วจนะ(หะดีษ) การปฏิบัติ(จริยวัตร) และคำชี้ขาดในปัญหาใดปัญหาหนึ่งของท่านศาสดามูฮัมมัด(ซอลฯ) ตลอดจนคำกล่าวและการปฏิบัติของสาวก ซึ่งท่านศาสดาให้การรับรองหรือไม่คัดค้าน)

ศาสนาอิสลามมีหลักการศรัทธา(รูกูนอิหม่าน) และหลักปฏิบัติ(รูกูนอิสลาม) ของศาสนา เป็นกำหนดรูปแบบวิถีชีวิตของคนมุสลิม และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่นการปฏิบัติศาสนกิจประจำวันด้วยการละหมาด 5 เวลา การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การบริจาคทาน รวมถึงการดำเนินชีวิตตั้งแต่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนแต่มีแนวทางหลักการทางศาสนาให้ยึดถือปฏิบัติทั้งสิ้น แม้กระทั่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับชมโทรทัศน์ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ในแต่ละบริบทของสังคมมุสลิมมีการเปิดรับชมโทรทัศน์แตกต่างกันออกไป โดยหลักการแล้วการรับชมโทรทัศน์(Medium)ไม่ใช่สิ่งที่จะต้องห้ามในศาสนาอิสลาม แต่สิ่งสำคัญนั้นเป็นเนื้อหาข้อความ(Content) ที่ปรากฏในโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ต้องให้ความระมัดระวังในการรับชม ถ้าเป็นเนื้อหาข้อความที่ขัดต่อหลักการทางศาสนาก็ถือว่าไม่เป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติให้รับชมได้

ตามที่ เซค ดร.ยูซูป กอรรฎอวี(สำนักข่าวกรูอ่านแห่งอิหร่าน www.iqna.ir/th/news_:2008) เลขาธิการสหภาพอุละมาห์(นักปราชญ์)มุสลิมโลก กล่าวว่า ก่อนหน้านี้บรรดาอุละมาห์ออกคำพิตวา(คำวินิจฉัย)ว่าห้ามดูโทรทัศน์ แต่ปัจจุบันการดูโทรทัศน์ได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสารและเผยแพร่ศาสนาอิสลาม และถือได้ว่าเป็นสื่อหนึ่งที่แข็งแกร่งในการนำเสนอ

ในบางบริบทสังคมมุสลิมเมื่อเห็นว่าตัวเนื้อหาข้อความส่วนใหญ่ มักปรากฏสิ่งที่ขัดต่อหลักการศรัทธา และแนวทางปฏิบัติศาสนา และไม่สามารถควบคุมได้ จึงมีการห้ามเปิดรับชมโทรทัศน์ แต่ในบางบริบทสังคมมุสลิมนั้นไม่ได้มีการห้ามการเปิดรับชม แต่ตัวมุสลิมผู้รับชมต้องมีการเลือกรับชมให้อยู่ในแนวทางที่สอดคล้อง และไม่ขัดต่อกับหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติของศาสนา อีกทั้งการใช้เวลาในการรับชมโทรทัศน์ต้องไม่ขัดต่อการใช้เวลาในการปฏิบัติศาสนกิจประจำวันด้วย

ในช่วงของการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คนไทยมุสลิมในชุมชนรู้ลอิสลามท่านหนึ่ง คือนายอิสมาแอล ยูฮันเงาะ ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในการเดินทางไปทำงานรับจ้างก่อสร้างที่อำเภอบันนังสะตา จังหวัดยะลา โดยบอกเล่าถึงบริบทสังคมมุสลิมที่มีความเคร่งครัดทางศาสนาอิสลามในพื้นที่ดังกล่าวกับการรับชมโทรทัศน์ว่า “จะไม่ค่อยดูโทรทัศน์กัน นอกจากรับชมข่าวกับเรื่องศาสนา เด็กวัยรุ่นก็จะดูกีฬา ดูฟุตบอล เขาจะมาดูที่บ้านพักคนงานของพวกเรา บางบ้านก็ไม่มีโทรทัศน์ เขาจะปฏิบัติละหมาดกันอย่างเคร่งครัดมาก ถ้าต้องถือศีลอดแล้วใครไม่ถือ หรือ ไม่ละหมาดวันศุกร์ แล้วยังเดินให้เห็นจะเป็นเรื่องได้ ไม่มีที่จะนุ่งกางเกงขาสั้นกัน ขนาดผมดูโทรทัศน์ดูละคร เขาก็จะเตือนว่าไม่สมควร ที่ผมได้ดูโทรทัศน์เพราะคนงานผู้หญิงที่ไปอยู่ที่นั่นเขาชอบละคร แต่แฟนของเขาก็ไม่ดูโทรทัศน์เลย..”(นายอิสมาแอล ยูฮันเงาะ, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า ในบริบทของคนมุสลิมไทยในแต่ละท้องถิ่น มีลักษณะการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน แสดงถึงเนื้อหารายการในโทรทัศน์นั้นยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างกลมกลืนกับสังคมคนไทยมุสลิมในบางพื้นที่ แต่สำหรับบริบทสังคมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่โทรทัศน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของครัวเรือน โทรทัศน์จึงไม่ได้เป็นสื่อเพื่อเผยแพร่ศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหารายการที่แสดงถึงวัฒนธรรม ข่าวสาร ความรู้และความบันเทิงที่หลากหลายจากผู้ผลิตสาธารณะ เป็นสื่อเทคโนโลยีของใช้ในบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมของการใช้ชีวิตในครัวเรือนของคนไทยมุสลิม ที่มีการเปิดรับชมและการจัดการ อันอยู่ภายใต้โครงสร้างของวิถีชีวิตครอบครัวมุสลิมที่มีศาสนาอิสลามกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตไว้ โทรทัศน์ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งการใช้เวลาในชีวิตประจำวันของคนมุสลิมที่มีการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน(การละหมาด) ซึ่งเป็นความแตกต่างไปจากครัวเรือนของคนไทยโดยทั่วไป จาก

ความแตกต่างในบางประการของรูปแบบการดำเนินชีวิต ในฐานะที่โทรทัศน์นั้นเป็นของใช้ในบ้าน เพื่อมีไว้สำหรับการใช้ และการบริโภคสำหรับครัวเรือนคนไทยมุสลิม ย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อ การเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิม และลักษณะการเป็นของใช้ในการใช้ชีวิตในครัวเรือนด้วย เช่นกันนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาว่าภายใต้บริบทสังคมเมืองในสังคมไทยนั้น แบบแผนการเปิดรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิมนั้นเป็นอย่างไร และลักษณะการใช้โทรทัศน์ใน ในฐานะที่เป็นเทคโนโลยีของใช้ในครัวเรือนอย่างหนึ่ง เพื่อการบริโภคนั้นเป็นอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตของครัวเรือนคนไทยมุสลิมอย่างไร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกชุมชนนุ้ลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยอาศัย ลักษณะของการเป็นชุมชนที่มีคนไทยมุสลิมอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก และมีลักษณะของรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อยู่ในสังคมของวัฒนธรรมอิสลาม โดยยังมีลักษณะของชุมชนที่เป็น สังคมแถบชานเมือง มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบบแผนการเปิดการรับชม และลักษณะ การใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยมุสลิม

1.2 ปัญหาวิจัย

1. ลักษณะแบบแผนการเลือกเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิมในชุมชนนุ้ลอิสลามเป็นอย่างไร
2. คนไทยมุสลิมกับการรับชมโทรทัศน์นั้นถูกกำหนดโดยหลักการศาสนาอิสลามอย่างไร
3. ลักษณะของการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยมุสลิมในชุมชนนุ้ลอิสลามเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ ของคนไทยมุสลิม ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิต
2. เพื่อทราบถึงการกำหนดหลักการทางศาสนาอิสลาม กับการรับชมโทรทัศน์ของคนมุสลิม

3. เพื่อทราบถึงลักษณะการใช้โทรทัศน์ในการเป็นของใช้ในบ้าน เพื่อการบริโภคในครัวเรือนของคนไทยมุสลิม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา ลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิม และการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยมุสลิม โดยครอบคลุมทั้งการเปิดรับจากฟรีทีวี เคเบิลทีวี โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม และการเชื่อมต่อโทรทัศน์กับสื่อต่างๆเช่น เครื่องเล่นดีวีดี เป็นต้น โดยเลือกชุมชนนุรุลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการศึกษาในช่วงเดือนตุลาคม 2551 ถึง มกราคม 2552

1.5 ข้อสันนิษฐาน

1. การรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิมในชุมชนนุรุลอิสลาม เป็นการเลือกเปิดรับชมร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิต

2. คนไทยมุสลิมมีความรู้ในหลักการทางศาสนา ที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับชมเนื้อหาข้อความที่ขัดกับหลักการทางศาสนา แตกต่างกัน

3. คนไทยมุสลิมมีลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านที่แตกต่างกัน โดยมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิต

1.6 นิยามศัพท์

แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมในการเปิดรับชมโทรทัศน์ภายในครัวเรือน ลักษณะของเนื้อหาที่เลือกเปิดรับและหลีกเลี่ยงไม่เปิดรับ

รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง ลักษณะการใช้ชีวิตตามแนวทางและแบบแผนของตนเอง ศรัทธาเชื่อมั่น และยึดถือปฏิบัติ โดยมีความเกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม ความสนใจและความคิดเห็นในลักษณะต่างๆไป

ลักษณะการใช้โทรทัศน์ในครัวเรือน หมายถึง กระบวนการที่ครัวเรือนได้นำโทรทัศน์เข้ามาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมในครัวเรือนในฐานะที่เป็นของใช้ มีลักษณะการจัดการ การควบคุม การใช้และการบริโภค ให้มีความกลมกลืนสอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตในครัวเรือน

การปฏิบัติศาสนกิจ(อิบาดะห์) หมายถึงการปฏิบัติตนเพื่อการระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า เช่น การละหมาด เพราะการละหมาดวันละ 5 เวลาถือเป็นศาสนกิจหลักประจำวันที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติทุกวัน

ความเคร่งครัด หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอในการดำเนินชีวิตที่อยู่ในกรอบและปฏิบัติตามบทบัญญัติหลักธรรมคำสอนทางศาสนาอิสลาม (ซึ่งแต่ละปัจเจกบุคคลมีระดับความเคร่งครัดแตกต่างกันไปและสามารถเปลี่ยนแปลงได้)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอถึงแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ และการใช้โทรทัศน์ในลักษณะที่เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยมุสลิมในบริบทสังคมเมืองในสังคมไทย ซึ่งมีศาสนาอิสลามเป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์รายการ การนำเสนอเนื้อหารายการ และช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตสำหรับผู้รับชมกลุ่มนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยในชุมชนมุสลิม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ เป็นการศึกษาถึง ลักษณะการเลือกเปิดรับชมโทรทัศน์และลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มคนไทยมุสลิม ที่มีวิถีชีวิตตามแนวทางศาสนาอิสลามเป็นมีหลักการและข้อบัญญัติทางศาสนาเป็นหลักกรรมณูที่กำหนดรูปแบบแผนการดำเนินชีวิต จากการกำหนดปัญหานำวิจัย วัตถุประสงค์ และข้อสันนิษฐานดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้เพื่อนำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

1. จากวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อทราบถึงลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิม ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการศึกษาดังนี้

แนวคิดการเลือกเปิดรับสาร (Selective Exposure)

ปรมา สตะเวทิน(2538) ได้อธิบายลักษณะการเลือกเปิดรับสื่อไว้ว่า แต่ละคนมีโอกาสที่จะรับสารจากแหล่งหรือผู้ส่งสารต่างๆจำนวนมากมาย แต่ประชาชนมีเวลาและความสามารถที่จำกัดในการจะรับสารจากแหล่งต่างๆ รวมทั้งประชาชนมีความพอใจหรือไม่พอใจแหล่งหรือผู้ส่งสารแตกต่างกันไป ดังนั้นในการใช้สื่อมวลชน ประชาชนจึงเลือกที่จะเปิดรับหรือเลือกที่จะใช้สื่อมวลชนตามความปรารถนาของตน...โดยปกติแล้วเราจะเลือกใช้สื่อมวลชนที่เสนอข่าวสาร และความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดและทัศนคติของเราทั้งนี้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วคนเรามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะปกป้องรักษาและส่งเสริมความคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยที่ Klapper (1960) ได้อธิบายว่า การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) นั้นเป็นขั้นอันดับแรกในกระบวนการเลือกรับสาร(Selective Processes) ซึ่งหมายถึงแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเลือกเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจที่มีอยู่เดิม เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา หรือสนองความต้องการของตน ในกระบวนการเลือกรับสารนั้น มี 4 ลักษณะเป็นขั้นตอนดังนี้

1.การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารต่างๆตามความสนใจและความต้องการเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา หรือสนองความต้องการของตน

2.การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) นอกจากบุคคลจะเลือกรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้นๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติ หรือความคิดดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกของเขา จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พอใจ

3.การเลือกรับรู้และการเลือกตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) หลังจากเลือกเปิดรับสื่อ เลือกสารตามความเหมาะสม และตามความต้องการของตนเองแล้ว ในขั้นต่อไปคือการเลือกรับรู้และเลือกตีความสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับประสบการณ์ทัศนคติและความเชื่อของตน ข้อความหรือข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความคิดทัศนคติ ความเชื่อที่ตนเองมีอยู่ก็จะถูกตัดทิ้งไป

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากทีบุคคลให้ความสนใจ เลือกรับรู้ และตีความข่าวสาร ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการ จำเข้าไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะเดียวกันก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกันกับความสนใจของตนเอง

ผู้รับสารนั้นมีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ และข่าวสารตามแบบเฉพาะของแต่ละคนแตกต่างกันไป แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อ นั้น John C.Merrill and Ralph L.Lowenstein (1971) ได้สรุปว่าเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ (อ้างถึงใน สิทธิรัตน์ น้อยสง่า,2544)

1. ความเหงา ปกติคนเราย่อมจะไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิดกกังวล หวาดกลัว จึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่ม กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยได้ เมื่อไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลอื่นได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุดคือการอยู่กับสื่อต่างๆที่ใช้ในการสื่อสาร บางคนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่า ที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ เพราะสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงา ที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือทางสังคมให้แก่ตนเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น ในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอข่าวสาร โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองที่สุด ไปถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองที่สุด และไม่ว่าสิ่งที่สนองความอยากรู้อยากเห็นนั้น จะเกิดจากวัตถุประสงค์ของ ความคิด หรือการกระทำของเพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมโลก

ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆนอกเหนือจากที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตัวเองมากที่สุด คงจะไม่มีอะไรดีกว่าสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งนี้มีไว้เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่างๆ เช่นสาเหตุของเหตุการณ์ ผู้เกี่ยวข้องับเหตุการณ์นั้น รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่นด้วย

3.ประโยชน์ใช้สอย โดยพื้นฐานมนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสาร จึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผลเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมบารมี ช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบาย รวมทั้งทำให้ตนเองเกิดความสุขสนทนกันบันเทิงข่าวสารเหล่านี้จะให้คุณประโยชน์ในทางปฏิบัติ ในทางจรรโลงจิตใจ หรือแม้ทางความคิด ก็สามารถหาได้จากสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่ Wilbur Schramm (1954) ได้ให้หลักซึ่งเป็นเหตุผลของการเลือกสื่อว่า คนเราย่อมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด และได้รับประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด หมายความว่า ผู้อ่าน ผู้ดู หรือผู้ฟังก็ จะเลือกรับสื่อที่ตนเองมีความสะดวกที่สุด ซึ่งที่จริงความสะดวกเป็นสิ่งที่มนุษย์เราต้องการอยู่แล้วในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน จึงหมายความว่ารวมทั้งกิจกรรมและพฤติกรรมทางการสื่อสารด้วยการใช้ความพยายามน้อยที่สุดในการรับสื่อซึ่งมาจากหลายปัจจัย เช่น ความพร้อม ความสะดวก ค่าใช้จ่ายที่จะใช้สำหรับซื้อสื่อ เวลา ที่รับสื่อ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ในด้านผลตอบแทนที่ผู้ใช้สื่อคาดว่าจะได้รับ โดยทั่วไปมีอยู่ 2 ชนิด เนื้อหาของสื่อที่ให้ผลตอบแทนเร็ว คือ คือสามารถตอบสนองได้ในทันที เป็นเนื้อหาที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด หรือแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับโดยไม่ยากนัก เช่นเรื่องราวเกี่ยวกับ กีฬา บันเทิง ดาราภาพยนตร์ อาชญากรรม ฯลฯ เป็นเรื่องราวที่ผู้รับสารอาจมีส่วนร่วมทางความรู้สึก โดยไม่ต้องตื่นเต้น หรือเคร่งเครียดด้วยการไปร่วมในเหตุการณ์จริง สำหรับผลตอบแทนช้า เป็นเนื้อหาข่าวสารประเภทที่ให้ประโยชน์ทางความรู้ แก่ผู้รับสารซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม เช่น ข่าวสารสุขภาพอนามัย ข่าวสารการเมือง เป็นต้น

นอกจากความพยายามที่จะใช้การตอบสนองที่จะได้รับจากการใช้สื่อ อาจพิจารณาในแง่ของมูลค่า หรือสิ่งที่ผู้รับสารยินดีจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งตอบแทนที่จะได้จากสื่อมวลชนโดยง่าย สิ่งสำคัญเกี่ยวกับการเลือกรับสื่อและข่าวสารของผู้รับสารคือ ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อนรวมทั้งอคติของตนเองอย่างไร้ตัวเสมอ ดังนั้นผู้รับข่าวสารที่สอดคล้องกับท่าทีและจิตใจที่มีอยู่ก่อนแล้ว ข่าวสารที่แสวงหาจึงไม่เป็นข่าวสารที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตนเอง

4.ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป นอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับอายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบอื่นที่ไม่สามารถเห็นได้ชัด เช่น ทักษะ ทักษะ ความคาดหวัง ความกลัว ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการใช้สื่อ และสื่อแต่ละอย่างก็มี “ลักษณะเฉพาะ” ของสื่อแต่ละอย่างจึงมีส่วนที่ทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละคนยอมหันเข้าหา ลักษณะเฉพาะของสื่อเพื่อให้ออกสนองความต้องการ ทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

Elihu Katz (1968) ได้กล่าวถึง 5 ปัจจัยในการเลือกเปิดรับสาร ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพ การสื่อสารดังนี้

1.ประโยชน์ (Utility) เมื่อเนื้อหาของข้อความให้ประโยชน์หรือตรงกับความสนใจ ของผู้รับสารก็จะได้รับการเลือกรับชมมากกว่าเนื้อหาข้อความที่ผู้รับสารไม่เห็นประโยชน์หรือตรงกับ ความสนใจ

2.ความสนใจในการหาคำตอบ (ทางสว่าง) ด้วยตนเอง (Enlightened self Interesting) นั่นคือ เมื่อข้อมูลข่าวสารต่างๆไม่สามารถตอบคำถามที่อยู่ในความตั้งใจของผู้รับสาร ที่ต้องการได้ข้อมูลนั้น ผู้รับสารก็จะไม่แสดงตัวเองต่อผู้ส่งสาร

3.ความใกล้ (Proximity) หมายถึงเนื้อหาหรือแหล่งข้อมูลนั้นมีคุณค่าที่เป็นความ ใกล้กับความต้องการของผู้รับสาร ทำให้เกิดความ需求和ตอบสนองความต้องการของผู้รับ สารได้ในทันที เช่นการโฆษณาร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดในเวลาใกล้มื้ออาหารเย็นของผู้คน

4.ความเกี่ยวพัน (Involvement) หมายถึงประเด็นหรือสิ่งๆที่ผู้รับสารนั้นมีความ เกี่ยวพันอยู่ หรือสนใจเป็นอย่างมาก ก็จะทำให้ผู้รับสารเปิดรับเนื้อหาที่มีความเกี่ยวพันกับสิ่งนั้น มากขึ้น เช่นแฟนฟุตบอลที่แสวงหาข้อมูลทีมที่ตนชอบ ตารางการแข่งขัน วิดีโอเกมส์การแข่งขัน ไม่ รับข้อมูลที่เป็นลบกับทีมที่ตนชอบ เป็นต้น

5.ความสอดคล้องและเสริมกำลัง (Consistent & Reinforcing) ผู้รับสารจะเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องหรือส่งเสริม ต่อทัศนคติและความเชื่อและคุณค่าของพวกเขา

และดังที่ ศิริชัย ศิริภาวะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531) ได้ปรับปรุงตัวแบบแนวคิดที่เสนอ โดย McQuail และคณะ(1972) เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องของการใช้สื่อมวลชนของผู้รับสารดังนี้

1.สารสนเทศ

1.1 เพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และ สภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก

1.2 เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในทางปฏิบัติหรือความคิดเห็น และในการตัดตัดสินใจ

1.3 สนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและสนองต่อความสนใจ

1.4 ให้ความรู้เป็นการศึกษาด้วยตนเอง

1.5 สร้างความรู้สึกที่มั่นคง โดยใช้ความรู้ที่ได้มาจากสื่อมวลชน

2. สร้างความมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล

2.1 ให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล

2.2 ให้ตัวแบบทางพฤติกรรม

2.3 แสดงออกร่วมกับค่านิยมของคนอื่นๆ(ในสื่อมวลชน)

2.4 มองทะลุลึกเข้าไปภายในตนเอง

3. การรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

3.1 มองทะลุลึกเข้าไปในสภาพแวดล้อมของผู้อื่น

3.2 แสดงออกร่วมกับผู้อื่น และเกิดความรู้สึกในลักษณะที่เป็นเจ้าของ

3.3 นำไปใช้ในการสนทนาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

3.4 ใช้แทนเพื่อน

3.5 ช่วยในการดำเนินตามบทบาททางสังคม

3.6 สร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม

4. ความบันเทิง

4.1 การหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่างๆ

4.2 การผ่อนคลาย

4.3 ได้วัฒนธรรมที่เป็นของแท้และได้รับความสนุกสนานทางสุนทรีย์

4.4 ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป

4.5 ปลดปล่อยอารมณ์

4.6 เป็นการกระตุ้นทางเพศ

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดการเลือกเปิดรับสารจากสื่อมวลชน ซึ่งได้แสดงถึงปัจจัยต่างในการเปิดรับ รวมถึงกระบวนการในการเลือกเปิดรับสารมาใช้ในการวิเคราะห์ ลักษณะและปัจจัยในการเลือกเปิดรับชมเนื้อหารายการโทรทัศน์ของกลุ่มคนไทยมุสลิมในแต่ละกลุ่ม ที่เกิดจากความสนใจหรือปัจจัยใดในการเลือกรับชมรายการต่างๆ มาประกอบกับแบบแผนการเปิดรับชมที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบของการดำเนินชีวิต

หลักความศรัทธาและหลักการปฏิบัติในศาสนาอิสลาม

รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนมุสลิม อยู่บนพื้นฐานของหลักการความมีศรัทธาในศาสนา โดยอิสลามได้กำหนดหลักการศรัทธาเบื้องต้นที่สำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจของศาสนาอิสลามจากหลักการศรัทธาที่ส่งผลต่อได้การปฏิบัติอันได้แสดงถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของมุสลิม หลักการศรัทธาที่ว่านั้นเรียกว่า รุกุ่นอิหม่าน มีทั้งหมด 6 ประการคือ

1. การศรัทธาว่าพระองค์อัลลอฮฺ (ช.บ.) นั้นเป็นพระเจ้า
2. การศรัทธาต่อบรรดามาลาอิกะฮ์ (เทวดา) ของพระองค์อัลเลาะห์
3. การศรัทธาต่อคัมภีร์ (ศาสนบัญญัติ) ของพระองค์อัลเลาะห์
4. การศรัทธาต่อบรรดารอซูล (ศาสนทูต) ของพระองค์อัลเลาะห์
5. การศรัทธาในวันสิ้นโลก (วันอาคิเราะห์) และการตอบแทน (การฟื้นคืนชีพ) ในวันสิ้นโลก (วันกิยามะห์) ว่ามีอยู่จริง

6. การศรัทธาต่อการกำหนดกฎศกาวการณ์นั้นมาจากพระองค์อัลเลาะห์ทั้งสิ้น

จากหลักการศรัทธาดังกล่าว เมื่อมุสลิมมีศรัทธาเชื่อมั่นแล้ว ย่อมส่งผลให้มุสลิมทุกคนจึงต้องปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์อัลลอฮฺทรงใช้ให้ปฏิบัติ และละเว้นและห่างไกลจากสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม ตามบทบัญญัติที่ศาสนากำหนดไว้ว่า มุสลิมจะต้องปฏิบัติตนเช่นไร นั่นคือหลักการการปฏิบัติของศาสนาอิสลาม (อะมัล) ซึ่งมีความสำคัญและเป็นหัวใจสำคัญ อีกทั้งยังเป็นหลักที่ใช้กำหนดแบบแผนการการดำเนินชีวิต หลักการปฏิบัติ ที่มุสลิมทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติอย่างไม่มีเงื่อนไขนั้นเรียกว่า รุกุ่นอิสลาม 5 ประการ

1. การปฏิญาณตน ซึ่งเป็นหัวใจในการนับถือศาสนาอิสลาม นั่นคือ การปฏิญาณตนว่า “ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้า (อื่นใด) นอกจากอัลลอฮฺ (ช.บ.) และแท้จริงมุฮัมมัด (ช.ล.) นั้นเป็นศาสนทูตของพระองค์” เป็นการปฏิญาณที่ออกมาจากจิตใจที่ศรัทธาอย่างแท้จริง

2.การละหมาด 5 เวลาทุกวัน การละหมาดเป็นการแสดงความสักการะต่อพระผู้เป็นเจ้า ได้แก่ เวลาก่อนรุ่งอรุณ เวลาเที่ยงวัน เวลาบ่าย เวลาพระอาทิตย์ตกดิน และเวลากลางคืน อย่างเคร่งครัด

3.การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน

4.การบริจาคซากาซ (บริจาคทรัพย์) เมื่อถึงกำหนด

5.การไปทำฮัจญ์ ณ นคร มakkah ประเทศซาอุดีอาระเบีย ครั้งหนึ่งในชั่วชีวิต หากสามารถเดินทางไปได้

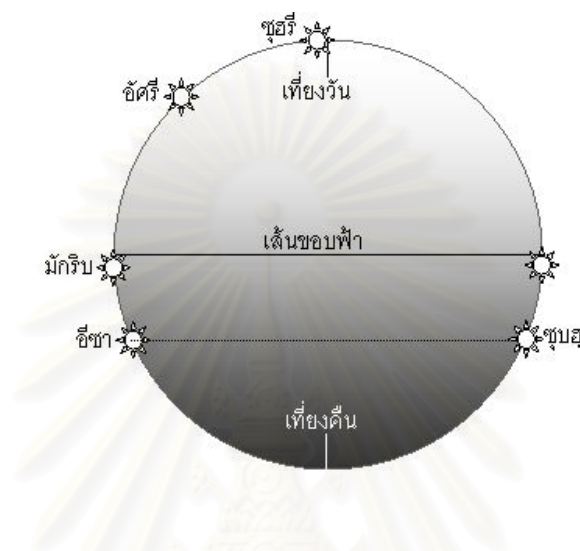
ดั่งที่ อับดุลอาซิส พิทักษ์คุมพล(2529) รายงานจากฮาดิส (พระวจนะของศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.)) ซึ่งรายงานโดยบุคอรีและมุสลิม ความว่า

จากอบีอับดिरเราะฮ์มาน อับดิลลาฮ์ บินอุมร์ (ร.ด.) ท่านกล่าวว่า ท่านได้ยินท่านรอซูลุลลอฮ์ (ศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.))กล่าวว่า อิสลามก่อตั้งอยู่บนหลัก 5 ประการคือ การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้านอกจากอัลลอฮ์ การดำรงละหมาด การจ่ายซากาซ การบำเพ็ญฮัจญ์ การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน

อธิบายได้ว่าอิสลามนั้นมีหลักการที่เป็นพื้นฐาน(รูกุน) อยู่เพียง 5 ประการซึ่งจะละเว้นไม่ได้ หากปราศจากหลัก 5 ประการแล้ว ก็ไม่ใช่อิสลาม หลักปฏิบัติอื่นที่นอกเหนือไปจากนี้ ล้วนเป็นส่วนประกอบและสวยงามยิ่งขึ้น ยกเว้นสิ่งที่มีหลักฐานว่าจำเป็นต้องปฏิบัติเท่านั้น

จากหลักของการปฏิบัติ นั้น มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน นั่นคือการละหมาด 5 เวลาต่อวัน จึงเป็นกิจวัตรที่สำคัญที่ถือเป็นภาระกิจหลักในชีวิตประจำวันของคนมุสลิมในแต่ละวันอย่างเคร่งครัด(เป็นการปฏิบัติประเภท ฟิรดู หมายถึงจำเป็นต้องปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วจะได้ผลบุญ ละเว้นจะเป็นบาป ต้องถูกลงโทษในวันกิยามะห์) ซึ่งควรไปปฏิบัติร่วมกันที่มัสยิดมากกว่าที่จะปฏิบัติที่บ้าน ซึ่งเมื่อได้เวลาทำการละหมาดในแต่ละเวลามัสยิดในกรุงเทพฯโดยทั่วไป จะใช้การอะซาน (การบอกเข้าเวลาละหมาดแต่ละเวลาและเชิญชวนให้ไปละหมาดที่มัสยิด) ผ่านเครื่องกระจายเสียงเพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบ หน้าที่ของมุสลิมเมื่อได้ยินเสียงอะซานต้องหยุดนิ่งฟังจนจบ และควรหยุดภาระกิจอื่นใดโดยให้ปฏิบัติละหมาดในทันที การละหมาดในแต่ละเวลาใช้เวลาอย่างน้อยประมาณ 5-10 นาที สำหรับการเข้าและหมดเวลาของการละหมาด ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังที่ปรากฏในภาพที่ 2.1 ที่แสดงการประมาณช่วงเข้าและหมดเวลาของการปฏิบัติละหมาดในแต่ละเวลาในแต่ละวัน ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงการประมาณช่วงเช้าและหมดเวลาของการปฏิบัติละหมาดในแต่ละเวลาในแต่ละวัน

ในคัมภีร์อัลกรุอ่านซูเราะห์ อัล อัลกะบุต อายะห์ที่ 45 พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ทรงตรัสความว่า“จงดำรงละหมาด (เพราะ)แท้จริงการละหมาดนั้นจะยับยั้งการทำลามกและความชั่ว และการรำลึกถึงอัลลอฮ์ นั้นยิ่งใหญ่ และอัลลอฮ์ ทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเจ้ากระทำ

อ้างอิง ยะกูบ ทั่วมประถม (2520) จากพระมหาคัมภีร์อัลกรุอ่าน ซูเราะห์ อัล-มะฮารีญ์ อายะห์ที่ 33-34 ความว่า และบรรดาผู้ศรัทธาอื่นหมานที่เขาดำรงรักษาเรื่องการละหมาดของพวกเขา ไว้อย่างมั่นคงเป็นนิจสินตามกำหนดเวลา พวกเขาเหล่านี้จะได้ไปอยู่ในสวนสวรรค์ ในฐานะผู้ทรงเกียรติ

และดังที่เชค มุฮัมมัด ซอและห์ อัลมุญญิด(มุฮัมมัด บิน ฟาริด อัลอัซฮารี,ผู้แปล,ม.ป.ป.) ได้ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตครอบครัวมุสลิมข้อหนึ่งเกี่ยวกับการละหมาดว่า “ จุดประสงค์ก็คือทำให้บ้านเรานั้นเป็นสถานที่ประกอบอามัล อิบาเดาะห์ มนัสการกราบไหว้ต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในซูเราะห์ ยูनुซ อายะห์ที่ 87” ความว่า “และเรา (อัลลอฮ์) ได้ดลจิตแก่มุซา และพี่ชายของเขา (ฮารูน) ว่าเจ้าทั้งสองจงปลูกสร้างบ้านเรือนขึ้นในเมืองอียิปต์ เพื่อกลุ่มชนของเจ้าทั้งสอง (จะได้อยู่อาศัย) และพวกเจ้าทั้งหลายจงทำบ้านเรือนของพวกเจ้าให้เป็นที่ทำการนมัสการและจงทำละหมาด (ในนั้น) และจงแจ้งข่าวดีแก่ผู้ศรัทธาทั้งหลายเถิด”

จากข้อบัญญัติดังกล่าวนั้นการละหมาดเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ มุสลิมต้องละทิ้งกิจกรรมอื่นใดที่ทำอยู่เมื่อถึงเวลาการปฏิบัติละหมาดในแต่ละเวลา เมื่อปฏิบัติละหมาดเสร็จก็สามารถกลับไปทำกิจกรรมอื่นนั้นต่อไปได้ เป็นการให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติศาสนกิจซึ่งเป็นข้อบังคับที่ละเลยไม่ได้ เป็นการใช้เวลาประจำวันของคนมุสลิมที่แตกต่างจากคนในศาสนาอื่น ซึ่งกิจกรรมการรับชมโทรทัศน์เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่ง ที่ไม่ควรได้รับความสำคัญมากกว่าการละหมาดเมื่อถึงเวลา การปฏิบัติละหมาดอย่างครบถ้วนและสม่ำเสมอแสดงถึงลักษณะความเคร่งครัดในคำสั่งใช้ของเอกองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ.) ดังนั้นการใช้เวลาในชีวิตประจำวันของคนไทยมุสลิมที่นอกจากต้องประกอบอาชีพ ศึกษาเล่าเรียน ยังมีการปฏิบัติศาสนกิจ(การละหมาด)อีกด้วย และการรับชมโทรทัศน์นั้นนอกจากการเลือกเนื้อหาที่รับชมแล้ว การรับชมโทรทัศน์ยังมีความสัมพันธ์ในเรื่องการใช้เวลาในชีวิตประจำวันของคนไทยมุสลิมด้วย

ลักษณะครอบครัวในศาสนาอิสลาม

ในงานวิจัยครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของครอบครัวของคนมุสลิมโดยตรง ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวในศาสนาอิสลามในการอธิบายถึง ลักษณะและบทบาทของครอบครัว อันเป็นสิ่งแสดงถึงลักษณะวัฒนธรรมในครัวเรือนของคนมุสลิม

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของสามีและภรรยาในครอบครัวมุสลิมได้กำหนดไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน อัลนิซาว่า ชายคือผู้ปกป้องและเลี้ยงดูหญิง ทั้งนี้เนื่องจากพระองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ.) ได้ให้ฝ่ายหนึ่งมี(พลังกำลังหรือโครงสร้าง)เหนืออีกฝ่ายหนึ่ง และเนื่องจากพวกเขาต้องจุนเจือพวกนางจากปัจจัยของพวกเขา ดังนั้นผู้หญิงที่ตั้งงามจะต้องเชื่อฟังและปกป้องรักษาในยามที่สามีไม่อยู่ในเรื่องซึ่งพระองค์อัลลอฮ์(ซ.บ.)จะให้พวกนางปกป้องรักษา ซึ่งยุพิน หะซัน(2546) อ้างถึงอารง สุทธาศาสน์(2541) ได้อธิบายไว้สองประการว่า ประการแรกคือ ระบบครอบครัวอิสลามได้ยึดหลักอย่างชัดเจนว่าสามีคือผู้นำครอบครัว ส่วนภรรยาและบุตรคือผู้ตาม ประการที่ 2 อิสลามส่งเสริมให้สตรีรับผิดชอบดูแลกิจการภายในครอบครัว และอบรมขัดเกลาบุตรธิดา ส่วนสามีให้ประกอบอาชีพหารายได้มาดูแลปกป้องครอบครัว ซึ่งยุพิน หะซัน อ้างถึง อะบู อะมีนะห์ บิลาล ฟิลิปส์ และญะมีละฮ์ โจนส์(2539) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าแต่การที่ผู้ชายต้องเลี้ยงดูภรรยาและครอบครัวของเขานั้น มิได้หมายความว่าผู้หญิงไม่ต้องช่วยสามีทำงานหรือช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว ถ้ามีความจำเป็นหรือถ้าทั้งสองเห็นพ้องกันว่า เธอจะทำอย่างนั้นก็สามารทำได้

สำหรับบทบาทของผู้เป็นบุตรนั้นในศาสนาอิสลามสอนให้ให้ความสำคัญและเคารพต่อผู้ที่เป็นพ่อแม่ดังเช่นในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัล-อิสรออ์ อายะที่ 23 อ้างถึง ยะกูบ ทั่วมประถม

(2520) ความว่า และใ้หมุฮำมัด อัลลอฮ์ของค์พระผู้อภิบาลแห่งเจ้าทรงกำหนดไว้ว่า มิให้พวกเจ้าเคารพสักการะสิ่งใดๆนอกจากพระองค์ และต่อบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองก็ให้เจ้าปฏิบัติด้วยความดีงาม และจากฮาดิษที่ท่านศาสดานบีมุฮำมัดได้กล่าวว่า สรวงสวรรค์นั้นอยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา

จึงเห็นได้ว่า ลักษณะครอบครัวมุสลิมนั้นมีบทบัญญัติสั่งสอนในการให้ความสำคัญต่อบุพการี ลูกๆต้องให้ความเคารพ ยกย่องให้เกียรติและต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ พ่อแม่จึงมีบทบาทและมีอำนาจในครอบครัวในการตัดสินใจ และกำหนดวางแผนแนวทางให้กับลูกเช่นเดียวกับครอบครัวของสังคมไทยที่พ่อเป็นผู้นำครอบครัวในการเป็นหลักของการหารายได้ แม่ที่ทำงานนอกบ้านและในบ้าน จากลักษณะครอบครัวดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ของการมีบทบาทในความมีอำนาจในการเลือกชมรายการโทรทัศน์นั้นเป็นอย่างไร

2. จากวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อทราบถึงการกำหนดหลักการทางศาสนาอิสลามกับการรับชมโทรทัศน์ของคนมุสลิมนั้นผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการศึกษาดังนี้

แนวคิดในการเทียบเคียงกับหลักการทางศาสนา

เนื่องจากการรับชมโทรทัศน์ ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในหลักการของศาสนาอิสลามอย่างเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยจึงอาศัยจากแนวคิดในการใช้เกณฑ์การกำหนดหลักการปฏิบัติเพื่อให้มุสลิมดำเนินชีวิตอยู่ในหลักการของศาสนา เพราะนอกจากหลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติที่สำคัญแล้วนั้น มุสลิมมีแนวทางในการพิจารณาปฏิบัติต่อเรื่องใดๆนั้น คุณสุรพงษ์ อ่อนหวาน คอเต็บ(ผู้บรรยายศาสนธรรมทุกวันศุกร์)ประจำมัสยิดนูรัลมุบีน เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ได้ให้แนวคิดในการใช้เกณฑ์ ในการปฏิบัติตามหลักการของศาสนาว่า ให้ยึดถือตามเกณฑ์ดังนี้(สัมภาษณ์, 23 พ.ค.2551)

- 1.บทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานโองการจากพระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.)
- 2.อัลฮาดิษ (พระวจนะของท่านศาสดา)และ/หรือพระจริยวัตรของท่านศาสดามุฮำมัด(ช.ล.)
- 3.แนวทางของเหล่าซอฮาบะห์ (ผู้ปกครอง-สาวกผู้ใกล้ชิดท่านศาสดา) และเหล่าอูละมาห์(นักปราชญ์)

4. การใช้การเทียบเคียงกับแนวทาง ทั้ง 3 ข้างต้น

จากหลักการดังกล่าวในเรื่องการเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนมุสลิมในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้หลักการในการวินิจฉัยของเหล่าอูลมะมาห์ และการเทียบเคียงกับแนวทางหลักทั้ง 3 หลักการมาเป็นแนวคิดในการวิจัย

การเทียบเคียงในเรื่อง การใช้สายตาในการมองสิ่งที่ก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดต่อหลักการของศาสนา ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัล นูร์ อายะห์ที่ 30 ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด แก่บรรดาศรัทธาชน ให้พวกเขาลดสายตาของพวกเขาลงต่ำ (การไม่มอง) และให้พวกเขารักษาอวัยวะพึงสงวนของพวกเขา (อวัยวะเพศและอวัยวะอื่นที่ไม่พึงเปิดเผย) นั่นเป็นการบริสุทธิ์ยิ่งแก่พวกเขา แท้จริงอัลเลาะห์ทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเขากระทำ

และจากอัลฮาดิษ(พระวจนะของท่านศาสดา) รายงานโดยบุคคอรีย์ และมุสลิม อ้างถึง अबดุลอาซิซ พัททษัคคุมพล(2529) ในเรื่องสิ่งที่คลุมเครือ ว่า จากอบีอับดุลละห์ นัวมาน บิน บะชีร (ร.ด.) ท่านกล่าวว่า “ฉันได้ฟังท่านร่อซูลุลลอฮ์(ซ.ล.) กล่าวว่า “แท้จริงสิ่งที่อนุมัตินั้นชัดเจนอยู่แล้วและสิ่งที่ต้องห้ามก็ชัดเจนเช่นกัน แต่ระหว่างทั้งสองนั้นมีหลายประการที่ยังคลุมเครือ ซึ่งคนส่วนมากไม่รู้ ดังนั้นผู้ใดสำรวจตน (โดยละเว้น) จากสิ่งที่คลุมเครือ แน่อนเขาปกป้องศาสนาของพวกเขาและศักดิ์ศรีของเขาให้พ้นไปจากความมัวหมอง และผู้ใดกระทำการที่คลุมเครือก็เท่ากับเขาก้าวเข้าสู่สิ่งที่ต้องห้าม เช่นเดียวกับคนเลี้ยงสัตว์ที่เลี้ยงสัตว์อยู่รอบๆเขตหวงห้าม ซึ่งเกือบจะก้าวเข้าสู่เขตหวงห้ามอยู่แล้ว พึงทราบเถิดราชาทุกองค์ย่อมมีเขตหวงห้ามของตน และแท้จริงเขตหวงห้ามของอัลเลาะห์คือ สิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ พึงทราบเถิด แท้จริงในร่างกายมีเนื้ออยู่ก้อนหนึ่ง หากเนื้อก้อนนั้นดี ร่างกายทุกส่วนก็จะดีด้วย และหากเนื้อก้อนนั้นเสีย ร่างกายทุกส่วนก็จะเสียด้วย พึงระวัง เนื้อก้อนนั้น คือ หัวใจ”

ผู้วิจัยได้อ้างอิงอิงการในคัมภีร์อัลกุรอาน และอัลฮาดิษดังกล่าวกับ เพื่อเทียบเคียงกับการรับชมโทรทัศน์ นั่นคือ อิสลามได้สอนให้มุสลิมใช้ร่างกายในทางที่ต้องห่างไกลจากสิ่งที่พระองค์อัลเลาะห์ทรงห้าม เมื่อมุสลิมได้ละเว้นการกระทำ (เช่นการมองในสิ่งศาสนาไม่อนุมัติ) ก็จะทำให้ห่างไกลจากการทำสิ่งที่ต้องห้าม(ไม่อนุมัติ)อื่นๆได้ด้วย เมื่อไม่แน่ใจว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ต้องห้ามหรือไม่ ก็ให้ใช้วิธีละเว้น คือไม่ปฏิบัติเสียตั้งแต่แรก ซึ่งก็มาจากการตัดสินใจที่จะไม่เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ไม่แน่ใจว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้ามหรือไม่นั่นเอง เช่นเดียวกับการเปิดรับชมโทรทัศน์ถ้าคิดว่าสิ่งที่กำลังรับชมนั้นเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติหรือไม่ การเลือกที่จะไม่รับชมย่อมเป็นการปฏิบัติในสิ่งที่ศาสนาอนุมัติมากกว่า

จากแนวคิดของ เซค มุฮัมมัด นาซิรุদ্ดีน อัลอัลบานีย์. (2007) ดังนั้น การได้ยินคือความโปรดปรานของอัลลอฮ์ การมองเห็นคือความโปรดปรานของอัลลอฮ์(ที่ให้แก่บ่าวของพระองค์) เช่นเดียวกับปากและลิ้น อย่างไรก็ตามหลายสิ่งที่เป็นความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ที่ได้ทรงมอบให้แก่บ่าว ก็มีโทษทัณฑ์และการทดสอบแก่ผู้คนด้วย เนื่องจากพวกเขาไม่ใช้(ความโปรดปรานที่ได้รับ) เหมือนอย่างที่อัลลอฮ์รักเขาและมอบสิ่งที่เป็น(ความโปรดปรานนั้นแก่เขา)ให้ได้ใช้ประโยชน์ ดังนั้น ฉันพิจารณาว่า วิทย์ โทรทัศน์ และเครื่องบันทึกเทปเป็นความโปรดปรานของอัลลอฮ์ เมื่อใดที่มันกลายมาเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความโปรดปราน(ของอัลลอฮ์) ก็ต่อเมื่อพวกมันถูกใช้ในหนทางอันก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับประชาชาติ(มุสลิม) โทรทัศน์ 99% ที่เป็นบาป การทำลายล้าง เต็มไปด้วยการทำบาปที่ต้องห้ามและไร้ศีลธรรม และอื่นๆ มันเป็นไปได้ที่มี 1% ที่แสดงสิ่งทีบางคนอาจได้รับประโยชน์ แต่กรณีที่ครอบงำเหนือสิ่งอื่นๆต้องได้รับการตระหนักถึงมากกว่า ดังนั้นเมื่อไรที่รัฐมุสลิมที่แท้จริงได้วางรายการที่ให้ความรู้และมีประโยชน์สำหรับประชาชาติมุสลิมในโทรทัศน์ ในกรณีเช่นนี้ฉันไม่ได้กล่าวเพียงแค่ว่าเป็นสิ่งที่อนุญาตเท่านั้นแต่มันยังเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำอีกด้วย

จากทัศนะดังกล่าวจึงได้เห็นว่ ตามแนวทางศรัทธาที่มุสลิมต้องมีศรัทธาว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมาจากพระองค์อัลเลาะห์ทั้งสิ้น(ตามหลักการศรัทธาในรูกูนอิหม่านข้อที่ 6) ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งดี หรือไม่ดี (เปรียบกับเทคโนโลยีทั้งหลาย ในที่นี้คือโทรทัศน์)แต่อยู่ที่ตัวมุสลิมเองจะใช้ความคิดในการพิจารณา และเลือกปฏิบัติให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์ตามหลักศาสนาอิสลาม เช่นเดียวกับการเลือกเปิดรับชมเนื้อหารายการจากสื่อโทรทัศน์ที่มุสลิมต้องพิจารณาถึงหลักการทางศาสนาอิสลามด้วย

แนวคิดจากเซค ดร.ยูซุป กอรฎอวี เลขาธิการสหภาพอูลมะมาห์(นักปราชญ์)มุสลิมโลก (2007)ได้ให้ทัศนะว่า โทรทัศน์ วิทย์ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ ถูกใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายๆอย่าง เราไม่อาจชี้ชัดลงไปได้ว่าสิ่งเหล่านี้ดีหรือชั่ว อนุมัติ หรือต้องห้าม มันขึ้นอยู่กับวิธีการที่พวกเขาใช้ และคุณภาพของรายการกับข้อมูลข่าวสารที่พวกเขาเสนอ ตัวอย่างเช่น อารูทที่คนหนึ่งใช้ต่อผู้ในหนทางของอัลลอฮ์ก็อาจถูกใช้โดยอีกคนหนึ่งเพื่อก่ออาชญากรรม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอุปกรณ์ชิ้นหนึ่งสามารถนำไปใช้ด้วยจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไป เช่นเดียวกับกรณีที่มีอยู่ในมือของท่านขณะนี้ โทรทัศน์ก็เหมือนกับวิทย์และหนังสือพิมพ์ที่ช่วยยกระดับจิตใจ ความคิด ความรู้สึก ศีลธรรมและสังคมแต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงอยู่ด้วย ซึ่งคงต้องย้อนกลับไปดูคุณภาพของรายการที่นำเสนอ

โดยสรุปแล้ว โทรทัศน์ก็เป็นเช่นเดียวกับวิธีการนำเสนอของสื่อทั้งหลายที่มีดีมีชั่ว มีสิ่งอนุมัติ และสิ่งต้องห้าม ในกรณีนี้มุสลิมจะต้องตัดสินใจสถานการณ์ด้วยตัวเอง เขาสามารถดู

โทรทัศน์เมื่อมันนำเสนอสิ่งที่ดีและรายการอิสลามที่น่าสนใจ และจะต้องละจากมันเมื่อมีการนำเสนอสิ่งที่ตรงกันข้าม เขาสามารถดูมันเพื่อติดตามข่าวสาร ขนบธรรมเนียม การศึกษาศาสนา และโปรแกรมที่ชะลาล(ที่ศาสนาอนุมัติ)อื่นๆ เด็กๆก็สามารถดูโปรแกรมต่างๆที่มีประโยชน์

สิ่งที่ไม่อนุมัติคือ ภาพยนตร์ชั่วร้ายที่เต็มไปด้วยฉากหยาบโผน หรือภาพยนตร์ที่แอบแฝงแนวคิดตะวันตก เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ หรือการผิดประเวณี ภาพยนตร์เหล่านี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพร่ำสอนความชั่วร้าย ส่งเสริมการดื่มของมึนเมา และการเดินที่ต้องห้าม นี่คือเหตุผลว่าทำไมคนที่มีศาสนาจำนวนมาก จึงไม่ยินยอมให้อุปกรณ์ชิ้นนี้เข้าไปอยู่ในบ้านของพวกเขา เพราะว่ามันส่งผลร้ายมากกว่าการให้ผลดี ดังนั้นพวกเขาจึงมองว่ามันไม่เป็นที่อนุมัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มันส่งผลร้ายอย่างมากต่อจิตวิญญาณ ความคิด และความรู้สึก ไม่ต้องสงสัยเลยว่าค่าเตือนที่สำคัญเกี่ยวกับอุปกรณ์ชิ้นนี้จะต้องถูกนำมากล่าว แต่กระนั้นปัญหาก็คือว่าวิธีการสื่อเหล่านี้ได้กลายเป็นสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้ ในการใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พวกเขา ในการนำเสนอความรู้

นี่คือเหตุผลตามที่คุณได้กล่าวไปแล้วว่า ทำไมแต่ละคนควรระมัดระวังในการใช้มัน ตัวอย่างเช่น เมื่อโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาดีนำเสนอผ่านโทรทัศน์ก็ไม่ได้มีความผิดที่จะดูมัน แต่มุสลิมที่ดีควรจะยุติเสีย เมื่อมีการนำเสนอสิ่งที่ลวงล้าขอบเขต ความจริงข้อนี้ใช้กับวารสารต่างๆด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นแล้วหากใครรู้ตัวว่าเขาไม่สามารถควบคุมหรือจัดการกับวิธีการที่สื่อจะใช้วิธีการเหล่านี้เมื่อไหร่และอย่างไร ดังนั้นการไม่มีอุปกรณ์เหล่านี้ภายในบ้านย่อมเป็นสิ่งที่ดีกว่าสำหรับเขา ทั้งนี้เพื่อเป็นการสกัดกั้นช่องต่างๆที่มีความชั่วร้าย นี่คือการเห็นของฉันในเรื่องนี้ ฉันขอกล่าวเพิ่มเติมว่า หน้าที่รับผิดชอบสำคัญของเรื่องนี้ตกอยู่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการทั่วไปและตักหนักต่อสื่อสารมวลชนเป็นการเฉพาะ อัลลอฮฺอาจทรงถามพวกเขา(ในวันกิยามะห์-เพื่อพิพากษา) เกี่ยวกับเนื้อหาที่นำไปให้กับประชาชนและรายการทั้งหมดที่น่าเสนอผ่านสื่อ

นอกจากนี้ เซค ดร.ยูซุป กือรฎอวี(2539) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับจุดยืนของอิสลามในการรับชมภาพยนตร์ การแสดงละครและอื่นๆไว้ว่า ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการให้การศึกษาและบันเทิง ภาพยนตร์ก็เหมือนกับเครื่องมืออื่นๆที่เป็นกลางโดยตัวของมันเองและไม่มีโทษ แต่มันอยู่ที่ว่าคนจะนำไปใช้อย่างไรต่างหาก ดังนั้นเราจึงอาจถือได้ว่าภาพยนตร์เป็นสิ่งที่ได้รับอนุญาตและเป็นสิ่งที่ดี ความจริงแล้วมันเป็นสิ่งจำเป็นด้วยซ้ำถ้าหากมันได้รับการปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาสาระของภาพยนตร์จะต้องไม่มีสิ่งที่เป็นบาปและสิ่งที่ขัดต่อศีลธรรม ความจริงแล้วจะต้องไม่มีสิ่งใดก็ตามที่ขัดต่อความเชื่อ ศีลธรรมและจรรยาของอิสลาม ภาพใดก็ตามที่

กระตุ้นความต้องการหรือความตะกละทางเพศ ส่งเสริมอาชญากรรมหรือเผยแพร่ความคิดและความเชื่อผิดๆ และสิ่งในทำนองเดียวกันนี้ถือเป็นเรื่องหaram(และไม่อนุญาตให้มุสลิมดู หรือส่งเสริมมัน)

2. การดูภาพยนตร์จะต้องไม่ก่อให้เกิดการละทิ้งหน้าที่ทางศาสนา หรือความรับผิดชอบทางโลก เนื่องจากการละหมาดวันละ 5 เวลาเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดทางศาสนา ดังนั้นการดูภาพยนตร์ใดๆก็ตามที่ทำให้พลาดเวลาละหมาดจึงถือว่าเป็นที่หaram ดังในคัมภีร์อัลกุรอานความว่า “ความวิบัติจึงมีแต่ผู้ที่พวกเขาเพิกเฉยต่อการละหมาดของพวกเขา”(กุรอาน, 107:4-5) หมายถึงบรรดาผู้ที่เลื่อนการละหมาดออกไปจนกระทั่งเลยเวลาของมัน”

จากทัศนะดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติให้รับชมหรือไม่และขึ้นอยู่กับผู้ชม (มุสลิม)ที่จะตัดสินใจเลือกรับชมอย่างไร เพราะในโทรทัศน์นั้นมีทั้งสิ่งที่ศาสนาอนุมัติและไม่อนุมัติให้รับชม และควรหลีกเลี่ยงเนื้อหารายการที่ขัดต่อหลักการศาสนาด้วยรวมทั้งการรับชมนั้น ต้องไม่ทำให้ละเลยการปฏิบัติศาสนกิจที่สำคัญนั้นคือการละหมาด

อัยียุสฟูพงษ์ (รอซิดี) อ่อนหวาน คอเต็บ(ผู้บรรยายศาสนธรรมทุกวันศุกร์)ประจำมัสยิดนูรุลมุบีน เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ได้ให้ทัศนะว่า “การดูรายการที่ส่งเสริมความศรัทธาต่อศาสนา ต่ออัลลอฮ์ ไม่ถือว่าเป็นหามดู แต่รายการหรือภาพที่ไม่เหมาะสมเช่นสื่อไปทางยั่วยวนทางเพศ มีการเปิดเอาระยะ(สิ่งที่ศาสนาให้ปกปิด) เพราะเมื่อผู้ชมดูแล้วเกิดอารมณ์ทางเพศก็ถือว่าเป็นซินา(ผิดประเวณี)ทางสายตา อย่างนี้ศาสนาไม่อนุมัติให้ดู อย่างเช่นเรามองเห็นผู้หญิงในตอนแรกนั้นเราไม่ได้รู้สึกอะไร แต่ถ้าเรามองจ้องอีก อย่างสำรวจ จ้องมองที่ฟิงสวอน ก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศ อย่างนี้ถือเป็นซินา(ผิดประเวณี)ทางสายตาด้วย ก็เป็นบาป ส่วนการรับชมความบันเทิงนั้นพระองค์อัลเลาะห์ไม่ได้ห้ามแต่มันต้องอยู่ในขอบเขตของศาสนาด้วย และการหาความสุขความบันเทิงก็เป็นเพียง 1 ใน 100 ส่วนของชีวิต เป็นลักษณะการเทียบเคียงเมื่อสิ่งต้องห้ามของศาสนาที่อยู่ในรายการต่างๆ ศาสนาก็ไม่อนุมัติให้ดู”(สุรพงษ์ อ่อนหวาน, สัมภาษณ์ 23 พ.ค. 2551)

จากทัศนะทั้ง 2 ท่านดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับตัวเนื้อหารายการ ในกรณีที่เนื้อหาข้อความในรายการมีสิ่งที่ศาสนาไม่อนุมัติหรือขัดกับหลักการทางศาสนา การรับชมอาจก่อให้เกิดการประพฤติดุร้ายทางศาสนาได้ก็ถือว่าศาสนาไม่อนุมัติให้รับชมได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของผู้รับชมมุสลิมในกรณีการเปิดรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนา(ซึ่งในบางบริบทสังคมและวัฒนธรรมอิสลามไม่มีการเปิดรับชมนั้น)โดยใช้การ

เทียบเคียงกับหลักการทางศาสนาและทัศนะของผู้มีความรู้ มาเป็นเกณฑ์ในการอ้างอิงกับการรับชมเนื้อหาข้อความ หรือภาพที่ปรากฏ ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมและเหตุผลของการเปิดรับชมอย่างไร

ผู้วิจัยได้นำหลักการทางศาสนามาเทียบเคียงกับเนื้อหาข้อความที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยคิดว่ามีลักษณะที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่ได้ระบุไว้มีดังนี้

1.การแต่งกาย ลักษณะการแต่งกายที่เปิดเผยส่วนต่างๆของร่างกาย โดยศาสนาอิสลามได้กำหนดในเรื่องการแต่งกายไว้ว่า อ้างถึงนุรฮัยนี(ม.ป.ป.)ได้กล่าวว่า อิสลามได้สอนว่า เสื้อผ้าอาภรณ์นั้นคือเครื่องปกปิดเอวาระห์(อวัยวะในส่วนที่ศาสนาให้ปกปิด) ไม่ใช่เพียงเครื่องแต่งกายประดับประดาเท่านั้น อิสลามนั้นได้กำหนดให้ผู้หญิงและผู้ชายนั้นปกปิดร่างกายของพวกเขา ซึ่งอาจจะเรียกความสนใจจากเพศตรงข้าม การแก้ผ้าเป็นการกระทำที่ไร้จรรยาบรรณและไม่สุภาพเพื่อที่จะทำให้รากฐานของสังคมนั้นเข้มแข็ง วิธีแรกที่อิสลามบัญญัติไว้ก็คือ การสั่งห้ามไม่ให้แก้ผ้าและทำการกำหนดเอวาระห์ของผู้หญิง และผู้ชายโดยมีฮาดิษระบุไว้ว่า “ความอายที่สูงที่สุดนั้นก็คือการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เขาไม่แก้ผ้าก่อนจนถึงแม้ว่าจะอยู่เพียงลำพังผู้เดียว และแท้จริงเขาสมควรที่จะอายต่ออัลเลาะห์(รายงานโดยติรมีซี)

ขอบเขตเอวาระห์ของผู้ชาย

อิสลามได้กำหนดขอบเขตเอวาระห์ทั้งของผู้ชายและหญิง เอวาระห์ตามหลักนิกายทางศาสนานั้นหมายถึงอวัยวะส่วนองร่างกายที่วาหิบ(จำเป็นต้องปฏิบัติ)ต้องปกปิด พวกเขาถูกห้ามไม่ให้เปิดเอวาระห์ต่อหน้าผู้อื่น และไม่ให้มองเอวาระห์ของผู้อื่นอีกเช่นกัน ท่านอานูอัชชูป อัลอันซอรี ได้รายงานจากท่านศาสดามูฮัมมัด ซ.ล.ว่า “เอวาระห์ของผู้ชายนั้นคือ สิ่งที่อยู่เหนือเขาและใต้สะดือ”(รายงานโดยดาร์กูตนี)

ขอบเขตเอวาระห์ของสตรี

ขอบเขตเอวาระห์ของสตรีนั้นมากกว่าขอบเขตเอวาระห์ของผู้ชาย ทั้งนี้สตรีทุกคนวาหิบต้องปกปิดร่างกายทุกส่วนของนาง ยกเว้นใบหน้ากับข้อมือเท่านั้นจากการมองของผู้ชายอื่นที่ไม่ใช่มุอิมินพวกนางไม่ได้ถูกห้ามไม่ให้เปิดเครื่องประดับกายของนางแก่กลุ่มผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นมุฮริม

มุฮริม ตามวิชาฟิกฮ์(ภาคการปฏิบัติตน) ได้แก่ 1.สามี 2.บิดา 3.บิดาของสามี 4.บุตร 5.บุตรของสามี 6.พี่น้อง 7.บุตรชายของพี่น้อง 8.บุตรสาวของพี่น้อง 9.หญิงมุสลิมะห์อื่นๆ 10.บ่าวทาสที่อยู่ภายใต้การปกครอง 11.คนรับใช้ผู้ชายที่ไม่มีความรู้สึกใดๆต่อผู้หญิง 12.เด็กๆที่ยังไม่รู้จักเกี่ยวกับเอวาระห์ของผู้หญิง

2. การผิดประเวณี ดังที่ อิบรอฮีม ประหยัดทรัพย์(2542) ได้กล่าวว่า เช็คมุฮัมมัด มะห์มูด นดา ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการเผยแผ่ขยายกระทรวงศาสนาอิสลามแห่งอียิปต์ ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับการแสดงออกความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายว่า อิสลามได้วางแนวทางไว้อย่างรัดกุมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพและการทำความรู้จักกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองพวกเขาจากการถูกล่วงลู่หุบเหวของชัฎฏอน (มารร้าย) ที่พยายามล่อลวงให้กระทำการที่ผิดหลักการของศาสนา ตลอดจนการเกี่ยวพาราสี โดยเหตุนี้เองเราจะพบว่า ศาสนาอิสลามได้ห้ามผู้หญิงกับผู้ชายที่แต่งงานกันได้อยู่เพียงลำพัง สองต่อสองเพราะชัฎฏอนมารร้ายจะเป็นบุคคลที่สามที่ล่อลวงให้กระทำความชั่วร้าย

ดังองค์พระศาสดา (ซ.ล.) ทรงกำชับเรื่องนี้ว่า ความว่า: ไม่เป็นที่อนุญาตให้ผู้ชายอยู่ตามลำพังกับผู้หญิงสองต่อสอง นอกจากชัฎฏอนจะเข้ามา (พัวพัน) เป็นบุคคลที่สามซึ่งมันจะชักนำให้ทั้งสองทำความชั่ว (อันเป็นสิ่งที่ผิดต่อหลักการของศาสนา)

ดังนั้นผู้หญิงเมื่อเธอพูดคุยกับบุคคลที่สามารถแต่งงานกับเธอได้นั้น เธอจะต้องปกปิดอวัยวะที่พึงสงวนของเธอนอกจากใบหน้าและฝ่ามือทั้งสองของเธอเท่านั้น อีกทั้งเธอต้องสวมใส่เสื้อผ้าที่หนาที่ไม่สามารถมองเห็นเรือนร่างของเธอได้ ตลอดจนการแสดงออกทางด้านคำพูดของเธอนั้นจะต้องพูดแบบธรรมดาตามนิสัยของเธอ ย่ามิได้ใช้คำพูดจากกับผู้ชายที่แต่งงานกับเธอได้ ด้วยคำพูดที่อ่อนหวานปานน้ำผึ้งที่ทำให้ผู้ชายหลงใหลใจอ่อนต่อเธอ พระองค์อัลลอฮฺ(ซ.บ.) ทรงดำรัสในอัลกุรอานว่าความว่า: พวกเธอก็อย่าได้ใช้วาจาอันอ่อนหวาน (กับชายอื่น) อันจะเป็นเหตุให้ชายที่มีความป่วยไข้ในหัวใจพากันมุ่งหวังในตัวเธอ และพวกเธอก็จงใช้วาจาที่ดี (สุภาพตามแบบธรรมดาทั่วไป)(ซูเราะห์ อัล-อะหซาบ โองการที่ 31)

โดยเหตุดังกล่าวนี้เอง เราจะเห็นว่าการแสดงความรู้จักเป็นมิตรภาพต่อกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายนั้น จะต้องอยู่ในกฎเกณฑ์และหลักการของศาสนา และยืนหยัดอยู่บนจริยธรรม เช่นการทำความรู้จัก คบค้าสมาคมในการประกอบธุรกิจ และการคบค้าด้วยกันหรือเพื่อขอแต่งงาน เพื่อรู้ถึงมารยาท นิสัยใจคอของผู้ชายที่ไปสู่ขอเธอแต่งงานด้วยนั้นว่าเป็นบุคคลมีมารยาทเช่นไรอยู่ในกรอบศาสนาหรือไม่ ดังนั้นการรู้จักในลักษณะเช่นนี้เป็นที่อนุญาตตามหลักการของศาสนาอิสลาม

และดังที่ นูรอัยนี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า เอกองค์อัลลอฮฺ ซ.บ. ได้ทรงตรัสว่า : จงประกาศเถิด แก่มวลผู้ศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกเขายับยั้งสายตาของพวกเขา(อย่ามองสิ่งต้องห้าม)และรักษาอวัยวะเพศของพวกเขาไว้ นั่นเป็นความบริสุทธิ์ที่สุดสำหรับพวกเขา แท้จริงอัลลอฮฺทรงตระหนักในสิ่งที่พวกเขากระทำไว้ และจงประกาศเถิด แก่มวลสตรีผู้มีศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกนางยับยั้งสายตาของพวกเขา(อย่ามองสิ่งต้องห้าม)และให้พวกนางรักษาอวัยวะเพศของพวกนางไว้ (ซู

เราะห์ อัล-นุร โองการที่ 30-31) หมายถึงให้รักษาตนเองจากการมองของผู้อื่นโดยการปกปิดเอาเราะห์ จากอายะห์อัลกุรอ่านโองการนี้ท่านศาสดาได้สั่งห้ามไม่ให้เปิดเอาเราะห์อย่างเด็ดขาด รวมทั้งไม่ให้มองเอาเราะห์ของผู้อื่นด้วยดังที่ท่านศาสดาได้กล่าวว่า “การสาปแช่งนั้นจะประสบแก่ผู้ที่มองเอาเราะห์ของเขา” ชายนั้นไม่อนุญาตให้มองเอาเราะห์ของชายด้วยกัน และหญิงก็ไม่อนุญาตให้มองเอาเราะห์ของหญิงด้วยกัน”(รายงานโดยอะห์หมัด ตีรมีซี และอาบูดาอูด)

ความหมายของ”ให้พวกเขา รักษาอวัยวะเพศของพวกเขา” หมายความว่าบรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลาย สมควรที่จะสะอาด บริสุทธิ์และออกห่างจาก ไม่ว่าจะเป็นหินา (ผิดประเวณี)และการกระทำที่เลวร้ายอื่นๆ อาบู อะห์ลัลอัลเมาดี ได้กล่าวว่า ศาสนาได้ระบุข้อยกเว้นบางประการ อาทิ การมองโดยไม่เจตนา ไม่ซ้ำหลายๆครั้ง ไม่ใช่เพื่อหาความสุข หรือการมองผู้ที่แต่งงานด้วย(กล่าวคือการมองดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดต่อบทบัญญัติทางศาสนา) ท่านยาบิร เคยถามท่านศาสดาเกี่ยวกับการมองสตรี โดยไม่เจตนา คำตอบที่ได้รับจากท่านศาสดาคือ จงหันสายตาของสุเจ้าออกจากนาง (รายงานโดยมุสลิม อะห์หมัด และอาบูดาอูด)นอกจากนั้น ท่านบุรฮานุดดีน ได้รายงานว่ ท่านศาสดา(ซ.ล.) ได้กล่าวแก่อีหม่ามอาลีว่า “โอ้อาลี เจ้าอย่าได้มองซ้ำสอง การมองครั้งแรกนั้นสำหรับเจ้า แต่ไม่ใช่การมองครั้งที่สอง” และในอีกฮาดิษหนึ่งท่านศาสดากล่าวว่า: โอ้ลูกหลานอาดัมเถยการมองครั้งแรกนั้นสำหรับเจ้า และจงระมัดระวังกับการมองครั้งที่สอง ผู้ใดที่มองไปยังความสวยงามของผู้หญิงที่แต่งงานกันได้ ด้วยกับตมหาไฟต์่า ดวงตาของเขาจะถูกราดด้วยกับโลหะเหลว ที่ร้อนในวันกียามะห์(วันตัดสินความดีความชั่ว)

ผู้วิจัยได้นำหลักการทางศาสนาที่ว่าด้วยเรื่องของการมอง ด้วยเหตุที่การมอง(หรือการรับชม)ภาพ เพราะการมองในการรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นการมองในลักษณะที่จ้องดูเป็นเวลานาน ในขณะที่เนื้อหาที่แสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการแต่งกายที่เปิดเผย ส่วนสัดของร่างกาย การแสดงบทรักสัมผัสเนื้อตัวของผู้แสดงในละคร ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศนั้น เป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามไม่อนุมัติ(ต้องห้าม) มุสลิมจึงควรหลีกเลี่ยงมองภาพ หรือเนื้อหารายการในลักษณะนี้ เพราะการมองที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศจะนำไปสู่การกระทำที่ผิด และเป็นบาปต่อไป เช่นการทำซึนา(การผิดประเวณี)ดังที่หลักการทางศาสนาอ้างถึงดังนี้ท่านศาสดานบีมุฮัมมัด ซ.ล.กล่าวว่า”ซึนาของตาก็คือการมอง(ที่นำไปสู่การทำซึนา)”

3.ลักษณะการพูดการด่าทอ ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะของภาพและเนื้อหารายการที่ปรากฏในโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการละคร ที่มีการแสดงถึงลักษณะการสาปแช่ง ด่าทอ นั้นมีลักษณะของมราชัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ดังที่ มิฟตะฮ์ อะฮ์น่าน (ม.ป.ป.)ได้กล่าวว่า มีคำสั่งห้ามที่ไม่ให้สาปแช่ง หรือด่าทอนั้นไม่ใช่เฉพาะกับมนุษย์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสาปแช่ง หรือด่าทอ

สัตว์ อาหาร และสิ่งอื่นๆที่อัลลอฮ์ได้ทรงสร้าง หนึ่งในคนที่ชอบด่าทอหรือสาปแช่งมัตลุดของอัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ เขาจะถูกไต่สวนในวันกิยามะห์ โดยมีฮาดิษยืนยันว่า “แท้จริงบรรดาคนที่ชอบด่าทอสาปแช่งนั้นจะไม่ได้เป็นผู้ให้ชะฟาอัต และจะไม่ได้เป็นสักขีพยานในวันกิยามะห์ (ไม่ได้รับความช่วยเหลือในวันกิยามะห์ และเขาไม่อาจช่วยเหลือคนอื่นได้)(รายงานโดย มุสลิม)

4. ก้าวร้าวต่อบุพการี ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะของภาพและเนื้อหารายการที่ปรากฏในโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการละคร ที่มีการแสดงถึงลักษณะการแสดงถึงการก้าวร้าวต่อพ่อแม่ นั้น มีลักษณะที่ขัดต่อหลักการทางศาสนาอิสลาม เนื่องจากศาสนาอิสลามสอนว่า อ่างถึง ยะกูป ทัวมประณม(2520)ได้กล่าวว่า ดังปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัล-อิสรอห์ อายะที่ 23 ความว่า “และโอ้มุฮัมมัด อัลลอฮ์องค์พระผู้อภิบาลแห่งเจ้าทรงกำหนดไว้ว่า มิให้พวกเจ้าเคารพสักการะสิ่งใดๆนอกจากพระองค์ และต่อบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองก็ให้เจ้าปฏิบัติด้วยความดีงาม” และจากฮาดิษที่ท่านศาสนานบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า “สรวงสวรรค์นั้นอยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา”

ด้วยโครงสร้างลักษณะครอบครัวของอิสลามนั้นการให้ความเคารพต่อพ่อแม่ นั้น มีความสำคัญถัดจากการการสักการะต่อพระเจ้า ดังนั้นเนื้อหาข้อความที่ปรากฏในโทรทัศน์ที่แสดงถึงอาการก้าวร้าว การถกเถียงพ่อแม่ การไม่เชื่อฟังพ่อแม่ย่อมขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

5. การประกวดนางงาม ชายงาม ดังที่อิบรอฮีม ประหยัดทรัพย์(2542)กล่าวว่า ดร.ฮาซัน อะหมัด อัลกะบีร์ อดีตคณะบดีคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัลอัซฮัร ได้อธิบายในเรื่องนี้ว่า: แท้จริงการประกวดนางงามหรือชายงามตามหลักศาสนบัญญัติอิสลามแล้วนั้นถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และไม่เป็นที่ยอมรับด้วยประการทั้งปวง เพราะแท้ที่จริงการประกวดในลักษณะดังกล่าว นั้น จำเป็นที่จะต้องเปิดเอาเราะห์ ของผู้เข้าประกวดทั้งหญิงและชาย ทั้งนี้เพื่อให้กรรมการผู้ตัดสิน ได้พิจารณาถึงสัดส่วนต่างๆของผู้เข้าประกวดได้ โดยไม่มีสิ่งปิดกั้นใดๆทั้งสิ้นและอีกประการหนึ่ง เราจะเห็นได้ว่า ตามกฎทั่วไปในการประกวดความงามนั้น ได้เน้นความสูง ความหนา ความอ้วน ผอม ตลอดจนขนาดเต้านมของผู้หญิง ซึ่งเราจะต้องใช้ชีวิตในลักษณะสวมใส่รัตรูป ให้ทางคณะกรรมการได้ตัดสิน และหากเรามองไปในทางการประกวดชายงาม ซึ่งเราก็จะพบว่ากิจกรรมต่างๆก็ดำเนินไปในลักษณะ ดังกล่าวนั้นเช่นกัน เพราะผู้ที่เข้าประกวดคนหนึ่งๆ นั้นจะต้องเปลือยสัดส่วนต่างๆของเขาให้กับทางคณะกรรมการได้พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยที่อิสลามมีข้อห้ามอย่างเด็ดขาดในการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะเปิดเอาเราะห์ของตนเองต่อหน้าบุคคลภายนอก (ที่มีได้เป็นสามี หรือญาติสนิท) ดังพระราชดำรัสของพระองค์อัลลอฮ์ในโองการหนึ่งว่า“เจ้าจงประกาศเถิดแก่บรรดามวลสตรีผู้มีศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกนางยับยั้งสายตาของพวกนาง (อย่ามองสิ่งต้องห้าม และให้พวกนางรักษาอวัยวะเพศของพวกนางไว้ และพวกนางจะต้องไม่เปิดเผย

(ร่างกายส่วนที่สวมใส่) สิ่งประดับของพวกนางให้ปรากฏแก่สายตาคนต่างเพศ ยกเว้นส่วนที่เปิดเผยจากมัน และพวกนางจงดึงผ้าคลุมศีรษะมาปิดไว้มุ่มคอเสื้อของนาง และพวกนางอย่าเปิดเผย(ร่างกายส่วนที่สวมใส่)เครื่องประดับของพวกนาง ยกเว้นต่อคูครองของพวกนางหรือบิดาของพวกนางหรือบิดาของคูครองของพวกนาง(ซูเราะห์ อันนุร โองการที่ 31) และนอกจากนั้นยังมีปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานอีกว่า ความว่า “ให้ผู้เป็นศาสดา จงกล่าวสอนบรรดาคูครองของเจ้า บรรดาบุตรหญิงของเจ้า และมวลสตรี(ภริยา)ของศรัทธาชนทั้งหลายให้พวกนางลากเสื้อคลุมของพวกนางลงมาปิดบนใบหน้าของพวกนาง นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงที่สุดที่พวกนางจะต้องรู้จัก(จากผู้อื่นว่าพวกนางเป็นหญิงดี) และพวกนางก็ไม่ถูกรังแก(จากคนทั่วไป)และอัลลอฮฺทรงให้อภัยยังทรงเมตตายิ่ง”(ซูเราะห์ อัล-อะหزاب โองการที่ 59) จากดังกล่าวนี้ มีได้หมายถึงการปิดกันหรือสร้างความคับแคบให้แก่สตรีแต่อย่างใด แต่มันเป็นสิ่งคุ้มกันรักษานางให้พ้นจากความตกต่ำทั้งปวงที่อาจจะประสบกับตัวนางได้ และจากหลักฐานที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้นก็เป็นที่ชัดเจนแล้วว่าการประกวดในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ขัดกับบทบัญญัติศาสนาอย่างสิ้นเชิง

ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะรายการประกวดนางงาม ชายงามนั้น ได้นำเสนอเนื้อหาภาพที่มีลักษณะขัดกับหลักทางศาสนาอิสลาม ทั้งในเรื่องของการเปิดเผยสัดส่วนของร่างกาย และการจ้องมองของการรับชมภาพของผู้รับชม จึงเป็นเนื้อหารายการอีกลักษณะหนึ่งที่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

6. การดื่มสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย ดังที่ มัรวาน สะมะอูน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า สุราก็คือน้ำเมาทุกชนิด ไม่ว่าจะเรียกในชื่อใดก็ตาม ไม่ว่าจะกลั่นหรือหมักมาจากผลไม้ชนิดใดก็ตาม มีการห้ามไว้ในอัลกุรอานที่ระบุว่า “แท้จริงสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย นั้นเป็นสิ่งโสมน อันมาจากการกระทำของมาร ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลมันเถิด” และจากอัลฮาดิษ ความว่า: ทุกสิ่งที่ทำให้มีเมาคือสุรา และสุราทุกชนิดเป็นสิ่งต้องห้าม ผู้ใดดื่มสุราในโลกนี้ แล้วเขาก็เสียชีวิตไปโดยไม่ยอมเลิกดื่ม และไม่สำราภาพผิด แน่นอนเขาไม่มีโอกาสดีในวันชาติหน้า”

ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะของภาพและเนื้อหาที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์นั้น มีลักษณะของการดื่มสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย อยู่เช่นกัน ซึ่งล้วนแล้วแต่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามทั้งสิ้น

7. การลอกเลียนแบบเพศตรงข้าม ดังที่ เซค ดร. ยูซุป กอรฎอวี(2539) กล่าวว่า ท่านศาสดาได้ประกาศว่าผู้หญิงจะต้องไม่สวมใส่เสื้อผ้าของผู้ชาย และผู้ชายจะต้องไม่ใส่เสื้อผ้าของผู้หญิง และท่านได้ประณามผู้ที่ทำเช่นนั้นอย่างรุนแรง การเลียนแบบนี้รวมถึงลักษณะการพูด การเดินและ

อื่นๆอีกด้วย ความชั่วของการกระทำดังกล่าวที่มีผลต่อบุคคล และสังคมก็คือการฝ่าฝืนธรรมชาติของสิ่งต่างๆตามกฎระเบียบทางธรรมชาตินี้ ผู้ชายและผู้หญิงต่างมีลักษณะทางสัญชาตญาณของตนเอง ถ้าหากผู้ชายกลายเป็นผู้หญิงและผู้หญิงทำตัวเองเป็นผู้ชายระเบียบแบบแผนทางธรรมชาติก็จะมีแต่ความโกลาหลวุ่นวาย ในบรรดาผู้ที่ถูกประณามโดยอัลลอฮ์และบรรดามลาอิกะฮ์ทั้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยนั้น ท่านศาสดามูฮัมมัด (ซ.ล.) ได้เอ่ยถึงคนที่อัลลอฮ์ได้ทำให้เป็นผู้ชายแต่พยายามที่จะที่จะทำให้ตัวเองเป็นผู้หญิง และผู้ที่อัลลอฮ์ได้ทำให้เป็นผู้หญิงแต่พยายามที่จะทำให้ตัวเองเป็นผู้ชายด้วยการเลียนแบบเพศตรงข้ามเอาไว้ด้วย (รายงานโดย ฎาะบะรอนี) ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวท่านศาสดามูฮัมมัดจึงได้ห้ามผู้ชายสวมใส่เสื้อผ้าที่ประดับประดาด้วยเครื่องประดับของผู้หญิง ในหนังสือฮะดีษที่เชื่อถือได้ของมุสลิม อะลีได้กล่าวว่า “ท่านรอซูลุลลอฮ์ได้ห้ามฉันสวมแหวนทองคำ เสื้อผ้าไหม และเสื้อผ้าที่ย้อมด้วยสีเหลือง(รายงานโดยฎาะบะรอนี)”

ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะของเนื้อหารายการในผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะของภาพ และเนื้อหาที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์นั้นมีลักษณะของการ การลอกเลียนแบบเพศตรงข้าม เช่นจากรายการละคร ซึ่งมีลักษณะขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

8.ปัญหาความขัดแย้ง ดังที่ เชค ดร.ยูซุป กือรฎอวี(2539) กล่าวว่า ในขณะที่คูกรณีมีหน้าที่จะต้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันฉันพี่น้องสังคมมุสลิมเองก็มีความรับผิดชอบในเรื่องนี้ด้วยในฐานะที่สังคมมุสลิมวางพื้นฐานอยู่บนการเอาใจใส่และการร่วมมือซึ่งกันและกัน ดังนั้นสังคมมุสลิมจะยื่นดูสมาชิกของตนวิวาทบาดหมางกัน จนเรื่องบานปลายใหญ่โตไม่ได้ กล่าวคือผู้ที่มีอำนาจและความรับผิดชอบในสังคมจะต้องก้าวออกมาแก้ปัญหาให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลับคืนสู่สภาพปกติ โดยที่ตัวเองจะต้องไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด อัลลอฮ์ทรงกล่าวว่า “แท้จริงปวงผู้ศรัทธาเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นจงสมัครสมานกันในระหว่างพี่น้องทั้งสองสุเจ้า และจงสำรวมตนต่ออัลลอฮ์เพื่อสุเจ้าจะได้รับความเมตตา”(กุรอาน 49:10) ท่านศาสดาได้อธิบายถึงคุณค่าของการเป็นคนกลางทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งและอันตรายของการเป็นศัตรูกันโดยท่านได้กล่าวว่า “ฉันจะบอกท่านถึงสิ่งประเสริฐกว่าการถือศีลอด การให้ทาน และการนมาซเอาไหม? เมื่อได้รับคำตอบท่านก็กล่าวว่าแน่นอนนั่นคือการทำให้ผู้คนคืนดีกัน เพราะการยุยงส่งเสริมให้คนทะเลาะกันนั้นเหมือนกับมีดโกน และฉันมิได้หมายความว่ามันจะโกนผม แต่มันตัดศาสนา”(ฮาดิษรายงานโดยติรมิซีและคนอื่นๆ)

ผู้วิจัยเห็นว่าในสังคมมีปัญหาความขัดแย้งของคนกลุ่มต่างๆเกิดขึ้นเสมอ จึงเห็นว่าเนื้อหาข้อความในรายการโทรทัศน์จะถูกนำเสนอในประเด็นเหล่านี้อยู่เสมอ ซึ่งมีลักษณะที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามดังที่กล่าวมา

สำหรับการศึกษารับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในรายการโทรทัศน์นั้น นอกจากเป็นการศึกษาถึงความรู้ของผู้รับชมมุสลิมที่ผู้วิจัยคิดว่ามีความรู้หรือความคิดเห็นที่แตกต่างกันแล้ว ยังเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกหรือมีทัศนคติของผู้รับชมมุสลิม ในการรับชมเนื้อหาลักษณะดังกล่าวอีกด้วย

2.3 จากวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อทราบถึงลักษณะการใช้โทรทัศน์ในการเป็นของใช้ในบ้านเพื่อการบริโภคในครัวเรือนของคนไทยมุสลิมนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการศึกษาดังนี้

แนวคิดการเป็นของใช้ในครัวเรือน (Domestication)

Ward (2006) ได้กล่าวว่า แนวคิดการเป็นของใช้ในครัวเรือน(Domestication) เป็นการสำรวจค้นหาศูนย์กลางของสื่อ และการรวมตัวของมันมาสู่แบบแผนของการใช้ชีวิตในบ้าน และกิจกรรมประจำวัน โดยอ้างถึง Silverstone(1994) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดดังกล่าวนี้ว่าเป็นการจัดการรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้บริโภคผ่านการวิเคราะห์โทรทัศน์ เมื่อการนำสื่อเทคโนโลยีเช่นโทรทัศน์เข้ามาสู่บ้าน พวกเขาจะต้องจัดการ,หาที่ตั้งให้เหมาะสมกับลักษณะโครงสร้างของบ้าน กระบวนการการใช้ชีวิตในครัวเรือน เป็นการอ้างถึงการเคลื่อนที่ของสิ่งประดิษฐ์(เทคโนโลยี)จากสาธารณะมาสู่ครัวเรือน(ส่วนตัว)ด้วยการบริโภค ซึ่งเป็นการแปรเปลี่ยนผลผลิตที่มีความหมายน้อยนิด ให้เป็นสิ่งที่ปรารถนาของครัวเรือนในทางที่เหมาะสม ผู้บริโภคต้องเข้าไปควบคุมและให้สิ่งประดิษฐ์กลายเป็นที่ตั้งสำหรับการเจรจาตกลงกันของความหมาย เช่นเมื่อโทรทัศน์เข้ามาสู่ครัวเรือน กฎเกณฑ์และกิจกรรมประจำวันจะถูกนำมาใช้ เพื่อให้สนับสนุนคุณค่าและการดำรงอยู่ของแบบแผนในครัวเรือน

จากแนวคิดการเป็นของใช้ในครัวเรือน ที่เทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งสภาพแวดล้อมหนึ่งในครัวเรือน โดยใช้ทฤษฎีการเปิดรับและการบริโภค(Reception and Consumption Theory) ในการอธิบายถึงความเหมาะสมและการบริโภคเทคโนโลยีในครัวเรือน ด้วยวิธีการทางโครงสร้าง(ครอบครัวและชีวิตประจำวัน) อาศัยการเป็นวัตถุและสัญลักษณ์ของเทคโนโลยี (Material and the Symbolic) โดยมีกระบวนการอธิบายในบริบท ความกลมกลืนของเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันที่เป็น การผสมรวมกัน (Complex) โดยรวมถึงเนื้อหา(Content)ด้วย โดยแนวคิดการใช้ชีวิตในครัวเรือน ประกอบด้วยแนวคิดหลัก (Concept) 2 แนวคิดคือ แนวคิดจริยธรรมทางเศรษฐกิจ (Moral Economy)และการเป็นสองสิ่งที่ชัดเจน (Double Articulation)(Maren Hartmann:2006)

ในแนวคิดจริยธรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจในยุคเกษตรกรรมที่เน้นการพึ่งพาอาศัย โดยใช้หลักจริยธรรมในการแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกัน และการดำรงรักษาค่านิยมของชุมชน โดยมองว่าครัวเรือนเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ มีการผลิต บริโภค และแลกเปลี่ยน เป็นตัวแทนเศรษฐกิจและสังคมและวัฒนธรรม ที่ถ่ายทอดผ่านเรื่องราวภายในครัวเรือน เป็นการปฏิบัติทุกวันในครัวเรือน เพื่อสร้างสรรค์และหล่อเลี้ยง เช่นที่ Anthony Giddens (1991) นิยามว่า “ความปลอดภัยในการดำรงชีวิต” การแนะนำเทคโนโลยีบางอย่างเข้าสู่ครัวเรือนเป็นการท้าทายต่อการดำรงชีวิต (สื่อ) เทคโนโลยีคือภัยที่มีอยู่ การรับมันเข้ามาเป็นข้อตกลงร่วมกัน, เป็นกระบวนการโต้แย้งในเรื่องของความสามารถของเทคโนโลยี ที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่อไป เทคโนโลยีได้แนะนำหนทางที่แน่นอนว่าจะใช้มันอย่างไร มันมีไว้เพื่ออะไร มันคือส่วนของการสร้างทั้งหมดและการบริหารของขอบเขตสัญลักษณ์ของครัวเรือน

และที่ Silverstone (1994) ได้อธิบายว่า การที่ครัวเรือนมีลักษณะเป็น Moral Economy เพราะว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจของสมาชิกภายในครัวเรือนและภายในโลกของการทำงาน การใช้เวลาว่าง และการบริโภค ได้ถูกกำหนดให้ความหมายและถูกแสดงผ่านการจัดวางของการรับรู้และความเข้าใจ การประเมินคุณค่า และความงามทางสุนทรีย์ โดยการผ่านทางประวัติศาสตร์, ประวัติของบุคคลและการเมืองของครัวเรือนและสมาชิกของพวกเขา เหล่านี้ได้ถูกแสดงถึงความพิเศษเฉพาะ หลากหลายและเป็นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง(พิธีกรรม) ที่กำหนดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของครัวเรือนให้เป็นหน่วยของสังคมและวัฒนธรรม ครัวเรือนจะกำหนดว่า โทรทัศน์นั้นถูกใช้อย่างไร: มันถูกรวมไปยังแบบแผนประจำวันของครอบครัวและการใช้ชีวิตในครัวเรือนอย่างไร: การใช้โทรทัศน์ถูกสร้างโดย เพศสภาพะ ระดับชั้นความสัมพันธ์ของช่วงอายุของครอบครัว: หรือมันคือการเคลื่อนที่ไปสู่ความรู้สึก(เช่นอารมณ์ต่างๆที่แวดล้อมอยู่)ของครัวเรือน ของการเป็นเจ้าของการใช้ชีวิตในครัวเรือนและบ้าน

ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ชีวิตในครัวเรือน(Domestication) นั้นเป็นการใช้แนวคิดของจริยธรรมทางเศรษฐกิจ ที่มองครัวเรือนเป็นเสมือนธุรกิจที่ดำเนินอยู่ในครัวเรือน การใช้ชีวิตในครัวเรือนจึงต้องมีการตกลงร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือนโดยอาศัยหลักศีลธรรมจรรยา ที่มีอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของครัวเรือนนั้นๆ เพื่อ “ความปลอดภัย” ของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเกิดมาจากการบ่มเพาะสืบทอดกระบวนการมาจากอดีต (เช่น การใช้พื้นที่ การใช้เวลา สภาพแวดล้อม และอุดมคติความเชื่อ) และเมื่อ โทรทัศน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมโครงสร้างในครัวเรือน โดยถูกกำหนดให้เป็นของใช้ภายในบ้านเพื่อการบริโภคกันภายในครัวเรือน มีการแปรรูป ของเทคโนโลยี และให้ความหมายของการใช้ชีวิตร่วมกันในครัวเรือนด้วย และยังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครัวเรือนที่เป็นอยู่ อาจเป็นการเสริมแรงให้แข็งแกร่งขึ้น หรือเป็นภัยต่อครัวเรือนก็ได้ ครัวเรือนหรือ

ครอบครัวจึงต้องมีการจัดการร่วมกันอีกทั้งยังเพื่อคงไว้และสนับสนุนแบบแผนการดำเนินชีวิตและค่านิยมที่มีอยู่

Hartman(2006)ได้กล่าวถึง แนวคิดการเป็นสองสิ่งที่ชัดเจน(Double Articulation) ซึ่งอ้างอิงมาจากโครงสร้างทางภาษาที่ประกอบด้วยลักษณะการออกเสียงและรูปลักษณะที่ปรากฏ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อคล้ายๆกับการใช้ภาษาใน 2 ระดับ โดยโดยอ้างถึง Silverstone & Hadden(1996)ว่าการสร้างความหมายในความสัมพันธ์ของสื่อเทคโนโลยีเป็นการใช้พื้นที่ใน 2 ระดับ ระดับแรกคือ “จุดมุ่งหมายที่ให้ความหมายเป็นวัตถุของใช้ภายในบ้าน” และระดับที่ 2 “เทคโนโลยี(สื่อ)ของการสื่อสารเป็นผู้ถ่ายทอดข้อความ” เป็นการรวมตัวของ 2 แง่มุมนี้ในบทบาทของจุดมุ่งหมายของการบริโภค ในแง่ของการจัดวาง(set) การปฏิบัติ วาทกรรมของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ เป็นจุดมุ่งหมายทางวัตถุ(material object) ที่ต้องทำให้เกิดความหมายที่ชัดเจน ส่วนในอันดับที่ 2 คือขอบเขตของสาธารณะ(public)และความเป็นส่วนตัว(private) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เนื้อหาข้อความ รายการของปัจเจก ประเภทรายการ ตารางการออกอากาศ การใช้สื่อในทุกๆวันของการใช้ชีวิต มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมและแบบแผนการรับชมที่อยู่รอบๆพื้นที่นั้น

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการเป็นของใช้ในครัวเรือน ในการวิเคราะห์จากแบบแผนการปิดรับชมโทรทัศน์ ในฐานะที่โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน ลักษณะการนำมาใช้ การจัดการ และการควบคุม และการบริโภค ที่ครัวเรือนนำมาใช้ให้เหมาะสม มีความใกล้ชิด ผสมกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม และรูปแบบการใช้ชีวิตของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจะแสดงถึงความแตกต่างในการจัดการต่างๆที่แตกต่างกันไปในแต่ละครัวเรือน

แนวคิดตรรกะของการบริโภค

ดังที่ Silverstone(2006) ได้เสนอว่า การใช้ชีวิตในครัวเรือนนั้น เป็นกระบวนการในการบริโภค โดยเชื่อมโยงกับสิ่งประดิษฐ์ และการออกแบบเป็นเช่นคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของวัตถุและความต้องการซึ่งเป็นการอธิบายกระบวนการบริโภคที่ได้แรงบันดาลใจจากงานของ Jean (Baudrillard 1988) และ Michel de Certeau(de Certeau 1984) และ Daniel Miller (Miller 1987)ว่าการบริโภคนั้นไม่ใช่ความเฉยชา(Passive) แต่เป็นความกระตือรือร้น (active)มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของวัตถุ และโดยเฉพาะในสื่อที่ซึ่ง ข้อความทุกประเภทได้เข้าไปเกี่ยวข้องเข้าถึงบุคคล, สังคมและแหล่งวัฒนธรรมเป็นเช่นการละทิ้งสิ่งดั้งเดิม

Silverstone(1994) ได้อ้างถึงการวิเคราะห์เทคโนโลยีและการบริโภคของ Jean Baudrillard ว่าเป็นการกำหนดความหมายว่าโทรทัศน์เป็นวัตถุเครื่องใช้ เป็นการมองลงไปว่าโทรทัศน์สามารถถูกซื้อใน 2 เหตุผลที่ต่างกัน คือ เป็นเช่นวัตถุด้วยตัวของมันและเป็นเช่นสิ่งที่ยอธิบายสถานะหรือความเป็นสมาชิกในการถือครองคือเป็นสิ่งที่บ่งชี้ของ "การยอมรับ (recognition) ,การผสมกลมกลืน ของสังคมเป็นทางการ เขาสังเกตว่าด้วยสถานะของมันทำให้มีความแตกต่างระหว่างชนชั้นครัวเรือนในชนชั้นล่างว่าโทรทัศน์ไม่ได้ถูกซื้อว่ามันคืออะไร แต่มันสามารถทำอะไร แท้ที่จริงโทรทัศน์เป็นพื้นที่ของการปฏิบัติพิธีกรรม เป็นวัตถุที่คุณค่าของผู้เป็นเจ้าของถูกกำหนดโดยคุณค่าการแลกเปลี่ยนของมัน และสิ่งเหล่านี้ของโทรทัศน์เป็นเช่น พื้นที่ทางเหตุผลการปฏิบัติทางวัฒนธรรม เป็นสื่อคุณค่าของผู้เป็นเจ้าของได้ถูกกำหนดตามประโยชน์ใช้สอยของมัน

Baudrillard (1981)ได้กล่าวว่าตรรกะของการบริโภค(Loic of Consumption) มีอยู่ 4 ตรรกะคือ

1.ตรรกหน้าที่ของคุณค่าการใช้ (A functional logic of use value) หรือตรรกในการปฏิบัติ(A logic of practical operation) หรือตรรกในการใช้ประโยชน์ (A logic of utility) คือ วัตถุนั้นมีสถานะเป็นเครื่องใช้(Instrument)

2.ตรรกเศรษฐศาสตร์ของคุณค่าการแลกเปลี่ยน (An economic logic of exchange value)หรือคุณค่าที่เท่ากัน(Equivalence) หรือตรรกในทางการตลาด(A logic of market) คือวัตถุนั้นมีสถานะเป็นสินค้า (A commodity)

3.ตรรกของการแลกเปลี่ยนทางสัญลักษณ์(A logic of symbolic exchange) หรือการแทนความหมายทางจิตใจ(ambivalence) หรือตรรกของของขวัญ(A logic of the gift) หรือวัตถุนั้นมีสถานะเป็นสัญลักษณ์(A symbol)

4.ตรรกคุณค่าทางสัญญาณ(A logic of sign value) หรือความแตกต่าง (difference)หรือ ตรรกของสถานะ (A logic of status) หรือวัตถุนั้นมีสถานะเป็นสัญญาณ(A sign)

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่า การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการบริโภคนั้น จึงเป็นเช่นการเลือกเปิดรับชม เนื้อหารายการ เมื่อพิจารณาโทรทัศน์ในฐานะที่เป็นของใช้ภายในบ้าน ในกระบวนการบริโภคของการใช้ชีวิตในครัวเรือน จึงให้ความสนใจการใช้โทรทัศน์เพื่อการบริโภคในตรรกหน้าที่ของคุณค่าการใช้ที่ Baudrillard กล่าวไว้ และลักษณะของผู้ใช้ที่มีความกระตือรือร้นหรือการตอบสนองต่อการใช้โทรทัมาเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์ในการพิจารณาลักษณะการเป็นของผู้ใช้ของโทรทัศน์ในการใช้ชีวิตในครัวเรือนของคนมุสลิม

จากการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อสันนิษฐาน ทั้ง 3 ประการในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าการนำความรู้จากแนวคิด ทฤษฎี ต่างๆที่ได้รวบรวมมานี้ อันได้แก่ แนวคิดการเลือกเปิดรับสาร (Selective Exposure) หลักความศรัทธาและหลักการปฏิบัติในศาสนาอิสลาม ลักษณะครอบครัวในศาสนาอิสลาม แนวคิดในการเทียบเคียงกับหลักการทางศาสนา แนวคิดการเป็นของใช้ในครัวเรือน (Domestication) และแนวคิดตรรกะของการบริโภค สามารถนำไปสู่วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาในบทที่ 3 ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยในชุมชนนุรุ้ลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อทำการศึกษาการวิเคราะห์ผู้รับสาร เป็นการเลือกกลุ่มศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย โดยนำเสนอด้วยวิธีการบรรยาย จากประเด็นของปัญหานำวิจัยและการตั้งข้อสันนิษฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ โดยมีกระบวนการเริ่มต้นจากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ในชุมชน การสังเกตการณ์และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิจัย

3.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแหล่งข้อมูลบุคคล มีหน่วยเป็นครอบครัว โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายดังนี้

3.1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants)

บ้านคุณฐุสเบ็รทีนุชเวศน์ ชามะ เป็นคนจากจังหวัดยะลาแต่มาอาศัยอยู่ที่ชุมชนพญาไท กรุงเทพมหานคร มาเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี โดยมีอาชีพรับจ้าง (พนักงานธนาคาร) มีวิถีชีวิตลักษณะคนไทยมุสลิมที่อาศัยในเมือง มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นหลัก วิทยุ สื่อทีวีดีและสื่ออินเทอร์เน็ต

บ้านคุณ วิณา มิตรสมาน เป็นข้าราชการ(ครู)บำนาญ อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสมเด็จเจ้า เป็นระยะเวลาประมาณ 60 ปี มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นหลัก

บ้านคุณ สุทธิพงษ์ อัลการีม มีอาชีพพนักงานโรงแรม อาศัยอยู่ในชุมชนมัสยิดจักรพงษ์มาตั้งแต่วัยเยาว์ มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน มีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นหลัก

3.1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย

ลักษณะของชุมชน

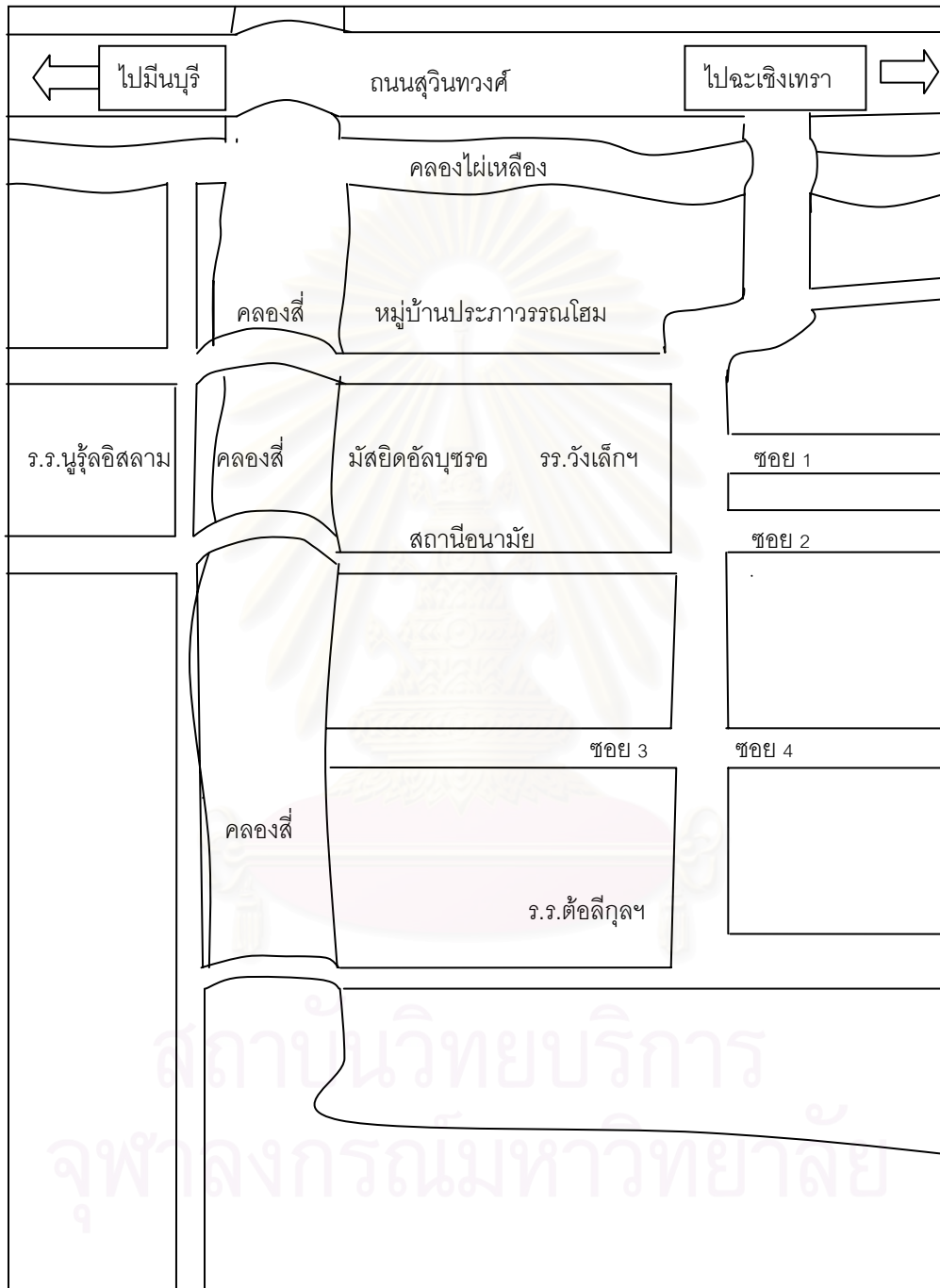
ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนนุรุ้ลอิสลามเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณ ถนนสุขุมวิท คลองสี่ ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานครเป็นชุมชนศึกษา โดยส่วนใหญ่ของประชากร นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน

ครัวเรือนในชุมชนทั้งหมด 467 ครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นพื้นที่ทางเกษตรกรรม มีมัสยิดอัลบุชรอ เป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญในชุมชนได้แก่ โรงเรียนภาคสามัญคือ โรงเรียนวังเล็กวิทยานุสรณ์ ศูนย์จริยธรรมอยู่ที่โรงเรียนสอนศาสนา 2 แห่งคือ โรงเรียนนุ้ลอิสลามและโรงเรียนตอริกุ่มุขตาดิ ที่ทำการอนามัยของชุมชน และศูนย์เด็กเล็กของชุมชน และหมู่บ้านประภาวรรณโฮม มีคลองสีไหลผ่านในชุมชน มีลักษณะเป็นชุมชนแถบชานเมืองที่มีลักษณะของทั้งชนบทและชุมชนเมืองผสมกันอยู่ ผู้วิจัยนำเสนอด้วยภาพที่ 3.1 ที่แสดงถึงแผนผังในชุมชนที่ผู้วิจัยได้พบในการศึกษามา ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3.1 แสดงพื้นที่ชุมชนมุสลิม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ

สภาพบ้านเรือนที่ผู้วิจัยได้พบเห็นในการศึกษานี้ยังคงมีลักษณะแบบบ้านในชนบท และแบบบ้านในเมืองผสมผสานกัน เช่น ลักษณะบ้านชั้นเดียวได้ถูกลดสูง โดยส่วนใหญ่มีห้องน้ำหรือครัวอยู่ข้างล่างหรือนอกตัวบ้าน ลักษณะบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก ที่มีพื้นที่ใช้สอยในบ้านอย่างจำกัด ลักษณะบ้านชั้นเดียวขนาดใหญ่ ลักษณะบ้านสองชั้นที่จัดสรรพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนเป็นส่วน ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สำหรับการศึกษาระบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยในชุมชนมุสลิม เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานครในครั้งนี้ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ครัวเรือน โดยอาศัยรูปแบบของการดำเนินชีวิตในวิถีทางของวัฒนธรรมอิสลาม เป็นตัวแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาคือ กลุ่มที่มีความเคร่งครัด กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง และกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย ในหลักการทางศาสนาอิสลาม

ผู้วิจัยได้อาศัยการจัดกลุ่มของ นายสนั่น โต๊ะซันดี ผู้มีความใกล้ชิดคุ้นเคยกับวิถีการดำเนินชีวิตที่อยู่ในแนวทางของศาสนา กับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลากว่า 20 ปี อีกทั้งเป็นผู้ก่อตั้งและปัจจุบันยังเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนสอนศาสนาโรงเรียนดอว์ริ์กุลมุข ตาดี ที่ประชาชนในชุมชนให้ความสนับสนุน ไว้วางใจ ส่งบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้เป็นจำนวนมาก และเป็นรองประธานหน่วยสอบของโรงเรียนสอนศาสนาในสังกัดสมาคมคุรุสัมพันธ์ ด้วยความสัมพันธ์ทางความเป็นญาติสนิท(ลูกของลุง)ที่ผู้วิจัยรู้จักคุ้นเคยกับนายสนั่น โต๊ะซันดี นั้นสามารถระบุได้ว่า นายสนั่นนั้นเป็นผู้ที่มีความเคร่งครัดในศาสนาอิสลามมาเป็นระยะเวลายาวนาน มาเป็นผู้จัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามแนวทางการดำเนินชีวิตของแต่ละครัวเรือนที่มีการแสดงออกถึงการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบ และหลักการทางศาสนาอิสลามเนื่องด้วยความเคร่งครัดมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ การระบุลักษณะของความเคร่งครัดต้องอาศัยการได้สัมผัส การมีปฏิสัมพันธ์ และมีความคุ้นเคยจากการใช้ชีวิตให้อยู่ในแนวทางศาสนาอิสลามจากอดีต จนถึงปัจจุบันของบุคคลเหล่านี้มาเป็นเวลานาน จึงจะสามารถพอระบุคุณลักษณะได้ เช่นการดำรงละหมาดครบ 5 เวลา การถือศีลอดได้อย่างเคร่งครัด การละเว้นไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติห้ามต่างๆ เป็นต้น โดยพิจารณาเป็นภาพโดยรวมของการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในแนวทางศาสนาอิสลามของหัวหน้าครอบครัวเป็นหลัก ด้วยเหตุผลที่ผู้นำครอบครัวมีความสำคัญในการดูแลและนำพาให้ครอบครัวอยู่ในแนวทางของศาสนาในทิศทางใด และนำมาประกอบกับลักษณะความเคร่งครัดของสมาชิกในครัวเรือนที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือไม่แตกต่างกันมากนัก และนอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำคำบอกเล่าในการใช้เวลาในชีวิตประจำวันประกอบการสังเกตการณ์ และวิเคราะห์ของผู้วิจัย นำมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม มาเป็นการยืนยันความถูกต้องของลักษณะกลุ่มอีกครั้ง ซึ่งพบว่า ลักษณะของกลุ่มมีความชัดเจนถูกต้องในผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว แต่อาจมีความแตกต่างบ้างเล็กน้อยในรุ่นของลูก เช่นในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดพบว่าในบางครัวเรือนในรุ่น

พ่อแม่มีความจริงจังในการปฏิบัติศาสนกิจเช่นการละหมาดมากกว่ารุ่นลูก และในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยพบว่าในขณะที่พ่อแม่อาจไม่ได้ปฏิบัติละหมาดเลย แต่พบว่าในภรรยาและรุ่นลูกยังมีการปฏิบัติละหมาดอยู่บ้าง ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความใกล้เคียงและไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีลักษณะดังนี้

ลักษณะของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดหัวหน้าครอบครัวในสถานะ พ่อ หรือแม่ จะให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับการละหมาดซึ่งเป็นการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน โดยจะปฏิบัติสม่ำเสมออยู่ที่ 4- 5 เวลาต่อวัน และมีความเข้าใจใส่ดูแลสมาชิกในครัวเรือนในการให้ทำละหมาดและดำเนินชีวิตให้อยู่ในแนวทางของศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยพบว่านอกจากการปฏิบัติตนเองของหัวหน้าครอบครัวในความเคร่งครัดต่อการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน ไม่ว่าจะมีการทำงานมากน้อยเพียงใด หรือพฤติกรรมกรรมการปิดโทรทัศน์ในขณะที่ปฏิบัติละหมาด บางครอบครัวได้ส่งให้ลูกเรียนในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนภาคศาสนาด้วย สำหรับครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดดังนี้

ตารางที่3.1 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

หัวหน้าครอบครัว	โครงสร้างครัวเรือน	จำนวนโทรทัศน์/ที่ตั้งวาง
1.นางอัสม่า	มีจำนวนสมาชิก 2 คน นางอัสม่า อายุ 59 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน เลี้ยงปลา อาศัยอยู่กับลูกสาว 1 คน น.ส.สะอาดะฮ์ อายุ 20 ปี ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการฝึกงาน	2 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์ และห้องนอนของลูกสาว
2.นายอัฟฎอล	มีจำนวนสมาชิก 2 คน นายอัฟฎอล อายุ 65 ปี อาศัยกับฟาติมะห์ ทั้งคู่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป	1 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์
3.นายอาดัม	มีจำนวนสมาชิก 9 คน นายอาดัม เป็นพนักงานธนาคาร ภรรยาชื่อนางฮูดา เป็นแม่บ้าน มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย คือลูกสาวที่แต่งงานแล้วยังอาศัยอยู่ด้วยกัน	2 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์ และห้องนอนของนายฮูดา

ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

หัวหน้าครอบครัว	โครงสร้างครัวเรือน	จำนวนโทรทัศน์/ที่ตั้งวาง
4.นายญาบิร	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายญาบิร และภรรยา นางอุลยา มีอาชีพค้าขาย จะขายของตามตลาดนัดต่างๆ และตามงานสังคมมุสลิมต่างๆ ที่ไหนจัดงานก็จะไปขาย อาทิตย์ละประมาณ 3-4 วัน มีลูกสาวที่อาศัยอยู่ด้วยกัน 2 คน	1เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์
5.นายดาอุด	มีจำนวนสมาชิก 3 คน นายดาอุด อายุ 71 ปี และภรรยา มีอาชีพค้าขายอาหารสด และข้าวแกง มีบุตรสาว คือ น.ส.นูรี 1 คน	2 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์ และห้องนอนของลูกสาว
6.นายไฟซอล	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายไฟซอล อายุ 40 ปี ภรรยา นางอินาม ทำเกษตรกรรม และค้าขาย และลูกสาวและลูกชาย 2 คน	2 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์ และห้องนอนของนายไฟซอล
7.นายรอมลี	มีจำนวนสมาชิก 7 คน นาย รอมลี อายุ 53 ปี และภรรยา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการเลี้ยงปลานอกจากนั้น ยังขับรถรับส่งนักเรียน และเป็นครูสอนศาสนาอิสลามอีกด้วย มีลูกชาย 2 คน และลูกสาว 2 คน โดยมีลูกชายที่แต่งงานแล้วยังอาศัยอยู่รวมกัน	1เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์
8.นายซาฮิล	มีสมาชิกจำนวน 3 คน นายซาฮิล ทำงานบริษัทเป็นพนักงานออกแบบเฟอร์นิเจอร์ มีภรรยา คือนางชัยนับ มีอาชีพเป็นครูสอนศาสนา มีลูกสาวอายุ 2 ขวบ 1 คน	1เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์

ลักษณะของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางหัวหน้าครอบครัวในสถานะ พ่อ หรือแม่ จะให้ความสำคัญกับการละหมาดซึ่งเป็นการปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน มีความพยายามที่จะปฏิบัติละหมาดให้ได้ครบ แต่อาจมีการปฏิบัติไม่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ อยู่ที่ 3- 5 เวลา ต่อวัน ซึ่งอาจจะต้องมีเหตุผลด้วยการปฏิบัติภาระกิจการงานประจำวัน เช่นการประกอบอาชีพ และมีความเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครัวเรือนในการให้ทำละหมาดอยู่บ้าง ยังพบว่าบางครอบครัวได้มีการส่งลูกชายเรียนในโรงเรียนประจำที่มีการเรียนการสอนภาคศาสนาด้วย สำหรับครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยตารางที่ 3.2 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางดังนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

หัวหน้าครอบครัว	โครงสร้างครัวเรือน	จำนวนโทรทัศน์/ที่ตั้งวาง
1.นาย ฟาอิก	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายฟาอิก อายุ 33 ปี ทำงานเป็นพนักงานบริษัท อยู่กับภรรยา นางสาว ซึ่งมีอาชีพเป็นครูสอนศาสนา และลูก 2 คน ชายหญิง	1 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์
2.นายมุบีน	มีจำนวนสมาชิก 5 คน นายมุบีน อายุ 36 ปี และภรรยาทั้งคู่ทำงานเป็นพนักงานบริษัท มีลูกทั้งหมด 3 คน	1 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์
3.นายอุสมาน	มีจำนวนสมาชิก 5 คน นายอุสมาน ประกอบอาชีพค้าขาย เป็นสินค้าบริโภคประจำวัน และมีกิจการบ้านเช่าอยู่กับภรรยาชื่อ นางนะดี มีลูกทั้งหมด 4 คน	2 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์ และห้องนอนของลูกชาย
4.นางอัยนา	มีจำนวนสมาชิก 6 คน นางอัยนา ทำอาชีพปลูกไร่หญ้าและรับจ้างทั่วไป อยู่กับลูกสาว 2 คน โดยคนโต นางสาว แต่งงานมีสามีและลูกเล็กๆ 2 คนแต่ยังอยู่ร่วมกันที่นี่ และน.ส.มุนา ลูกสาวคนรอง ทำงานเป็นพนักงานบริษัท	3 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์ และห้องนอนของลูกสาว และในครัว

ตารางที่ 3.2 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

หัวหน้าครอบครัว	โครงสร้างครัวเรือน	จำนวนโทรทัศน์/ที่ตั้งวาง
5.นายฮาซิม	มีจำนวนสมาชิก 3 คน นายฮาซิม อายุ 31 ปี อาศัยอยู่กับนางนาดา ทั้งคู่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่นการดำน้ำ การเห่าหมา มีลูกชาย 2คนแต่ลูกชายคนโตไปพักที่บ้านญาติเพื่อศึกษาที่โรงเรียนในจังหวัดอยุธยา ลูกชายคนเล็กอายุ 11ปี	2 เครื่อง/ พื้นที่ อเนกประสงค์ และบริเวณที่นอนของลูกชาย
6นายอิลยาส	มีจำนวนสมาชิก 5 คน นายอิลยาส และภรรยา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และลูกสาว 2 คน ลูกชายไปศึกษาที่โรงเรียนประจำ และมารดาของนายอิลยาส	2 เครื่อง/ พื้นที่ อเนกประสงค์ และห้องนอนของลูกสาว
7.นายอักษัล	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายอักษัล อายุ 38 ปี มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและภรรยาอายุ 35 ปี ทำงานรับจ้างปักผ้าอยู่กับบ้าน และลูกชาย 2คน	1 เครื่อง/ พื้นที่ อเนกประสงค์
8.นายอัदनาน	มีสมาชิกจำนวน 5 คน นายอัदनาน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และภรรยา นางหุสนา เป็นแม่บ้านที่ต้องดูแลลูกชายที่ป่วยเป็นอัมพาต มีการขายของเล็กๆน้อยๆ อยู่กับบ้านไม่ได้เป็นลักษณะของร้านค้าแต่จะส่งตามบ้านมากกว่า เช่นการไปรับเนื้อไก่มาขาย	2 เครื่อง/ พื้นที่ อเนกประสงค์ และห้องนอนของลูกชายที่ป่วยอยู่

ลักษณะของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยหัวหน้าครอบครัวในสถานะ พ่อ หรือแม่ จะให้ความสำคัญกับการละหมาดค่อนข้างน้อย มีการปฏิบัติเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอ อยู่ที่ไม่ได้ปฏิบัติเลยจนถึงปฏิบัติบ้าง หรือมีความพยายามที่จะปฏิบัติละหมาดค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจจะต้องมีเหตุผลด้วยการปฏิบัติภาระกิจการงานประจำวัน เช่นการประกอบอาชีพ หรือสุขภาพร่างกาย และไม่คอยให้ความเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครัวเรือนในการให้ทำละหมาด แต่ยังคงพบว่าบางครอบครัวยังมีการส่งลูก

เรียนในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนภาคศาสนาด้วย สำหรับครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยตารางที่ 3.3 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

หัวหน้าครอบครัว	โครงสร้างครัวเรือน	จำนวนโทรทัศน์/ที่ตั้งวาง
1.นายอ๊กวา	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายอ๊กวา อายุ 39 ปี และภรรยา มีลูกชาย 1 คน และลูกสาว 1 คน มีอาชีพขับรถรับจ้าง ทั่วไป เช่นรับส่งนักเรียน	3 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์ และบริเวณที่นอนที่นอนรวมกัน
2.นายเตาฟีก	มีจำนวนสมาชิก 3 คน นายเตาฟีก อายุ 37 ปี เป็นพนักงานบริษัทในโรงงาน ภรรยา นางนัจญวามีอาชีพขายส้มตำ เนื้อน้ำตก(และลูกสาววัย 6 ขวบ 1 คน	2 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์ และห้องนอนของครอบครัว
3.นายญะมาด	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายญะมาด มีอาชีพรับจ้างซ่อมรถ ทั้งที่บ้าน และนอกสถานที่ ภรรยา นางยุมนา เป็นแม่บ้าน และเลี้ยงควาย มีลูกสาว 1 คน และลูกชาย 1 คน	1 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์
4.นายฮามิด	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายฮามิด มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และทำเกษตรเลี้ยงวัว และ ทำงานรับจ้างภรรยา ขายไก่ย่าง มีลูกสาว 2 คน	1 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์
5.นายคอลลิด	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายคอลลิดมีอาชีพรับจ้างขับรถของขสมก. ภรรยา นางญูณี เป็นแม่บ้านและรับจ้างทำความสะอาดทั่วไปในหมู่บ้านประภาวรรณ มีลูกสาว 1 คน และลูกชาย 1 คน	3 เครื่อง/ พื้นที่อเนกประสงค์ และห้องนอนของนายคอลลิด และในครัว

ตารางที่ 3.3 แสดงรายชื่อหัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

หัวหน้าครอบครัว	โครงสร้างครัวเรือน	จำนวนโทรทัศน์/ที่ตั้งวาง
6.นายตะลีล	มีจำนวนสมาชิก 6 คน นายตะลีล มีอาชีพรับจ้าง เป็นพนักงานบริษัท ภรรยา นางอินานี มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีลูกสาว 2 คน และลูกชาย 1 คน และพ่อของนายตะลีล อาศัยอยู่ด้วยกัน	2 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์ชั้นบน และบริเวณครัวชั้นล่าง
7.นายซาฮิด	มีจำนวนสมาชิก 4 คน นายซาฮิด อายุ 52 ปี มีอาชีพขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง อยู่กับภรรยา นางวะฟา และหลานเล็กๆ อีก 2 คน	1 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์
8.นายสะอัด	มีสมาชิกจำนวน 4 คน นายสะอัด เป็นพนักงานบริษัท และภรรยา นางอัมมะห์ เป็นแม่บ้านช่วงโรงเรียนวังเหล็กเปิดเทอมจะขายของ มีลูกสาว 1 คน และลูกชาย 1 คน	2 เครื่อง/พื้นที่ อเนกประสงค์ และบริเวณที่นอนของครอบครัว

จากการจัดกลุ่มที่ได้นำเสนอมานั้น ผู้วิจัยใช้การปฏิบัติศาสนกิจในเรื่องของการละหมาดเป็นตัวกำหนดด้วยนั้น เนื่องจากการละหมาดมีความสำคัญต่อผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก เป็นภาระกิจหลักที่เอกองค์อัลลอฮฺ(ซ.บ.)ทรงใช้ให้มุสลิมทุกคนปฏิบัติเพื่อแสดงการระลึกถึงและความภักดี ไม่มีการตั้งภาคีใดๆต่อพระองค์ เมื่อมุสลิมผู้นั้นได้ลาจากโลกนี้(ดูญา)ไปสู่ความเมตตาของพระองค์ในโลกหน้า(อาคิเราะห์)ตามหลักการศรัทธาของอิสลาม ภาระกิจในเรื่องของการละหมาดจะถูกไต่สวนและตอบแทนความดีอย่างมาก และบทลงโทษอย่างหนักอีกด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าการปฏิบัติละหมาดเป็นกิจวัตรหลักในการใช้ชีวิตในครัวเรือนของมุสลิม จึงได้นำมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดในเรื่องของความเคร่งครัดอีกด้วย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ โดยในขั้นต้นผู้วิจัยจะเริ่มแนะนำตัวเองโดยให้พี่ชายคือคุณสนั่น โต๊ะซินดี เป็นผู้พาไปแนะนำตัวตามครัวเรือนของคนมุสลิม

ในชุมชนที่ได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างไว้ และแจ้งความประสงค์ในการขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย อีกทั้งเป็นการเริ่มสร้างความคุ้นเคยในเบื้องต้นด้วย และขอนัดหมายเวลาที่อนุญาตให้เข้าสังเกตการณ์และให้สัมภาษณ์ได้ ผู้วิจัยจะตั้งแนวคำถามไว้ล่วงหน้าและถามเพิ่มเติมในคำตอบที่ไม่ชัดเจน หรือประเด็นที่น่าสนใจ หรือเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551-31 มกราคม 2552

3.2.1 การสังเกตการณ์

- ลักษณะของบ้านและสภาพแวดล้อมของครัวเรือน
- จำนวนโทรทัศน์และตำแหน่งการจัดวางโทรทัศน์
- การเชื่อมต่อกับสื่อต่างๆ เช่น เครื่องเล่นดีวีดี อินเทอร์เน็ต รวมทั้งเคเบิลทีวี
- พฤติกรรมการรับชมของสมาชิกในครัวเรือน

3.2.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์

- ข้อมูลส่วนบุคคล

จากวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิมที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิต

- การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน
- ช่วงเวลาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชมโทรทัศน์ และการใช้สื่ออื่นๆ
- ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกรายการและการรับชมร่วมกัน
- ลักษณะและปัจจัยของการเลือกเนื้อหาการเปิดรับชมในช่วงเวลาต่างๆ
- เวลาของการปฏิบัติศาสนกิจประจำวันกับการรับชมโทรทัศน์

จากวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการกำหนดหลักการทางศาสนาอิสลามกับการรับชมโทรทัศน์ของคนมุสลิม

- เนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา
- พฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อรับชมเนื้อหาที่ขัดต่อหลักการศาสนา

จากวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการใช้โทรทัศน์ในลักษณะที่เป็นของใช้ในบ้าน เพื่อการบริโภคในครัวเรือนของคนไทยมุสลิม

- จุดมุ่งหมายของการใช้
- ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคเนื้อหา
- ทัศนคติของผู้รับชมต่อโทรทัศน์ในฐานะของใช้ในบ้าน

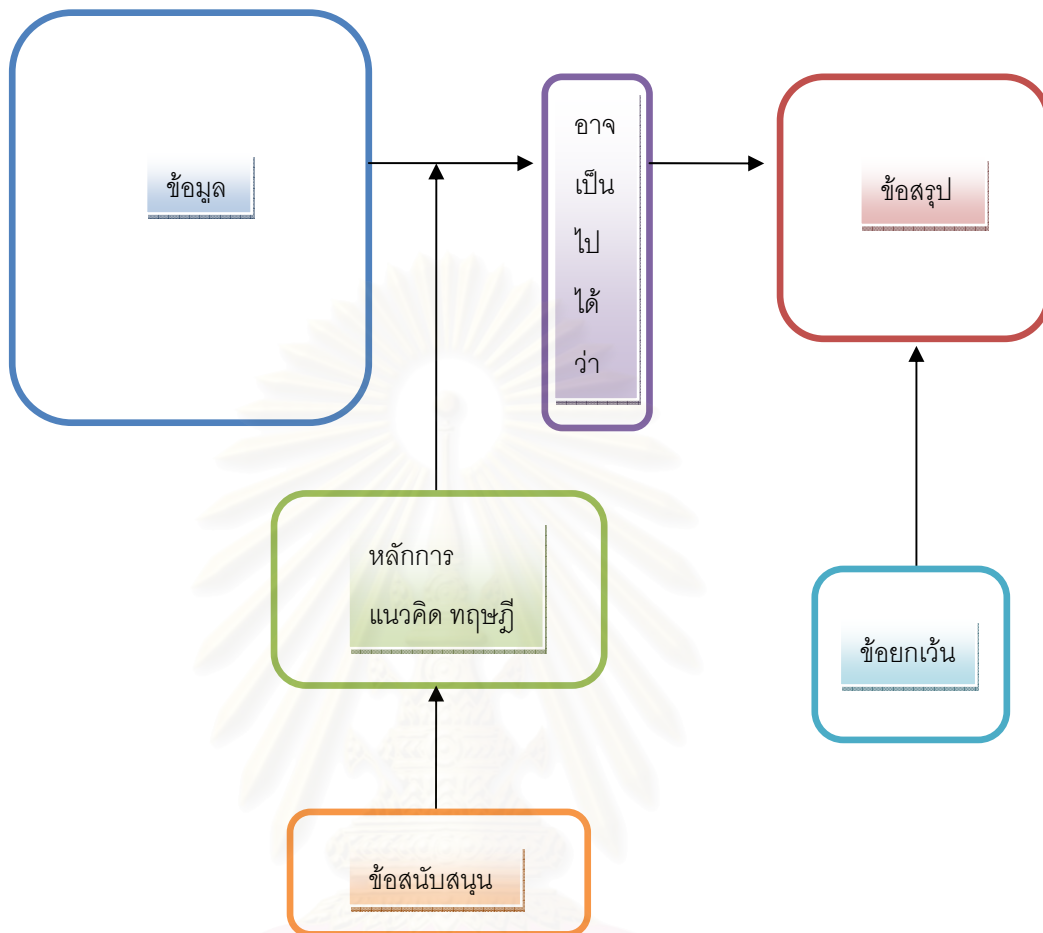
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้นำมาแยกและจัดเรียงโดยใช้ปัญหานำวิจัย วัตถุประสงค์ในการศึกษาและข้อสันนิษฐานเป็นหลักในการจัดเรียงลำดับและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การโต้แย้งแสดงเหตุผลเพื่อหาข้อสรุป ผู้วิจัยได้แสดงลำดับข้อมูลในการวิเคราะห์ดังปรากฏในตารางที่ 3.4 และวิธีการโต้แย้งแสดงเหตุผลดังปรากฏในภาพที่ 3.2 ซึ่งเป็นวิธีการโต้แย้งแสดงเหตุผลของ Stephen Toulmin เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ดังนี้

ตารางที่ 3.4 ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล

หน่วยการวิเคราะห์ข้อมูล	ระดับการวิเคราะห์ข้อมูล
1. คร่าวเรื่องผู้ให้ข้อมูลหลัก 2. คร่าวเรื่องกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงทั้ง 3กลุ่ม	1. การเลือกเปิดรับ - ปัจจัยในการเลือกเปิดรับเนื้อหารายการ - การเปิดรับชมผ่านสื่ออื่นๆ 2. ความสัมพันธ์การใช้เวลากับการรับชมโทรทัศน์ - พื้นที่บ้านและการตั้งวางโทรทัศน์ - ช่วงเวลาและกิจกรรมในขณะที่มีการเปิดรับชม - การปฏิบัติศาสนกิจ 3. การรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา - ความรู้ในหลักการทางศาสนา - พฤติกรรมในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา 4. ลักษณะการเป็นของใช้ของโทรทัศน์ - จำนวนเครื่อง - ความผสมกลมกลืนของที่ตั้งวาง ช่วงเวลา และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชม - หน้าที่ในการให้ประโยชน์ของโทรทัศน์ในการบริโภคเนื้อหา - ทัศนคติที่มีต่อโทรทัศน์ในฐานะที่เป็นของใช้ในครัวเรือน

ภาพที่ 3.2 การโต้แย้งแสดงเหตุผลเพื่อหาข้อสรุปของStephen Toulmin

3.4 การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการบรรยายการวิเคราะห์โดยแยกตามกลุ่มศึกษา ในแต่ละกลุ่มได้แบ่งเนื้อหาหลักเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่หนึ่งคือแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ และในส่วนที่ 2 คือ ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน และสรุปผลการวิจัยท้ายบท จากนั้นทำการสรุปและให้ข้อเสนอแนะในบทสุดท้าย โดยเรียงลำดับดังนี้

บทที่ 4 รายงานผลการวิจัย แบบแผนการรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

บทที่ 5 รายงานผลการวิจัย แบบแผนการรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

บทที่ 6 รายงานผลการวิจัย แบบแผนการรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

บทที่ 7 รายงานบทสรุป การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย เนื่องจากที่มาและความสำคัญของปัญหาในการศึกษา เป็นการศึกษาผู้รับชมในกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลาม และตัวผู้วิจัยเองเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม จึงเห็นว่าความเคร่งครัดของผู้รับชมเป็นปัจจัยที่แสดงถึงความแตกต่างของกลุ่มผู้รับชมกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยพี่ชาย(ลูกของลุง)คือนายสนั่น โต๊ะซันดี ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี เป็นผู้จัดกลุ่มตัวอย่างประกอบกับข้อมูลจากการให้คำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ของตัวผู้วิจัยเอง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังกล่าวไว้แล้วนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ในเชิงลึก

จากวิธีการในการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยพบว่า พี่ชายของผู้วิจัยเป็นผู้มีบทบาทในการเข้าถึงข้อมูลเป็นอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ ความนับถือและไว้วางใจในตัวของผู้ชายของผู้วิจัย จึงให้ความร่วมมือ ในบางครั้งเรือนแสดงความเต็มใจในการให้ข้อมูลในครั้งแรกของการเข้าพบเลยที่เดียวและในบางครั้งเรือนชี้แจงว่าเห็นว่าเป็นน้องของ “ครุมัด”(นายสนั่น โต๊ะซันดี) และเป็นมุสลิมจึงยินดีให้ความช่วยเหลือ และเนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนมีช่วงเวลาของการอยู่บ้านและรับชมโทรทัศน์ ต่างกัน อีกทั้งคำถามและคำตอบยังไม่ชัดเจนจึงจำเป็นต้องเข้าพบเพื่อขอสัมภาษณ์ในแต่ละครัวเรือนราว 3-4 ครั้ง ซึ่งในระยะหลังกลุ่มตัวอย่างมีความคุ้นเคยและไว้วางใจกับผู้วิจัยมากขึ้นแล้วในหลายครัวเรือนให้การต้อนรับ และให้ข้อมูลอย่างเป็นกันเองมากขึ้น รวมทั้งอนุญาตให้ถ่ายภาพถึงในห้องนอน ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

เนื่องจากลักษณะความแตกต่างของกลุ่มที่ผู้วิจัย ในเรื่องของความเคร่งครัดนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกและทัศนคติของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยจึงใช้นามสมมติในการระบุนามผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกที่ไม่ดีของกลุ่มตัวอย่างและความเสียหายต่อพี่ชายของผู้วิจัย

จากวิธีการดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับผู้สนใจทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้รับชมมุสลิมคือ ผู้วิจัยควรเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อความเข้าใจในหลักการของศาสนา และวัฒนธรรมอิสลาม รวมทั้งการสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจง่ายขึ้น ชัดเจนขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยควรเป็นคนในพื้นที่ที่ทำการวิจัยหรือมีความสัมพันธ์กับผู้ที่คนในพื้นที่ให้ความนับถือ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาและความยุ่งยากในการเข้าถึงข้อมูลอีกทั้งได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นอีกด้วย

ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ต่อไปในบทที่ 4 5 และ 6 โดยแบ่งเป็นแบบแผนการเปิดรับชม และลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย เรียงตามลำดับและนำไปสู่การอภิปรายผลในบทที่ 7 ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของ กลุ่มที่มีความเคร่งครัด

ในบทนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ และผลการวิจัย แบบแผนการรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด โดยใช้แนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 ในการวิเคราะห์และอธิบาย ในส่วนของแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ได้อธิบายถึงลักษณะของพื้นที่ในครัวเรือน การตั้งวางโทรทัศน์ ช่วงเวลาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชมโทรทัศน์ การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์ บทบาทของการรับชมร่วมกัน การรับชมเป็นการส่วนตัว การเลือกเปิดรับเนื้อหา ลักษณะของเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา รวมทั้งพฤติกรรมที่เป็นผลจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา สำหรับในส่วนของลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน โดยสืบเนื่องจากแบบแผนการเปิดรับชม ผู้วิจัยได้อธิบายถึงพื้นที่ในการตั้งวางที่ส่งผลต่อการเป็นความเป็นเจ้าของของใช้ ช่วงเวลาและกิจกรรมในการใช้โทรทัศน์ การเชื่อมต่อและการควบคุม ซึ่งแสดงถึงลักษณะของการจัดการของครัวเรือน และความใกล้ชิดกลมกลืนของโทรทัศน์ในการเป็นของใช้ในบ้าน อีกทั้งลักษณะของการบริโภคที่เกิดจากการใช้ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอการใช้สื่ออื่นในลักษณะการเป็นของใช้ในบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

สภาพแวดล้อมและรูปแบบการดำเนินชีวิต

จากการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต ของกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของชุมชนมุสลิม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ จำนวน 24 ครัวเรือน ได้พบว่าลักษณะของพื้นที่ในชุมชนมีลักษณะเป็นพื้นที่ทางเกษตรกรรม มีคลองสีไหลผ่านชุมชน มีมัสยิดอัลบุชรอเป็นศูนย์กลางของชุมชน ลักษณะสังคมเป็นแบบผสมผสานระหว่างสังคมเมืองและชนบท อยู่ห่างจากตลาดมีนบุรีไปพอสมควรต้องอาศัยรถประจำทางในการเดินทาง มีการจัดตลาดนัดในเพื่อความสะดวกในจับจ่ายใช้สอยในเย็นวันพุธและวันอาทิตย์ ลักษณะบ้านเรือนมีลักษณะเป็นบ้านใต้ถุนสูงทั้งแบบเปิดโล่ง และปิดกันพื้นที่บางส่วน บ้านชั้นเดียวขนาดเล็กและใหญ่ บ้านสองชั้นเป็นต้น โดยส่วนใหญ่ประชากรมีฐานะทางเศรษฐกิจทั้งในระดับยากจนจนถึงร่ำรวย มีอาชีพ

รับจ้าง (เช่นการเป็นพนักงานในองค์การบริหารเอกชน โรงงาน การขับรถรับจ้าง การรับจ้างใช้แรงงานรายวัน) คำขाय และเกษตรกรรม ลักษณะของครัวเรือนมีทั้งครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย มีความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก การทำกิจกรรมและการใช้เวลาในชีวิตประจำวันนั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีปัจจัยของการประกอบอาชีพ ความเคร่งครัดทางศาสนา และการมีหน้าที่บทบาทตามสถานภาพในครอบครัว จากลักษณะของโครงสร้างในครอบครัวพบว่า ผู้ที่เป็นพ่อและแม่จะเป็นผู้นำครอบครัวมีหน้าที่หลักในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัวและในการเลี้ยงดูอบรมลูกๆ มีการส่งลูกเรียนทางศาสนาอิสลามตามหลักสูตรของสมาคมครูสัมพันธ์ หรือโรงเรียนที่มีการเรียนศาสนาควบคู่กับการเรียนภาคสามัญ พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้ที่พักอาศัยอยู่ไม่ไกลจากมัสยิดและมีเวลาและความสะดวกที่มีความเคร่งครัดจะไปปฏิบัติละหมาดที่มัสยิด แต่โดยส่วนใหญ่จะปฏิบัติละหมาดกันที่บ้าน

จากการศึกษาพบว่าทุกครัวเรือนมีโทรทัศน์เป็นของใช้ภายในบ้านอย่างน้อย 1 เครื่อง โดยมีที่ตั้งวางอยู่ในพื้นที่อเนกประสงค์ส่วนกลางของบ้านเป็นหลัก นอกจากนั้นได้พบว่ามีไว้ในห้องนอนและห้องครัวอีกด้วย สำหรับแบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนไทยมุสลิมกลุ่มที่มีความเคร่งครัด ที่พบในการศึกษาในชุมชนนุ้ลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ มีลักษณะดังนี้

4.1 แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์

ในการศึกษาแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของครัวเรือนคนไทยมุสลิม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี แนวคิดการเลือกเปิดรับสาร (Selective Exposure) หลักความศรัทธาและหลักการปฏิบัติในศาสนาอิสลาม และลักษณะครอบครัวในศาสนาอิสลาม มาใช้ในการวิเคราะห์แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยมีหน่วยวิเคราะห์เป็นครัวเรือน สำหรับกลุ่มที่มีความเคร่งครัด มีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ในครัวเรือน

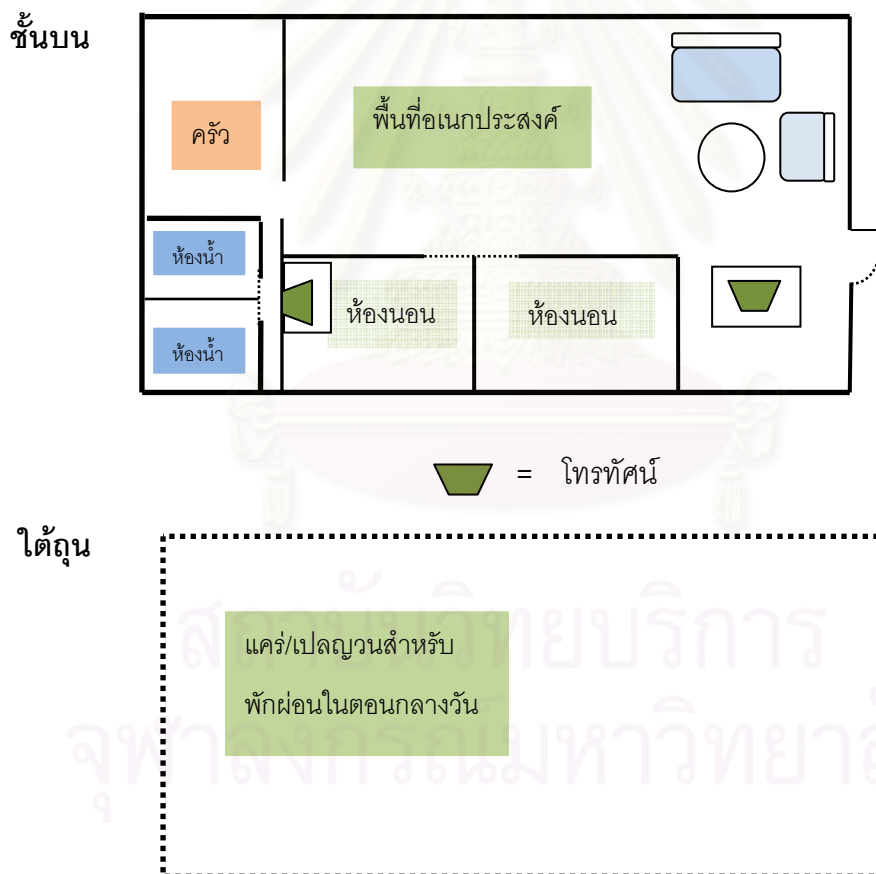
ลักษณะของบ้าน ขนาดและองค์ประกอบอื่นๆเช่นเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ เฟอร์นิเจอร์ การจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนเช่นการกั้นเป็นห้องๆ เหล่านี้มีความสำคัญที่แสดงถึงลักษณะของการสะท้อน

สภาพความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือนด้วย ลักษณะของบ้านกลุ่มที่มีความเคร่งครัดที่ผู้วิจัยได้พบในการศึกษามีดังนี้

1. บ้านใต้ถุนสูง

1.1 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1 บริเวณใต้ถุนจะมีลักษณะเปิดโล่ง โดยทั่วไปมีเปลญวน หรือ แคร่สำหรับนั่ง หรือนอนพักผ่อน และเป็นที่ยึดแขกทั่วไปในเวลากลางวัน โดยมีบริเวณกว้างจะเป็นที่ตั้งอุปกรณ์ เช่นเครื่องซักผ้า หรือสั้มีภาระต่างๆที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นที่จอดรถ ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านจะมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ เช่น พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ห้องนอน ห้องน้ำ พื้นที่ทำครัว พื้นที่รับแขกหรือพักผ่อน ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 4.1 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1

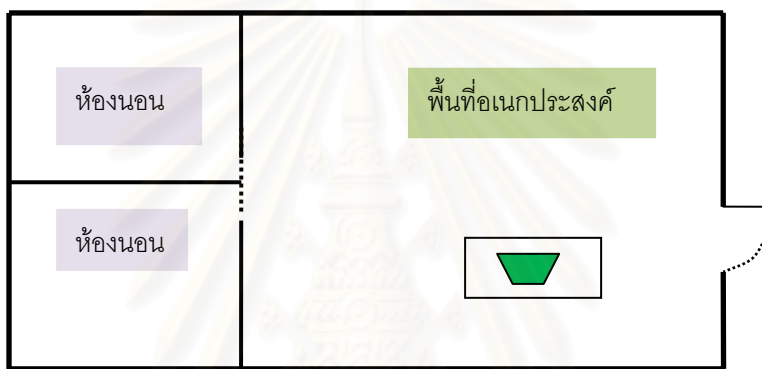

1.2 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแบบที่ 1 แต่มีความแตกต่างกันคือมีพื้นที่ของการทำครัวและห้องน้ำ อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีลักษณะทั้งเปิดโล่งและปิดกันเป็น

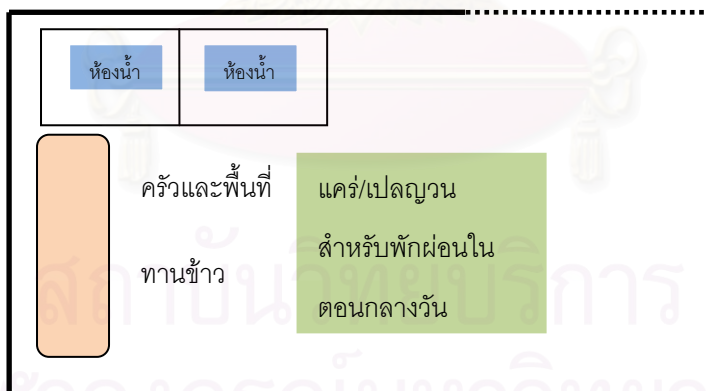
สัดส่วน โดยเฉพาะบริเวณครัว ห้องน้ำมีทั้งอยู่ภายในบริเวณใต้ถุน หรืออาจอยู่ห่างจากตัวบ้านไปเล็กน้อย โดยทั่วไปมีเปลญวน หรือ แคร่สำหรับนั่ง หรือนอนพักผ่อน และเป็นที่ยับประทานอาหาร รวมทั้งเป็นที่รับแขกทั่วไปในเวลากลางวัน โดยบริเวณกว้างจะเป็นที่ตั้งอุปกรณ์ เช่น เครื่องซักผ้า หรือสั้มีภาวระต่างๆที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นที่จอดรถ ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านจะมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ อาจเป็นการกั้นห้อง หรือใช้ตู้โชว์ขนาดใหญ่เป็นการแบ่งพื้นที่ เช่น ห้องนอน พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านซึ่งมีลักษณะกว้างมาก ผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 4.2 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 4.2 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2

ชั้นบน

ใต้ถุน

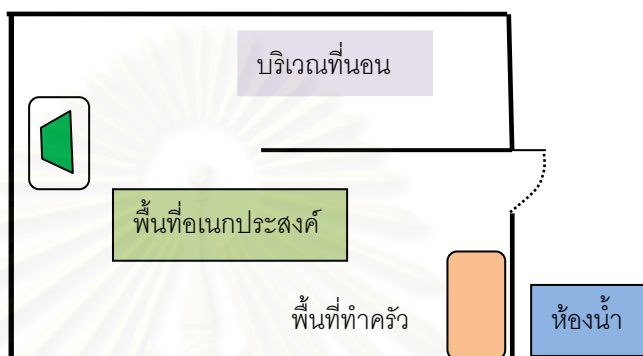

2. บ้านชั้นเดียว

2.1 บ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก พบในครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกอยู่ในราว 3-5 คน บ้านในลักษณะนี้จะมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ไม่มีลักษณะการกั้นเป็นห้องๆ แต่ใช้ตู้เสื้อผ้าหรือชั้นวางของหรือใช้ตู้โชว์ขนาดเล็กเป็นการแบ่งพื้นที่ เช่น พ่อแม่จะนอนอยู่ด้วยกัน และลูกนอนในส่วนที่เป็นพื้นที่อเนกประสงค์บริเวณหน้าโทรทัศน์ การรับประทานอาหารในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์หน้าโทรทัศน์

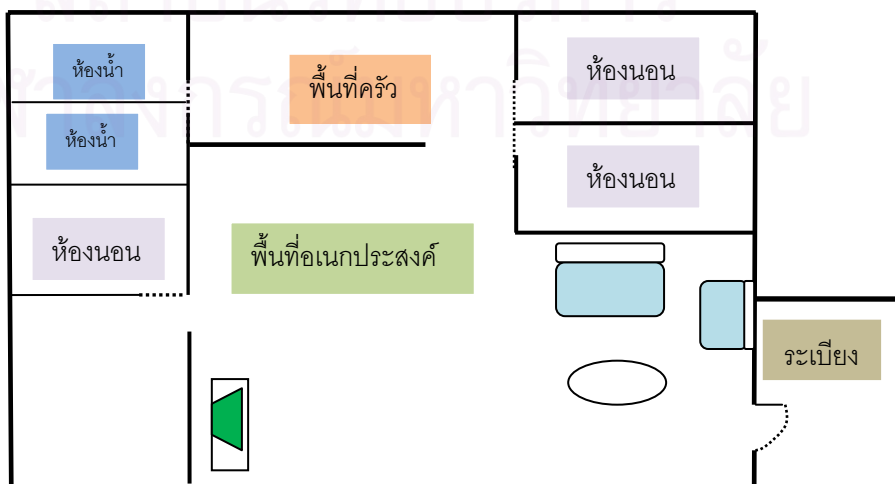
บ้านลักษณะนี้มีความใกล้ชิดของแต่ละพื้นที่และกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมากโดยทั่วไปจะมีห้องน้ำอยู่นอกบริเวณตัวบ้าน ผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 4.3 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก ดังนี้

ภาพที่ 4.3 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก

2.2 บ้านชั้นเดียวขนาดใหญ่ พบว่ามีสมาชิกอยู่รวมกันราว 7 คน บ้านในลักษณะนี้จะมีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง มีลักษณะการกันเป็นสัดส่วนแยกพื้นที่เป็นห้องๆ โดยทั่วไปมีบริเวณที่รับแขกเป็นสัดส่วน นอกจากนี้ยังพบว่าบริเวณพื้นที่เอนกประสงค์ยังใช้เป็นที่นอนในเวลากลางคืน พื้นที่ครัวเป็นพื้นที่ในการรับประทานอาหาร นอกจากนั้นยังมีการรับประทานอาหารในบริเวณพื้นที่เอนกประสงค์หน้าโทรทัศน์อีกด้วย บ้านลักษณะนี้มีความใกล้ชิดของแต่ละพื้นที่และกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 4.4 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดใหญ่ ดังนี้

ภาพที่ 4.4 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดใหญ่

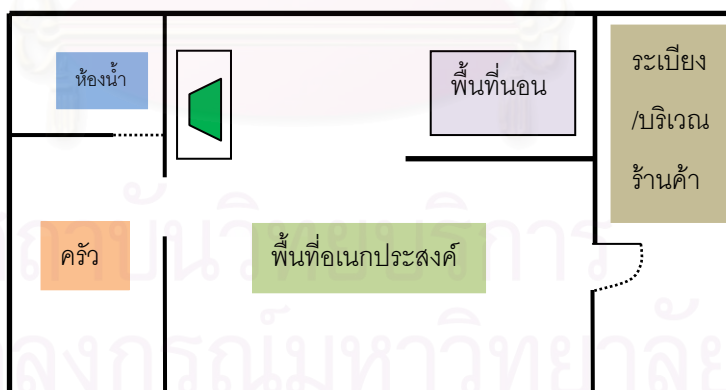
3.บ้านสองชั้น เป็นลักษณะบ้านที่พบมากในกลุ่มที่มีความเคร่งครัด โดยส่วนมากพบในครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี และมีอาชีพค้าขาย ทั้งที่ใช้พื้นที่หน้าบ้านเป็นบริเวณร้านค้า หรือการไปค้าขายตามตลาดนัด มีลักษณะการตกแต่งบ้านจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนและมีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง นอกจากนี้ยังพบว่า บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ยังใช้เป็นที่พักนอนในเวลากลางคืน นอกเหนือจากการใช้ห้องนอนอีกด้วย ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอด้วยภาพที่ 4.5 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านสองชั้น ดังนี้

ภาพที่ 4.5 ลักษณะแผนผังบ้านสองชั้น

ชั้นบน

ชั้นล่าง

การตั้งวางโทรทัศน์

จากการสำรวจพบว่าในกลุ่มของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัด ปรากฏลักษณะของการตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 2 แห่ง คือ พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน

1. พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่ที่มีขนาดความกว้างต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดของบ้าน และการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้าน เป็นพื้นที่ส่วนกลางที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ต่างๆภายในบ้าน เช่น ห้องครัว ห้องนอน ที่ปฏิบัติละหมาด เป็นพื้นที่ที่สมาชิกจะมีการรวมตัวกันในการรับชมโทรทัศน์ ร่วมกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการนั่ง หรือนอนรับชมบนพื้นบ้าน ในบางครั้งเรือนใช้เป็นที่รับประทานอาหารร่วมกัน การทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียนในขณะที่รับชมโทรทัศน์ ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 4.6 ซึ่งเป็นตัวอย่างแสดงถึงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 4.6 ตัวอย่างแสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น

2. พื้นที่ในห้องนอน เป็นพื้นที่ส่วนตัวของสมาชิกในครัวเรือนที่มีการกันพื้นที่เป็นห้องๆ อย่างเป็นสัดส่วน โดยส่วนใหญ่มีการเปิดรับชมในเวลาก่อนนอน หรือในการใช้พื้นที่และการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆเป็นการรับชมเป็นการส่วนตัว

ช่วงเวลาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชมโทรทัศน์

จากการศึกษาถึงกิจวัตรประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนพบว่า ในแต่ละวันสมาชิกแต่ละคนจะมีการใช้เวลาอยู่กับบ้านที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีเวลาอยู่บ้านมากกว่าจะมีการเปิดรับชมโทรทัศน์ในช่วงเวลาว่าง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจเปิดรับ หรือให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมอย่างอื่นนอกเหนือจากการรับชมโทรทัศน์ ซึ่งมีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลและแต่ละครัวเรือน จากการศึกษพบว่า ในบางครัวเรือนมีการเปิดรับชมในช่วงเวลาเข้าก่อนเริ่มการทำงานประจำวัน จากโทรทัศน์เครื่องที่ตั้งวางอยู่ในพื้นที่อเนกประสงค์ของครัวเรือน

“ช่วงเตรียมตัวก่อนออกจากบ้านจะดูข่าว เรื่องเล่าเช้านี้ของสรยุทธช่อง 3 เป็นประจำ” (นายอะหมัด, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

“หลังละหมาด ก่อนออกไปวิ่งรถรับส่งนักเรียนราวๆ 6 โมง ก็จะไปเปิดดูข่าว กลับเข้ามาก็จะไปเปิดดูต่ออีก ดูช่อง 3” (นายรอมลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ละหมาดซุบฮิเสร็จก็จะดูข่าวตอนเช้าไม่เน้นช่องไหน ถ้าไม่ต้องออกไปขายของก็จะเปิดดูยาวเรื่อยไปบางที่ถึงเที่ยงปิดตอนละหมาดดูหรี”(นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“ประมาณ 6 โมงเช้า จะเปิดดูข่าว จะเป็นช่อง 7 สายหน่อยเป็นของสรยุทธช่อง 3 ชนกับจุมกมดเน้นข่าวไม่เน้นว่าต้องช่องอะไร ดูด้วยกันกับแฟน”(นายไฟซอล, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

“ประมาณ 6 โมงครึ่งถึง 8 โมงจะดูข่าวช่อง 3 อย่างเดียว..กวาดบ้านไปดูไป บางที่เปิดอีกที่ช่วงหลังละหมาดบ่าย ดูละครบ้าง ดูลูกไปด้วย”(นางซัยนับ, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“เข้ามาจะเปิดดูข่าวช่อง 3 ของสรยุทธ ต่อด้วยผู้หญิงถึงผู้หญิง..ดูไปกับทำงานบ้านตอนเช้าด้วยช่วงนี้มีดู เอเอสทีวีบ้าง บางที่ก็เปิดฟังเสียงไว้ก่อนถ้าพูดทีวีก็จะมานั่งดู” (นางฮูดา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่าครัวเรือนที่เปิดรับชมรายการข่าวในช่วงเวลาเช้าหลังจากปฏิบัติละหมาดซุบฮิเสร็จแล้ว โดยมีช่วงเวลาที่รับชมนานไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอาชีพ และข้อจำกัดเวลาที่ต้องออกจากบ้านไปทำงาน ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างแะะหญา รดน้ำหญ้าจะไม่ได้มีการเปิดรับชมเพราะต้องออกไปทำงานแต่เช้า ส่วนใหญ่มักเป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรม ค้าขายหรือแม่บ้าน ที่จะมีเวลารับชมนานกว่าผู้ที่ทำงานประจำในองค์กร พบว่าส่วนใหญ่สมาชิกที่เป็นนักเรียนจะไม่ได้เปิดรับชมเพราะต้องไปโรงเรียนแต่เช้า สำหรับในช่วงกลางวันถึงก่อนรับประทานอาหารเย็นพบว่า มีบางครัวเรือนที่เปิดรับชมบ้าง เป็นผู้ที่มืเวลาว่างอยู่กับบ้านเช่นแม่บ้าน หรือนักศึกษาที่ไม่ได้ไปเรียนทุกวัน เป็นการรับชมรายการข่าว ละคร สมาชิกจะมีการรวมตัวกันในเวลาเย็นมากที่สุด ด้วยเป็นเวลาที่สมาชิกส่วนใหญ่จะเสร็จจากภาระหน้าที่จากการทำงาน การเรียนประจำวัน โดยมีการรับชมโทรทัศน์ในขณะที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นช่วงเวลาการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. ถึง 20.00 น. จะเป็นช่วงเวลาที่ม่สมาชิกในครัวเรือนรับชมร่วมกันมากที่สุด รายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นช่วงที่มีการเปิดรับชมมากที่สุด เช่นละครช่วงเย็นทางสถานีโทรทัศน์สี่กองทัพบกช่อง 7 ละครจีนเรื่องเป่าบูนจิ้น และรายการเกมส์โชว์ตอบปัญหา ถ้าคุณแ่น่อย่าแพ้เด็กป.4 ทางไทยทีวีสีช่อง 3 สารคดีแดนสนธยา ทางช่อง 9 อสมท. รายการข่าวภาคค่ำ เป็นรายการที่ได้รับความนิยมการเปิดรับชมเป็นอย่างมาก และพบว่ารายการที่ออกอากาศในช่วงหลังข่าว 20.00 น. สมาชิกที่รับชมโทรทัศน์

ร่วมกันจะน้อยลง โดยเฉพาะผู้สูงอายุเช่นหัวหน้าครอบครัวที่มักจะอยู่ร่วมรับชมไม่นานนักและแยกไปพักผ่อนมากกว่า

ส่วนในวันเสาร์อาทิตย์ จะมีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าในวันจันทร์ถึงศุกร์ เนื่องจากมีสมาชิกเพิ่มขึ้นและมีความสนใจเปิดรับชมมากขึ้น โดยทั่วไปมีช่วงเวลาอยู่ในราว 07.00 น.ถึงประมาณ 23.00 น. แต่การเปิดรับชมไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งวัน ขึ้นอยู่กับความสนใจเปิดรับชมของสมาชิกและกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในวันเวลาดังกล่าว หัวหน้าครอบครัวในบางครัวเรือนมีการประกอบอาชีพหรือหารายได้พิเศษเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละครัวเรือนที่ทำเป็นประจำ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ประมาณ 6 โมงเย็นพอเก็บร้านเสร็จ จะทำการบ้านช่วงนี้ไปด้วย และดูโทรทัศน์ไปด้วยจะดูข่าวเป่าบู้จีน ป้าจะชอบดูเพราะพอจบมะหะจะดูละครช่อง 7 ต่อ... อย่างเสาร์อาทิตย์ บางรักชอย 9 บ้านนี้มีรัก นัดกับนัด สนุกดี ตลก เบาสมอง จะดูด้วยกันกับป้า กับมะหะ..”(น.ส.นุรี, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2551)

“หลังละครหมดมักรีบแล้ว ประมาณทุ่มกว่าๆ จะดูข่าวด้วยกันกับสมาชิกในครอบครัว แล้วก็ละครธิดาวานร ถ้ากินข้าวแล้วไม่ดูทีวีนี้ จะกินไม่ได้ ยกสำรับมาตั้งหน้าทีวี ต้องออกมากินกันข้างนอกนี้ ทั้งครอบครัวเลย ได้คุยได้สอนได้บอก ก็จะเปิดดูไปเรื่อยจนถึงเวลาอึชา เราละครหมดเสร็จจะดูต่ออีกอีกแป็บเดียว ละครหลังข่าว มีของขบเคี้ยว จนกว่าใครจะแยกไปห้องใครห้องมัน” (นางสุดา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“ช่วงเวลาตอนเย็นที่ดูช่อง 7 เรื่องธิดาวานร ก็จะดูพร้อมๆกันกับลูก ทานข้าวเย็นพร้อมกัน ดูทีวีไปด้วยกัน..ก็จะดูร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ นอกจากวันไหนลูกสาวกลับบ้านเยอะเขาก็จะทำการบ้านที่ห้องเขาข้างบน”(นางอินอาม, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“จะเป็นประจำที่กินข้าวเย็นกันและก็ดูทีวีร่วมกันไปด้วย ก็จะเป็นรายการข่าวกับละครตอนเย็น.. ลูกก็กลับจากทำงาน พวกละครหลังข่าวไม่ได้สนใจดูแต่ลูกๆเขาดูกัน ตัวฉันจะนอนประมาณ 3 ทุ่ม ลูกๆยังอยู่ดูกัน”(นายรอมลีส, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ก็จะดูด้วยกันมากกว่าที่จะดูคนเดียว อย่างน้อยก็ดูกับแฟน อย่างช่วงหัวค่ำ กินข้าวไปก็ดูไปด้วย ลูกก็ทำการบ้านอยู่หน้าทีวีเขาจะติดละครลิงอะไรนั้น ถ้าเป็นข่าวก็จะดูกับแฟน 2 คน ถ้าเป็นละครจะเป็นแฟนกับลูก...” (นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“..เสาร์อาทิตย์ทำงานบ้าน ทำความสะอาด จะเปิดโทรทัศน์ราวๆ 8 โมงดูการ์ตูน โดเรมอน โคนัน ไปถึง ราวๆ 10 โมงช่วงนี้เป็นการ์ตูนหลายเรื่องติดต่อกัน”(น.ส.ชัลมา,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

ยกเว้นครัวเรือนนายซาฮิลที่จะกลับถึงบ้านราวๆ 20.00 น จึงมีลักษณะ. การร่วมรับชมในเวลาหลัง 20.00น.

“ช่วงหลังละครหมาดมักรีบก็จะเปิดยาวไปจนถึงตอนนอน จะกินข้าว ดูลูกไปด้วย...จะทำงานไปด้วย เช่นพวกพับผ้า..บัง(สามี)จะกลับราวๆ 2 ทุ่มบางทีก็ดึก กลับมาเขาก็กินข้าว ละครหมาด เขาจะดูโทรทัศน์ช่วงนั้น บางทีเขาก็กลับดึก เรานอนแล้ว เขาก็ไม่ดู”(นางชัยนับ,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

และครัวเรือนนายอัฟฎ็อล ที่มีการรับประทานอาหารในพื้นที่ใต้ถุนบ้านเสร็จแล้วจึงขึ้นไปใช้เวลาบนบ้านในการรับชมโทรทัศน์ เนื่องจากพื้นที่ของครัวจะอยู่ใต้ถุนบ้าน

“จะกินข้าวกันข้างล่างนี้ ... ก็เปิดโทรทัศน์ดู ก็อยู่กัน 2 คน เป็นช่วงข่าว ITV (Thai PBS) .. ก็มีบางช่วงแฟนเขาละครหมาดเสร็จก่อนก็จะดูละครช่วงเย็นที่มีลิ้งนะ แต่ฉันจะดูข่าว พอเราละครหมาดเสร็จก็จะมาดูข่าวกัน.... จบข่าวก็จะนอนบางทีแฟนก็อาจดูละครต่อคนเดียว” (นายอัฟฎ็อล,สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

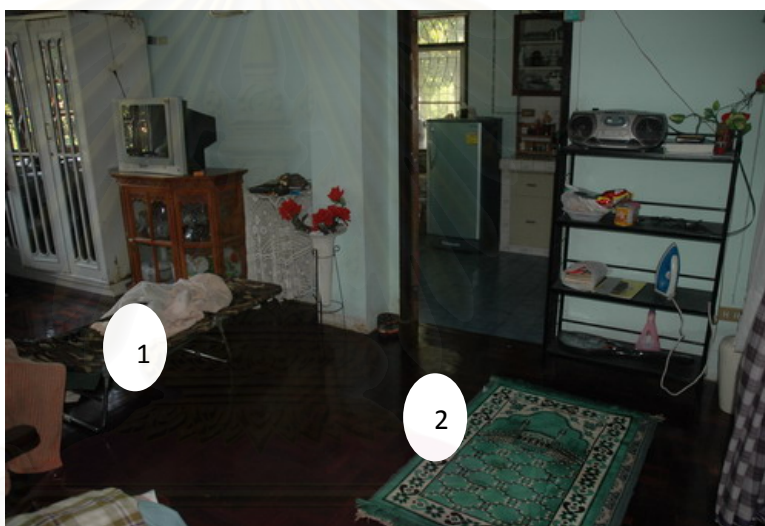
กิจกรรมหลักในช่วงเวลานี้คือการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน แล้วยังพบว่ามีกิจกรรมของการทำอาหารบ้าน ของนักเรียน นักศึกษา และเป็นช่วงเวลาของการใช้เวลาว่างและการพักผ่อนในตอนเย็นหรือในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ การทำงานบ้านเล็กๆน้อยๆ ส่วนใหญ่เป็นการรับชมร่วมกัน ในบางครัวเรือนลักษณะการพูดคุยกันในขณะที่รับชมครอบครัว เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือสูงอายุ มักจะเข้านอนเร็ว ไม่ชอบเปิดรับความบันเทิงประเภทละครหลังข่าว 20.00น. ในบางครัวเรือนก็สามารถอยู่ร่วมรับชมด้วยกันได้ แต่จะไม่รับชมต่อเนื่องเป็นเวลานาน การรวมตัวรับชมโทรทัศน์ในช่วงเวลานี้ แม้สมาชิกบางคนจะไม่สนใจในเนื้อหารายการที่รับชมก็อาจร่วมรับชมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้

การปฏิบัติละครหมาดกับการรับชมโทรทัศน์

นอกจากกิจกรรมการรับประทานอาหาร และกิจกรรมอื่นๆที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการเปิดรับชมโทรทัศน์ สำหรับคนมุสลิมยังมีการการปฏิบัติละครหมาดเป็นกิจวัตรที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการละครหมาดเป็นกิจวัตรที่สำคัญของการใช้ชีวิตในครัวเรือนของคนมุสลิม โดยการละครหมาดเป็นการเข้าเฝ้าพระเจ้า เป็นเจ้า เอกองค์อัลเลาะห์ (ช.บ.) จึงต้องการความสงบเงียบเพื่อใช้สมาธิในการปฏิบัติ โดยการละครหมาดในแต่ละเวลาจะมีช่วงห่างของระยะเวลาที่ต่างกัน บางเวลา

สั้น เช่นละหมาดซุบฮีในตอนเช้าก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เวลาดุหฺริ(ซุฮฺริ)จะอยู่ในราว 12.30 น. ถึง 15.30 น. ส่วนเวลาอัศริจะอยู่ในราว 15.30 น.ถึงเวลาพระอาทิตย์ตกดินและเวลามักริบในเวลาที พระอาทิตย์ตกดินจนแสงแดงที่ขอบฟ้าหายไปท้องฟ้ามืดสนิท ส่วนเวลาอิซาจะมีช่วงระยะเวลา นานที่สุดคือช่วงที่ท้องฟ้ามืดสนิทตลอดทั้งคืน แต่เนื่องจากสภาพการจัดพื้นที่ของครัวเรือนที่ แตกต่างกัน โดยทั่วไปพบว่าบริเวณที่รับชมโทรทัศน์ในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน และ บริเวณที่ปฏิบัติละหมาดนั้นมักอยู่ใกล้กัน ดังที่ผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 4.7 ที่แสดงถึงความ ใกล้ชิดของพื้นที่รับชมโทรทัศน์และพื้นที่ในการปฏิบัติละหมาดดังนี้

ภาพที่ 4.7 แสดงพื้นที่การปฏิบัติละหมาดที่ใกล้กับบริเวณที่รับชมโทรทัศน์

1) บริเวณที่รับชมโทรทัศน์ 2)บริเวณที่ปฏิบัติละหมาดที่อยู่ใกล้เคียงกัน

จึงเป็นไปได้ว่าในขณะที่มีสมาชิกคนใดปฏิบัติละหมาด หรืออาจเป็นการละหมาดร่วมกัน ของสมาชิกในครัวเรือน ในขณะที่มีการรับชมโทรทัศน์ของสมาชิกคนอื่น ๆ กลุ่มผู้มีความเคร่งครัด มีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งพบได้ใน 2 ลักษณะคือ

1.ในขณะที่ปฏิบัติละหมาดนั้นไม่ได้มีการเปิดรับชมโทรทัศน์ (การปฏิบัติละหมาดให้เสร็จ ก่อนแล้วจึงรับชมโทรทัศน์ หรือ ปิดโทรทัศน์ที่รับชมอยู่เพื่อทำการปฏิบัติละหมาด) ดังคำสัมภาษณ์ “ละหมาดมักริบแล้วจะได้เปิด จะดูก็ช่วงกลางคืนนะแหละ พอดูข่าวจบก็จะปิด ทำละหมาด แล้วก็ เข้านอน”(นางอัสมา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“อย่างถ้าละหมาดมักริบเสร็จแล้ว ก็เปิดโทรทัศน์ดู ...พอเราละหมาดเสร็จก็จะมาดูข่าวกัน... ส่วนใหญ่ถ้าเข้าเวลาละหมาดก็พยายามทำเลย ...”(นายอัฟฎ็อล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ถ้าดูโทรทัศน์ได้ยีนอาซานก็จะปิดเลย ทำอะไรก็หยุดก่อน...ทำละหมาดที่บ้าน...”(นายดาวูด, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“อย่างผมนี้ถ้าได้เวลาละหมาดก็จะทำทันทีและให้ปิดโทรทัศน์เลย แล้วมาทำร่วมกัน มักเป็นช่วงมักริบ กับอิซา ..ต้องปิดไม่ว่าละครที่เขาติดกันก็ต้องหยุด เพราะผมละหมาดใกล้ทีวี คือเจตนาด้วยว่าต้องปิด เราไม่ยอมให้วอกแวก จะเบาเสียงก็ย้งวอกแวก แสงมันก็เข้าตา”(นายไฟซอล, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

“ส่วนใหญ่จะปิดโทรทัศน์ เพราะลูกยังเล็ก ไม่ได้ดูโทรทัศน์”(นางชัยนัป, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551).

2. ผู้รับชมโทรทัศน์ในขณะนั้นใช้การลดหรือเบาเสียงลง ดังคำสัมภาษณ์

“จะละหมาดข้างนอกห้อง เสียงโทรทัศน์ก็รบกวนบ้าง มะหฺก็หรีเสียง.. ไม่เป็นอุปสรรคอะไร”(น.ส. สะอาดะฮ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

3. มีการปฏิบัติในทั้ง 2 กรณี ดังคำสัมภาษณ์

“เวลาละหมาดก็ต้องปิดนะ ต้องฝึกความรู้สึกเหมือนกัน เพราะบางทีลูกก็ร้อง(จะดูโทรทัศน์) ต้องเข้มงวดเหมือนกัน บางทีก็ให้เบาสุดๆดูแต่ภาพช่วงที่เวลาเราละหมาดเพราะมันอยู่ไม่ไกลกันด้วย ต้องปิดเสียงไป ดูแต่ภาพ”(นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวถึงแม้จะแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่สรุปได้ว่า สำหรับการละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถทำร่วมกันได้ และพบว่า โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติละหมาดอย่างมาก เพราะจะใช้วิธีการปิดโทรทัศน์ในขณะที่ปฏิบัติละหมาด ดังที่เชค ดร.ยูซุป กือรฎอวี(2547) ได้ให้ทัศนะว่า การรับชมภาพยนตร์นั้นต้องไม่ก่อให้เกิดการละทิ้งหน้าที่ทางศาสนาหรือความรับผิดชอบทางโลก เนื่องจากการละหมาดวันละ 5 เวลาเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดทางศาสนา ดังนั้นการดูภาพยนตร์ใดๆก็ตามที่ทำให้พลาดเวลาละหมาดจึงถือว่าเป็นหะรอม(บาป) ดังนั้นนอกจากการรับชมโทรทัศน์จะรบกวนในการปฏิบัติละหมาดแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าความเพลิดเพลินจากการรับชมโทรทัศน์น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติละหมาด ซึ่งนั่นแสดงถึงว่าการรับชมโทรทัศน์หรือการใช้ของใช้ชนิดนี้มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในครัวเรือนของคนมุสลิมอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ที่มีความเคร่งครัดได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ

1. การรับชมโทรทัศน์มีส่วนในการสร้างความเพลิดเพลิน จนทำให้ผู้รับชมอาจขาดการปฏิบัติละหมาดหรือทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติละหมาดได้ ได้ตั้งคำถามภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...แต่โทรทัศน์ก็มีผลนะ บางทีเรากำลังดูอยู่ ได้ยินอาซาน เราก็จะดูให้จบก่อน จบแล้วเราก็จะไปทำละหมาด แต่ไม่เลยเวลา ..”(นางชัยนัย, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“โทรทัศน์ก็มีส่วน บางครั้งจะดูยาว ก็ให้จบก่อน แล้วไปทำละหมาด แต่ไม่ถึงกับไม่ได้ทำ ไม่เลยเวลา”(นางอินอาม, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“...ก็มีส่วนบ้างที่พวกเขา(ลูกสาวกับภรรยา)ติดละคร อย่างช่วงนี้ได้เวลา(ละหมาด)รอให้ละครจบก็เลยเวลา ก็อาจเป็นอย่างนี้”(นายดาอูด, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

2. ผู้รับชมคิดว่าเป็นที่ตนเอง (ความศรัทธา) มากกว่าที่จะทำหรือไม่ โดยโทรทัศน์ไม่มีผลในการสร้างความเพลิดเพลิน เพราะการปฏิบัติละหมาดไม่ได้ใช้เวลา และบางเวลายังมีช่วงเวลาในการปฏิบัติที่นานเพียงพอแต่คิดว่าอาจมีผลต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว

“เวลาที่ขาดจะเป็นชุกฮิ ที่ตื่นไม่ค่อยทัน โทรทัศน์ไม่มีผล เพราะแบ่งเวลาทำได้อยู่แล้วและอาจไม่ได้ทำทันทีที่เข้าเวลา ก็จะทำภายในเวลา”(น.ส. นุฮัยม, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“ได้เวลาก็ทำ โทรทัศน์ไม่มีผล ไม่ได้ติดอะไร ชอบดูแต่ข่าว แต่ลูกสาวจะติด แต่เขาก็ยังไม่โตมาก”(นางอุลยา, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

“สำหรับฉันจะไม่เกี่ยวเลย เป็นที่ใจเรา ที่ตัวตนเรา แยกแยะให้ถูก ถ้าในครอบครัวก็มีผลบ้าง เช่น ลูกคนเล็กที่เขาจะเดี๋ยวก่อน ให้จบตอนก่อน ก็จะคอยเรียกให้ละหมาดก่อน”(นายรอมลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ขึ้นอยู่กับตัวเราว่าจะทำหรือเปล่า เพราะละหมาดไม่กินที่ ปิดโทรทัศน์แป๊บเดียวก็ได้..”(น.ส. นูรี , สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“จะบอกให้ลูกปิดโทรทัศน์ก่อนเพื่อไปทำละหมาด ก็ไม่ปิดกันจะบอกเดี๋ยวมะห้จบตอนนี้ก่อน ก็จะมีผลทำให้เลยเวลา... ส่วนตัวเองไม่มีผลเพราะทำภายในเวลา อาจไม่ได้ทำทันที”(นางฮูดา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

จากคำถามภาษณ์ดังกล่าว พบว่าถึงแม้ในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดเห็นว่าการจะปฏิบัติละหมาดหรือไม่นั้น โทรทัศน์ไม่มีส่วนในการสร้างความเพลิดเพลินกับตนเอง ขึ้นอยู่กับตนเอง (ความศรัทธา) แต่ผู้รับชมบางคนก็ยังเชื่อว่าการรับชมโทรทัศน์ยังมีส่วนที่ทำให้อาจเกิดการขาด

ปฏิบัติละหมาดได้เช่นกัน ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การรับชมโทรทัศน์ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติละหมาดของคนมุสลิมที่สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้อาจหลงลืมการละหมาดได้

ลักษณะบทบาทการรับชมร่วมกัน

ตามที่คุณวิจัยได้ใช้แนวคิดโครงสร้างของครอบครัวมุสลิม ที่มีลักษณะของการให้ความสำคัญเคารพบุพการี ให้ความสำคัญกับบทบาทของความเป็นพ่อเป็นแม่นั้น มาเทียบเคียงกับบทบาทในการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวนั้น เนื่องจากช่วงเวลาของการรับชมร่วมกันอาจมีความแตกต่างกันในเนื้อหาของรายการที่ออกอากาศ พบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัด บทบาทของพ่อหรือสามีจะมีบทบาทที่สคัญในการเลือกรายการที่รับชมได้มากกว่าสมาชิกคนอื่น ดังคำสัมภาษณ์

“ก็อยู่กัน 2 คน ดูกัน 2 คน เป็นช่วงข่าว ITV (Thai PBS) มีชิงกันบ้าง มันก็ช่วงเวลาเดียวกัน เขาก็จะยอมเรา จบข่าวก็จะนอนบางที่แฟนก็อาจดูละครต่อคนเดียว” (นายอัฟฎอล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ถ้าดูอะไรที่ไปขัดกับเขา(พ่อ) อย่างบางที่เขาไม่ชอบดูหนังดูละคร เขาจะไม่ค่อยพอใจ ก็จะมีบ่นว่าทำไมดูหนังแบบนี้ ก็เลยจะดูตามเขา เขาจะได้ไม่บ่น.... ดูด้วยกันไม่ค่อยได้พูดคุยกันเท่าไร” (น.ส.นูรี , สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“ช่วงที่ดูด้วยกันก็จะเปลี่ยนกลับไปกลับมาระหว่างข่าวกับละครช่อง 3 หรือช่อง 7 เพราะบัง(สามี) จะชอบดูข่าว มากกว่า อย่างช่อง NBT มีข่าวพร้อมกับละคร ก็จะขอร้องให้เขาเปลี่ยนกลับมาดูด้วย เพราะเขามักจะดูยาว อย่างที่มีสัมภาษณ์ผู้สมัครที่เลือกตั้งผู้ว่าฯ พอเปลี่ยนกลับมาให้เรา ก็กลายเป็นโฆษณาไปอีกแล้ว จนบางทีก็ปล่อยให้เขา ไม่อยากขัดใจ เพราะเขาทำงานมาเขาก็อยากดูโทรทัศน์บ้าง เขาจะไม่ค่อยชอบเรื่องบันเทิง..ก็มีคุยกันบ้างเรื่องข่าวที่ดูด้วยกันบ้าง.” (นางชัยนัย , สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ถ้าเขา(ลูก)จะดูการ์ตูน แต่มันเป็นช่วงที่ผมจะดูข่าว ผมก็จะกดไปเลย..ซึ่งก็มีที่ไม่ค่อยพอใจ บ้างนิดหน่อย แต่เขาจะยอมเรา....จะไม่ค่อยได้คุยกันเท่าไร จะต่างคนต่างดูมากกว่า. (นายรอมลี , สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ในการรับชมร่วมกันในครัวเรือนนั้น หัวหน้าครอบครัวกลุ่มที่มีความเคร่งครัดนั้นสามารถเป็นผู้เลือกรับชมรายการได้มากกว่าสมาชิกคนอื่น และมีลักษณะของการพูดคุยกันค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยพบว่าบทบาทของความเป็นพ่อนั้นยังมีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ในลักษณะพ่อ(หรือสามี หรือผู้ชาย)เป็นใหญ่ แม้กระทั่งในการรับชมรายการร่วมกัน เช่นความ

ต้องการรับชมเนื้อหารายการรายการข่าว โดยพบว่า หัวหน้าครอบครัวมักไม่ให้ความสนใจในการเปิดรับความบันเทิงประเภทละครอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า มีลักษณะของยินยอมรวมชอมมาให้กับลูก ในการให้เป็นผู้เลือกรับชมรายการในการดูร่วมกันอีกด้วย โดยมักเป็นรายการบันเทิงเช่นละคร และลักษณะของการเปลี่ยนช่องสถานีกลับไปกลับมาตามความต้องการที่จะรับชมประเภทเนื้อหารายการที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันในลักษณะการได้ใช้เวลาพูดคุยกันโดยมาจากเนื้อหาของรายการที่รับชมร่วมกันอีกด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...แต่ส่วนใหญ่ถ้าเขา (ลูก) ดูก็จะดูกับเขา ก็ยอมเขา ได้คุยกัน สอนกัน..แต่อย่างดูพวกแผ่น(ดีวีดี)อะไรก็จะเรียกให้เราดูด้วย เราเดินไปไหนเขาก็จะหยุดไว้ พอเรากลับมาก็เปิดต่อ ก็รอดูพร้อมกัน..”(นางสุดา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ลูกจะชอบดูการ์ตูนกับละครมาก จะสลับกันเปลี่ยนไปมา ตกกลางคืนโฆษณามากก็เปลี่ยนกลับนะ เพราะเราชอบดูข่าว พอเป็นละครเราจะไม่ค่อยสนใจ แต่พอเป็นข่าวก็มีชวนเขาคุยเรื่องที่น่าสนใจ เคยสอนการบ้านที่ครูให้หาข่าวไปเล่าในห้องเรียนด้วย”(นางอุลยา,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

“ถ้าดูด้วยกัน 2 คน ลูกเขาอยากจะทำอะไรก็เปลี่ยนไปดูอะไร ฉันก็ดูกับเขาได้” (นางอัสมา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“ทุกคนมีสิทธิ์ถือรีโมท บางทีลูกคนเล็กก็จะบอกแม่ให้เปลี่ยน ไม่ได้ซัดใจอะไร แต่ผมเหมือนค่อนข้างตัวเองเป็นใหญ่รีเปลา บางทีเขาดูละคร ผมบอกว่าดูข่าวก็ฟ้าช่องเนี่ย ก็จะทำให้ดูได้ไม่ต้องไปเปิดอีกเครื่อง กดแป็บเดียว ข่าวเดียว รู้ผลแล้ว เปลี่ยนกลับ อย่างลิเวอร์พูลชนะเลิศลูกนิ่ง จบแล้ว เปลี่ยนได้เลย ..แฟนจะเป็นคนเปลี่ยนให้ เปลี่ยนไปแล้วยังไม่มาเปลี่ยนกลับทันที.. อีกอย่างคือ แล้วก็ผ่อนคลายได้ ได้ใช้เวลาดูด้วยกัน อย่างผมไม่ได้ตามว่าละครเรื่องนี้คนนี่คือใคร เรื่องเป็นอย่างไร ทำให้ได้มีโอกาสคุยกันบ้าง ว่าทำไมเรื่องเป็นอย่างนี้ละวันนั้นมันเป็นอย่างนี้ก็จะได้คุยกับลูก” (นายไพชอล,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

จึงสรุปได้ว่า ลักษณะบทบาทในการรับชมร่วมกันมีทั้งลักษณะที่หัวหน้าครอบครัวเป็นใหญ่ และลักษณะของการแบ่งปันยินยอมซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นในช่วงเวลาที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกันอยู่เป็นประจำ พฤติกรรมที่แสดงออกจะมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะของการจัดการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของแต่ละครัวเรือน โดยส่วนใหญ่พ่อหรือสามีของผู้รับชมในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดนี้ จะมีอำนาจสิทธิเลือกรับชมมากกว่าสมาชิกคนอื่น และเป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะการพูดคุยในการรับชมจะเกิดขึ้นน้อย

ไปด้วย ในบางครัวเรือนที่พ่อหรือแม่อาจมีการเลือกรับชมรายการพอกๆกันหรือน้อยกว่าลูกจะมีลักษณะที่พูดคุยกันในระหว่างการรับชม

การรับชมเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อการรับชม

นอกจากการรับชมร่วมกันในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านแล้ว การรับชมโทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดยังมีการเปิดรับเป็นการส่วนตัว โดยพบว่าในกรณีที่ครัวเรือนใดมีโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่องก็มีลักษณะของการแยกตัวไปเปิดรับชมเครื่องส่วนตัว ดังที่ปรากฏในครัวเรือน นางอัสมา นายอาดัม นายไฟซอล และนายดาวูด โดยมีการตั้งวางของโทรทัศน์อยู่ในห้องนอนของสมาชิกในครอบครัวซึ่งมาจากปัจจัย 2 ลักษณะคือ

1. การใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน

จากการศึกษาพบว่า มีลักษณะการแยกกันรับชมเนื่องจากพ่อแม่จะเข้านอนเร็วและในบางครัวเรือนใช้พื้นที่ในการนอนใกล้เคียงกับบริเวณส่วนกลางของที่เป็นที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกัน หรือการเข้านอนก่อน จึงทำให้ลูกไปรับชมโทรทัศน์ในห้องส่วนตัว

“ช่วง 2 ทุ่มครึ่ง จะขึ้นไปดูเครื่องข้างบนในห้อง เพราะป้าจะนอนเร็ว ทำการบ้านไปด้วย ช่วงนี้ดูไม่ค่อยดีก็อย่างละครีบหลอนๆ 3 ทุ่มกว่าๆก็จบแล้ว..เกมส์ซ่าทำกิน..”(น.ส.นูรี ,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

“ตอนกินข้าวจะดูกับมะห๊ะ จะดูในห้องหลังจากกินข้าวเสร็จ ละครมาดเสร็จแล้ว 2 ทุ่มกว่าๆบางทีก็เข้านอนแล้ว ละครหลังข่าวก็ดูบ้าง ไม่ดูบ้าง อย่างตอนนี้ดูเรื่องแก้วล้อมเพชร” (น.ส.สะอาดะฮ์ ,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยของการมีโทรทัศน์เป็นเครื่องใช้ส่วนตัว เกิดจากการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกันของสมาชิกในครอบครัวมากกว่าที่ต้องการแยกตัวเพื่อรับชมเป็นการส่วนตัว โดยส่วนมากเป็นช่วงเวลาหลัง 20.00 น.ไปแล้ว เป็นการรับชมเนื้อหาทางด้านความบันเทิงเช่นละคร เกมโชว์

2. การรับชมเนื้อหาที่ต่างกัน

จากการศึกษาพบว่าจะมีลักษณะแยกกันรับชมในกรณีที่รับชมเนื้อหารายการต่างกันที่มีการออกอากาศในเวลาพร้อมกันดังคำสัมภาษณ์

“เราเลือกก็คือข่าว ถ้าเราอยากดูเองก็ไปดูในห้องนอน ชอบดูข่าวมากกว่าเพราะเป็นเรื่องจริง อย่างเครื่องในห้องนอนก็จะดูก่อนนอนถ้ามีอะไรน่าสนใจจะชอบดูอย่างรายการนาทีเดียว (นาย อาตัม,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ก็จะมีบ้างที่ผมจะดูถ่ายทอดกีฬา เช่นฟุตบอล แต่แฟนกับลูกเขาดูละครกันอยู่ ก็จะขึ้นไปดูเครื่อง ข้างบนในห้องนอน”(นายไฟซอล,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่ามีลักษณะของการปฏิบัติเป็นประจำในครัวเรือนของนายอาตัม และเป็นครั้งคราว ในครัวเรือนนายไฟซอล โดยมีการรับชมเนื้อหาประเภทข่าว การรายงานแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การถ่ายทอดกีฬา

ประเภทเนื้อหารายการและปัจจัยที่เปิดรับชม

จากการศึกษาพบว่าความสนใจในการเลือกเปิดรับและมีปัจจัยที่เลือกเปิดรับนั้นของแต่ละบุคคล นั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันด้วย

1.ประเภทบันเทิง ผู้รับชมจะเลือกเปิดรับชมความบันเทิงเพื่อการพักผ่อน คลายความตึงเครียดจากภารกิจประจำวัน การเปิดรับชมเพื่อความบันเทิงนั้นก็เพื่อความผ่อนคลาย การได้รับความสนุกสนานทางสุนทรีย์ะ เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ ตามความชอบและความสนใจในประเภทรายการที่แตกต่างกัน

1.1 รายการละคร

พบว่ารายการละครช่วงเย็น เป็นรายการที่มีลักษณะการเปิดรับชมร่วมกันมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของการมีเวลาว่าง การพักผ่อนจากการทำงาน การศึกษาเล่าเรียน เป็นช่วงเวลาของการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน และมีความต่อเนื่องไปถึงการรับชมรายการละครหลังข่าวอีกด้วยโดยมีลักษณะปัจจัยการเลือกการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน ดังคำสัมภาษณ์

“จะดูพวก ซีท-คอม บางรักช.9 เป็นต่อ นัดกับนัด คลายเครียดอย่างสะใจลูกทุ่ง หมวยอินเตอร์ ก็ จะตลกๆ ฮาๆ ...อย่างวันเสาร์อาทิตย์ก็จะดูซีรีส์เกาหลี ซึ่งซีรีส์เกาหลีจะเป็นแบบน่ารัก ไม่ค่อยมีตัวร้าย ไม่ค่อยกรี๊ดกรี๊ด ไม่ร้ายเหมือน (ละคร) บ้านเราที่ตบอย่างเดียว ของเขาจะฮาๆ ตลกๆ..”

(น.ส.ลัลลา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ส่วนละครที่ชอบดูจะเป็นพวกละครที่ไม่ค่อยเครียด พวกเคหาสน์แสงจันทร์ ไม่ค่อยมีตบตี อิจฉา ไม่วุ่นวาย ดูสบายๆ อย่างบางรักชอย 9 บ้านนี้มีรัก นัดกับนัด สนุกดี ตลก เบาสมอง จะดู

ด้วยกันกับเยาะห์ กับมะห์ หรือซีร์ส์ญี่ปุ่นช่อง 7 แนวความรักวัยรุ่น น่ารัก ตลกดี” (น.ส.นุรี , สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“ผมดูละครผู้กองเจ้าเสน่ห์ จะสนุกตลกดีครับ”(ด.ช. อธิษาม, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

“ส่วนใหญ่ละครหลังข่าวจะดูช่อง 7 จะชอบดาราที่แสดงด้วย หนูชอบพีเวียร์ แล้วก็แพนเค้ก” (น.ส. นุ้ยยม, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“...อย่างดาราที่ชอบ แอน ทองประสม เพราะว่าการ์ตูนที่ว่าหนังต้องสนุก หรือแบบพวกรุ่นเก่าจะแสดงเต็มที่ ดาราเล่นจริงๆเราไม่ค่อยชอบนะ...”(นางสุตา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว แสดงถึงปัจจัยการเปิดรับชมละครที่มีเนื้อหาสนุก ตลกเบาสมอง คลายความเครียด ซึ่งพบว่าลักษณะละครดังกล่าวเป็นที่ชื่นชอบของคนในวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และยังพบว่าความชื่นชอบดาราที่นำแสดงยังมีผลต่อการเลือกเปิดรับชมอีกด้วย

นอกจากนั้นยังพบว่าการรับชมรายการละครได้รับข้อคิดบางอย่างเกิดขึ้นจากการรับชมดังกล่าว

“.. โบทันกลีบสุดท้าย อันนี้ก็เป็นแนวชีวิตเนื้อหาดี จะสอนเรื่องชีวิตในครอบครัว การเลี้ยงดูลูก..” (น.ส. ลัยลา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“ละครก็จะสอนเรา อย่างเมื่อคืนดูพ่อนางเอกไม่ให้นางเอกคบพระเอก นางเอกก็เชื่อ ในตอนท้ายพระเอกทำดี คือเขาเป็นคนดีอยู่แล้ว ไม่ได้ทำเพื่อเอาชนะใจใคร พ่อนางเอกเดี๋ยวดร้อนเขาก็ช่วย ไม่ได้คิดแค่ว่าเขาทำไม่ดีไว้กับตัวเอง เขาก็คิดว่าคนดีเป็นอย่างไร ไม่ใช่ว่าไม่สมหวังต้องมานั่งเสียใจพุ่มพวย ทำดีไปก็ชนะทุกอย่างได้เอง หรืออย่างบางที่เราดูก็สอนแสดงให้เห็นการเอาใจใส่กันระหว่างสามี ภรรยา หรือกับเพื่อนฝูง เราก็เอามาปรับเสริมเพิ่มใช้ได้”(นางชัชฌา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จากการสัมภาษณ์ผู้รับชมได้นำเนื้อหารายการละครที่รับชมมาคิดพิจารณา ซึ่งเป็นขั้นตอนในการเลือกรับรู้ และการตีความหมายของผู้รับชม และเกิดการเรียนรู้ ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับประสบการณ์ทัศนคติและความเชื่อของตน จึงเห็นได้ว่าผู้รับชมมีลักษณะการใช้วิจารณญาณในการรับชม

จากการศึกษาพบว่ารายการละคร ส่วนใหญ่เป็นที่สนใจและชื่นชอบกับผู้รับชมที่เป็นผู้หญิงวัยรุ่น และเด็ก โดยมักเลือกที่เนื้อหาที่ สนุกสนานให้ความเพลิดเพลิน และให้แง่คิด สะท้อนความเป็นจริงการใช้ชีวิต ส่วนดาราที่แสดงก็มีผลต่อการเลือกรับชมละครด้วยเช่นกัน จึงเป็นที่

สังเกตว่าการรับชมความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการรับชมแล้ว ผู้รับชมกลุ่มนี้ยังนำข้อคิดที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการชีวิตด้วย

1.2 รายการการ์ตูน

พบว่ารายการประเภทการ์ตูนนั้น เป็นที่สนใจในการเปิดรับชมของผู้รับชมที่เป็นเด็กและวัยรุ่นทั้งผู้หญิงและผู้ชายโดยส่วนมากเป็นช่วงเวลาเช้าของวันเสาร์ อาทิตย์ ที่ออกอากาศทาง ช่อง 9 อสมท. โดยมีลักษณะเนื้อหาที่มีความสนุก ตื่นเต้นมีการต่อสู้ น่าติดตาม

“อย่าง ไปเกมอน ที่เป็นสัตว์เลี้ยง แล้วก็เอาไปลงแข่งก็จะได้รับบั้นมา ซึ่งแล้วแต่ทักษะของแต่ละคนว่าจะเป็นคนสู้กับไปเกมอนได้ดีแค่ไหน อย่างโคนัน เป็นนักสืบเด็กที่จริงจังโตแล้ว แต่ถูกคนร้ายให้กินยาเลยตัวเล็ก แล้วมาเป็นนักสืบ ก็น่าสนใจเพราะบางตอนก็รู้สึกว่าเขาคิดได้ไง อย่างวันธรรมดาก็ดูการ์ตูนเซลส์ดัดอน เป็นการ์ตูนที่คนไทยผลิตเป็นเรื่องหอยที่จะมาบอกวิธีอนุรักษ์โลกแก้ปัญหาโลกร้อน” (น.ส.นุรี ,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

“จะดูการ์ตูนช่วงเช้าวันเสาร์อาทิตย์ พวกมิกะจู ไปเกมอน เป็นเรื่องมีการแข่งขันต่อสู้กัน สนุกดี” (ด.ช.อิลฮาม,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

“ก็จะดูการ์ตูน แนวสืบสวนโคนันนะคะ ดูแล้วเพลิน แล้วก็อินด้วย คิดตามนะคะ ถ้าเป็นเสาร์อาทิตย์...ก็จะดูการ์ตูน พวกโดเรมอน จะเปิดไปถึง 10 โมงเช้าจะมีการ์ตูนหลายเรื่องต่อกัน อย่างบางทีดูการ์ตูน ก็ไม่ได้ทำอะไร ดูอย่างเดียว” (น.ส.ชัลมา,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์แสดงถึงการเลือกเปิดรับชมที่ผู้รับชมให้ความสนใจในเนื้อหา มีลักษณะการตีความหมายและจดจำได้ เป็นการให้ความสนใจคิดไตร่ตรองในเนื้อหา นอกจากการเปิดรับชมเพื่อความสนุกสนานอย่างเดียว

1.3 รายการตลก

รายการตลกที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดเปิดรับชมนั้น มีความหลากหลายของรายการและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่นวัยผู้ใหญ่จะชอบรับชมรายการก่อนบ่ายคลายเครียด ในขณะที่เด็กและวัยรุ่นจะรับชมรายการสาระแนโชว์ หม่าโชว์ และระเบิดเถิดเทิงดังคำสัมภาษณ์

“พวกก่อนบ่ายคลายเครียดจะดู มันคลายเครียด มันเพลิน”(นายญาบิร,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“จะดูสาระแนโชว์ พี่ชายก็ดูด้วยจะตลกๆๆไม่ต้องคิดมาก”(น.ส.ลัลลา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ขอบคุณน้ำใจวีร ระเบิดเถิดเทิง จะดูด้วยกัน สนุกแล้วก็ตลกดี(ด.ช.อิลฮาม,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยในการเปิดรับชมรายการตลกมาจากความต้องการผ่อนคลาย รับความสนุกสนาน ปลดปล่อยอารมณ์ และการคลายเครียดและมีลักษณะของการรับชมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวด้วย

1.4 รายการกีฬา

รายการกีฬาที่ผู้รับชมมีความสนใจคือรายการข่าวกีฬาและการถ่ายทอดสดฟุตบอล ดังคำให้สัมภาษณ์

..”ผมจะเน้น ข่าวกีฬากับรายการกีฬา ตอนวัยรุ่นก็เล่นกีฬารักบี้ด้วย บางทีถ้ามีกีฬาถ่ายทอด ผมชอบดูฟุตบอล ผมก็จะขึ้นไปดูคนเดียวข้างบน”(นายไพชอล,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่าปัจจัยที่นายสุขอนันต์ ที่อดีตเคยเล่นกีฬาประจำเป็นปัจจัยของการมีความเกี่ยวพันความเป็นเพศชาย จึงมีความสนใจเนื้อหารายการเกี่ยวกับกีฬาเนื่องจากมีลักษณะเป็นผู้ที่สนใจและชอบในการเล่นกีฬามาก่อน โดยมักเป็นการรับชมเป็นการส่วนตัว

1.5 รายการเกมส์โชว์

รายการเกมส์โชว์ที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดเปิดรับชมนั้น จะเป็นรายการที่มีเนื้อหาให้ความรู้และสร้างสรรค์ เช่นรายการถ้าคุณแฉ่อย่าแพ้เด็ก ป.4 รายการทดลองทางวิทยาศาสตร์ดังคำให้สัมภาษณ์

“...รายการโชว์วิทยาศาสตร์ทดลองพวก เมก้า เคลเวอร์ และเกมส์ซ่าท้ากิน เป็นพวกโชว์ที่ผู้แข่งต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ เราคาดไม่ถึงว่าจะเอามาโชว์ได้ดูพวกนี้แล้วพัฒนาสมอง สร้างสรรค์ แล้วก็ให้ความรู้ดีด้วย”(น.ส.นุรี ,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

“ช่วงเย็นจะเป็นถ้าคุณแฉ่อย่าแพ้ ป. 4 ดูได้ทุกคน ทุกคนพอใจ..ลูกชายก็ชอบดู ผมจะถามว่าเด็กป.5 ตอบได้ไหมเนี่ย ก็จะไม่ตอบไม่ได้ บางทีเด็ก ม.6 อย่างผมยังไม่รู้เลย ..ได้สาระความรู้ดี” (นายไพชอล,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยของการเปิดรับชมรายการเกมส์โชว์เป็นการรับชมที่เกิดจากความสนใจในเนื้อหาของรายการที่ให้สาระความรู้ เนื่องจากรายการเกมส์โชว์ที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดสนใจเลือกเปิดรับชมเป็นรายการแข่งขันการตอบปัญหาที่มีทั้งความรู้ในเชิงวิชาการ และความบันเทิง และเป็นการเปิดรับชมร่วมกันภายในครอบครัวด้วย

2.รายการข่าวและสถานการณ์จริง

2.1 รายการรายงานข่าวและการเล่าข่าว

จากการศึกษาพบว่ารายการข่าว และรายการที่นำเสนอสถานการณ์ความเป็นจริง ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นเป็นรายการที่ได้รับความสนใจและการตอบสนอง ในกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้รับชมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งแต่ละคนมีปัจจัยการเปิดรับชมที่แตกต่างกันดังคำสัมภาษณ์

การรับชมรายการข่าว ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการประกอบอาชีพค้าขาย ดังคำสัมภาษณ์

“อย่างข่าวก็ต้องรู้ บางทีลูกค้าพูดขึ้นมาแล้วเราตอบไม่ได้ เราต้องดูเพื่อที่จะคุยกับเขาได้...พอออกไปค้าขายลูกค้าเขาคุยกับเราแต่เราไม่รู้เรื่อง เพราะปกติเราก็เรียนน้อยอยู่แล้ว พอเราไม่ดูโทรทัศน์เราจะคุยกับเขาไม่รู้เรื่องเลย เพราะส่วนใหญ่ลูกค้าจะมีระดับ มีเงิน” (นางอินอาม, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“จะขอบคุณข่าว ส่วนหนึ่งเราค้าขายบ้านเมืองไม่สงบก็เครียด ต้องตามข่าวสาร บางทีไปค้าขายกลับเข้าบ้าน ตี 2 ตี 3 เข้าบ้านรีบเปิดกดหาข่าวก่อนเลย ไม่รู้เป็นอะไรอย่างเช่นเศรษฐกิจไม่ดี ก็ขายของลำบาก...ก็มีคุยกับลูกค้าเรื่องข่าวบ้าง เช่นเรื่องเบงค์ปปลอม เรื่องเดือนกัญชไมยเงินเอทีเอ็มแบบนี้..”(นางอุลยา, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมข่าวได้นำเนื้อหาไปใช้ในการพูดคุยกับลูกค้า หรือการติดตามสถานการณ์บ้านเมืองและเศรษฐกิจเพื่อเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

การรับชมรายการข่าวที่มีปัจจัยในการนำเนื้อหาข่าวสารมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในทางปฏิบัติหรือความคิดเห็น และในการตัดสินใจดังคำสัมภาษณ์

“อย่างเลือกตั้งบางครั้งผู้สมัครบางคนชอบแหวะฝ่ายตรงข้าม แทนที่จะพูดนโยบายอะไร นักข่าวซักถามอะไรก็ไปนอนอยู่นั่นแหละ ... เราก็ใช้วิจารณญาณดูว่า การพูด พฤติกรรมอะไรพวกนี้ มันจะทำให้เราดูว่า ควรจะเลือกไหม การโดนโจมตีเราก็เห็นใจนะ ดูแล้วพฤติกรรมเขาไม่น่าจะเป็นอย่างที่เขากล่าววิจารณ์มา”(นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมข่าวได้เกิดการเลือกรับรู้ ดีความ และเลือกจดจำเนื้อหาสารในการนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพฯ

การเลือกรับชมรายการข่าวยังมาจากปัจจัย เพื่อให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก สนองต่อความอยากรู้ อยากรู้อเห็นและสนองต่อความสนใจดังกล่าว

“จะดูข่าวช่อง 7 กับ ITV(Thai PBS)เป็นหลัก ITV มีข่าวมาเรื่อยๆ ช่องอื่นจบแล้วช่องนี้ยังมีข่าวนานกว่า..เราก็อยากรู้อเรื่องบ้านเมือง ช่วงนี้ก็เรื่องเดินขบวน พันธมิตรกับรัฐบาล ไม่ยอมกัน เกิดเรื่องรุนแรงแล้วก็โทษกันว่าใครสิ่ง.. แล้วทหารอีกใครอยู่ฝ่ายไหน ดูแล้วก็สับสนเหมือนกัน”(นายอัฟฎอล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“จะชอบดูข่าวช่วงเที่ยงกับช่วงทุ่มหนึ่งเป็นประจำ ก็จะได้ดูเหตุการณ์ต่างๆ ข่าวต่างประเทศก็ยิ่งชอบใหญ่ได้รั้อรู้ ก็ไม่ได้ทำอะไรเราก็อายุมากแล้ว 70 กว่าแล้ว ก็อยากจะรั้อ..”(นายดาจูด, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมข่าวเลือกเปิดรับชมรายการข่าวในการติดตามเพื่อรั้อรู้ความเป็นไปของสังคมรอบๆตัวสนองความต้องการความอยากรู้อโดยไม่ต้องมีประสบการณ์จริง เป็นการติดตามข่าวให้ทันสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอมีการเลือกรับชม และมีความพยายามไตร่ตรองในการตีความหมายของเนื้อหาที่รับชม

การรับชมรายการเล่าข่าวเช่นรายการผู้หญิงถึงผู้หญิง หรือรายการที่นำเสนอสาระน่ารั้อสำหรับผู้หญิง สามสิบบ้างแล้ว ของผู้รับชมที่เป็น ผู้หญิงวัยรุ่น และแม่บ้าน ดังคำสัมภาษณ์

“จะเป็นพวกรายการเพื่อสุขภาพ กับพวกปัญหาของผู้หญิง เราก็ได้รั้อรู้ถ้าทำแบบนี้มันก็อาจเกิดเรื่องแบบนี้ หรือปัญหาแบบนี้ ส่วนมากก็จะดูรายการ ผู้หญิง ถึง ผู้หญิง สามสิบบ้างแล้ว ทางช่อง 3...” (นางชัยนัย, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ช่อง 3 รายการผู้หญิงถึงผู้หญิง เนื้อหาของรายการสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ได้ เคยได้นำไปคุยกับเพื่อนบ้าง” (น.ส.นุชอั้ม, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมรายการ เลือกเปิดรับชมจากปัจจัยความเกี่ยวพันในความเป็นผู้หญิงของผู้รับชม กับเนื้อหารายการที่ นำเสนอเรื่องราว ปัญหาต่างๆของผู้หญิงที่ให้ประโยชน์ทางความรั้อ เป็นการตอบสนองความอยากรู้อและเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาในการใช้ชีวิตได้

นอกจากนั้นพบว่าปัจจัยการเปิดรับชมข่าวสารนั้น เพราะมีเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้ดีกว่าการใช้สื่ออื่นๆ ดังคำสัมภาษณ์

“..อาจจะมีการช่วงบางตอนเอามาแทรกอะไรนิดหน่อยข่าวสดบ้าง..เราต้องการข่าวสาร.. เพราะมันดีกว่าหนังสือพิมพ์ ที่เสียเงินแล้วต้องมานั่งอ่านอีก” (นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“จะดูข่าวช่วงเช้า กลางวัน และก็เย็นหลังละหมาดมักริบ ข่าวก็มีซ้ำกันบ้าง จะไม่ค่อยดูอะไรอย่างอื่น เน้นรับข่าวข่าวสารเพราะเราไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว”(นายรอมลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมรายการ ลักษณะรายการการเล่าข่าว ที่เป็นเนื้อหาจากสื่ออื่น เช่นหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต สามารถตอบสนองการรับรู้ข่าวสารได้จากการนำเสนอเพียงสื่อเดียว อีกทั้งยังน่าสนใจ ทั้งภาพและเสียงในการนำเสนอ ที่สร้างความสะดวกให้และมีความใกล้ชิดกับผู้รับชม จึงสามารถรับชมได้ตลอดเวลาที่ต้องการ นั่นคือการที่โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถตอบสนองได้ในทันที

2.2 รายการที่นำเสนอเหตุการณ์จริง

การเปิดรับชมรายการที่นำเสนอความจริงทั้งจากการเป็นข่าว หรือในเชิงสารคดี ผู้รับชมมีความสนใจในการเปิดรับชมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“นาที่ดูคุณ เรื่องจริงผ่านจอ ดูแล้วได้ความคิดดี มันเป็นเรื่องใกล้ตัวเรา อย่างเราสามารถนำมาแก้ไข ดูแล้วน่ากลัวจะได้ระวังตัวได้ถูก ได้ความรู้ แต่อย่างบางที่ขโมยมันก็ทำเอาอย่างได้ บางทีเปิดเผยใจแฉงเกินไป สำหรับพวกเราแล้วมันก็เป็นข้อดีให้เราป้องกันตัว สำหรับพวกที่จะทำโจรกรรมก็ทำได้ง่ายว่าทำได้ยังไง เช่นเอาคนมาสอดแนมก่อนหรือมีวิธีการทำอะไรได้ยังไง บางทีเรายังไม่รู้เลย พอดูปุ๊บเรารู้เลย แล้วอย่างเด็กอายุ14-15 ก็เอาไปลองทำกันได้ ลอกเลียนได้...” (นางฮูดา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ จากการนำเสนอของรายการ นาที่ดูคุณ เรื่องจริงผ่านจอ ที่ผู้รับชมให้ความสนใจในเนื้อหาของรายการเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดการรับรู้และตีความหมาย และจดจำได้เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวในลักษณะของการนำมาใช้ประโยชน์ในการเตือนภัย

2.3 รายการสารคดี

รายการสารคดีที่ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดเปิดรับชม มีลักษณะเรื่องราวของการเผยแพร่วัฒนธรรม นำเรื่องราวความเป็นมาของประเทศต่างๆ เป็นการนำผู้รับชมสู่การเรียนรู้

วัฒนธรรมอื่นๆ หรือการดำรงชีวิตของสัตว์ต่างๆ เป็นการเพิ่มความรู้พัฒนาความคิด ดังคำ สัมภาษณ์

“ใครๆ มาเราก็จะได้คุย เรื่องประเทศนั้นประเทศนี้เป็นยังไงบางคนเขาไม่รู้ อย่างเส้นทางสายไหม ก็เป็นเรื่องต่างประเทศช่วงนี้เปลี่ยนเวลาแล้ว เป็นกลางวัน แต่จำไม่ได้ว่าก็โมงก็ดูบ้างเพราะมันมี หลายประเทศ ตั้งแต่เริ่มมาก็ร้อยปี ประเพณีเขาเป็นอย่างไร” (นายดาเวต, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“พวกสารคดีสัตว์ แคนสนธยา...ดูพวกนี้แล้วพัฒนาสมอง สร้างสรรค์แล้วก็ให้ความรู้ดีด้วย(น.ส.นุรี , สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์จึงพบว่าปัจจัยในการรับชมรายการสารคดีนั้น เป็นการเปิดรับสารด้วย เหตุผลการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการนำเนื้อหาไปพูดคุยเข้าสังคม และเป็นการมอง ทะลุลึกเข้าไปในสภาพแวดล้อมของผู้อื่นและสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและสนองต่อความ สนใจ ซึ่งเป็นการสนองต่อผู้รับชมที่เป็นผู้สูงอายุ และการเปิดรับชมรายการสารคดีประเภท นำเสนอชีวิตสัตว์เนื่องมาจากการได้รับความรู้ในการเรียนรู้เป็นการศึกษาด้วยตนเอง

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุ ที่มักใช้ชีวิตอยู่กับบ้านคนเดียวเป็นส่วนมาก จึงมีความ เฉพาะตัวที่มีความเกี่ยวพันกับเนื้อหาสารของรายการสื่อบันเทิง ที่มีเนื้อหารายการที่สะท้อนภาพ ตัวตนของภาพชีวิตที่ทำให้ผู้รับชมเสมือนตัวเองมีส่วนร่วม โดยเป็นรายการที่เปิดรับชมเป็นประจำ ดังที่ Elihu(1968) ได้กล่าวถึงความเกี่ยวพันว่าหมายถึงเนื้อหาของรายการที่รับชมนั้นมีประเด็น หรือมีสิ่งๆ ที่ผู้รับชมนั้นมีความเกี่ยวพันอยู่หรือให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทำให้มีการเปิดรับชม เป็นประจำ ตัวอย่างของนางอัสมาวัย 60ปี ดังคำสัมภาษณ์

“ฉันชอบดูสื่อบันเทิง ก็คิดว่าตัวเรายังดีกว่าเขา บางทีลูกก็แยะ เขาลำบากกัน เป็นพิการจะกินอะไร ก็ไม่มี มีโรคประจำตัวแล้วยังต้องไปดูคนอื่นอีก ฉันจะเปรียบเทียบกับตัวเรา” (นางอัสมา , สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

การเลือกไม่เปิดรับ

จากการศึกษาได้พบว่า รายการประเภทละครไม่เป็นที่สนใจสำหรับหัวหน้าครอบครัวใน กลุ่มที่มีความเคร่งครัด และไม่สนใจที่จะเปิดรับชม เนื่องจากผู้รับกลุ่มนี้มีเหตุผลว่าละครเป็นเรื่อง โทกาส สร้างเรื่องขึ้นไม่เป็นความจริง ในบางครั้งหรือผู้รับกลุ่มนี้จะไม่รับชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นดัง คำสัมภาษณ์

“เขา(นายชาฮิล)จะชอบดูข่าวมากกว่า... จะไม่ค่อยชอบดูละคร เขาวามันโกหก เคยวิจารณ์ว่า ดาราคนนี้อายุเยอะแล้ว ทำไมยังสาวอยู่ ไปดั่งหน้ามาก็รอบแล้วนี่ มันหลอกเรา เหมือนเขาไม่ ยากให้เรารู้”(นางชัยนัป,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“ดูแต่ข่าว ก็จะไม่เปลี่ยนไปไม่ดู จะบอกกับเขา (ภรรยา) ว่าปิดไปก่อน มันไม่ดี มันโกหกเพราะ เขาจะ ดูพวกละคร”(นายอัฟฎ็อล,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“...ผมไม่ค่อยชอบดูพวกละคร ผมว่ามันไร้สาระก็ดูบ้างตอนกินข้าวด้วยกันกับที่บ้าน แต่ไม่ค่อย สนใจ ชอบดูข่าวมากกว่าเพราะเป็นเรื่องจริง”(นายอาดัม,สัมภาษณ์,4ตุลาคม 2551)

การเลือกไม่เปิดรับรายการละครของผู้รับชมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในบางครัวเรือนของ กลุ่มที่มีความเคร่งครัด นอกจากปัจจัยในเรื่องเพศที่ผู้ชายโดยส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสนใจในการ รับชมละคร แต่ด้วยเหตุผลที่ผู้รับชมกลุ่มนี้กล่าวถึงรายการละครว่ามีลักษณะเป็นเรื่องโกหก เป็น เรื่องที่สร้างขึ้นไม่เป็นความจริงและให้ความสนใจในการรับชมรายการข่าวเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่าผู้รับชมในกลุ่มนี้สนใจรับชมเนื้อหาการรายงานความเป็นไป หรือสิ่งที่เกิดขึ้นมีความเป็นมา และความ เป็นไปในสังคมโลก อันมีเหตุปัจจัยมาจากพื้นฐานหลักการศรัทธาในข้อที่ว่า การกำหนด สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากพระองค์อัลเลาะห์ (ช.บ.) มากกว่าที่จะให้ความสนใจรายการละครที่มี ลักษณะการแต่งประพันธ์เรื่องราวขึ้นเอง ซึ่งมักมีเหตุการณ์ที่เป็นความจริงเชิงสมมติมากกว่า จึงมี ลักษณะที่สอดคล้องกับความเคร่งครัดทางหลักการศรัทธาในศาสนาอีกด้วย

3.รายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

จากช่วงเวลาการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีทีวี พบว่ามีรายการที่มีเนื้อหาทาง ศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามดังนี้

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก(ททบ)ช่อง5 ทุกวันพฤหัสบดีเวลา 05.00-05.25 รายการมุสลิมไทย โมเดิร์นไนน์ทีวี ช่อง 9 อสมท.ทุกวันศุกร์ เวลา 04.30-05.00 น.รายการวิถีอิสลามและเวลา 05.00- 05.30น.รายการโลกมุสลิม

สถานีวิทยุแห่งประเทศไทยช่อง 11 (เอ็นบีที)ทุกวันพฤหัสบดีเวลา 04.00-04.25 รายการคุณธรรม ชีวิต/อัลฮักกอตรอหฺ์สัจธรรมและทุกวันศุกร์เวลา 04.00-04.25 น. รายการที่นี้สำนักจุฬา

ผู้วิจัยได้สอบถามย้อนไปถึงช่วงการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน (ในปีนี้ตรงกับเดือน กันยายนที่ผ่านมา) พบว่าทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (เอ็นบีที)มีรายการพิเศษเนื่องใน

เทศกาลรอมฎอนของมุลินนิห์เพื่อคุณธรรม และมุลินนิห์ส่งเสริมการศึกษาอิสลาม ในช่วงเวลา 02.30 ถึง 03.30 ในทุกวัน และซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้จะไม่มีการรับชม ส่วนรายการสลามรอมฎอนทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งเริ่มในเวลา 04.00 ของทุกวัน จะมีผู้รับชมบ้าง เพราะในเวลาประมาณก่อน 04.00 น.จนถึงก่อนเข้าเวลาละหมาดซุบฮิ จะมีการเปิดรับชมรายการในช่วงเวลาดังกล่าวบ้าง เนื่องจากการตื่นขึ้นมาเพื่อรับประทานอาหารเช้าก่อนจะเข้าวันใหม่ (เรียกว่า ซูไฮร์) แต่ผู้รับชมส่วนใหญ่ไม่สามารถให้รายละเอียดของเนื้อหารายการได้มากนักดังคำสัมภาษณ์ “ได้ดูประจำช่วงกินข้าวซุไฮร์แต่หลังรอมฎอนก็ไม่ได้ดู” (นายรอมลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ดูตอนเดือนบวช ก็กินข้าวซุไฮร์กับลูก ก็เปิดดูไปเลยไปไม่ค่อยได้สนใจอะไร” (นางอัสม่า, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ก็ดูบ้างช่อง 9 ที่มีอาจารย์รัชฎู สุเต็นนะ” (นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“ไม่ได้ดู กินข้าวเสร็จก็จะอ่านหนังสือ (คัมภีร์อัลกุรอาน) ต่อ” (นายอัฟฎ็อล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ยังพบว่าในครัวเรือนนายอัฟฎ็อลจะไม่เปิดรับชมรายการละครในช่วงของการถือศีลอด อีกด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์

“ดูแต่ข่าว ถ้าหนัง ละคร นี่เดือนเดือนบวชไม่ดูเลย เดือนบวชเลิกดูทั้งเดือน ดูข่าวไอทีวีอย่างเดียว” (นางฟาติมะห์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

และยังพบว่าปัจจัยที่ผู้รับชมไม่ได้ให้ความสนใจในการรับชมรายการทางศาสนาเนื่องจากการนำเสนอรายการไม่น่าสนใจ ดังคำสัมภาษณ์

“รอมฎอนก็ได้ดูบ้าง เปิดเพราะบ้านมันเงียบ รายการไม่น่าสนใจเท่าไร จะทานข้าวกันที่บริเวณนี้ (ใกล้กับโทรทัศน์)” (น.ส. นูรี, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“จะได้ดูช่วงเดือนบวช อย่างวันศุกร์ที่เป็นของกรมการกลางอิสลาม ช่อง เอ็นบีที แต่ไม่เน้นเท่าไร เพราะมักเป็นการเมืองในด้านศาสนา ก็น่าเบื่อ..นี่หรือว่าคนอยากดู ไม่มีจุดดึงดูดอะไร ทำอย่างไรรายการถ้าคุณแน่อย่าแพ้ ป.4 เป็นเกมส์ เขามาตั้งคำถามตอบปัญหาศาสนาฟร็ดดูอื่นชั้น 4 ของเราก็ได้..” (นายไฟซอล, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การรับชมรายการทางศาสนาเป็นการรับชมร่วมไปกับการรับประทานอาหารเช้า มากกว่าที่เป็นการเปิดรับชมเพราะสนใจในเนื้อหารายการ สำหรับในเดือนทั่วไป (ไม่ใช่ช่วงเวลากการถือศีลอด) ช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นช่วงเวลาของการพักผ่อนนอน

หลับ ผู้ที่เคร่งครัดศาสนาจะตื่นขึ้นมาเพื่อปฏิบัติละหมาดซุบฮิ ซึ่งจะอยู่ประมาณเวลา 05.00-06.00น. มากกว่า โดยไม่ได้เปิดรับชมรายการดังกล่าว นอกจากเรื่องเวลาที่อยู่ในช่วงของการนอนหลับพักผ่อนแล้ว การนำเสนอรายการยังไม่เป็นที่น่าสนใจ จึงทำให้การตื่นนอนในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเพียงการตื่นขึ้นเพื่อปฏิบัติละหมาด

นอกจากนั้นพบว่า การเปิดรับเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามผ่านสัญญาณดาวเทียมที่ติดตั้งขึ้นภายในบ้าน เพื่อเปิดรับชมได้ในเวลาที่ต้องการรับชม ซึ่งปรากฏเนื้อหาแสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นอิสลามเช่น ภาษาอาหรับ การแต่งกาย ซึ่งปรากฏในครัวเรือนของนายอาดัม ซึ่งมีลักษณะการรับชมร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือนและนายรอมลีซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายรอมลีที่รับชม โดยให้รายละเอียดเนื้อหาที่รับชม ดังคำให้สัมภาษณ์

“อย่างรายการทางซาอูดิซ(ประเทศซาอุดีอาระเบีย)ที่ดูผ่านจานดาวเทียมเป็นรายการทางศาสนา มีอ่านกุรอาน มีบันเทิงมีร้องเพลง มีการทำละหมาด มันไม่ได้เป็นการตื่นมาก ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายเขาตื่นก็แบบเดินไปเดินมาเหมือนคนชาวเขา แต่งตัวเรียบง่ายมีดซิด มีละครแต่ดูไม่รู้เรื่อง แต่ก็ดูภาพ เป็นภาษาของเขา มีเนื้อเรื่อง คิดตามเขาเอง มีถ่ายทอดการละหมาดในวันตรุษอีดิลฟิตรีเมื่อวันอังคารด้วย” (นายอาดัม,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“เวลาเข้าละหมาดแต่ละเวลาเขาจะถ่ายทอดตั้งแต่ตอนอาซานเข้าเวลา แล้วก็ตอนทำละหมาดจนเสร็จ จะเห็นภาพบรรยายการทำละหมาดร่วมกันที่มักกะห์หมดเลย”(นางฮูดา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ป้า(นายอาดัม)เขาจะชอบดูรายการทางตะวันออกกลาง ผมก็เคยดูกับเขาบ้าง อย่างการแต่งตัวนี่จะไม่เห็นที่เป็นแบบเซ็กซี่อะไรเลย”(นายอะหมัด,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

“มีจานดาวเทียมของไทยคม เป็นพวกหนังอินเดีย ,อ่านกุรอานมีอยู่ช่องเดียว ช่วงบ่ายหรือ 5 โมงเย็นนี่แหละ เป็นต่างประเทศทั้งหมด 82 ช่อง มีอาหรับอยู่ช่องเดียว คิดว่าจะเปลี่ยนให้เป็นดาวเทียมทางประเทศทางแถบตะวันออกกลางอย่างซาอูดิซด้วย”(นายรอมลี,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การเปิดรับชมเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามนั้น เกิดจากปัจจัยความสอดคล้องและเสริมกำลัง ที่ผู้รับชมมีความพยายามเปิดรับเนื้อหารายการที่ส่งเสริมความศรัทธาในศาสนา หรือสอดคล้องกับวิถีชีวิต ค่านิยม ดังเช่นที่ปรมะ สตะเวทินกล่าวไว้ว่า โดยธรรมชาติแล้วคนเรามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะปกป้องรักษา และส่งเสริมความคิดเกี่ยวกับตนเองและที่ Elihu(1968) ได้กล่าวว่าผู้รับชมนั้นจะเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องหรือส่งเสริมต่อทัศนคติ ความเชื่อ และคุณค่าของพวกเขา ถึงแม้จะไม่สามารถเข้าใจภาษาที่สื่อออกมาได้

ชัดเจนก็ตามที นอกจากนี้ยังพบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดได้มีการแสวงหาการรับชมและรับฟังเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปใน ส่วนของการรับชมและรับฟังผ่านสื่อซีดี วีซีดี และดีวีดี

การรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

เนื่องจากเนื้อหาที่สาธารณชนได้ผลิต และเผยแพร่เพื่อผู้รับชมที่เป็นมวลชนของสังคมไทย ทั่วไป อาจมีเนื้อหาข้อความที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามของผู้รับชมที่เป็นมุสลิม ซึ่งในบาง บริบทของสังคมมุสลิมเห็นว่า เป็นสิ่งที่ชักจูงให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ซึ่งจะเกิดเป็นโทษและเป็นบาปได้ จึงไม่เปิดรับเนื้อหาลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงหลักการ ทางศาสนาอิสลามที่เป็นข้อห้ามต่างๆที่เป็นบทบัญญัติทางศาสนาโดยนำมาเทียบเคียงกับเนื้อหาที่ ปรากฏอยู่ในรายการโทรทัศน์ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าผู้รับชมมุสลิมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดไม่ สามารถยืนยันด้วยหลักการทางศาสนา เพราะไม่มีบทบัญญัติหรือหลักการเป็นการเฉพาะในการ รับชมโทรทัศน์ได้ เพียงแต่สามารถบอกได้ถึงลักษณะขององค์ประกอบของเนื้อหา เช่นภาพ คำพูด พฤติกรรมการแสดงที่ปรากฏในโทรทัศน์ที่มีลักษณะขัดต่อหลักการทางศาสนา เป็นเพียงการ เทียบเคียงกับหลักการที่ศาสนาห้ามไว้ บางคนให้มากกว่า 1 ประเด็น ดังคำให้สัมภาษณ์

“ละครจะมีฉากจูบกันมันก็ไม่สมควร แล้วก็แต่งตัวไปๆมาๆ”(นายรอมลี,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“การแต่งกายที่เปิดเผย และก็การแสดงที่เป็นแบบด่าทอ”(น.ส.นูอั้ม,สัมภาษณ์ 2 ตุลาคม 2551)

“พวกพฤติกรรมแบบที่เป็นเรื่องเพศ”(น.ส.ซัลมา,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“จะมีบทรักมันก็บางครั้งไม่สมควรจะมี ด่าทอกัน แล้วก็มีการทะเลาะออกมาเยอะ เด็กๆจะ ลอกเลียนแบบกันได้”(นางอินอาม,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“การแต่งตัวของนักแสดงจะเปิดเผยเกินไป นางเอกก็แต่งสั้น สายเดี่ยวกันไปหมด และเป็นดาราที่ เด็กนิยมชมชอบกัน มุสลิมเราก็จะมีค่านิยมตรงนั้นขึ้นมา ผิดกับหลักการของเรา เด็กจะเอาเป็น เยี่ยงอย่าง อีกอย่างก็คือบทละครที่มีลูกเถียงแม่เต็มที่ไม่ลดละ เถียงผู้ใหญ่ ตะคอกเข้าใส่อะไรอย่าง นี้ แม้กระทั่งตัวลูกเองดูอยู่ด้วยกันยังบอكمะห์(แม่) ดูฉายแบบนี้ เด็กก็เอาตาม เถียงพ่อแม่ เถียง ผู้ใหญ่ แล้วในหนังกลายเป็นเด็กถูกด้วยนะไม่ว่าพระเอก นางเอก ก็มีต่อต้านผู้ใหญ่ อีกอย่าง ก็คือ ทำซินา (ผิดประเวณี)ก่อนแต่งงานทุกทีเลย ก็ทำไม่มาให้แต่งงานเรียบร้อยก่อน ผู้ใหญ่รับรู้ว่าก่อน มี เยอะมาก อยู่ในละครนั้นแหละ”(นางสุดา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ก็มีการแต่งกายที่เปิดเผย การสัมผัสกัน การพูดจาไม่สุภาพ ไม่ให้เกียรติผู้หญิง พฤติกรรมแบบลูกเถียงแม่ พ่อไปมีผู้ผิดประเวณียังไม่แต่งงานกัน..”(น.ส.ลย์ลา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“พวกฉากที่แสดงความเช็กซี การแต่งตัว กอดจูบกัน มันทำให้เกิดอารมณ์อยู่แล้ว”(นายอะหมัด, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

“...หนังบางประเภทก็ล่อแหลมเกินไป มีจูบอะไรกัน มันสื่อ (ความรู้สึก)ทางเพศ อย่างกินเหล้าเดี๋ยวนี้ก็เบลอลาฟาไป เบาลงแล้ว (นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“จะเป็นพวกกอดจูบกัน บางครั้งแสดงถึงบนเตียง” (นางอุลยา, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

“จะมีพวกละครที่มีฉากรัก ”(น.ส.นูรี, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“มีเยอะแยะมากมาย ที่ซัดๆการแต่งกายที่เปิดเผยมากๆ แล้วก็พวกการพูดจา ด่าทอกัน พูดจาไม่ดี”(นางชัยนัป, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว ได้แสดงถึงความรู้ของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัด การรับชมเนื้อหาข้อความจากรายการโทรทัศน์ที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเนื้อหาข้อความที่ปรากฏอยู่ในรายการบันเทิงประเภทละครเป็นส่วนมาก และได้พบว่าผู้รับชมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดนี้ไม่ได้สนใจในการเปิดรับเนื้อหารายการละคร และบางคนจะให้คำตอบไม่ได้ เพราะจะตอบว่าไม่ได้รับชม

“พวกนุ่งสั้น ดาราแต่งปีนี้ก็ไม่ได้ดู เราเองก็ไม่ได้เรียนศาสนามาเยอะ ก็นี้ก็ไม่ค่อยออก ไม่ค่อยได้ดูอะไรพวกนี้ ไม่แน่ใจ” (นายดาอุด, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“ก็มีพวกแต่งตัวกันไม่เรียบร้อย เว้าหน้าเว้าหลังกันอะไรพวกนั้น ฉันไม่ค่อยดูพวกนี้ นึกไม่ออก” (นางฮัสมา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยได้พบอีกว่ามีกลุ่มผู้รับชมที่ไม่นิยมเปิดรับความบันเทิง ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุแล้วจะไม่สามารถยกตัวอย่างได้ชัดเจน โดยระบุว่าที่รับชมอยู่ไม่ที่มักไม่ค่อยเปิดรับชมรายการประเภทบันเทิงจึงให้คำตอบไม่ได้ และจากคำสัมภาษณ์ของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดในการรับชมพบว่าลักษณะเนื้อหาของรายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ที่ผู้วิจัยได้เทียบเคียงกับหลักการทางศาสนามีดังนี้

1. การแต่งกาย จากการศึกษพบว่าในรายการโทรทัศน์โดยเฉพาะรายการละคร จะมีลักษณะของการแต่งกายที่เปิดเผยร่างกายมากเกินไป เช่นการใส่ชุดเกาะอกของนักแสดง ซึ่งขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กำหนดให้ผู้หญิงมุสลิมนั้นทุกคนต้องปกปิดร่างกายทุกส่วน ยกเว้น

ใบหน้ากับข้อมือเท่านั้น โดยศาสนาได้ห้ามผู้หญิงมุสลิมในการแต่งกายที่เปิดเผยส่วนของร่างกายให้กับบุคคลอื่นได้เห็น ซึ่งโดยวัฒนธรรมการแต่งกายของนักแสดงในละครมักปรากฏการแต่งกายที่เปิดเผยส่วนสัดส่วนต่างของร่างกายอย่างชัดเจน

2. การผิดประเวณี จากการศึกษาค้นคว้าในรายการโทรทัศน์โดยเฉพาะรายการละคร จะมีลักษณะของการแสดงถึงพฤติกรรมทางเพศระหว่างตัวนักแสดง ที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ เช่น การสัมผัสเนื้อตัว การกอดจูบ การยั่วยวน ซึ่งขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กำหนดไว้ดังเช่นที่ ดั่งองค์พระศาสดา (ซ.ล.) ทรงกำชับเรื่องนี้ว่า ความว่า: ไม่เป็นที่อนุญาตให้ผู้ชายอยู่ตามลำพังกับผู้หญิงสองต่อสอง นอกจากชยภรรยาจะเข้ามา(ทั่วพัน)เป็นบุคคลที่สามซึ่งมันจะชักนำให้ทั้งสองทำความชั่ว (อันเป็นสิ่งที่ผิดต่อหลักการของศาสนา) ดังนั้นการสร้างสัมพันธ์ภาพและการทำความรู้จักกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ศาสนาอิสลามได้ห้ามผู้หญิงกับผู้ชายที่แต่งงานกันได้อยู่เพียงลำพัง อีกทั้งผู้หญิงต้องสวมใส่เสื้อผ้าที่หนาที่ไม่สามารถมองเห็นเรือนร่างได้ ตลอดจนการแสดงออกทางด้านคำพูดจะต้องพูดแบบธรรมดาทั่วไป อย่าได้ใช้คำพูดจากกับผู้ชายที่แต่งงานกับเธอได้ ด้วยคำพูดที่อ่อนหวานเกินปกติ(หรือการแสดงการยั่วยวน) ที่ทำให้ผู้ชายหลงใหล ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงดำรัสในอัลกุรอานว่าความว่า: พวกเธอก็อย่าได้ใช้วาจาอันอ่อนหวาน (กับชายอื่น) อันจะเป็นเหตุให้ชายที่มีความป่วยไข้ในหัวใจพากันมุ่งหวังในตัวเธอ และพวกเธอจงใช้วาจาที่ดี(สุภาพตามแบบธรรมดาทั่วไป)(ซูเราะห์ อัล-อะหซาบ โองการที่ 31) ทั้งนี้เพราะจะนำไปสู่การผิดประเวณี ซึ่งเป็นความผิดบาปที่ร้ายแรง

ผู้วิจัยเห็นว่าด้วยเหตุที่การมอง(หรือการรับชม)ภาพ หรือเนื้อหาที่แสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศไม่ว่าจะเป็นลักษณะการแต่งกายที่เปิดเผยส่วนสัดส่วนของร่างกาย การแสดงบทรักสัมผัสเนื้อตัวของนักแสดงในละคร ได้ถูกเชื่อมโยงกับหลักการทางศาสนาด้วยเรื่องของการมอง ที่ว่าการมองที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศนั้นเป็นสิ่งที่ศาสนาไม่อนุมัติ(ต้องห้าม) มุสลิมจึงควรหลีกเลี่ยงมองภาพ หรือสิ่งเหล่านี้ เพราะการมองที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางเพศจะนำไปสู่การกระทำที่ผิด และเป็นบาปต่อไป นั่นคือการทำซินา(การผิดประเวณี)ดังที่หลักการทางศาสนาอ้างถึง ดังนี้ท่านศาสนาดานบีมุฮัมมัด ซ.ล.กล่าวว่า”ซินาของตาก็คือการมอง(ที่นำไปสู่การทำซินา)”

3. ลักษณะการพูดการด่าทอ จากการศึกษาค้นคว้าในรายการโทรทัศน์โดยเฉพาะรายการละคร จะมีลักษณะของการแสดงถึงการพูดการด่าทอ ใส่ร้ายป้ายสี ซึ่งขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กำหนดไว้ว่ามีคำสั่งห้ามที่ไม่ให้สาปแช่ง หรือด่าทอนั้นไม่ใช่เฉพาะกับมนุษย์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสาปแช่ง หรือด่าทอ สัตว์ อาหาร และสิ่งอื่นๆที่อัลลอฮ์ได้ทรงสร้าง อนึ่งคนที่ชอบด่าทอหรือสาปแช่งมัตลูคของอัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ เขาจะถูกไต่สวนในวันกิยามะห์โดยมีฮาดีษรายงาน

โดย มุสลิมยืนยันว่า“แท้จริงบรรดาคนที่ชอบด่าทอสาปแช่งนั้นจะไม่ได้เป็นผู้ให้ชะฟาฮัต และจะไม่ได้เป็นสักขีพยานในวันกิยามะห์ (ไม่ได้รับความช่วยเหลือในวันกิยามะห์ และเขาไม่อาจช่วยเหลือคนอื่นได้)

4. ก้าวร้าวต่อบุพการี จากการศึกษาพบว่าในรายการโทรทัศน์โดยเฉพาะรายการละคร จะมีลักษณะของการแสดงถึงก้าวร้าวต่อบุพการี การโต้เถียงไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ซึ่งขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กำหนดไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัล-อิสรอฮ์ อายะที่ 23 ความว่า “และโอ้มูฮัมมัด อัลลอฮ์องค์พระผู้อภิบาลแห่งเจ้าทรงกำหนดไว้ว่า มิให้พวกเจ้าเคารพสักการะสิ่งใดๆนอกจากพระองค์ และต่อบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองก็ให้เจ้าปฏิบัติด้วยความดีงาม”และจากฮาดิษที่ท่านศาสดานบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า “สำรวจสวรรค์นั้นอยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา” ดังนั้น พ่อแม่นั้นเป็นบุคคลที่ถูกต้องปฏิบัติ รับใช้และให้ความเคารพเชื่อฟัง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญรองจากพระผู้เป็นเจ้า

5. การลอกเลียนแบบเพศตรงข้าม เนื้อหารายการทางโทรทัศน์ปรากฏลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกผิดไปจากเพศที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดกับหลักการทางศาสนาตามที่ เชค ดร.ยูซุป กอรฎอวี (2547) กล่าวว่า ท่านศาสดาได้ประกาศว่าผู้หญิงจะต้องไม่สวมใส่เสื้อผ้าของผู้ชาย และผู้ชายจะต้องไม่ใส่เสื้อผ้าของผู้หญิง และท่านได้ประณามผู้ที่ทำเช่นนี้อย่างรุนแรง การเลียนแบบนี้รวมถึงลักษณะการพูดการเดินและอื่นๆอีกด้วย

จากลักษณะของเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดได้กล่าวมานั้นเป็นการแสดงถึงความรู้ที่ผู้รับชมมีอยู่ แต่ไม่สามารถกล่าวในลักษณะของหลักการได้ ดังนั้นเมื่อผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัด ได้รับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาก็จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกในขณะที่รับชมแตกต่างกันไปอีกด้วย ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดได้แสดงออกต่างกัันดังนี้

พฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา

1. ลักษณะของการหลีกเลี่ยง โดยการเปลี่ยนช่องสถานีเพียงช่วงเวลาแล้วเปลี่ยนช่องกลับมารับชมใหม่ ซึ่งมักเป็นผู้ชมที่อ้างอิงถึงเนื้อหาที่เป็นพฤติกรรมทางเพศเป็นส่วนใหญ่มักให้สัมภาษณ์

“ถ้าฉันมีริโมทอยู่ก็จะกดเลื่อนเปลี่ยนช่องไป ดูข่าว ดูอะไรอย่างอื่น...เด็กก็เอามาเป็นตัวอย่าง...”

(นายรอมลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ก็ก้มหน้าลงบางครั้งก็เปลี่ยนช่องไปเลย แล้วค่อยกลับมาดูใหม่”(น.ส. ชลมา, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“บางทีก็จะกดไปช่องอื่นก่อนแล้วจะย้อนกดกลับมาดูใหม่ เพราะดูกับลูก ก็มีที่ดูโดยไม่ได้ทำอะไร ถ้ารีโมทอยู่กับตัวก็จะเปลี่ยนช่อง”(นางอินอาม, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“ส่วนมากเปลี่ยนช่องไปเลยดีกว่า เพราะรีโมทมันไว เปิดมาอีกทีก็หายไปแล้วก็แนะนำบ้าง”(นาย ญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

2. การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี โดยรับรู้ว่าเป็นเนื้อหาที่รับชม อยู่นั้นผิดต่อหลักการทางศาสนาและแยกแยะได้ ซึ่งมักเป็นผู้รับชมที่อยู่ในวัยรุ่นหรือการเบือนหน้า ก้มหน้า ไม่รับชม ดังคำให้สัมภาษณ์

“ไม่ได้ทำอะไร ก็รู้สึกได้ว่าเป็นสิ่งไม่ดีและเราก็ใช้วิจารณญาณในการชมด้วย” (น.ส. นุชอัสม์, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“เราจะปิดไปเวลานั้นก็ดูอะไรอยู่ (รับชมอยู่)” (นางสุดา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“ก็ดูรับชมไม่ได้หลีกเลี่ยงอะไรคือก็คิดว่าจะไม่ปฏิบัติแบบนี้...” (น.ส. ลัยลา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“ผมดูได้ ไม่ได้เปลี่ยน เราแต่งงานแล้ว แต่คิดว่ามันน่าจะมีผลกับเด็ก ไม่อยากให้เด็กรับ เพราะยัง คิดไม่ได้ จะเลียนแบบได้”(นายอะหมัด, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

“ก็ดูไป แต่ก็คิดว่ามันไม่สมควร ดูเป็นตัวอย่างไม่ถึงกับเปลี่ยนหนี ถ้ามากเกินไปก็ไม่จะไม่ดู เหมือนกัน” (น.ส. นูรี, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“เราแยกแยะได้ ไม่ใส่ใจ คือรู้ว่ามันเป็นบทละคร ก็ดูได้ แยกแยะได้ ลูกก็ยังเล็กมาก ถ้าโตขึ้นมารับรู้ แล้ว ก็ต้องมีวิธี”(นางชัยนัป, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ไม่ได้เปลี่ยน ก็ดูได้ ลูกยังอายเบือนหน้าออกจากทีวี ถ้าเราเปลี่ยนยิ่งทำให้เขาอยากดูมากขึ้น ไม่ได้แนะนำอะไร แต่เขาก็รู้ เรียบศาสนาไปด้วย”(นางอุลยา, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

จากการศึกษาพบว่าการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามดังกล่าว ในบางครั้งเรื้อนมีการปฏิบัติควบคู่กันไปในทั้ง 2 กรณี ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับชม เช่นการเปลี่ยนช่องสถานีจะปรากฏว่าเป็นผู้รับชมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่าลูก ที่แสดงถึงการกอดจูบหรือเนื้อหาที่แสดงถึงการผิดประเวณี สำหรับผู้รับชมที่ไม่มีลักษณะการหลีกเลี่ยงการรับชมจะใช้วิจารณญาณในการ

รับชมควบคู่ไป นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับชมที่เป็นพ่อแม่ได้พูดคุย อบรม หรือ แนะนำบุตรที่รับชมร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“อย่างผมก็จะบอกคนของเราเองมากกว่า แม้แต่การดูละครก็ดี ผมก็จะพูด ..เรื่องการแต่งกาย..ผมถึงให้ลูกสาวไปเรียนที่โรงเรียนที่มีการแต่งกายแบบมุสลิม ต้องคลุมฮิญาบ (คลุมผม ปกปิดร่างกายที่ศาสนาให้ปิด)..ไม่ต้องบอกว่าอะไรผิดอะไรถูกเพราะให้เรียนฟรีดูอื่น (หลักสูตรศาสนาภาคบังคับ) ถ้าผิดหลักการคือผิด การนั่งคุยกับผู้ชายนี้ผิดใหม่จับมือกันนี้ไม่ได้อยู่แล้ว ไม่คลุมฮิญาบออกจากบ้านนี้ไม่ได้อยู่แล้ว”(นายไฟซอล,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

“เราก็จะบอก อย่างลูกผู้หญิงนะ(ในเรื่องของเพศสัมพันธ์) มันหมดคุณค่าเลยนะ เรารู้หรือว่าคนนี้มาชอบเราจริง มันได้แล้ว มันก็ไปแล้ว มันไม่เหมือนในละครหรอกนะ ชีวิตจริงไม่เหมือนละครหรอกที่จะมารับผิดชอบ .. เราก็พยายามสอนลูกว่าอย่าเอียงมะหิณะมันบาป มันไม่ถูก ..ทำมาหากินไม่ขึ้น”(นางฮูดา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“บางทีพฤติกรรมในละครมันไม่ค่อยดี มะหิก็จะเตือนว่า เออไม่ดี ไม่น่าจะไปทางแบบนี้ เรื่องแบบนี้ไม่ดีนะ”(น.ส.ลัลลา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะของการพูดคุย อบรม แนะนำว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีอย่างไรนั้น พ่อแม่ไม่ได้อ้างอิงกับหลักการทางศาสนา เป็นการพูดคุย อบรม แนะนำลูกในบรรยากาศของการพูดคุยกันเป็นปกติ

การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี

พบว่ามึลักษณะของเนื้อหาอยู่ 2 ประเภทคือ

1.เนื้อหาทางด้านความบันเทิง การเปิดรับชมผ่านสื่อ วีซีดี ดีวีดี เพื่อเปิดรับชมเพื่อความบันเทิงในครอบครัว ซึ่งมักเป็นเนื้อหาที่ยังไม่ได้เผยแพร่ในสื่อโทรทัศน์ หรือจากการไม่ได้รับชมจากโรงภาพยนตร์ เป็นลักษณะการแสวงหาเนื้อหาที่หลากหลาย นอกจากการรับชมจากรายการที่มีอยู่ในการออกอากาศของโทรทัศน์ประจำวัน เช่นภาพยนตร์

“แผ่นที่ลูกหามาดูก็ มีทอล์กโชว์ของไนต์ อุดม สนุกมาก ก็จะดูตามลูก มักจะดูด้วยกัน บางทีเดินไปไหนเขาก็หยุดไว้ จะเรียกเรากลับมาดูต่อ” (นางฮูดา,สัมภาษณ์ ,4 ตุลาคม 2551)

“ดีวีดี จะไม่ค่อยได้ดูเลย ที่เคยดูก็จะเป็นการ์ตูน อย่าง เคโรกับหนังแอ็คชั่น หรือหนังตลก จะเป็นการเข้ามามากกว่า” (น.ส.นูรี,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

“เป็นหนังสือที่ฉายตามโรง ยืมเพื่อนมาดูบ้าง ก็จะถูกด้วยกันกับที่บ้าน”(น.ส.บุญยัม, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

พบว่า การเปิดรับชมผ่านสื่อ วีซีดี ดีวีดี เนื้อหาทางด้านบันเทิงนั้นเป็นประเภทภาพยนตร์ต่างประเทศที่เคยฉายในโรงภาพยนตร์ ประเภทตลกและแอ็คชั่น รายการทอล์กโชว์ การ์ตูนโดยมีลักษณะของการเปิดรับชมร่วมกันภายในครอบครัว

2. เนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนที่ไม่มีเครื่องเล่น ซีดี วีซีดี ดีวีดี แต่รับชมและรับฟังผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์แทน โดยเป็นการเปิดรับเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

“ถ้าว่างจะเปิดฟังบรรยายศาสนา หรือที่แปลจากกู้อ่าน แฟนจะบันทึกเก็บไว้ในคอมฯ ส่วนซีดี ดีวีดี ก็จะเป็น เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของศาสดา เพราะเราสอนหนังสือด้วยก็มีส่วนให้ศึกษาเพิ่มขึ้น เป็นการทบทวนไม่ให้ลืมด้วย”(นางชัยนัฏ, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ผมจะมีเป็นเกี่ยวกับกู้อ่านมากกว่า การบรรยายศาสนา แต่เน้นกู้อ่าน พวกหนังสือไม่มีเลย แต่จะใช้ดูหรือฟังจากในคอมฯ”(นายไพชอล, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

พบว่า เนื้อหาที่เปิดรับนั้นเป็นการบรรยายศาสนาธรรม จากตัวบทในโองการของคัมภีร์อัลกุรอาน การอ่านอัญเชิญคัมภีร์อัลกุรอาน และประวัติศาสตร์ เป็นลักษณะการแสวงหาที่ส่งเสริมความศรัทธาในศาสนาเนื่องจากเนื้อหาจากสาธาณะยังไม่อาจตอบสนองได้ จึงเปิดรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี แทน อันมาจากปัจจัยการเปิดรับชมเพื่อสอดคล้องหรือส่งเสริม ต่อทัศนคติและความเชื่อและคุณค่าของตนเอง

4.2 ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน

จากแนวคิดการใช้ชีวิตในครัวเรือน(domestication) นั้น ดังที่ Roger Silverstone(1994) ได้มองครัวเรือนมีลักษณะการเป็น Moral Economy โดยมองว่าครัวเรือนเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ มีการผลิต บริโภค และแลกเปลี่ยน ผ่านการจัดวางของการรับรู้และความเข้าใจ การประเมินคุณค่า และความงามทางสุนทรีย์ะ จากอดีตที่มีการปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง(พิธีกรรม) จนเป็นลักษณะเฉพาะของครัวเรือนนั้นๆ ครัวเรือนจะกำหนดว่า เมื่อได้นำโทรทัศน์เข้ามาเป็นของใช้ภายในบ้าน โทรทัศน์นั้นถูกใช้อย่างไร: ได้ถูกรวมไปยังแบบแผนประจำวันของครอบครัวและการใช้ชีวิตในครัวเรือนอย่างไร: การใช้โทรทัศน์ถูกสร้างโดย เพศสภาวะ ระดับชั้นความสัมพันธ์ของช่วง

อายุของครอบครัว:หรือมันคือการเคลื่อนที่ไปสู่ความรู้สึก(เช่นอารมณ์ต่างๆที่แวดล้อมอยู่)ของ
ครัวเรือน ของการเป็นเจ้าของการใช้ชีวิตในครัวเรือน

ในขณะที่เดียวกันโทรทัศน์ไม่ได้เป็นเพียงแค่วัตถุของใช้ที่มีหน้าที่การใช้งาน และแสดงถึง
ประสิทธิภาพการใช้งานในที่ที่มันได้ถูกตั้งวางไว้ แต่โทรทัศน์ยังมีคุณลักษณะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อ
ข้อความจากสาธารณะเข้าสู่ครัวเรือน ด้วยคุณลักษณะทั้งสองอย่างนี้ (double articulation) ได้
แสดงถึงหน้าที่ในการใช้งานและการเลือกบริโภคเนื้อหาข้อความของสมาชิกแต่ละคนในครัวเรือน
ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าวในการพิจารณาโทรทัศน์ในลักษณะการเป็นของใช้ในบ้าน ดังนี้

1. ที่ตั้งวางของโทรทัศน์

จากการสำรวจพบว่าในกลุ่มของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัด โดยทั่วไปลักษณะของโทรทัศน์
มีความหลากหลายของตราสินค้า โดยทั่วไปมีขนาดอยู่ที่ 21 นิ้ว ปกติลักษณะของการตั้งวาง
โทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 2 แห่ง คือ พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง) และ
พื้นที่ในห้องนอน

1.1 พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่ที่อยู่ส่วนกลางของบ้าน และสามารถเชื่อมผ่าน
กับพื้นที่ส่วนอื่นๆเช่นครัว ห้องน้ำ ห้องนอน

1.1.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิก
ทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกัน จากแบบแผนการเปิดรับชมในกลุ่มที่มีความเคร่งครัด
พบว่าในช่วงการออกอากาศที่มีความหลากหลายของรายการนั้น ในการรับชมร่วมกันพบว่า
บทบาทการรับชมร่วมกันของสมาชิกผู้เป็นพ่อ หรือสามีจะมีอำนาจในการใช้มากกว่าสมาชิกคน
อื่นๆ ในการเลือกรับชมรายการ ซึ่งโดยทั่วไปให้ความสนใจรายการข่าว พบได้ในครัวเรือนของนาย
รอมลี นายอัมพ็อล นายซาฮิล นายดาอุด นอกจากนี้ยังลักษณะของการแบ่งปันการรับชมร่วมกัน
จากเนื้อหาที่แตกต่างกัน โดยการสลับสับเปลี่ยนช่องสถานี การต่อรองซึ่งกันและกันหรือมีการ
ยินยอมให้กับสมาชิกคนอื่นๆเช่นในครัวเรือนนายไพซอล นายญาบิร นางฮัสมา ซึ่งแสดงถึง
ลักษณะการเป็นเจ้าของร่วมกัน การรับชมโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านยังแสดงถึงการที่
โทรทัศน์ได้ทำหน้าที่ในการรวมสมาชิกให้มาใช้เวลาและมีกิจกรรมการรับชมร่วมกัน มีลักษณะการ
แบ่งปันในการบริโภคเนื้อหารายการที่รับชมร่วมกันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย เป็นลักษณะแบบ
แผนการปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในครัวเรือน

1.1.2 กิจกรรม โทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่รวมสมาชิกในครัวเรือนในการใช้เวลาจับชมร่วมกัน ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้น ในขณะที่มีการรับชมแตกต่างกัน เช่นการเปิดรับชมร่วมไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกันซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะของบ้านอีกด้วย บ้านใต้ถุนสูงที่มีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่บนบ้าน โดยมีพื้นที่ครัว พื้นที่การรับประทานอาหาร หรือพื้นที่การพักผ่อน(แควหรือเปลญวน) ในช่วงกลางวัน อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ทำให้กิจกรรมการพักผ่อน การประกอบอาหารของแม่บ้าน หรือการรับประทานอาหารของสมาชิกจะถูกแยกจากการรับชมโทรทัศน์ ซึ่งพบได้ในครัวเรือนนาย อัมพฎีออลและนางอัสมาดังคำสัมภาษณ์

“กลางวันไม่ได้เปิดดูอะไร เหนื่อยก็พักข้างล่างนี้..”(นางอัสมา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“ส่วนใหญ่จะอยู่แต่ข้างล่าง...กินข้าวก็ข้างล่างครัวอยู่ตรงนี้”(นายอัมพฎีออล,สัมภาษณ์,5ตุลาคม 2551)

ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะของบ้านกลุ่มที่มีความเคร่งครัด ที่เป็นบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ และสองชั้น จะมีครัวอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือเชื่อมต่อถึงกันกับที่ตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์ ที่สามารถรวมกิจกรรมต่างๆเข้ากับการรับชมโทรทัศน์ได้อย่างกลมกลืนอีกด้วย เช่น การรับประทานอาหารพร้อม การนอนพักผ่อนไปกับการรับชมโทรทัศน์ ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 4.8 เป็นภาพตัวอย่างในครัวเรือนของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดซึ่งแสดงถึงการรวมกิจกรรมต่างๆเข้ากับการรับชมโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านได้อย่างกลมกลืนอีกด้วย ดังนี้

ภาพที่ 4.8 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้น

ประเภทของใช้ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านและพื้นที่รับประทานอาหาร

1)โต๊ะเก้าอี้สำหรับรับประทานอาหาร 2) ตู้กับข้าว 3) ตู้เย็น 4) เตาแก๊ส 5)โทรทัศน์ 6)เปลญวน สำหรับนอนเล่น 7)ที่นอนสำหรับการพักผ่อน 8)พัดลม

จากลักษณะของของใช้ที่ปรากฏทำให้เห็นว่าครัวเรือนมีการจัดวางพื้นที่การรับชมโทรทัศน์ เข้าร่วมกับกิจกรรมการพักผ่อน การรับประทานอาหารร่วมกัน จากแบบแผนการเปิดรับชมยังมี กิจกรรมการทำงานบ้านของแม่บ้าน การทำการบ้านของนักเรียน ซึ่งการเปิดรับชมโทรทัศน์ ได้ช่วย สร้างความเพลิดเพลินและลดความเบื่อหน่ายจากการทำงานบ้านของแม่บ้านและการทำการบ้าน ของนักเรียนได้อีกด้วย

สำหรับครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นร้านค้า จะส่งผลให้กิจกรรมการค้าขายกับการรับชม โทรทัศน์เป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากการตั้งวางของโทรทัศน์นั้นจะอยู่ส่วนภายในของบ้าน ซึ่ง พบได้ในครัวเรือนของนายดาวูด ดังคำสัมภาษณ์

“เสาร์อาทิตย์ก็จะดูการ์ตูนช่วง 8 โมงเช้า จะช่วยขายของไป เดียวก็วิ่งเข้ามาดู... ดูโดเรมอน โคนัน ไปเกม่อน...”(น.ส.นุรี,สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

จากแบบแผนการเปิดรับชมสำหรับการปฏิบัติละหมาดนั้น โทรทัศน์ไม่สามารถรวมตัวเข้า กับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดได้ เนื่องจากพบว่าโดยส่วนใหญ่ของครัวเรือนกลุ่มที่มีความ เกร่งครัดใช้การปิดโทรทัศน์ในขณะที่มีผู้อื่นปฏิบัติละหมาด หรือมีการทำละหมาดก่อนการเปิด รับชมโทรทัศน์ แต่ในบางครัวเรือนใช้การลดเสียงลง เนื่องจากพื้นที่ในการปฏิบัติละหมาดอยู่ไม่ ห่างจากที่ตั้งวางของโทรทัศน์มากนัก ซึ่งแสดงถึงโทรทัศน์ยังไม่สามารถกลมกลืนกับการปฏิบัติ ละหมาดสำหรับครัวเรือนที่มีความเคร่งครัดได้

1.1.3 ช่วงเวลาของการใช้ จากแบบแผนในการเปิดรับชม พบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มี ความเคร่งครัดมีช่วงเวลาในการรับชมโทรทัศน์ต่างกัน ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่ง ในการมีเวลาสำหรับการเปิดรับชม พบว่ามีการเปิดรับชมในช่วงเวลาเข้าก่อนออกไปทำงานของผู้ รับชมที่มีอาชีพค้าขาย (ไม่ได้ใช้บ้านเป็นร้านค้า เช่นการขายตามตลาดนัด) ผู้ที่ทำการเกษตรเช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงแพะ มีเวลารับชมโทรทัศน์ในช่วงเช้าได้นานกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง สำหรับแม่บ้าน และผู้ที่มีเวลาว่างจะมีช่วงเวลาที่รับชมในเวลากลางวันอีกด้วยดังคำสัมภาษณ์

“ช่วงบ่ายจะดูช่อง7 ละหมาดบายเสร็จแล้วก็จะเปิดดูละครที่เอามาขายข้า ลูกจะหลับช่วงนี้ ถ้าลูก ตื่นเร็วบางทีก็ไม่ได้ดู”(นางชยันน์,สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

ช่วงเวลาที่มีการเปิดใช้นานที่สุดจะอยู่ในช่วงเวลา18.00น.เป็นต้นไป ซึ่งการตั้งวางใน พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน นอกจากนี้หัวหน้าครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุจะมีช่วงเวลาที่รับชมเพียง

สั้นๆ เนื่องจากต้องการการพักผ่อนจะมีการเข้านอนแต่หัวค่ำและไม่สนใจเปิดรับชมรายการประเภทละคร เป็นที่สังเกตว่าช่วงเวลาของการเปิดรับชมจะเป็นไปในลักษณะของการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและพบว่าการใช้เวลาในการรับชมต่อวันจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยมักเป็นผู้รับชมที่เป็นลูกมากกว่าพ่อแม่ ที่ให้เวลาในการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าโดยเฉพาะผู้มีอาชีพรับจ้างรายวันและค้าขาย

โทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ทำให้มีลักษณะการรับชมและการเป็นเจ้าของร่วมกันนี้ นอกจากหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแล้วโทรทัศน์ยังทำหน้าที่ในการเป็นจุดศูนย์รวมของสมาชิกให้มีกิจกรรมการรับชมร่วมกัน ได้มีโอกาสพูดคุยและแม้จะมีการบริโภคเนื้อหาที่แตกต่างกัน คริวเรือนใช้การจัดการด้วยการแบ่งปันการรับชมร่วมกันตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนแต่ละคนที่มีต่อกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

1.2 พื้นที่ส่วนตัว คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอน พบว่าในครัวเรือนของนางอัสมา และนายดาอุด มีการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องส่วนตัวของลูกสาวคือน.ส.สะอาดะฮ์ น.ส.นูรีตามลำดับ ส่วนในครัวเรือนของนายอาดัม และนายไฟซอล มีการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอนของตนเอง ซึ่งทั้งสี่ครัวเรือนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 4.9 ซึ่งแสดงถึงตัวอย่างการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอนในกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

ภาพที่ 4.9 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ห้องนอน

ประเภทของใช้ในห้องนอน 1) โทรทัศน์ 2) เครื่องเล่นแผ่น 3) เตียง 4) ที่นอน 5) ผ้าห่ม 6) หมอน 7) พัดลม

จากลักษณะของของใช้ในห้องนอนที่ปรากฏทำให้เห็นว่ามีการจัดวางโทรทัศน์เข้ากับของใช้ต่างๆ โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ที่อยู่ใกล้ตัวที่ให้ความสะดวกสบายในเวลาของการพักผ่อนนอนหลับภายในห้องนอนเช่นเดียวกับที่นอน หมอน ผ้าห่ม พัดลม ในความเป็นส่วนตัว สร้างความพอใจสนองตอบการเลือกรับชมเนื้อหารายการได้ตามความต้องการอีกด้วย

1.2.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของของใช้ จากการตั้งวางในห้องนอน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ส่วนตัวของเจ้าของห้อง จากแบบแผนการรับชมพบว่าปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน

1.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม พบว่าการใช้โทรทัศน์รับชมในห้องนอนโดยส่วนใหญ่เป็นการรับชมเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์เช่นเดียวกับการรับชมในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน แต่มีความเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดมากกว่า นอกจากนี้พบว่า น.ส.นุรี ซึ่งเป็นนักเรียนมีกิจกรรมการทำงานบ้านในขณะที่รับชม ผู้รับชมสามารถนอนรับชมบนที่นอนและสามารถเลือกรับชมเนื้อหาได้ตามความต้องการ โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมในช่วงเวลาก่อนนอน หรือกรณีเวลาที่รับชมเนื้อหาแตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆ

จากลักษณะปัจจัยดังกล่าว แสดงถึงลักษณะโทรทัศน์ที่มีลักษณะการเป็นของใช้เป็นวัตถุที่มีความใกล้ชิดและผสมกลมกลืนเป็นของใช้ส่วนตัวเช่นเดียวกับ ที่นอน หมอน พัดลม และเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในห้องนอน จากการตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัว นอกจากหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแล้วโทรทัศน์ยังทำหน้าที่ให้ความสะดวกสบายและเข้าถึงช่วงเวลาและพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของสมาชิกเช่นในช่วงก่อนนอนหลับ อีกทั้งยังแสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในการจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ด้วยการเพิ่มจำนวน และพื้นที่การใช้โทรทัศน์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งทั้งสี่ครัวเรือนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จึงเอื้ออำนวยต่อการมีโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่อง อีกทั้งราคาของโทรทัศน์ในปัจจุบันมีราคาไม่สูงมากนัก

การเชื่อมต่อ

พบว่าการเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียม จาก ASTV ของกลุ่มพันธมิตรเพื่อรับชมและฟังการอภิปรายปัญหาการเมืองของกลุ่มพันธมิตรฯ และเพื่อรับเนื้อหาทางศาสนา และวัฒนธรรมอิสลามจากกลุ่มประเทศทางตะวันออกกลางของครัวเรือนนายอาดัม และเพื่อรับเนื้อหาทาง

ศาสนา และวัฒนธรรมอิสลามจากกลุ่มประเทศทางตะวันออกกลางของครัวเรือนนายรอมลี การรับชมดังกล่าวจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดมีลักษณะของการแสวงหาเนื้อหาทางศาสนา และวัฒนธรรมอิสลามจากกลุ่มประเทศทางตะวันออกกลางจากการเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียม ในการเพิ่มช่องทางการรับชม ในการตอบสนองเนื้อหาที่หาไม่ได้จากการเผยแพร่การออกอากาศทางฟรีทีวี เป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดในการใช้โทรทัศน์เพื่อตอบสนองความต้องการการรับรู้ข่าวสารที่ตอบสนองต่อทัศนคติทางการเมือง และส่งเสริมคุณค่าทางการศรัทธาทางศาสนาและวัฒนธรรมของตนให้ใกล้ชิดสู่ครัวเรือนมากขึ้น

การควบคุม

ดังที่ Silverstone(1994) ได้กล่าวไว้การควบคุมเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการจัดการกับเทคโนโลยีของใช้ภายในบ้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการของแต่ละครอบครัว จากการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่การใช้โทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดเป็นการเปิดรับชมในบางเวลา และเป็นการรับชมร่วมกัน จึงไม่ปรากฏในลักษณะของการควบคุมเวลาในการรับชม แต่เมื่อไม่มีผู้รับชมอยู่ ก็ปิดโทรทัศน์ไว้ ดังคำสัมภาษณ์

“มันก็เหมือนออวูชนิดหนึ่ง ถ้าเราใช้มันไปในทางที่ดี มันก็ได้ประโยชน์ ถ้าใช้ในทางที่ผิดมันก็ไม่ดี ไปดูในสิ่งที่ไม่ดีอะไร ก็สิ้นเปลืองไฟ เปลืองเวลา เสียเวลาโดยใช่เหตุ.. บางทีคนไม่ได้ดูโทรทัศน์ โทรทัศน์ดูคนมากกว่า..ไม่ค่อยชอบ มันเปลืองไฟโดยใช่เหตุ เราพยายามมองว่าเขาหลับรีเปล่า ก็จะไปปิด” (นายญาบิร,สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว แสดงถึงการควบคุมภายในครัวเรือนของนายญาบิร โดยภรรยาคือนางอุลยา มักจะมีการเปิดรับชมรายการข่าวอย่างต่อเนื่อง และลูกสาวที่ชอบเปิดรับชมความบันเทิงละคร การ์ตูน ซึ่งมักจะมีการหลับไปในขณะการรับชม จนนายญาบิรต้องคอยมาปิดโทรทัศน์ให้อยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นลักษณะของการควบคุมจัดการการใช้โทรทัศน์ให้เหมาะสม ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยเปล่าประโยชน์อีกด้วย

ลักษณะของการบริโภค

ดังที่ Hartman(2006)ได้กล่าวถึง การแสดงความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อคล้ายๆกับการใช้ภาษาใน 2 ระดับ โดยอ้างถึง Silverstone & Hadden(1996)ว่าเป็นการแสดง

ความสัมพันธ์ของการใช้โทรทัศน์ใน 2 ระดับ อันดับแรกคือ ให้ความหมายเป็นวัตถุของใช้ภายในบ้าน และอันดับที่ 2 “เทคโนโลยี(สื่อ)ของการสื่อสารเป็นผู้ถ่ายทอดข้อความ” เป็นการรวมตัวของ 2 แง่มุมนี้ในบทบาทของจุดมุ่งหมายของการบริโภค ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าการเปิดรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นการบริโภคเนื้อหาที่ผู้รับชมได้เลือกรับชมตามความสนใจ การบริโภคนั้นเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการรับชมโทรทัศน์ เป็นการที่ผู้รับชมได้ให้คุณค่ากับโทรทัศน์ จากแนวคิดตรรกะของการบริโภคของ Baudrillard ในการพิจารณาเทคโนโลยีและการบริโภคที่ว่าโทรทัศน์นั้นมีลักษณะเป็นวัตถุ เครื่องใช้ที่มีคุณค่าทางการแลกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติ เป็นสื่อที่ผู้เป็นเจ้าของจะกำหนดคุณค่าจากคุณประโยชน์ (Usefulness) ซึ่งคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน (Use value) ในฐานะที่โทรทัศน์นั้นเป็นของใช้อย่างหนึ่งภายในบ้าน จากการศึกษาพบว่าการบริโภคเนื้อหาข้อความจากโทรทัศน์ ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดนี้มีลักษณะดังนี้

1. คุณประโยชน์จากหน้าที่การใช้งาน ซึ่งเกิดจากการทำหน้าที่ของโทรทัศน์ที่เป็นของใช้ในบ้าน แต่ในขณะเดียวกันโทรทัศน์ก็มีหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ของตนเองภายในครัวเรือนด้วยเช่นกันเมื่อผู้รับชมเห็นประโยชน์จากการทำหน้าที่นั้นๆไม่ว่าในแง่ของการเป็นวัตถุของใช้ หรือการถ่ายทอดเนื้อหาข้อความเพื่อการบริโภค

1.1 การสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นต่อความสนใจ เป็นการบริโภคเนื้อหาข่าวสารเพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก สนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและสนองต่อความสนใจ

“...รายการโซววิทยาศาสตร์ทดลองพวก เมก้า เคลเวอร์ และเกมส์ซ่าทำกิน เป็นพวกโซวที่ผู้แข่งสร้างสรรค์ เราคาดไม่ถึงว่าจะเอามาโซวได้ดูพวกนี้แล้วพัฒนาสมอง สร้างสรรค์แล้วก็ให้ความรู้ดีด้วย”(น.ส.นุรี สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“อย่างกบนอกะลาของทีวีบูรพา เขาเคยทำเรื่องการเลือกดูของ เขาจะบอกวิธีการเลือกซื้อของมือสอง ว่ามาจากไหนบ้าง จะซื้อยังไงเขาจะบอกเราก็ได้รู้”(น.ส.ลัลลา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“อย่างข่าวเราสมควรที่จะต้องรู้ ไม่ใช่ไม่รับรู้อะไรเลย เพราะเราอยู่ในสังคม โทรทัศน์ก็ช่วยเราได้”(นางอินาม, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“จะดูข่าวช่อง 7 กับ ITV(Thai PBS)เป็นหลัก ITV มีข่าวมาเรื่อยๆ ช่องอื่นจบแล้วช่องนี้ยังมีข่าวมากกว่า..เราก็อยากรู้เรื่องบ้านเมือง ช่วงนี้ก็เรื่องเดินขบวน พันธมิตรกับรัฐบาล ไม่ยอมกัน เกิดเรื่องรุนแรงแล้วก็โทษกันว่าใครสั่ง.. แล้วทหารใครอยู่ฝ่ายไหน ดูแล้วก็สับสนเหมือนกัน”(นายอัฟฎ็อด, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“จะชอบดูข่าวช่วงเที่ยงกับช่วงทุ่มหนึ่งเป็นประจำ ก็จะได้ดูเหตุการณ์ต่างๆ ข่าวต่างประเทศก็ยิ่งชอบใหญ่ได้รับรู้ ก็ไม่ได้ทำอะไรเราก็อายุมากแล้ว 70 กว่าแล้ว ก็อยากจะรู้..” (นายดาวูด, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่าการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของสภาพการณ์ในปัจจุบัน ในการใช้ชีวิตประจำวันจากรายการกรรกายงานข่าว อีกทั้งข้อมูลต่างๆ ก็เป็นแหล่งความรู้ที่หาได้จากรายการโทรทัศน์ เช่นรายการเกมส์โชว์ทนายปัญหา รายการสารคดีกับนอกกะลา

1.2 การปลดปล่อยอารมณ์ได้มีอะไรทำให้เวลาให้หมดไป มาจากปัจจัยเพื่อความบันเทิงการหลีกหนีหรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่างๆ เพื่อการผ่อนคลาย ได้รับความสนุกสนานทางสุนทรีย์ะ ในการให้ความบันเทิงในยามว่างและเวลาของการพักผ่อนภายในบ้าน

“โทรทัศน์ก็มีความจำเป็น บางครั้งเราไม่ได้ทำอะไร อยู่เปล่าๆ มันก็เหงา ได้ดูก็ผ่อนคลาย ทันโลกได้ พวกก่อนบ้ายคลายเครียดจะดู มันคลายเครียด มันเพลิน..”(นายญาบิร, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“ส่วนใหญ่ดูละคร..ก็เพื่อความบันเทิง ผ่อนคลาย..ไม่มีบ้านก็จะเจิบ ไม่มีอะไรทำ ก็เบื่อ” (น.ส. สะอาดะฮ์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

ผู้รับชมได้รับชมรายการที่น่าเสนอความบันเทิงประเภทละคร รายการตลก เพื่อได้รับความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียดในการใช้ชีวิตประจำวัน ยังแสดงถึงว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ตอบสนองได้รวดเร็วในการให้ความบันเทิง และเป็นของใช้ที่สร้างบรรยากาศไม่ทำให้บ้านเจิบเหงา ลดความเบื่อหน่ายได้อีกด้วย

1.3 เป็นของใช้ในการรับข่าวสารโฆษณา ประชาสัมพันธ์จากสาธารณะนำมาประเมินคุณค่าและในการตัดสินใจ เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่

“บางทีก็ดูโฆษณาอย่างพวกครีม ที่บำรุงผิว ก็ได้ไปซื้อใช้บ้าง(น.ส. นุชอัสม, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“อย่างน้ำมัน น้ำตาลลดราคา ที่โฆษณา บิกซี คาร์ฟูร์ มันเป็นของที่เราใช้ประจำ...ก็จะไปซื้อหามา” (นางชัยนั้บ, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

พบว่าเป็นผลจากการโฆษณาเชิญชวนให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าจากการบริโภคเนื้อหา ในการโฆษณาผู้รับชมนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4การให้ตัวแบบทางพฤติกรรม มาจากปัจจัยการนำประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร มาช่วยในการดำเนินชีวิต ดูแลครอบครัว เช่นการเตือนภัยจากการบริโภครายการที่เนื้อหาเปิดเผย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

“ละครก็จะสอนเรา อย่างเมื่อคืนดูพ่อกับนางเอกไม่ให้นางเอกคบพระเอก นางเอกก็เชื่อ ในตอนท้าย พระเอกทำดี คือเขาเป็นคนดีอยู่แล้ว ไม่ได้ทำเพื่อเอาชนะใจใคร พ่อกับนางเอกเตือนกันเขาก็ช่วย ไม่ได้คิดแค่ว่าเขาทำไม่ดีไว้กับตัวเอง เขาก็คิดว่าคนดีเป็นอย่างไร ไม่ใช่ว่าไม่สมหวังต้องมานั่ง เสียใจฟูมฟาย ทำดีไปก็ชนะทุกอย่างได้เอง หรืออย่างบางที่เราดูก็สอนแสดงให้เห็นการเอาใจใส่กัน ระหว่างสามี ภรรยา หรือกับเพื่อนฝูง เราก็มานำปรับเสริมเพิ่มใช้ได้”(นางชัชฌา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“นาที่ดูเงินเดือน เรื่องจริงผ่านจอ ดูแล้วได้ความคิดดี มันเป็นเรื่องใกล้ตัวเรา อย่างเราสามารถนำมา แก้ไข ดูแล้วน่ากลัวจะได้ระวังตัวได้ถูก ได้ความรู้ แต่อย่างบางที่ขโมยมันก็ทำเอาอย่างได้ บางที เปิดเผยใจแจ่มแจ้งเกินไป สำหรับพวกเราแล้วมันก็เป็นข้อดีให้เราป้องกันตัว สำหรับพวกที่จะทำ ใจกรรมก็ทำได้ง่ายว่าทำได้ยังไง เช่นเอาคนมาสอดแนมก่อนหรือมีวิธีการทำอะไรได้ยังไง บางที เรายังไม่รู้เลย พอดูปุ๊บเรารู้เลย แล้วอย่างเด็กอายุ14-15 ก็เอาไปลองทำกันได้ ลอกเลียนได้..”. (นางสุธดา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ก็รู้แหละเห็นเหลี่ยมคน ทำให้เราทันคน รู้ว่าควรหลีกเลี่ยงอะไร รู้ถึงผลกระทบของการกระทำ บางอย่าง ถ้าเราหลงทำตาม”(น.ส.ชลมา,สัมภาษณ์,6ตุลาคม 2551)

พบว่าโทรทัศน์ได้ถ่ายทอดเนื้อหาได้ถ่ายทอดรูปแบบของตัวแบบพฤติกรรมต่างๆ ผู้รับชม ได้นำมาตีความและใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

1.5การสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม เพื่อเป็นประเด็นในการ สนทนาพูดคุยกัน ในเนื้อหาที่รับชม

“..ได้ใช้เวลาดูด้วยกัน อย่างผมไม่ได้ตามว่าละครเรื่องนี้คนนี่คือใคร เรื่องเป็นอย่างไร ทำให้ได้มี โอกาสคุยกันบ้าง ว่าทำไมเรื่องเป็นอย่างนี้ละวันนั้นมันเป็นอย่างนี้ก็จะได้คุยกับลูก..”(นายไพฑอล ,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

“..ชาวต่างประเทศก็ยิ่งชอบใหญ่ได้รับรู้ ก็ไม่ได้ทำอะไรเราก็อายุมากแล้ว 70 กว่าแล้ว ก็อยากจะรู้ ใครคุยมาเราก็จะได้คุยเรื่องประเทศนั้นเป็นยังไง ก็แถวๆบ้านคนแก่นั่งคุยกันบ้างเป็นสภากาแฟ เราไม่รู้อะไรก็คุย บางคนเขาก็ไม่รู้แหละ”(นายดาเวด,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

พบว่าผู้รับชมได้นำเนื้อหาที่รับชมจากรายการข่าวและรายการสารคดี มาใช้ประโยชน์เพื่อ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนำไปใช้ในการสนทนากับเพื่อนบ้าน และเนื้อหาจากรายการละครมาเป็น ประเด็นในการพูดคุยกับลูก เป็นการให้ความสำคัญการได้สร้างความใกล้ชิดพูดคุยกันใน ครอบครัว

1.6 การให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล เพื่อส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์

“ที่ชัดเจนอย่างพวกเราเวลาเดือนธันวาคม เราก็ได้ดูจากทีวีจะออกบวช เข้าบวชก็ประกาศ” (นาย ไพชอล, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

“อย่างรายการทางซาอุดี (ประเทศซาอุดีอาระเบีย) ที่ดูผ่านจานดาวเทียมเป็นรายการทางศาสนา มี อ่านกุรอาน มีบันทึกมีร้องเพลง มีการทำละหมาด มันไม่ได้เป็นการเต้นมาก ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เขาเต้นก็แบบเดินไปเดินมาเหมือนคนชาวเขา แต่งตัวเรียบร้อยมิดชิด มีละครแต่ดูไม่รู้เรื่อง แต่ก็ดู ภาพ เป็นภาษาของเขา มีเนื้อเรื่อง คิดตามเอาเอง มีถ่ายทอดการละหมาดในวันตรุษอีดิลฟิตรีเมื่อ วันอังคารด้วย” (นายอาดัม, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“เวลาเข้าละหมาดแต่ละเวลาเขาจะถ่ายทอดตั้งแต่ตอนอาซานเข้าเวลา แล้วก็ตอนทำละหมาดจน เสร็จ จะเห็นภาพบรรยากาศการทำละหมาดร่วมกันที่มักกะห์หมดเลย” (นางฮุตา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“มีจานดาวเทียมของไทยคม... อ่านกุรอานมีอยู่ช่องเดียว ช่วงบ่ายหรือ 5 โมงเย็นนี่แหละ... มีอาหรับ อยู่ช่องเดียว (นายรอมลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

พบว่าเป็นการรับชมเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นตัวตน ได้ใกล้ชิดสัมผัสเนื้อหาที่ส่งเสริม ความศรัทธา และค่านิยมในตนเอง ของการรับชมเนื้อหาจากรายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

2. คุณค่าทางการแลกเปลี่ยน (Exchange Value) คือลักษณะของการใช้คุณค่าในเนื้อหา รายการที่รับชมให้เกิดคุณค่าทางการแลกเปลี่ยน

“อย่างข่าวก็ต้องรู้ บางทีลูกค้าพูดขึ้นมาแล้วเราตอบไม่ได้ เราต้องดูเพื่อที่จะคุยกับเขาได้... พอ ออกไปค้าขายลูกค้าเขาคุยกับเราแต่เราไม่รู้เรื่อง พอเราไม่ดูโทรทัศน์เราจะคุยกับเขาไม่รู้เรื่องเลย เพราะส่วนใหญ่ลูกค้าจะมีระดับ มีเงิน” (นางอินฮาม, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

“จะชอบดูข่าว ส่วนหนึ่งเราก้าขายบ้านเมืองไม่สงบก็เครียด ต้องตามข่าวสาร บางทีไปค้าขายกลับ เข้าบ้าน ตี 2 ตี 3 เข้าบ้านบูปเปิดกดหาข่าวก่อนเลย ไม่รู้เป็นอะไร.. อย่างเช่นเศรษฐกิจไม่ดี ก็ขาย ของลำบาก แต่ตอนนี้ดีขึ้น ไม่ค่อยประท้วงเท่าไร.. ก็มีคุยกับลูกค้าเรื่องข่าวบ้างเช่นเรื่องเบงค์ ปลอม เรื่องเดือนก๊วยชโมยเงินเอทีเอ็มแบบนี้.. (นางอุลยา, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

พบว่าเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้รับชมได้นำเนื้อหาข่าวสารที่รับชมไปเป็นข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนในการสนทนากับลูกค้า หรือดูทิศทางเศรษฐกิจ บ้านเมือง เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออาชีพค้าขาย

การใช้สื่ออื่นๆ

นอกจากการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในครัวเรือนแล้วยังพบว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัดได้ใช้สื่ออื่นๆในการเป็นของใช้ในครัวเรือนอีกด้วยดังนี้

1. สื่อวิทยุ จากการศึกษาพบว่าการใช้สื่อวิทยุ จะพุ่มมากขึ้นในช่วงเวลาของการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน และในเดือนทั่วไป สื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองของกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดที่เป็นผู้สูงอายุหรือหัวหน้าครอบครัวได้ดีซึ่งปรากฏในครัวเรือนของนางอัสมมา โดยเป็นการตอบสนองเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ในช่วงเวลาของการทำอาหาร นอกจากนี้ในการสังเกตการณ์ยังพบว่าครัวเรือนไฟซอล โดยนางอินอามภรรยามีการใช้สื่อวิทยุในการรับฟังเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามในช่วงเวลาของการทำอาหารเย็นเช่นกันและสำหรับนายอัฟฎ็อลที่ใช้วิทยุในการตอบสนองการรับรู้ข่าวสารสถานการณ์ปัจจุบัน ในช่วงเวลาก่อนนอน

“ตอนทำกับข้าวก็จะเปิดวิทยุภาคมุสลิม เป็นประจำเลย ก็จะมีการอ่านและแปล (จากอัลกุรอาน) ให้ฟัง ฉันชอบ”(นางอัสมมา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ช่วงก่อนนอนก็มีฟังวิทยุ พวกเราไปด้วยช่วยกัน ที่ไหนรตติด เขาจะมีข่าวรตไปตายที่ไหนแล้วก็โทรมา มีอุบัติเหตุที่ไหน อย่างโทรมาขอลบรีเจ้าของรตชนเกาะกลาง เอรอมาช่วยกันเอาออก เป็นข่าวสด ไม่ได้ฟังพวกเพลงอะไรหรอก” (นายอัฟฎ็อล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์แสดงถึงว่าสื่อวิทยุมีความกลมกลืนใกล้ชิดกับกิจกรรมและเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการได้กับการเป็นของใช้ในการใช้ชีวิตในครัวเรือนผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดที่เป็นผู้สูงอายุหรือหัวหน้าครอบครัวได้เป็นอย่างดี และมีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัวและใช้เป็นประจำอย่างคุ้นเคยเป็นอย่างดี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหารายการที่เปิดรับฟังนั้นแตกต่างกัน โดยนายอัฟฎ็อล จะชอบฟังรายการร่วมด้วยช่วยกัน ซึ่งเป็นการรายงานเหตุการณ์จริงในขณะเวลาที่รับฟัง เป็นการรับฟังที่ให้ความสนใจในเนื้อหา และจดจำได้เป็นการเปิดรับฟังในช่วงก่อนนอน ส่วนนางอัสมมา และนางอินอามจะรับฟังรายการทางศาสนาอิสลามในช่วงเวลาการทำอาหารเย็น เป็นการเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับความศรัทธา และสร้างความเพลิดเพลินในกิจกรรมการทำอาหาร

2. สื่ออินเทอร์เน็ต จากการศึกษาพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะสามารถตอบสนองของกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดที่เป็นวัยรุ่นในการใช้เพื่อค้นคว้าการศึกษาหาข่าวสาร การติดตามข่าวสารให้ทันสมัยอยู่เสมอ การรับชมความบันเทิงการสื่อสารการพูดคุย การส่งข้อมูล การสะสมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการสนองตอบต่อเนื้อหาทางศาสนาอิสลามอีกด้วย

“อินเทอร์เน็ตจะใช้ค้นคว้าทำรายงานเป็นส่วนมาก”(น.ส.นุรี ,สัมภาษณ์)

“ช่วงบ่ายๆจะใช้เน็ตมากกว่าดูโทรทัศน์ ใช้คุยกับเพื่อนและดูพวกบันเทิงบ้าง เกี่ยวกับเรื่องการเรียนบ้าง..พี่สาวก็ใช้บ้าง”(น.ส.นุอัษม์,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“จะใช้ด้วยกันกับพี่ชาย จะใช้อินเทอร์เน็ตพอกับดูทีวี คุยกับเพื่อน ให้เพื่อนส่งไฟล์ ดูข่าว และพวกบันเทิงเป็นวาไรตี้ หรือค้นคว้าอะไรที่เกี่ยวกับที่เรียน เพราะเรียนด้าน ไอที อย่างช่องเนชั่น วันอาทิตย์ที่ทุ่ม เขาจะแบไต๋เกี่ยวกับ ไอที คอมพิวเตอร์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป แนะนำการซื้อบลูทูธ หรือจะบอกว่าเทคโนโลยีอะไรกำลังจะมา และอะไรกำลังจะล้าหลังแล้ว..ส่วนถ้าจะรับชมรายการทางศาสนาจะใช้ อินเทอร์เน็ตมากกว่า จะอ่านข่าวจาก เว็บไซต์มุสลิมไทย”(น.ส.ลัลลา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“จะแบ่งกันใช้กับน้อง ถ้าน้องไปดูโทรทัศน์ผมก็จะเล่นเน็ต ก็ท่องเว็บต่างๆข่าวสาร หรือพวกดนตรี ได้ดิน จะดูตมาเก็บไว้ในไฟล์บ้าง ไม่ค่อยคุยในเน็ต..เว็บอิสลามที่เข้าไปเป็นสมาชิกก็คือมรดกอิสลาม....ของเราน่าจะทำเป็นพวกมหากาพย์เผยแพร่ประวัติศาสตร์ของเราบ้าง ศาสนาพุทธยังมีเลย..”(นายอะหมัด,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

จากการศึกษาพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีลักษณะเนื้อหาและศักยภาพที่ตอบสนอง และมีความกลมกลืนเข้ากับวัยรุ่นกลุ่มที่มีความเคร่งครัดโดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน แบ่งปันกันใช้ และเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเป็นของใช้ในการใช้ชีวิตในครัวเรือน โดยมีลักษณะของการบริโภคเพื่อตอบสนองด้านการค้นคว้าในการศึกษา การสื่อสารระหว่างเพื่อน ตอบสนองการให้ข้อมูลตามความสนใจและการแสวงหา การสะสมไฟล์เพลงเพื่อความบันเทิง และข่าวสารในวงกรมุสลิม

3. การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีจากการศึกษาจากแบบแผนการเปิดรับชมพบว่า การใช้งานมีลักษณะมีการเชื่อมต่อกับเครื่องเล่น ซีดี วีซีดี และ ดีวีดีเป็นหลักในการเปิดรับเนื้อหาบันเทิงเช่นภาพยนตร์ การ์ตูน การแสดงทอล์กโชว์ ในครัวเรือนของนายดาอุด นายอาดัม นายรอมลี นางอัสมมา เป็นผู้รับชมที่เป็นลูกสาวและลูกชายโดยมีลักษณะการรับชมร่วมกันและส่วนตัว และเนื้อหาเกี่ยวกับทางศาสนาอิสลาม โดยครัวเรือนของนายไฟซอล และนาย

ชาฮิล ที่การรับฟังและรับชมเนื้อหาทางศาสนา เช่นการอัญเชิญคัมภีร์อัลกุรอาน การบรรยายธรรม ประวัติศาสตร์จากแผ่น ซีดี วีซีดี ดีวีดี ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดมีลักษณะของการแสวงหาเนื้อหาความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามจากสื่อ ซีดี วีซีดีและดีวีดี ในการตอบสนองเนื้อหาที่หาไม่ได้จากการเผยแพร่การออกอากาศ เพื่อรับเนื้อหาที่ตนต้องการได้โดยไม่มีการกำหนดเวลา สามารถเปิดรับชมได้ในเวลาที่ต้องการเป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดในการใช้โทรทัศน์และเครื่องคอมพิวเตอร์

สรุปแบบแผนการการเปิดรับชมโทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

1. ลักษณะพื้นที่ในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัด มีลักษณะของบ้านแตกต่างกัน ใน 3 ลักษณะได้แก่ บ้านใต้ถุนสูง บ้านชั้นเดียว บ้านสองชั้น และมีการตั้งวางโทรทัศน์ใน 2 พื้นที่ คือทุกครัวเรือนมีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน และบางครัวเรือนมีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ส่วนตัวคือห้องนอน

2. ลักษณะการเปิดรับชม มีลักษณะดังนี้

2.1 ช่วงเวลาและกิจกรรมที่ทำในการรับชมโทรทัศน์ จากการศึกษพบว่าในแต่ละครัวเรือนมีช่วงเวลาในการเปิดรับชมแตกต่างกัน ทั้งนี้ปัจจัยของการประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการมีช่วงเวลาอยู่ในครัวเรือนและกิจกรรมในครัวเรือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีช่วงเวลาและการมีกิจกรรมอยู่ในครัวเรือนที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อช่วงเวลาของการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงที่มีเวลาว่างจะไม่สนใจการเปิดรับชมโทรทัศน์

โดยทั่วไปครัวเรือนมีพื้นที่การรับประทานอาหารในบริเวณเดียวกับที่ตั้งวางโทรทัศน์ มีการรับชมโทรทัศน์ในขณะที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน ดังนั้นช่วงเวลาการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. ถึง 20.00 น. จะเป็นช่วงเวลาที่ผู้รับชมร่วมกันรับชมโทรทัศน์ในครัวเรือนมากที่สุด สำหรับรายการหลังข่าว 20.00น.สมาชิกที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกันจะน้อยลง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มักจะแยกไปพักผ่อนมากกว่า และจะมีการรับชมร่วมกันต่อเนื่องของสมาชิกบางคนต่อไปโดยส่วนใหญ่จะปิดโทรทัศน์เมื่อจบรายการละครหลังข่าวราว ๆ 22.30 น. สำหรับในวันเสาร์อาทิตย์พบว่า มีช่วงเวลาของการรับชมเพิ่มมากขึ้นในการมีเวลาว่างและเวลาพักผ่อนเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของการรับชมร่วมกัน

2.2 การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์ การเปิดรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปด้วยกันได้ในกลุ่มผู้ที่มีความเคร่งครัด จากการศึกษาพบว่า จะมีลักษณะของการปฏิบัติละหมาดโดยไม่มี การรับชมโทรทัศน์ของสมาชิกคนอื่น หรือการปิดโทรทัศน์ ในบางครัวเรือนถือเป็นกฎ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความเคร่งครัดที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจมากกว่าการรับชมโทรทัศน์ สำหรับบางครัวเรือนจะใช้วิธีลดเสียงลงจากโทรทัศน์เพื่อให้รบกวนผู้ที่ละหมาดน้อยที่สุด นอกจากนั้นการรับชมไม่ได้เป็นอุปสรรคที่สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ไม่ได้ละหมาดในผู้ที่ เป็นพ่อแม่ แต่อาจปฏิบัติล่าช้า แต่สำหรับผู้ที่เป็นลูกก็อาจทำให้ไม่ได้ปฏิบัติได้ โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการรับชมโทรทัศน์ไม่มีผลในการสร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ไม่ได้ปฏิบัติละหมาด ขึ้นอยู่กับตนเอง(ความศรัทธา)มากกว่า

2.3 ลักษณะบทบาทการการรับชมร่วมกัน มีลักษณะของความสัมพันธ์ตามโครงสร้างครอบครัวมุสลิม ที่พ่อแม่มีอำนาจเหนือสมาชิกคนอื่น พบว่าโดยส่วนใหญ่บทบาทของความเป็นพ่อหรือสามี นั้นยังมีอำนาจสูงสุดในครอบครัว ในการเลือกรายการที่รับชมรายการร่วมกัน และก็พบว่าในบางครัวเรือน มีลักษณะของการแบ่งปันยินยอมให้กับลูกในการให้เป็นผู้เลือกรับชมรายการในการดูร่วมกันอีกด้วย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันในลักษณะการได้เวลาพูดคุยกันอีกด้วย

2.4 การรับชมเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อการรับชม ซึ่งเกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัยคือการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน และการรับชมเนื้อหาที่ต่างกัน

3.ประเภทเนื้อหารายการและปัจจัยที่เปิดรับชม พบว่าปัจจัยของเพศ วัย อาชีพและความเคร่งครัดมีผลต่อการเลือกเปิดรับชมเนื้อหา รายการ ซึ่งแต่ละคนมีปัจจัยในการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าหัวหน้าครอบครัวในบางครัวเรือนไม่สนใจเปิดรับชมรายการละคร เนื่องจากไม่ชอบและเห็นว่าเป็นเรื่องโกหก

3.1 ประเภทบันเทิงได้แก่รายการละครเป็นที่สนใจของผู้หญิง รายการการ์ตูนเป็นที่สนใจของเด็กและวัยรุ่น รายการตลกเป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่นและเด็ก รายการกีฬาเป็นที่สนใจของผู้ชาย รายการเกมส์โชว์(ตอบปัญหา)เป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่นและเด็ก

3.2 รายการข่าวและสถานการณ์จริง เป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว ผู้มีอาชีพค้าขายและแม่บ้าน รายการสารคดีเป็นที่สนใจของวัยรุ่นและเด็ก

3.3 รายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม รายการที่เผยแพร่ออกอากาศในเดือนปกติของพิธีที่วิไม่ได้รับความสนใจในการเปิดรับชมอยู่ในช่วงเวลาเช้า มีการเปิดรับชมในช่วงการถือศีล

อดในเดือนรอมฎอนพร้อมไปกับการรับประทานอาหารฮาลาล นอกจากนี้ยังมีลักษณะการเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียมในการเปิดรับเนื้อหารายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

4. การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี พบว่ามีลักษณะของเนื้อหาอยู่ 2 ประเภทคือ

เนื้อหาทางด้านความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

5. การรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ซึ่งมักปรากฏในรายการละคร

5.1 ลักษณะเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดกล่าวไว้คือ การแต่งกาย การผิดประเวณี ลักษณะการพูดการตำหนิ ก้าวร้าวต่อบุพการี การลอกเลียนแบบเพศตรงข้าม จึงเห็นได้ว่าผู้รับชมมีความรู้ที่แตกต่างกัน มีผู้รับชมที่เป็นผู้สูงอายุที่ให้คำตอบไม่ได้ เพราะจะไม่เปิดรับชมรายการละคร

5.2 พฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา

1. การหลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานีเพียงช่วงเวลาแล้วเปลี่ยนช่องกลับมารับชมใหม่

2. การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี

การหลีกเลี่ยงเกิดจากการรับชมเนื้อหา หรือภาพที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศหรือการผิดประเวณี มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการทางศาสนาในเรื่องของการมองสิ่งที่กระตุ้นความรู้สึกทางเพศ สำหรับการรับชมนั้นผู้รับชมกลุ่มนี้ใช้วิจารณญาณในการรับชม นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอนและแนะนำลูกอีกด้วย

สรุปลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

1. ที่ตั้งวางของโทรทัศน์

1.1 พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน

1.1.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกันในการรับชมร่วมกัน พบว่าบทบาทการรับชมร่วมกันของสมาชิกผู้เป็นพ่อ หรือสามีจะมีอำนาจในการใช้มากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในการเลือกรับชมรายการ ลักษณะของการแบ่งปันการรับชมร่วมกันจากเนื้อหาที่แตกต่างกัน โดยการสลับสับเปลี่ยนช่องสถานี การต่อรองซึ่งกันและกันหรือมีการยินยอมให้กับสมาชิกคนอื่นหรือการแยกไปรับชมเรื่องส่วนตัว

1.1.2 กิจกรรม การตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ที่สามารถกลมกลืนไปกับกิจกรรม การรับประทานอาหารการทำงานบ้านของแม่บ้าน การทำการบ้านของนักเรียน การเปิดรับชมร่วมไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกัน และจากลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมเห็นว่าลักษณะบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างกันและส่งผลให้การใช้โทรทัศน์ร่วมไปกับกิจกรรมต่างๆแตกต่างกันด้วย สำหรับการปฏิบัติละหมาะนั้น จากแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถรวมตัวเข้ากับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาะได้ ซึ่งแสดงถึงโทรทัศน์ยังไม่สามารถกลมกลืนกับการปฏิบัติละหมาะสำหรับครัวเรือนที่มีความเคร่งครัดได้

1.1.3 ช่วงเวลาของการใช้ ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งในการมีเวลาสำหรับการเปิดรับชม สำหรับแม่บ้านและผู้ที่มีเวลาว่างจะมีช่วงเวลาที่รับชมในเวลากลางวัน ช่วงเวลาที่มีการเปิดรับชมนานที่สุดจะอยู่ในช่วงเวลา 18.00 น. เป็นต้นไป เป็นที่สังเกตว่าช่วงเวลาของการเปิดรับชมจะเป็นไปในลักษณะของการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและพบว่าการใช้เวลาในการรับชมต่อวันจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้รับชมที่เป็นลูกมากกว่าพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ต้องให้เวลาในการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าโดยเฉพาะผู้มีอาชีพรับจ้างรายวันและค้าขาย

1.2 พื้นที่ส่วนตัว คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอนปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน พบในพื้นที่ห้องส่วนตัวของพ่อแม่ และลูกสาว

1.2.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ จากการตั้งวางในห้องนอน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ส่วนตัวของเจ้าของห้องซึ่งพบในห้องนอนของพ่อแม่และลูกสาว ในบางครัวเรือนมีลักษณะใช้ร่วมกันเนื่องจากเป็นการนอนด้วยกัน เช่นพ่อกับแม่

1.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม การรับชมโทรทัศน์ในห้องนอนโดยส่วนใหญ่เป็นการรับชมเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์เช่นเดียวกับการรับชมในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน แต่มีความเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดมากกว่า ผู้รับชมสามารถนอนรับชมบนที่นอนและสามารถเลือกรับชมเนื้อหาได้ตามความต้องการ โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมในช่วงเวลาก่อนนอน หรือการใช้เวลาส่วนตัว หรือกรณีเวลาที่รับชมเนื้อหาแตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆ โทรทัศน์ที่มีลักษณะการเป็นของใช้ส่วนตัวที่มีความใกล้ชิดและผสมกลมกลืนเป็นของใช้เช่นเดียวกับ ที่นอน หมอน และเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในห้องนอน นอกจากหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแล้ว โทรทัศน์ยังทำหน้าที่ให้ความสะดวกสบายและเข้าถึงช่วงเวลาและพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของสมาชิกเช่นในช่วงก่อนนอนหลับ

2.การเชื่อมต่อ พบว่ามีการเชื่อมต่อกับสัญญาณดาวเทียมในการเปิดรับเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามและฟังการอภิปรายของกลุ่มพันธมิตรจากสัญญาณของ ASTV ในบางช่วงเวลา

3.การควบคุม พบว่ามีลักษณะของการจัดการตรวจตราและคอยปิดโทรทัศน์ของหัวหน้าครอบครัวเมื่อพบว่าสมาชิกคนอื่นมักหลับในขณะที่รับชมบ่อยครั้ง เพื่อเป็นการประหยัดไฟเป็นลักษณะของการจัดการการใช้ของใช้อย่างหนึ่ง

4.ลักษณะการบริโภค

พบว่ามีลักษณะของการบริโภคที่ไม่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่มีลักษณะการบริโภคในการใช้ประโยชน์มากที่สุดนั่นคือการรับชมเพื่อการรับทราบข่าวสาร เพื่อเป็นความรู้ ทันท่วงทีของเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงไปในสังคม ความบันเทิงเพื่อการพักผ่อน เพื่อการเข้าสังคม และการนำเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา มาใช้ในการอบรมบ่มเพาะสมาชิกในครอบครัว หรือการเตือนภัยที่อาจมาถูกนำเข้ามาสู่ครัวเรือน หรือการใช้ชีวิตประจำวันใช้ในการเข้าสังคม นอกจากนั้นยังมีการใช้โทรทัศน์เป็นเพื่อน ลดความเบื่อหน่ายในยามว่างของแม่บ้านและลูกสาว และลักษณะของคุณค่าการแลกเปลี่ยน คือ การสนทนาและกับลูกค้าในการค้าขาย นำข้อมูลจากเนื้อหารายการหรือจากการโฆษณาในการเลือกซื้อสินค้ามาใช้

5.การใช้สื่ออื่นๆ

1.สื่อวิทยุ การใช้สื่อวิทยุ จะเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาของการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน สำหรับในเดือนทั่วไปเป็นการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ในช่วงเวลาของการทำอาหารเย็น การรับรู้ข่าวสารสถานการณ์ปัจจุบัน ในช่วงเวลาก่อนนอน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุมีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัวเป็นการใช้อย่างเป็นประจำและคุ้นเคยเป็นอย่างดี

2.สื่ออินเทอร์เน็ต สามารถตอบสนองของกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดที่เป็นผู้รับชมวัยรุ่นวัยศึกษาในการใช้เพื่อค้นคว้าการศึกษาหาข่าวสาร การติดตามข่าวสารให้ทันสมัยอยู่เสมอ การรับชมความบันเทิงการสื่อสารการพูดคุย การส่งข้อมูล การสะสมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการสนองตอบต่อเนื้อหาทางศาสนาอิสลามอีกด้วย มีความกลมกลืนเข้ากับวัยรุ่นโดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน แบ่งปันกันใช้และเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเป็นของใช้ในการใช้ชีวิตในครัวเรือน

3.การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดี มีการเปิดรับชมและรับฟังทั้งในเนื้อหาทางด้านความบันเทิงเช่นรายการการ์ตูน ภาพยนตร์ รายการทอล์กโชว์ เพลง โดยส่วนมาก

เป็นผู้รับชมที่เป็นลูก มีการใช้เปิดรับชมและรับฟังร่วมกันและส่วนตัว และเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม เช่นการอัญเชิญคัมภีร์อัลกุรอาน การเล่าประวัติศาสดา ผู้รับชมส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ เพื่อรับเนื้อหาที่ตนต้องการได้โดยไม่มีการกำหนดเวลา สามารถเปิดรับชมได้ในเวลาที่ต้องการ เป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดในการใช้โทรทัศน์และเครื่องคอมพิวเตอร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของ กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

ในบทนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ และผลการวิจัย แบบแผนการรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยมุสลิมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ในชุมชนนุรุ้ลอิสลาม มีนบุรี กรุงเทพฯ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 ในการวิเคราะห์และอธิบายในส่วนของแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ได้อธิบายถึงลักษณะของพื้นที่ในครัวเรือน การตั้งวางโทรทัศน์ ช่วงเวลาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชมโทรทัศน์ การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์ บทบาทของการรับชมร่วมกัน การรับชมเป็นการส่วนตัว การเลือกเปิดรับเนื้อหา ลักษณะของเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา รวมทั้งพฤติกรรมที่เป็นผลจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา สำหรับลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในครัวเรือน ซึ่งสืบเนื่องจากแบบแผนการเปิดรับชม ผู้วิจัยได้อธิบายถึงพื้นที่ในการตั้งวางซึ่งส่งผลต่อการเป็นความเป็นเจ้าของของใช้ ช่วงเวลาและกิจกรรมในการใช้โทรทัศน์ การเชื่อมต่อและการควบคุม ซึ่งแสดงถึงลักษณะของการจัดการของครัวเรือน และความใกล้ชิดกลมกลืนของโทรทัศน์ในการเป็นของใช้ในบ้าน อีกทั้งลักษณะของการบริโภคที่เกิดจากการใช้นอกจากนี้ยังได้นำเสนอการใช้สื่ออื่นๆในลักษณะการเป็นของใช้ในบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

5.1 แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์

ในการศึกษาแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของครัวเรือนคนไทยมุสลิม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี แนวคิดการเลือกเปิดรับสาร (Selective Exposure) หลักความศรัทธาและหลักการปฏิบัติในศาสนาอิสลาม และลักษณะครอบครัวในศาสนาอิสลาม มาใช้ในการวิเคราะห์แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตสำหรับกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง โดยมีหน่วยวิเคราะห์เป็นครัวเรือน ดังมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ในครัวเรือน

ลักษณะของบ้าน ขนาดและองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ เฟอร์นิเจอร์ การจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนเช่นการกั้นเป็นห้องๆ เหล่านี้มีความสำคัญที่แสดงถึงลักษณะของการสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ ในฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือนด้วย ลักษณะของบ้านกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางที่ผู้วิจัยได้พบในการศึกษามีดังนี้

1. บ้านใต้ถุนสูง บ้านใต้ถุนสูงจะเป็นลักษณะบ้านส่วนใหญ่ที่พบในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

1.1 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1 บริเวณใต้ถุนจะมีลักษณะเปิดโล่ง โดยทั่วไปจะมีเปลญวน หรือ แคร่สำหรับนั่ง หรือนอนพักผ่อน และเป็นที่ยืนแชกทั่วไปในเวลากลางวัน โดยมีบริเวณกว้างจะเป็นที่ตั้งอุปกรณ์ เช่น เครื่องซักผ้า หรือ สัมภาระต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นที่จอดรถ ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านจะมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ เช่น พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ห้องนอน พื้นที่ทำครัว แต่จะมีห้องน้ำอยู่ในบริเวณใต้ถุนบ้าน ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอด้วยภาพที่ 5.1 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1 ดังนี้

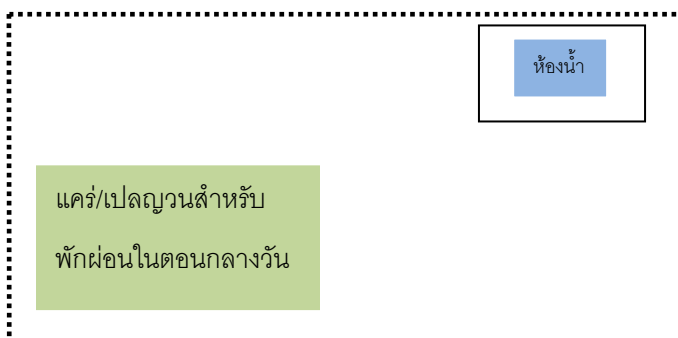
ภาพที่ 5.1 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1

ชั้นบน

 = โถงทำศัน

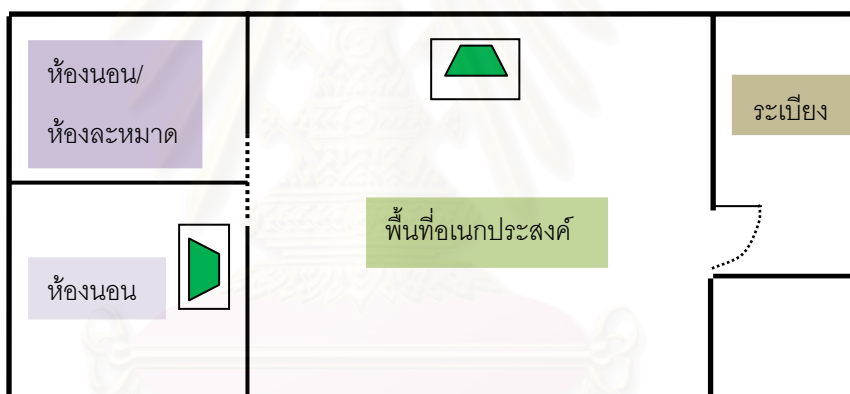
ใต้ถุน

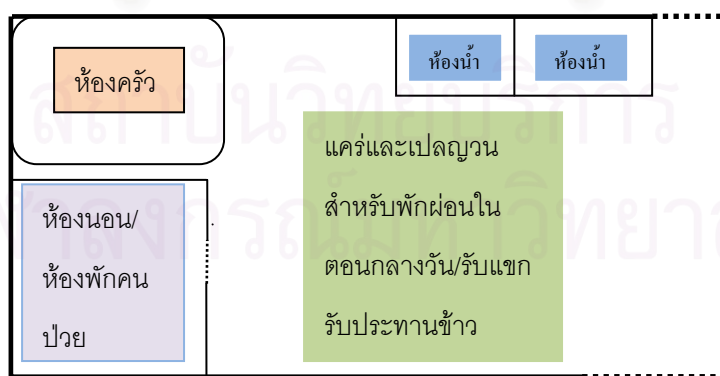
1.2 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแบบที่ 1 แต่มีความแตกต่างกัน คือ มีพื้นที่ของการทำครัวและห้องน้ำ อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีลักษณะทั้งเปิดโล่งและปิดกันเป็นสัดส่วน โดยเฉพาะบริเวณครัว ห้องน้ำมีทั้งอยู่ภายในบริเวณใต้ถุน หรืออาจอยู่ห่างจากตัวบ้านไปเล็กน้อย โดยทั่วไปจะมีเปลญวน หรือ แคร่สำหรับนั่ง หรือนอนพักผ่อนและเป็นที่รับประทานอาหาร รวมทั้งเป็นที่รับแขกทั่วไปในเวลากลางวัน นอกจากนี้ในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง นี้ ยังมีลักษณะการกันเป็นห้องนอนสำหรับสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย โดยบริเวณกว้างจะเป็นที่ตั้งอุปกรณ์ เช่นเครื่องซักผ้า หรือสั้บภาระต่างๆที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นที่จอดรถ ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านจะมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ อาจเป็นการกันห้อง หรือใช้ตู้โซฟาขนาดใหญ่ เป็นการแบ่งพื้นที่ เช่น ห้องนอน พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านซึ่งมีลักษณะกว้างมาก ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอด้วยภาพที่ 5.2 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 5.2 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2

ชั้นบน

ใต้ถุน

1.3 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 3 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแบบที่ 2 คือ มีพื้นที่ของการทำครัวและห้องน้ำ อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีลักษณะทั้งเปิดโล่งและปิดกันเป็นสัดส่วน โดยเฉพาะบริเวณครัว ห้องน้ำมีทั้งอยู่ภายในบริเวณใต้ถุน หรืออาจอยู่ห่างจากตัวบ้านไปเล็กน้อย แต่มีความ

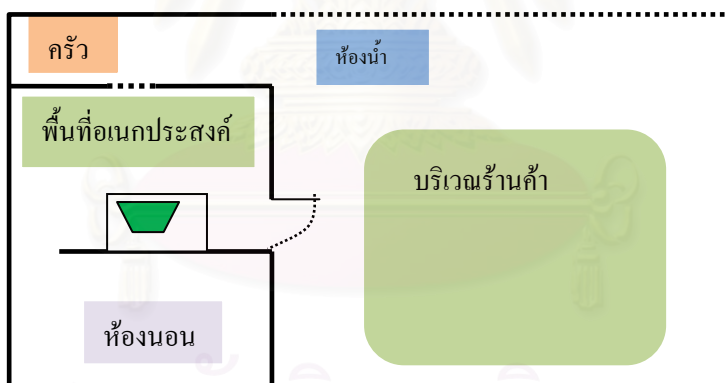
แตกต่างกันคือบริเวณพื้นที่ใต้ถุนกว้างๆนั้นเป็นร้านค้าขายของชำ อาหาร และกันพื้นที่บางส่วนเป็นห้องนอนสำหรับสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ อาจเป็นการกันห้อง หรือใช้ตู้โชว์ขนาดใหญ่เป็นการแบ่งพื้นที่ เช่น ห้องนอน พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านซึ่งมีลักษณะกว้างมากผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 5.3 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 5.3 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 3

ชั้นบน

ใต้ถุน

2. บ้านชั้นเดียว

บ้านชั้นเดียวที่ศึกษาพบในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางมีลักษณะเดียวคือ บ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก พบในครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกอยู่ในราว 3-5 คน บ้านในลักษณะนี้จะมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ไม่มีลักษณะการกันเป็นห้องๆ แต่ใช้ตู้เสื้อผ้าหรือชั้นวางของหรือใช้ตู้โชว์ขนาดเล็กเป็นการแบ่งพื้นที่ เช่นพ่อแม่จะนอนอยู่ด้วยกัน และลูกนอนในส่วนที่เป็นพื้นที่อเนกประสงค์บริเวณหน้าโทรทัศน์ โดยทั่วไปจะมีห้องน้ำอยู่นอกบริเวณตัวบ้าน ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยภาพซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็กของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดได้ ซึ่งมี

ลักษณะคล้ายคลึงกับแผนผังบ้านชั้นเดียวชั้นเดียวขนาดเล็กของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง
นี้ ในหน้าที่ 53

การตั้งวางโทรทัศน์

จากการสำรวจพบว่าในกลุ่มของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ปรากฏลักษณะของ
การตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 3 แห่ง คือ พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็น
ส่วนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน และพื้นที่ส่วนอื่นๆของบ้าน

1. พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่ที่มีขนาดความกว้างต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดของ
บ้าน และการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้าน เป็นพื้นที่ส่วนกลางที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ต่างๆภายในบ้าน เช่น
ห้องครัว ห้องนอน ที่ปฏิบัติละหมาด เป็นพื้นที่ที่สมาชิกมีการรวมตัวกันในการรับชมโทรทัศน์
ร่วมกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการนั่ง หรือนอนรับชมบนพื้นบ้าน ในบางครั้งเรือนใช้เป็นที่พักผ่อน
อาหารร่วมกัน การทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียน ในขณะที่รับชมโทรทัศน์

2. พื้นที่ในห้องนอน เป็นพื้นที่ส่วนตัวของสมาชิกในครัวเรือนที่มีการกันพื้นที่เป็นห้องๆ
อย่างเป็นสัดส่วน โดยส่วนใหญ่มีการเปิดรับชมในเวลาก่อนนอน หรือในการใช้พื้นที่และการ
รับชมเนื้อหาที่แตกต่างกับสมาชิกคนอื่นๆเป็นการรับชมเป็นการส่วนตัว

3. พื้นที่ส่วนอื่นๆของบ้าน จากการศึกษาพบว่านอกเหนือจากพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน
และพื้นที่ในห้องนอนแล้วยังพบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง มีการตั้งวางโทรทัศน์ใน
พื้นที่บริเวณใต้ถุนบ้าน เพื่อรับชมในเวลาพักผ่อนหรือรับประทานอาหารโดยมีการเคลื่อนย้ายเข้า
ไปเก็บในครัวที่กันเป็นห้องปิดมิดชิดในเวลากลางคืน และบริเวณใกล้พื้นที่นอนที่ไม่ได้กันเป็น
ห้องนอนส่วนตัว ซึ่งเป็นการเปิดรับชมเนื้อหารายการที่แตกต่างกัน

ช่วงเวลาและกิจกรรมที่ทำการรับชมโทรทัศน์

จากการศึกษาถึงกิจวัตรประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนพบว่า ในแต่ละวันสมาชิกแต่ละ
คนจะมีการใช้เวลาอยู่กับบ้านที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีเวลาอยู่บ้านมากกว่าจะมีการเปิดรับชมโทรทัศน์
ในช่วงเวลาว่าง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจเปิดรับ หรือให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมอย่าง
อื่นนอกเหนือจากการรับชมโทรทัศน์ ซึ่งมีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลและแต่ละครัวเรือน
จากการศึกษาพบว่าในบางครัวเรือนมีการเปิดรับชมในช่วงเวลาเข้าก่อนเริ่มการทำงาน หรือก่อน
การไปโรงเรียนประจำวัน

“จะเปิดราวๆ 6 โมง ดูข่าวช่อง 7 จมูกมด คันปาก ก็ทำงานบ้าน กวาดบ้านถูบ้าน 8 โมงครึ่งก็ปิด จะเปิดอีกทีราวๆเที่ยงจะดูข่าวและดูละครช่อง 7 ที่เอามาขายใหม่”(นางสัลลา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“หลังละครจบฮิจะดูช่วงเช้าเครื่องกลางบ้าน เพราะพี่เขยจะดูข่าว ก็ดูไปด้วย ช่วงแต่งตัวก่อน ออกไปทำงาน 7 โมงกว่าก็ออกไปทำงานแล้ว”(น.ส.มุนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“ช่วงเช้าจะดูข่าวบ้างช่วงแต่งตัวไปโรงเรียน จะดูข่าวกีฬา การเมือง เน้นฟังเสียงมากกว่า จะดูเครื่องในห้อง”(น.ส.นิสริน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“พอทำกับข้าวเสร็จก็จะทำงานบ้าน กวาดบ้าน จะเปิดโทรทัศน์ก็ช่วงนี้ จะเปิดฟังมากกว่า ตอนเช้า ก็จะเป็น ช่อง 3 กับช่อง 7 ราวๆ 8 โมงครึ่งก็จะปิดจะเริ่มปักผ้า.. ช่วงเที่ยงบ่ายที่ปักไม่ได้เปิดดูจะดู หลังทำกับข้าวเย็นเสร็จ”(นางณัฐดา, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

พบว่าครัวเรือนที่เปิดรับชมรายการข่าวในช่วงเวลาเช้าหลังจากปฏิบัติละครจบฮิเสร็จแล้ว โดยมีช่วงเวลาที่รับชมนานไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอาชีพ และข้อจำกัดเวลาที่ต้องออกจากบ้านไปทำงาน ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างเห็ะหญ้า รดน้ำหญ้าจะไม่ได้มีการเปิดรับชมเพราะต้องออกไปทำงานแต่เช้า ส่วนใหญ่ผู้รับชมที่เป็นแม่บ้านที่จะมีเวลารับชมนานกว่าผู้ที่ทำงานประจำในองค์กร สำหรับนักเรียนมีการเปิดรับชมในช่วงเวลาสั้นๆเนื่องจากมีโทรทัศน์อยู่ในห้องส่วนตัว ส่วนในช่วงกลางวันถึงก่อนรับประทานอาหารเย็นพบว่า มีเป็นส่วนน้อยในบางครัวเรือนที่เปิดรับชมรายการข่าวและละคร เป็นผู้ที่มีความว่างอยู่กับบ้านเช่นแม่บ้าน หรือทำการค้าขายอยู่กับบ้าน สมาชิกจะมีการรวมตัวกันในเวลาเย็นมากที่สุด เป็นเวลาที่สมาชิกส่วนใหญ่จะเสร็จจากภาระหน้าที่จากการทำงาน การเรียนประจำวัน โดยมีการรับชมโทรทัศน์ในขณะที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นช่วงเวลากการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. ถึง 20.00 น. จะเป็นช่วงเวลาที่สมาชิกในครัวเรือนรับชมร่วมกันมากที่สุด รายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นช่วงที่มีการเปิดรับชมมากที่สุด เช่นละครช่วงเย็นทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ละครจีนเรื่องเป่าปู้นจิ้น และรายการเกมสโว์ตอปปัญหา ถ้าคุณแน่อย่าแพ้เด็กป.4 ทางไทยทีวีสีช่อง 3 สารคดีแดนสนธยา ทางช่อง 9 อสมท. รายการข่าวภาคค่ำ เป็นรายการที่ได้รับความสนใจ การเปิดรับชมเป็นอย่างมาก และพบว่ารายการที่ออกอากาศในช่วงหลังข่าว 20.00 น. สมาชิกที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกันจะน้อยลง ในบางครัวเรือนมีการปิดรับชมเพื่อเข้านอนเนื่องจากต้องตื่นเช้ามีภาระกิจต้องไปทำงานและลูกต้องไปโรงเรียน หรือคนป่วยที่ต้องนอนพักผ่อน

ส่วนในวันเสาร์อาทิตย์ มีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าในวันจันทร์ถึงศุกร์ เนื่องจากมีสมาชิกเพิ่มขึ้นและมีความสนใจเปิดรับชมมากขึ้น โดยทั่วไปมีช่วงเวลาอยู่ในราว 07.00 น.ถึง

ประมาณ 23.00 น. แต่การเปิดรับชมไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งวัน ขึ้นอยู่กับความสนใจเปิดรับของสมาชิกและกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในวันเวลาดังกล่าว ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละครัวเรือนที่ทำเป็นประจำ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ช่วงหลัง 6 โมงเย็นจะดูละครเกาะมหัศจรรย์ จะเป็นช่วงกินข้าว ช่วงทุ่มครึ่งจะดูสบายๆ นอนดูไม่ทำอะไรเลย ลูกกับแฟนก็จะเหมือนกัน คุณกัน หยอกล้อกันเล่นกัน ก็จะเป็นช่วงนี้แหละ จะดูละครหลังข่าวช่อง 7 ต่อเลยจนเข้านอน”(นางสัสลวา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“จะเป็นช่วงข่าว 1 ทุ่ม ถึง 2 ทุ่มครึ่ง จะเป็นพวกข่าวกับละครก่อนข่าว ดูกับลูก ถ้าแฟนไม่ได้ทำ โอิที ก็จะได้ดูด้วยกัน น้องสาวก็จะกลับมาจากทำงานช่วงนี้ ก็จะได้ดูด้วยกัน แต่เราจะนอนกันเร็ว”(นางลีนา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“จะดูช่วงเย็นละครถึง ธิดาวานรลูกชอบดู แล้วก็กินข้าว เพราะจะได้ดูทีวีเวลาที่เสร็จงานแล้ว เป็นเวลามักรีบไปแล้ว ดูพร้อมๆกัน” (นางนงดา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“จะทานข้าวช่วงประมาณทุ่มหนึ่งก็จะเปิดชมไปด้วยเสมอเป็นส่วนมาก..ส่วนละครหลังข่าวก็นั่งดูไปด้วยกัน ผมชอบกีฬามากกว่า แต่ก็ดูตามๆกันละครหลังข่าวดูแค่ตอน สองตอนก็จะนอนแล้วแฟนก็เหมือนกัน จะหลับก่อนผมอีก งานมันหนัก จะเหนื่อยกัน”(นายมุบีน,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ตอนเย็นนี้จะอยู่รวมกัน ดูด้วยกัน กลางวันนี้อยู่คนเดียวก็จะได้เปิด จะกินข้าวเกือบทุ่ม ก็ช่วงละครธิดาวานรนะแหละ กินไป ดูไป...แล้วก็ดูไปเรื่อยๆอย่างละครหีบหลอนจบบางวันก็ดูต่ออย่างมีรายการ VIP กรรมลิขิต นาที่ดูเงิน แต่ลูกมักจะนอนก่อน”(นางญัยดา,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

ทั้งนี้ยกเว้นครัวเรือนนายอุสมาน ที่มีลักษณะของการร่วมรับชมร่วมกันน้อยมาก เนื่องจากลักษณะบ้านเป็นร้านขายของ และนายอุสมานกับนางนงดีต้องออกไปขายของอีกร้านหนึ่งด้วย ซึ่งจะกลับมาราวๆ 20.00น. โดยลูกๆที่อยู่บ้านช่วยกันขายของ กิจกรรมการรับประทานอาหารและการรับชมโทรทัศน์จึงเป็นเวลาที่พักผ่อนและว่างจากการค้าขาย

“จะไม่ค่อยได้ดูร่วมกันเท่าไร เพราะทุกคนต้องทำงาน มีเวลาวางจึงค่อยเปิดดู ดูไม่ค่อยพร้อมกัน ช่วงที่ฉันจะได้ดูคือช่วงที่กลับมาจากค้าขาย ช่วง 2 ทุ่มไปแล้ว..” (นางนงดี,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

สำหรับครัวเรือนนายอิลยาส ที่มีการรับประทานอาหารเช้าในพื้นที่ใต้ถุนบ้านเสร็จแล้วจึงขึ้นไปใช้เวลาบนบ้านในการรับชมโทรทัศน์เนื่องจากพื้นที่ของครัวจะอยู่ใต้ถุนบ้าน และนายอิลยาสมักกลับบ้านไม่เป็นเวลา

“ส่วนใหญ่ดูกับมะห์ ถ้าป่า(พ่อ) ยังไม่กลับ เป็นช่วงข่าวหัวค่ำที่ได้ดูกับป่า บางทีละครหลังข่าวป่าก็จะดูด้วย บางครั้ง...ป่าจะดูตามหนู จะทำการบ้านไปด้วย..อย่างรายการชิงร้อยชิงล้านก็จะดูกับป่าป่าเขาชอบ”(ด.ญ.ฮาละฮ์,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

นอกจากการรับประทานอาหารเช้าแล้วยังพบว่า มีกิจกรรมของการทำการบ้าน ของนักเรียน นักศึกษา การทำงานบ้าน และเป็นช่วงเวลาของการใช้เวลาว่างและการพักผ่อน ในบางครั้งครัวมีลักษณะการพูดคุยกันในครอบครัว เป็นการรับชมร่วมกันจนกว่าจะเข้านอน โดยมีการเข้านอนแต่หัวค่ำในหลายครัวเรือน เนื่องจากความเหนื่อยล้าจากการทำงานและการต้องตื่นไปทำงาน หรือไปโรงเรียนแต่เช้าในวันถัดไป

การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์

เช่นเดียวกับครัวเรือนของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด เนื่องจากสภาพการจัดพื้นที่ของครัวเรือนที่แตกต่างกัน โดยพบว่าบริเวณที่รับชมโทรทัศน์และบริเวณที่ปฏิบัติละหมาดนั้นมักอยู่ใกล้กันเช่นบริเวณพื้นที่โถงประตูของบ้าน จึงเป็นไปได้ว่าในขณะที่มีสมาชิกคนใดปฏิบัติละหมาด หรืออาจเป็นการละหมาดร่วมกันของคนในครัวเรือน ในขณะที่มีการรับชมโทรทัศน์ของสมาชิกคนอื่นๆ กลุ่มผู้มีความเคร่งครัดปานกลาง มีลักษณะการปฏิบัติที่แตกต่างกันซึ่งพบได้ใน 2 ลักษณะคือ

1. ในขณะที่ปฏิบัติละหมาดนั้นไม่ได้มีการเปิดรับชมโทรทัศน์ (การปฏิบัติละหมาดให้เสร็จก่อนแล้วจึงรับชมโทรทัศน์ หรือ ปิดโทรทัศน์ที่รับชมอยู่เพื่อทำการปฏิบัติละหมาด) ดังคำสัมภาษณ์

“เวลาละหมาดจะดับโทรทัศน์ ก็แค่แป๊บเดียว เราต้องมีสมาธิ(ละหมาดที่ชั้นล่าง)” (นางนะดี,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“ส่วนเวลาละหมาดมักจะละหมาดด้วยกันตอนมักริบ จะปิดโทรทัศน์เลยอยู่กันครบแฟนจะคอยเรียก..” (นางสลวา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“บางที่ต้องปิดก่อนให้ไปทำให้เสร็จก่อน อย่าเปิดก่อนนะ ต้องไปทำให้เรียบร้อยก่อน ต้องคอยบอกกำชับกัน ส่วนตัวก็จะดูทำตอนที่อยู่บ้าน” (นางนะดา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ถ้าได้เวลาก็จะไปทำละหมาดจะทำในห้องนอน ไม่ได้เปิดโทรทัศน์” (น.ส.นิสริน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

2. ผู้รับชมโทรทัศน์ในขณะที่นั้นใช้การลดหรือเบาเสียงลง

“คนที่ดูโทรทัศน์เขาจะหรีเสียงให้เรา เพราะที่ละหมาดใกล้กัน”(นายฟูอาด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“ถ้าทำละหมาดจะเข้าไปทำข้างในตรงที่นอนให้ลูกเปิดทีวีเบาๆ..”(นายมุบีน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551).

“ถ้าได้ยินเสียงอาซานเราก็ละหมาดก่อนได้ ละหมาดเสร็จก็มาดูต่อได้ ก็มีที่หรีเสียงบ้างผมจะละหมาดข้างนอกนี่ ก็หันหลังให้โทรทัศน์อยู่แล้ว ลูกสาวก็จะละหมาดในห้องเขา”(นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะของบ้านเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ คือครัวเรือนของนายอุสมาน เอี่ยมฉลาดที่มีพื้นที่ในการปฏิบัติละหมาด 2 ที่ คือชั้นบนของบ้านที่นายยูซุฟใช้ในการปฏิบัติละหมาด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แยกขาดจากการรับชมโทรทัศน์ และในห้องอเนกประสงค์ใกล้กับส่วนที่เป็นร้านค้า ซึ่งนางมะดีจะปฏิบัติละหมาดบริเวณนี้และใช้วิธีปิดโทรทัศน์ สำหรับครัวเรือนนางอัยนาจากการสังเกตการณ์ พบว่ามีห้องสำหรับปฏิบัติละหมาดแยกพื้นที่ออกมาโดยเฉพาะ

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวถึงแม้จะแสดงให้เห็นว่ามีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่ก็สรุปได้ว่า สำหรับการละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถทำร่วมกันได้ และพบว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติละหมาดอย่างมากเพราะมีบางครัวเรือนจะใช้วิธีการปิดโทรทัศน์ในขณะที่ปฏิบัติละหมาด ดังที่เซค ดร.ยูซุป ก็อรูอวี(2547) ได้ให้ทัศนะว่าการรับชมภาพยนตร์นั้นต้องไม่ก่อให้เกิดการละทิ้งหน้าที่ทางศาสนาหรือความรับผิดชอบทางโลก เนื่องจากการละหมาดวันละ 5 เวลาเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดทางศาสนา ดังนั้นการดูภาพยนตร์ใดๆก็ตามที่ทำให้พลาดเวลาละหมาดจึงถือว่าเป็นหะรอม(บาป) ดังนั้นนอกจากการรับชมโทรทัศน์จะรบกวนในการปฏิบัติละหมาดแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าความเพิดเพลินจากการรับชมโทรทัศน์น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติละหมาด ซึ่งนั่นแสดงถึงว่าการรับชมโทรทัศน์หรือการใช้ของใช้ชนิดนี้มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในครัวเรือนของคนมุสลิมอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ

1. การรับชมโทรทัศน์มีส่วนในการสร้างความเพลิดเพลิน จนทำให้ผู้รับชมอาจขาดการปฏิบัติละหมาดหรือทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติละหมาดได้ ได้ตั้งคำถามสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ก็มีบ้าง ที่ดูจนเพลินแล้วไม่ได้ทำก็มี(นายฮาซิม,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เวลาวิชาบางที่ดูโทรทัศน์เพลินหลับไปก็ไม่ได้ทำ”(ด.ช.บิลาล,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“ก็มีเหมือนกันที่ดูเพลิน อีกซักหน่อย อีกซักหน่อย อะไอย่างนี้ ไม่ได้ทำทันที ก็ไม่ให้เลยเวลา”(นายมุปีน,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“..ก็มีที่บางที่เวลาวิชา ดูโทรทัศน์เพลินหลับไปก็เลยไม่ได้ทำก็มี”(นางสลวา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“ที่จริงก็เป็นที่ตัวเราบางที่เราดูละครกำลังสนุก ติดพันอยู่ พอนานๆอ้าว เลยเวลา คือเรารู้แต่บางที่ก็เป็นที่เราขี้เกียจเองก็มี”(น.ส.มูนา,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

2. ผู้รับชมคิดว่าเป็นที่ตนเอง(ความศรัทธา)มากกว่าที่จะทำหรือไม่ โดยโทรทัศน์ไม่มีผลในการสร้างความเพลิดเพลิน เพราะการปฏิบัติละหมาดไม่ได้ใช้เวลา และบางเวลายังมีช่วงเวลาในการปฏิบัติที่นานเพียงพอแต่คิดว่าอาจมีผลต่อสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัว

“ก็จะคอยบอกเรื่องละหมาดเพราะโทรทัศน์ก็มีส่วนที่ทำให้เพลิน บางที่ต้องปิดก่อนให้ไปทำให้เสร็จก่อน อย่าเปิดก่อนนะ ต้องไปทำให้เรียบร้อยก่อน ต้องคอยบอก กำชับกัน”(นางนระดา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ไม่ติดโทรทัศน์ ถึงเวลาก็ละหมาด อาจล่าช้า เช่นอาบน้ำละหมาดเสร็จ เดินผ่านอาจดูนิดหน่อยถ้ายังไม่โฆษณา แล้วก็ขึ้นไปทำเลย(ปฏิบัติละหมาดที่ชั้นบน)”(นายยูซุฟ,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“เราไม่ค่อยติดทีวีจึงทำละหมาดได้ ถ้าจะไม่ได้ทำน่าจะมาจากความขี้เกียจมากกว่า อย่างเวลาซุบฮิ แฟนก็จะเรียกให้ทำ แต่บางทีก็ยังนอนต่อ ถ้าจะขาดก็มักเป็นซุบฮินี้แหละ..”(นางลีนา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เรื่องโทรทัศน์นี้ไม่มีผลกับฉัน ฉันไม่ค่อยสนใจอยู่แล้ว ก็จะทำภายในเวลา จะไม่ค่อยให้เลยเวลา”(นางอัยนา,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

“คิดว่าโทรทัศน์ไม่มีส่วนที่จะไม่ได้ทำละหมาด เพราะไม่ได้ติดงอมแงมอะไร ก็มีแค่เข้ากับเย็นที่ดูที่จะขาดส่วนมากก็เป็นเวลาอัศรีเพราะตอนนั้นจะรีบเร่ง ทำงานยาว แล้วต้องทำกับข้าวอีก”(นางญัยดา,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

“สำหรับผมการดูโทรทัศน์ไม่มีผล มันอยู่ที่การจัดสรรเวลา ถ้าดูแล้วไม่คิดจะทำละหมาด มันก็จะไม่ได้ทำอยู่ดี อย่างอิซาเวลายาวมาก เราก็อาจนั่งดูโทรทัศน์ได้ก็จะทำช่วงก่อนนอน” (นายฟาอิก, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

“โทรทัศน์ก็ทำให้เพลิน ก็อาจไม่ได้ละหมาด แต่คิดว่าไม่เกี่ยว อาจจะมีเสียมากกว่า”(ด.ญ.ฮาละฮ์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว พบว่าถึงแม้ในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางเห็นว่าการจะปฏิบัติละหมาดหรือไม่นั้น โทรทัศน์ไม่มีส่วนในการสร้างความเพลิดเพลินกับตนเอง ขึ้นอยู่กับตนเอง(ความศรัทธา) แต่ผู้รับชมบางคนก็ยังเชื่อว่าการรับชมโทรทัศน์ยังมีส่วนที่ทำให้อาจเกิดการขาดปฏิบัติละหมาดได้เช่นกัน ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติละหมาดของคนมุสลิมที่สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้อาจหลงลืมการละหมาดได้

ลักษณะบทบาทการการรับชมร่วมกัน

ตามที่คุณวิจัยได้ใช้แนวคิดโครงสร้างของครอบครัวมุสลิม ที่มีลักษณะของการให้ความสำคัญเคารพบุพการี ให้ความสำคัญกับบทบาทของความเป็นพ่อเป็นแม่นั้น มาเทียบเคียงกับบทบาทในการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวนั้น ผู้วิจัยพบว่าบทบาทของการรับชมโทรทัศน์นั้นมีบทบาทที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะของการแบ่งปันกันค่อนข้างสูง ดังคำสัมภาษณ์

“ส่วนใหญ่ก็คือดูเหมือนกัน แฟนจะเป็นคนเลือกรายการมากกว่าเพราะเขาดูอยู่มากกว่าผมไม่เน้นดูละคร ชอบดูข่าวมากกว่าหรืออย่าง วิไอพี กบนอกกะลา ก็ดูด้วยกัน ดูแล้วเพลิน ไม่ใช่เป็นพวกหนังละคร ต้องมาโกหก..อันนี้ดูกันสดๆ” (นายอักษัล, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ส่วนใหญ่หนูจะเป็นคนเปิดก่อน แล้วแต่ว่าใครจะมาดูกับเรา แต่ป่าชอบดูข่าว ก็ให้ป่าดูก่อน แต่ก็เปลี่ยนช่องได้ เขาก็เปลี่ยนให้ อย่างละครป่าดูตามหนู.”(ด.ญ.ฮาละฮ์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ถ้าเป็นกีฬาผมจะคุมรีโมท แต่ส่วนมากจะเป็นแฟนที่จะเลือกดู แต่ก็ จะดูตามๆกัน ก็มีแย่งกันบ้าง ลูกจะดูกบนอกกะลา แม่จะดูละคร ส่วนใหญ่จะดูตามแม่เขา” (นายมูบีน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“จะไม่แย่งชิงกัน เพราะแฟนจะไม่ค่อยดูอยู่ แต่ถ้าเขาจะดูเราก็ให้เขาดู เราจะยอม กับลูกเขาอยากดูการ์ตูนเราจะดูข่าวแล้ว เราก็จะยอม”(นางสลวา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ป่าจะเป็นคนเปลี่ยนช่อง ส่วนใหญ่ก็ดูละครช่อง 7 จะดูเหมือนกัน..ไม่ค่อยได้คุยอะไรกัน ต่างคนต่างดู”(นายฟูอาด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

จากการศึกษาพบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง เป็นการรับชมที่มีการแบ่งปันสลับกันรับชม การรับชมอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่มีการใช้อำนาจสิทธิขาดของหัวหน้าครอบครัวในการรับชมร่วมกันคือจะเป็นลักษณะที่รับชมคล้ายกัน หรือถ้ารับชมต่างกัน ก็จะมีลักษณะแบ่งปันกันรับชม แม้กระทั่งในการรับชมรายการร่วมกัน และก็พบว่ามีลักษณะของยินยอมให้กับลูกในการให้เป็นผู้เลือกรับชมรายการในการดูร่วมกันอีกด้วย สำหรับกรณีที่มีการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกันหรือการใช้พื้นที่และเวลาต่างกัน มีการจัดการ โดยใช้การแยกไปรับชมอีกเครื่องในกรณีที่มีการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ดังคำสัมภาษณ์

“ส่วนใหญ่จะดูด้วยกัน เพราะดูแค่ช่วงข่าว จะเหมือนกันทุกช่อง แต่ถ้าละครก็ดูช่อง 7 จะยอมๆกัน .. เรานอนเร็ว น้องสาวก็จะไปดูกับแม่(แม่)ในห้องเขา” (นางลينا, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ไม่ถึงกับแย่งกันดู พ่อเขาจะดูข่าวก่อน แล้วก็มาดูดิฉันวันร ก็มีบ้างบางที่มากเปิดเครื่องเล็ก 14 นิ้ว รุ่นเก่า แต่ส่วนใหญ่จะดูด้วยกัน” (นางนงดา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

สรุปได้ว่าลักษณะบทบาทในการรับชมร่วมกันของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางนี้มีลักษณะการรับชมร่วมกัน การแบ่งปันยินยอมต่อรองซึ่งกันและกัน ในช่วงเวลาที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกันอยู่เป็นประจำ พฤติกรรมที่แสดงออกจะมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งมีลักษณะของการจัดการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของแต่ละครัวเรือน โดยส่วนใหญ่พ่อหรือสามีของผู้รับชมในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางนี้จะมีลักษณะของการรับชมร่วมไปกับสมาชิกคนอื่นๆ โดยไม่มีบทบาทในการเลือกรายการมากนัก ในบางครัวเรือนผู้เป็นแม่จะมีบทบาทสำคัญในการเลือกรายการ

การรับชมเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อการรับชม

นอกจากการรับชมร่วมกันในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านแล้ว การรับชมโทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางยังมีการเปิดรับเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อรับชม โดยพบว่าในกรณีที่ครัวเรือนใดมีโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่องก็จะมีลักษณะของการแยกตัวไปเปิดรับชมเครื่องส่วนตัว ดังที่ปรากฏในครัวเรือน นางอัยนา นายฮาซิม นายอีดนาน นายอุสมานและนายอิลยาส โดยมีการตั้งวางของโทรทัศน์อยู่ในห้องนอนของสมาชิกในครอบครัวซึ่งมาจากปัจจัย 2 ลักษณะคือ

1. การใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน

จากการศึกษาพบว่า มีลักษณะการแยกกันรับชมในกรณีของครัวเรือนนางอัยนา เนื่องจากครอบครัวของนางลีนาลูกสาวนางอัยนาจะเข้าอนเร็ว และใช้พื้นที่ในการนอนใกล้กับบริเวณส่วนกลางของที่เป็นที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกัน จึงทำให้น.ส.มูนา(น้องสาวนางลีนา)ได้ซื้อโทรทัศน์ไว้ร่วมรับชมกับนางอัยนาในห้องนอนส่วนตัว เพื่อไม่เป็นการรบกวนการพักผ่อนครอบครัวนางลีนา

“ที่มีส่วนตัวเพราะว่าช่วงนั้นติดละครอะไรซักอย่าง แต่ครอบครัวของพี่สาวเขาจะนอนตรงที่กลางบ้าน ถ้าเราดูโทรทัศน์ก็จะรบกวนเขา ก็เลยตัดสินใจซื้อ มาไว้ในห้อง ก็จะดูกับแม่เพราะนอนด้วยกัน ... จะไม่ค่อยดูถ้าไม่ติดละคร เหมือนซื้อความสะดวกสบายใจมากกว่า อย่างช่วงนี้ชอบละครใจร้าย ก็จะดูทีหน่อย..หยุดวันอาทิตย์วันเดียวอยู่บ้านก็ไม่ค่อยได้เปิด”(น.ส.มูนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยของการมีโทรทัศน์เป็นเครื่องใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกันของสมาชิกในครอบครัวมากกว่าที่ต้องการแยกตัวเพื่อรับชมเป็นการส่วนตัว

ส่วนครัวเรือนนายอุสมานนั้นเนื่องจาก ลูกชายคือนายยูซุฟต้องไปทำการเฝ้าดูแลกิจการบ้านเช่าในเวลากลางคืน จึงมีโทรทัศน์ไว้ดูส่วนตัวในห้องพักส่วนตัว

“จะเป็นช่วงเย็นหลังปิดร้าน 6 โมงเย็น ที่ต้องไปเฝ้าบ้านเช่าจะไปค้างที่นั่นคนเดียว ที่ห้องจะมีโทรทัศน์ ไม่มีเครื่องเล่นแผ่น ..จะดูพวกละครบ้าง แต่ที่สนใจจะเป็นพวกเส้นทางสายใหม่ คนค้นคน กบนอกกะลา แล้วก็รายการ VIP”(นายยูซุฟ, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

สำหรับครัวเรือนนายอัदनาน มีลักษณะการรับชมที่แยกสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม เนื่องจากมีลูกชายที่นอนป่วยเป็นอัมพาตอยู่ โดยนางหุสนาภรรยา นายอัदनานเป็นผู้ดูแล ซึ่งใช้พื้นที่ได้ถูบ้านกันเป็นห้องนอน ซึ่งนางหุสนามีลักษณะการรับชมที่ไม่ได้สนใจเนื้อหาในการรับชม เพียงแต่เป็นการเปิดรับชมให้เกิดความเพลิดเพลินกับตนเอง และลูกชายที่ป่วยเป็นอัมพาตในช่วงเวลาสั้นๆ ก่อนเข้านอน ดังคำสัมภาษณ์

“จะเห็นรถเตียงของเขาเข้าห้องหลังมกริบถึงจะเปิดดูคืองานเสร็จแล้ว ละครมาแล้ว คุยไปกับเขา (ลูกชาย) ป้อนข้าว เราไม่ได้สนใจดูอะไร เปิดโทรทัศน์ไว้ให้เขา แล้วขึ้นไปละครมา ละครมาเสร็จก็นอน เพราะจะต้องนอนเฝ้าเขาด้วย”(นางหุสนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

ส่วนกลุ่มที่สองคือกลุ่มของนายอัदनาน และลูกชาย ลูกสาวจะรับชมโทรทัศน์บริเวณชั้นบนของบ้าน

“ลูกๆจะได้อยู่ ฉันจะเข้ามาบ้านหลังละหมาดอิซา ก็จะมาตามเขาไป พวกละครไม่ได้สนใจ ส่วนใหญ่ ดูแต่ช่อง 7 ก็จะไปราวๆ 4 ทุ่มกว่าๆ ก็นอน”(นายอัฒาน,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ครัวเรือนนายอัฒาน ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีนัก และยังมีภาระที่ต้องดูแลลูกชายที่ป่วยเป็นอัมพาต จึงส่งผลให้ความสนใจมุ่งไปที่การดูแลครอบครัวและการทำมาหากิน การเปิดรับชมโทรทัศน์จึงเป็นเพียงเพื่อการรับชมในยามพักผ่อน ที่พอมีเวลาว่าง เป็นการรับชมเพียงช่วงเวลาสั้นๆต่อวันเท่านั้น อีกทั้งไม่ได้สนใจจดจำเนื้อหาที่รับชมอีกด้วย

2. การรับชมเนื้อหาที่ต่างกัน

จากการศึกษาพบว่าจะมีลักษณะแยกกันรับชมในกรณีที่รับชมเนื้อหารายการต่างกันในที่มีการออกอากาศในเวลาพร้อมกัน

“ส่วนใหญ่ดูด้วยกัน แต่ก็มีแยกมาเครื่องเล็กได้ถ้าดูไม่เหมือนกัน ปากก็จะมีอะไร”(ด.ช.มาลิก ,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

พบว่าโดยส่วนใหญ่ครัวเรือนนายฮาซิมเป็นการรับชมร่วมกัน ในกรณีการแยกตัวเพื่อรับชมเกิดจากในกรณีที่รับชมเนื้อหารายการต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว

3. การมีพฤติกรรมแยกตัว

พบว่าในครัวเรือนของนายอิลยาส มีลักษณะของการแยกตัวเพื่อรับชมเป็นการส่วนตัวอย่างชัดเจน โดยการชอบอยู่ในห้องส่วนตัว ไม่ค่อยมีได้รับชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นของน.ส. นิสรีน ดังคำสัมภาษณ์

“ไม่ค่อยได้ออกมาดูเครื่องกลางบ้านเท่าไร ส่วนใหญ่ดูในห้อง ช่วงแต่งตัวก่อนไปโรงเรียนจะเปิดดูข่าว กับข่าวกีฬา .. กลับมาจากโรงเรียน ทำการบ้านก็จะดูทีวี และทำการบ้านไปด้วยจะเปิดยาวไปจนถึงประมาณ 4 ทุ่ม เป็นละครช่อง 7 เป็นส่วนใหญ่.....เสาร์อาทิตย์ก็ดูการ์ตูนบ้าง สังข์ทอง บ้าง เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ถ้าไม่ออกไปไหน ไปหาเพื่อน ก็จะดูโทรทัศน์อยู่ในห้อง”(น.ส. นิสรีน ,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับภรรยาของนายอิลยาส พบว่าห้องส่วนตัวนั้นเป็นของลูกชาย คนโตที่ไปเรียนโรงเรียนประจำทางศาสนาอิสลาม น.ส. นิสรีน จึงใช้ห้องดังกล่าวเป็นห้องส่วนตัวชั่วคราว และไม่ค่อยออกมารับชมโทรทัศน์ร่วมกันโดยกล่าวว่า “มีขนมนะแหละถึงจะออกมาด้วยกัน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแยกตัวเพื่อรับชมเป็นการส่วนตัว

ประเภทเนื้อหารายการและปัจจัยที่เปิดรับชม

จากการศึกษาพบว่าความสนใจในการเลือกเปิดรับและมีปัจจัยที่เลือกเปิดรับนั้นของแต่ละบุคคล นั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันด้วย

1.ประเภทบันเทิง ผู้รับชมจะเลือกเปิดรับชมความบันเทิงเพื่อการพักผ่อน คลายความตึงเครียดจากภารกิจประจำวัน การเปิดรับชมเพื่อความบันเทิงนั้นก็เพื่อความผ่อนคลาย การได้รับความสนุกสนานทางสุนทรีย์ะ เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ ตามความชอบและความสนใจในประเภทรายการที่แตกต่างกัน

1.1 รายการละคร

พบว่ารายการละครช่วงเย็น เป็นรายการที่มีลักษณะการเปิดรับชมร่วมกันมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของการมีเวลาว่าง การพักผ่อนจากการทำงาน จากการศึกษาเล่าเรียน เป็นช่วงเวลาของการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน และมีความต่อเนื่องไปถึงการรับชมรายการละครหลังข่าวอีกด้วยโดยมีลักษณะปัจจัยการเลือกการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน ดังคำสัมภาษณ์

“ตอนนี่ดูช่อง 5 หีบหลอนๆ เป็นเรื่องนางรำที่ถูกฆ่าใส่หีบ วิญญาณมาหลอกหลอนเอาคืน..เทียบดูแล้วมันดูดีกว่าเรื่องอื่น..คือเราไม่ชอบแบบกร๊อตไปกร๊อตมา”(นางญ้ยดา,สัมภาษณ์,28 ตุลาคม 2551)

“ตอนนี่ละครที่ติดก็มีเรื่องใจร้าย เพิ่งเริ่มมาขายวันพุธพฤหัสบดี ช่อง 3 ที่เคนเล่น ก็จะถูกจนจบ เขาเล่นละครเก่ง คือจะตามดูละครที่เคนเล่น แต่บางทีก็ตามกระแสบ้าง” (น.ส.มูนา,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

“จะดูละครหลังข่าวช่อง 7 เป็นประจำอย่างเดียว ชอบดาราที่แสดง ถ้าเรื่องนี้มีดาราที่ชอบ ถึงยังไงก็ต้องดู อย่างชอบแพนเค้ก จะดูละครทุกเรื่องที่แพนเค้กเล่น”(นางสัลวา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“ชอบดูละครช่อง 7 อย่างैयाฟ้าทำดิน หมวยอินเตอร์ ชอบดาราเวียร์ ศกฉวีฉวี..”(ด.ญ.ฮาละฮ์,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ละครชอบแนวบู๊กับตลก อย่างเจ้าหญิงรำซิ่ง มีดาราตลกเยอะ ผมไม่ชอบแนวรักๆ”(นายฟากิก,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

“ละครจะดูแนววิ๊วหน่อยๆ อย่างที่ชอบดูก็เรื่อง ทอง ของอาฉลองนะ”(นายมูป็น,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ดังกล่าว แสดงถึงปัจจัยการเปิดรับชมละครที่ผู้รับชมสนใจในเนื้อหา จากการเปรียบเทียบดูว่าเนื้อหาของละครเรื่องใดตรงกับความชอบมากกว่ากัน และยังพบว่าดารานำแสดงยังมีผลต่อการเลือกเปิดรับชมนอกจากนั้น ยังพบว่าการรับชมรายการละครได้รับความสนใจจากผู้รับชมเพศชาย โดยให้ความสนใจในการรับชมนั้นเป็นละครที่มีเนื้อแนววิ๊ว และตลก เป็นการเลือกที่เนื้อหาที่ สนุกสนานให้ความเพลิดเพลิน

1.2 รายการการ์ตูน

พบว่ารายการประเภทการ์ตูนนั้นเป็นที่สนใจในการเปิดรับชมของผู้รับชมที่เป็นเด็ก จากการรับชมทางโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ และแผ่นวีซีดี ดังคำสัมภาษณ์

“พวกแผ่นส่วนใหญ่จะเป็นการ์ตูน ลูกจะติดเรื่อง เวนเจอร์ ที่เป็นต่อสู้อัน แต่ที่จะชอบให้เขาดูก็จะ เป็น เทเลทัปบี้ เพราะจะสอนแง่คิดดี..”(นางลينا,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“จะดูการ์ตูนช่อง 9 วันอาทิตย์ จะมีหลายเรื่องดูไปเรื่อยๆไม่ค่อยได้จำอะไร”(ด.ช.บิลาล ,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“พวกการ์ตูนดูที่เป็นแผ่นซีดี มีทอมแอนด์เจอร์รี่จะสนุกดี.”(ด.ช.มาลิก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่าการรับชมการ์ตูนของเด็กนั้นจะนอกจากการเลือกชมด้วยเนื้อหาที่ สนุกสนาน ให้ความเพลิดเพลิน นอกจากนี้ยังเป็นการเลือกซื้อเป็นแผ่นวีซีดี จากพ่อแม่มาให้ลูก รับชมอีกด้วยโดยเลือกเนื้อหาที่ให้แก่คิดดีๆสำหรับเด็กเป็นการปลูกฝังแนวคิดที่ดีให้กับลูกๆ

1.3 รายการตลก

รายการตลกที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางเปิดรับชมนั้น มีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่รายการ หม่าโซว์ และระเบิดเถิดเทิง ซึ่งร้อยชิงล้าน ของบริษัทเวิร์คพอยท์ จำกัด เป็นส่วน ใหญ่ดังคำสัมภาษณ์

“ซึ่งร้อยชิงล้าน เพราะจะดูตลก ชอบภาพรวมๆ ที่เขาเล่น แซ่กรับเชิญ ดูเพื่อผ่อนคลายสมอง เล่น ขำๆกันดี เพราะผมชอบดูตลก ไม่มีตลกก็ไม่ดูหรอก เลี้ยงลูก หาเงินเข้าบ้านเนี่ยะมันเครียด”(นาย อิลยาส,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

“ชอบดูรายการตลกอย่างหม่าโซว์..จะขำดี”(ด.ญ.ฮาละฮ์,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“จะดูระเบิดเถิดเทิงเพราะชอบตลกกลุ่ม 3 ซ่า จะเล่นตลกดี”(นายฟูอาด,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยในการเปิดรับชมรายการตลกมาจากความต้องการเปิดรับความสนุกสนาน ปลดปล่อยอารมณ์ และการคลายความเครียดจากภาระหน้าที่ประจำวัน

1.4 รายการกีฬา

รายการกีฬาที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางมีความสนใจคือรายการข่าวกีฬาและการถ่ายทอดสดฟุตบอล การถ่ายทอดมวย ดังคำให้สัมภาษณ์

“จะเน้นดูข่าวกีฬา กับรายการกีฬา ผมเป็นนักกีฬาด้วย ก็ยังเล่นฟุตบอลอยู่ พวกถ่ายทอดสดพรีเมียร์ลีก อะไรอย่างนี้”(นายมุบีน,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“วันอาทิตย์ช่วงบ่ายมีถ่ายทอดมวย เสรีจจากงานในสวนผมจะดูเป็นประจำ”(นายฟาอิก,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

รายการกีฬาได้รับความสนใจผู้รับชมเพศชายเช่นนายมุบีน ซึ่งมีความสนใจเนื้อหารายการเกี่ยวกับกีฬาเนื่องจากมีลักษณะเป็นผู้ที่สนใจ และชอบในการเล่นกีฬาอยู่เป็นประจำหลังเลิกงาน และนายฟาอิกที่เป็นผู้รับชมเพศชายซึ่งสนใจและชอบดูรายการมวยเป็นประจำ

1.5 รายการเกมสโตร์

รายการเกมสโตร์ที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางเปิดรับชมนั้น จะเป็นรายการที่มีเนื้อหาให้ความรู้และสร้างสรรค์ เช่นรายการ ยกสยาม แฟนพันธ์แท้ ดังคำให้สัมภาษณ์

“ผมว่าดีในแง่ให้คนมีความคิด..อย่างของปัญญา เวิร์คพอยท์ เข้าใจคิดหลากหลาย ดูแล้วมีประโยชน์ได้ความรู้ อย่างยกสยาม แฟนพันธ์แท้..”(นายฟาอิก,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

“บางครั้งไม่รู้ ก็ได้รู้ พวก เมก้า เคลเวอร์ที่เป็นการทดลอง บางครั้งเราก็ตอบไปในใจ มีตัวเลือกมาก็จะตอบไปด้วย พอตอบผิดมันก็จะได้รับความรู้..”(นายยูซุฟ,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยของการเปิดรับชมรายการเกมสโตร์เป็นการรับชมที่เกิดจากความสนใจในเนื้อหารายการที่ให้สาระความรู้ เนื่องจากรายการเกมสโตร์ที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางสนใจเลือกเปิดรับชมเป็นรายการแข่งขันการตอบปัญหา ที่มีทั้งความรู้ในเชิงวิชาการและความบันเทิง

2.รายการประเภทข่าวและสถานการณ์จริง

2.1รายการรายงานข่าวและการเล่าข่าว

จากการศึกษาพบว่ารายการข่าวและรายการสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม นั้นเป็นรายการที่ได้รับความสนใจในกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ซึ่งแต่ละคนมีปัจจัย การเปิดรับชมที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. การรับชมรายการข่าวที่มีปัจจัย เพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพ ปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก สนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและ สนองต่อความสนใจ ดังคำสัมภาษณ์

“จะชอบดูข่าวมากมันได้สาระจริงๆ จะได้ประโยชน์ เพราะมันเป็นความจริงตอนนี้ เขารบกัน เขาตี กันที่ไหน ไหนที่วิวชอบมาก ข่าวใหม่ๆมาถึงเลย.” (นางนงะดี, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมข่าวได้อาศัยการเปิดรับชมโทรทัศน์ในการติดตามเพื่อรับรู้ความ เป็นไปของสังคมรอบๆตัวสนองความต้องการความอยากรู้อยากเห็นโดยไม่ต้องมีประสบการณ์จริง

2. การรับชมรายการข่าวที่มีปัจจัยในการนำเนื้อหาข่าวสารมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหา ข้อแนะนำในทางปฏิบัติหรือความคิดเห็น และในการตัดสินใจ ดังคำสัมภาษณ์

“.อย่างที่ทำงานการไฟฟ้านครหลวงจะชอบมากที่จะคุยกัน ยิ่งตอนนี้ข่าวผู้ว่าฯ เนี่ยก็จะลงประเด็น ว่าจะเลือกใคร ใครจะได้เป็น ไม่ค่อยคุยพวกละคร เพราะเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ รัฐบาลจะมี ผลกระทบกับพวกเรา” (นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมข่าวได้นำเนื้อหาไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการ เลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพฯ

3. การรับชมรายการข่าวที่มีปัจจัยในการนำเนื้อหาข่าวสารมาเป็นประโยชน์ต่อการดูแล และใช้ชีวิตในครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์

“พวกข่าวอาชญากรรมก็จะดูเอามาเป็นแนวคิดปกครองลูกได้ ว่าอย่างมีเหตุการณ์ล่อลวง ช่มชู้ นฆ่ากัน เอามาประกอบการเลี้ยงลูกว่า เหนือเรื่องมันเกิดขึ้นมาอย่างไร เราจะได้ระวังไม่ให้มันไปทาง แบบนั้น” (นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ จึงเห็นว่าผู้รับชมเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ให้ความสนใจ จดจำและ ตีความเนื้อหาข่าวเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ในการเลี้ยงดูดูแลลูกและครอบครัว

2.2 รายนามสารคดี

รายการสารคดีที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางเปิดรับชม มีลักษณะเรื่องราวของการ เผยแพร่วัฒนธรรม นำเรื่องราวความเป็นมาของประเทศต่างๆ เป็นการนำผู้รับชมสู่การเรียนรู้

วัฒนธรรมอื่นๆ หรือการดำรงชีวิตของสัตว์ต่างๆ เป็นการเพิ่มความรู้พัฒนาความคิด ดังคำสัมภาษณ์

“ผมชอบสารคดีเส้นทางสายไหม ของThai PBS พวกคนค้นคน ชอบสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวิต...อย่าง กบนอกกะลาจะสัมภาษณ์ตั้งแต่การเป็นบะหมี่ได้ซักถุงหนึ่งมันจะต้องไปตัดอะไรมาเป็นขั้นตอนจาก จุดไหนจะส่งตรงมาเป็นบะหมี่ เราจะรู้ได้ อย่างเส้นทางสายไหมที่ผมดูประจำคือว่า เขาเดินทาง และมีประวัติเป็นมาอย่างนี้ ไม่สนุกหรอก และก็เพลินดี ก็ดูได้เรื่อยๆ พวกสารคดีสัตว์ สัตว์เลี้ยงคลาน บางครั้งไม่รู้ ก็ได้รู้”(นายยูซุฟ,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“..กบนอกกะลาจะดูด้วยกันกับแฟน ก็บางครั้งของที่เราไม่เคยได้รู้ ก็ได้รู้ อย่างดูเรื่องหอยแครงว่า เริ่มจากตรงไหนก่อน ที่ไหนมีหอยแครงขายกันเยอะ ไปจนกระทั่งว่าเขาเลี้ยงกันที่ไหน เลี้ยงยังไง ทำไมมันถึงได้เยอะ ประเทศไทยทำไมมันถึงไม่พอต้องไปซื้อมาเลเซีย..คนค้นคน จะคล้ายๆกัน ดู แล้วเพลิน ไม่ใช่ว่าเป็นหนังต้องมาโกหก มานั่งวิพากษ์วิจารณ์ อันนี้ดูสุดๆเลย อย่างคนไทยตาย แล้วเอาไปเผา คนแขกตายแล้วไปฝัง คริสต์ละ คนจีนเขาก็ไปสรวงขี้ของเขา เขาก็ถ่ายทำมาให้ดู (นายอักษิต,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“พวกสารคดีอย่างแดนสนธยาก็จะชวนลูกดูด้วย เป็นเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ ถ้าเขาอยากดูละครก็จะ ชวนเขาว่าละครมันหลอก เราดูของจริงแบบนี้ดีกว่า”(นายฟาอิก,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการเลือกเปิดรับชมรายการสารคดีของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปาน กลาง นั้นมีปัจจัยจากการสนใจในการหาคำตอบของความเป็นจริงที่มีอยู่ เป็นการเปิดรับสิ่งใหม่ๆที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้วยตนเอง เป็นการเปิดรับเพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้ เพิ่มพูนความรู้ และตาม ความสนใจและสนองตอบความต้องการในด้านต่างๆที่แตกต่างกัน มีลักษณะให้ความสนใจ จดจำ ในเนื้อหาได้ดี โดยส่วนใหญ่มีลักษณะการรับชมร่วมกันภายในครัวเรือน

2.3 รายการที่นำเสนอเหตุการณ์จริง

การเปิดรับชมรายการที่นำเสนอความจริงทั้งจากการเป็นข่าว หรือในเชิงสารคดี ผู้รับชมมีความสนใจในการเปิดรับชมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“อย่างนาที่ฉุกฉิน เช่นคนที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นจริง วันนั้นที่มีข่าวรถไฟไหม้ ช่วยเหลือแต่ออกมาไม่ได้ จะได้ระวัง”. (นางนະดี,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ จากการนำเสนอของรายการ นาที่ฉุกฉิน ที่ผู้รับชมให้ความสนใจใน เนื้อหารายการเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดการรับรู้และตีความหมาย และ จดจำได้เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวในลักษณะของการนำมาใช้ประโยชน์ในการเตือนภัย

2.4 รายการทอล์กโชว์

รายการทอล์กโชว์ที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางเปิดรับชมนั้นได้แก่รายการที่นำเสนอแง่มุมประสบการณ์ชีวิต และรายการที่นำเสนอการสัมภาษณ์เรื่องราวของดาราทงด้านความบันเทิง

“อย่างรายการ วีไอพี คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต แยกที่สุดในชีวิต เขาจะเอามาออก เราก็จะดูว่าสะท้อนกับของเราไหม ดูว่าจุดด้อยของเขามันอยู่ตรงไหน เราก็ได้มาบริหารกับครอบครัวของเรา” (นายอัคมัด, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“รายการสัมภาษณ์ดารารายการวันวานยังหวานอยู่ จันทรพินดาว ถ้าดาราทงที่ชอบมากก็จะดูค่ะ” (ด.ญ.ฮาละฮ์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

พบว่าผู้รับชมที่เลือกรับชมรายการวีไอพี ได้นำเนื้อหาสาระประสบการณ์การใช้ชีวิตของแขกรับเชิญในรายการมาตีความหมายนำมาใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางในการใช้ชีวิตในครอบครัวของตนเองอีกด้วย และสำหรับผู้รับชมรายการทอล์กโชว์บันเทิงเนื่องจากความชื่นชอบในตัวดาราทงที่มาเป็นแขกรับเชิญในรายการจึงให้ความสนใจในการติดตามรับชม

3. รายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

จากช่วงเวลาการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีทีวี ของรายการที่มีเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม ที่ผู้วิจัยนำเสนอในหน้า 73 นั้น

ผู้วิจัยได้สอบถามย้อนไปถึงช่วงการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน (ในปีนี้ตรงกับเดือนกันยายนที่ผ่านมา) พบว่าทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (เอ็นบีที) มีรายการพิเศษเรื่องในเทศกาลรอมฎอนของมุลินีเพื่อคุณธรรม และมุลินีส่งเสริมการศึกษาอิสลาม ในช่วงเวลา 02.30 น. ถึง 03.30 น. ในทุกวัน และซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้จะไม่มีการรับชม ส่วนรายการสลามรอมฎอนทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งเริ่มในเวลา 04.00 น. ของทุกวัน จะมีผู้รับชมบ้าง เพราะในเวลาประมาณก่อน 04.00 น. จนถึงก่อนเข้าเวลาละหมาดซุบฮิ จะมีการเปิดรับชมรายการในช่วงเวลาดังกล่าวบ้าง เนื่องจากการตื่นขึ้นมาเพื่อรับประทานอาหารเช้าก่อนจะเข้าวันใหม่ (เรียกว่า ซูไฮร์) แต่ผู้รับชมส่วนใหญ่ไม่สามารถให้รายละเอียดของเนื้อหารายการได้มากนักดังคำสัมภาษณ์

“ช่วงนี้จะดูบ้างตอนตี 5 ถ้านอนไม่หลับก็จะเปิดดูบ้างมาก่อนละหมาดหน่อยนึง..เดือนบวชไม่ได้ดูเพราะกินข้าวข้างล่าง” (นายอัदनัน, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

“ช่วงที่ 5 กินข้าวซูโฮร์รายการเขาก็ดีเขาเอาอาจารย์มาพูดเรื่องศาสนาที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น” (นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“จะได้ดูช่วงเดือนบวชตอนกินข้าวซูโฮร์” (นายอัมมัด, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ได้ดูรายการรวมภอนไนท์ของคุณหญิงสมร ภูมิณรงค์ เขาจะบอกหน้าที่หลักของภรรยาที่ดีในช่วงใกล้วันตรุษอีดิลฟิตรีว่า ต้องเตรียมเสื้อผ้าให้สามี ก็ดีเอามาทำตามด้วยนะคือ เตรียมเสื้อผ้าที่ใหม่สะอาดถ้าอยู่ในตู้ ก็ต้องเอาออกมาซักก่อน” (นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ก็ได้ดูช่อง 9 ที่มีอาจารย์มาบรรยายมีเรื่องการออกซากาซ (บริจาคทาน) ว่าให้ทำอย่างไร อย่งไหนจะให้ได้ อย่งไหนจะไม่ได้” (นางนเดา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ปกติจะมีวันศุกร์ตอนตี 5 จำชื่อรายการไม่ได้ตอนเดือนบวชกินข้าวซูโฮร์ มีอาจารย์มาบรรยาย..ได้ความรู้ดีบางที่เราอ่านอยเรียนมาแล้วก็ลืมก็ได้ช่วยย้ำเตือนนิหมาน(ความศรัทธา)เราได้ถ้าคนที่ไม่ได้เรียนก็จะยังได้รู้มากขึ้น” (นางนเดา, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

จึงเห็นได้ว่าการรับชมรายการทางศาสนาเป็นการรับชมเนื่องจากเป็นการรับชมร่วมไปกับการรับประทานอาหารซูโฮร์และผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางให้ความสนใจในเนื้อหา รายการเนื่องจากสามารถกล่าวถึงเนื้อหาในรายการได้พอสมควร สำหรับในเดือนทั่วไป(ไม่ใช่ช่วงเวลาการถือศีลอด)ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเวลาที่ผู้รับชมส่วนใหญ่ยังไม่ตื่นนอน และถึงแม้ว่าผู้รับชมจะตื่นนอนแล้วก็มักเป็นการตื่นขึ้นเพื่อปฏิบัติละหมาดในเวลาซุบฮิ ซึ่งจะอยู่ประมาณเวลา 05.00-06.00น. มากกว่า โดยไม่ได้เปิดรับชมรายการดังกล่าว โดยมีผู้รับชมที่ให้ความสนใจต่อการผลิตเนื้อหารายการทางศาสนา ดังนี้

“เวลาที่ออกอากาศ คนตื่นมาก็ละหมาดซุบฮิ มันไม่ได้ทุกคนที่จะดู รายการน่าจะนำเสนออย่างประวัติศาสตร์ เด็กก็ซึมซับได้ ไม่ต้องท่องจำ อย่างเราก็เรื่องละหมาดถ้าทำให้เห็นว่าขาดละหมาดแล้วให้เห็นบทลงโทษว่าเป็นอย่งไร จะได้กลัว เหมือนมีการเตือน ไม่ใช่บอกแต่ว่าบาป..” (นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

นอกจากเรื่องเวลาที่อยู่ในช่วงของการนอนหลับพักผ่อนแล้ว การนำเสนอเนื้อหา รายการยังไม่เป็นที่น่าสนใจ จึงทำให้การตื่นนอนในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเพียงการตื่นขึ้นเพื่อปฏิบัติ ละหมาด นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงเดือนรอมฎอนได้มีการใช้สื่อวิทยุในการเปิดรับฟังรายการทางศาสนา ดังคำสัมภาษณ์

“วิทยุได้ใช้ช่วงตอนเย็นเดือนบวช ได้ฟังเนื้อหาต่างๆบ้างและเวลาแก้วบวช เดือนบวชก็ใช้โทรทัศน์ปกติ แต่ก็ปิดวิทยุเพิ่มขึ้นมา เวลาละศีลอดเสร็จถึงจะเปิดโทรทัศน์”(นายฟากิก,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

จึงเห็นได้ว่าสื่อวิทยุได้เข้ามามีบทบาทในการรับฟังเนื้อหาศาสนาในช่วงเดือนรอมฎอนของการถือศีลอด เป็นการเปิดรับฟังเนื้อหาทางศาสนาโดยจุดประสงค์หลักอยู่ที่การรับฟังการรายงานแจ้งเข้าเวลาละศีลอดประจำวัน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้มีการแสวงหาการรับชมและรับฟังเนื้อหาศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดี ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปในส่วนของการรับชมและรับฟังผ่านสื่อซีดี วีซีดี และดีวีดี

การรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

เช่นเดียวกับผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัด ที่ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางไม่สามารถยืนยันด้วยหลักการทางศาสนา เพราะไม่มีบทบัญญัติหรือหลักการเป็นการเฉพาะในการรับชมโทรทัศน์ได้ เพียงแต่สามารถบอกได้ถึงลักษณะขององค์ประกอบของเนื้อหา เช่นภาพ คำพูด พฤติกรรมการแสดงที่ปรากฏในโทรทัศน์ที่มีลักษณะขัดต่อหลักการทางศาสนา เป็นเพียงการเทียบเคียงกับหลักการที่ศาสนาห้ามไว้ บางคนให้มากกว่า 1 ประเด็น ดังคำให้สัมภาษณ์

“ดาราแต่งตัวเซ็กซี่ เปิดเผยมากเกินไป และพวกฉากกอดจูบ” (นายฟูอาด,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“พวกนุ่งสั้น ใส่เสื้อโป๊ๆ คอลึกๆ ใส่สายเดี่ยว เป็นธรรมดาของดารา ของเราต้องปกปิดกาย.. แต่เดี๋ยวนี้ก็ไม่นานเท่าไร อย่างกอดจูบแป๊บเดียวก็ตัดแล้ว ไม่เหมือนเมื่อก่อน มันก็ช่วยได้”(นางนะดี,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“การพูดจาก้าวร้าว การถูกเนื้อต้องตัว เพราะของเราหลักการ ไม่ให้มีการถูกเนื้อต้องตัวกัน...พวกบันเทิงพระเอกนางเอก ตัวอิจฉา มี เลิฟซีน ก็ขัดกับศาสนาหมดแหละ ดูแล้วอาจไปประพฤติผิดได้ เช่น ผิดประเวณี เพราะดูแล้วเกิดอารมณ์ มันก็จะผิด ก็รู้ว่าศาสนาบอกว่าผิด ไม่ควรดู(นายยูซุฟ,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

จะมีก็เป็นพวกนุ่งสั้น แต่งตัวโป๊..อย่างดารามุสลิม ฟิงกีนะ ไปไหว้พระ เราดูเรื่องหลงพี่เท่ง ก็เห็นว่าเขาไปถ่ายกราบพระ (นางสลวา,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

อย่างเรื่องคมแฝกที่จบไปไม่สมควรมาขายมีทั้งกอดจูบกัณบนเตียง ... และก็มีที่แต่งตัวโป๊ๆ นุ่งสั้นๆ (นางนะดา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เรื่องเพศสัมพันธ์ มันดูชัดเจน เกินไป การแต่งชุดที่ดาราใส่เปิดเผยมากในละคร”(นายมุขิน ,สัมภาษณ์,5ตุลาคม 2551)

“การแต่งกายจะเปิดเผยมากไปๆกัน อย่างพวกการเดินประกวดนางงามพวกนี้ ..แล้วก็การจูบกันที่สื่อไปทางเพศ”(นายอักษณ,สัมภาษณ์ ,7ตุลาคม 2551)

“จะมีพวกหนังโป๊ สื่อลามก ที่ศาสนาห้ามดู ในโทรทัศน์ที่เห็นจะเป็นพวกนุ่งสั้น เสื้อสายเดี่ยว นินทากัน ต่อกัน”(น.ส.นิสริน,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ถ้าจะเอามาเกี่ยวกับศาสนาก็จะไม่ค่อยดีทั้งหมด ตัวละครแต่งชุดเว้าๆ นุ่งขาสั้น มีฉากเลิฟซีน” (นายอิลยาส,สัมภาษณ์,15 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว ได้แสดงถึงความรู้ของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลาง การรับชมเนื้อหาข้อความจากรายการโทรทัศน์ที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเนื้อหาข้อความที่ปรากฏอยู่ในรายการบันเทิงประเภทละครเป็นส่วนมาก และจากคำสัมภาษณ์ของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางในการรับชมพบว่าลักษณะเนื้อหาจากรายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ที่ผู้วิจัยได้เทียบเคียงกับหลักการทางศาสนา มีดังนี้

1.การแต่งกาย 2.การผิดประเวณี 3.ลักษณะการพูดการด่าทอ 4.ความก้าวร้าวต่อบุพการี จากลักษณะเนื้อหาเหล่านี้ ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้มีกรกล่าวถึงในลักษณะเดียวกับกลุ่มที่มีความเคร่งครัด ผู้วิจัยได้นำเสนอการเทียบเคียงกับหลักการทางศาสนาไว้แล้วในบทที่ 4 หน้า77-79

5.การประกวดนางงาม ชายงาม จากการศึกษาพบว่าผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้กล่าวถึงรายการประเภทการประกวดนางงาม ชายงาม ซึ่งเป็นเนื้อหาจากรายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กำหนดไว้ โดยหลักการนี้เป็นการเทียบเคียงกับการเปิดเผยส่วนสัดส่วนของร่างกายที่ศาสนาให้ปกปิด ดังที่ ดร.ฮาซัน อะหมัด อัลกะบีร อดีตคณบดีคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัลอัซฮัร ได้อธิบายในเรื่องนี้ว่า:แท้จริงการประกวดนางงามหรือชายงามตามหลักศาสนาบัญญัติอิสลามแล้วนั้นถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นที่ไม่ยอมรับด้วยประการทั้งปวง เพราะแท้ที่จริงการประกวดในลักษณะดังกล่าวนั้น จำเป็นที่จะต้องเปิดเอาเราะห์ ของผู้เข้าประกวดทั้งหญิงและชาย ทั้งนี้เพื่อให้กรรมการผู้ตัดสินได้พิจารณาถึงสัดส่วนต่างๆของผู้เข้าประกวดได้ โดยไม่มีสิ่งปิดกั้นใดๆทั้งสิ้นและอีกประการหนึ่งเราจะเห็นได้ว่า ตามกฎทั่วไปในการประกวดความงามนั้น ได้เน้นความสูง ความหนา ความอ้วน ผอม ตลอดจนขนาดเต้านมของผู้หญิง ซึ่งเธอจะต้องโชว์ในลักษณะสวมใส่รัดรูป ให้ทางคณะกรรมการได้ตัดสิน และหากเรามองไปในทางการประกวดชายงาม ซึ่งเราก็จะพบว่ากิจกรรมต่างๆก็ดำเนินไปในลักษณะ ดังกล่าวนั้นเช่นกัน เพราะผู้ที่เข้า

ประกวดคนหนึ่งๆ นั้นจะต้องเปลี่ยสัดส่วนต่างๆของเขาให้กับทางคณะกรรมการได้พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยที่อิสลามมีข้อห้ามอย่างเด็ดขาดในการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะเปิดเอาเราะห์ของตนเองต่อหน้าบุคคลภายนอก (ที่มีได้เป็นสามี หรือญาติสนิท) ดังพระราชดำรัสของพระองค์อัลเลาะห์ในโองการหนึ่งว่า”เจ้าจงประกาศแก่บรรดามวลสตรีผู้มีศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกนางยับยั้งสายตาของพวกนาง (อย่ามองสิ่งต้องห้าม และให้พวกนางรักษาอวัยวะเพศของพวกนางไว้ และพวกนางจะต้องไม่เปิดเผย(ร่างกายส่วนที่สวมใส่)สิ่งประดับของพวกนางให้ปรากฏแก่สายตาคคนต่างเพศ ยกเว้นส่วนที่เปิดเผยจากมัน และพวกนางจงดึงผ้าคลุมศีรษะมาปิดไว้มุมคอเสื้อของนาง และพวกนางอย่าเปิดเผย(ร่างกายส่วนที่สวมใส่)เครื่องประดับของพวกนาง ยกเว้นต่อคู่ครองของพวกนางหรือบิดาของพวกนางหรือบิดาของคู่ครองของพวกนาง(ซูเราะห์ อันนุร โองการที่ 31)

จากดังกล่าวมานั้น มิได้หมายถึงการปิดกั้นหรือสร้างความคับแคบให้แก่สตรีแต่อย่างใด แต่มันเป็นสิ่งคุ้มกันรักษานางให้พ้นจากความตกต่ำทั้งปวงที่อาจจะประสบกับตัวนางได้ และจากหลักฐานที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้นก็เป็นสิ่งชัดเจนแล้วว่าการประกวดในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ขัดกับบทบัญญัติศาสนาอย่างสิ้นเชิง

จากการให้ทัศนะและจากบทบัญญัติดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าการประกวดนางงาม ชายงาม นั้นจึงเป็นรายการทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหารายการขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

6.สุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย จากการศึกษาพบว่าผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ได้กล่าวถึงเนื้อหาของรายการละครที่มีเนื้อหาข้อความแสดงถึงสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย ซึ่งขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามนั้น อ้างถึงมัรวาน สมะฮูน (ม.ป.ป.)ที่ปรากฏในอัลกุรอานได้ระบุว่า: แท้จริงสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย นั้นเป็นสิ่งโสมม อันมาจากการกระทำของมาร ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลมันเถิด”และอัลฮาดิษ ความว่า: ทุกสิ่งที่ทำให้มีนเมาคือสุรา และสุราทุกชนิดเป็นสิ่งต้องห้าม ผู้ใดดื่มสุราในโลกนี้ แล้วเขาก็เสียชีวิตไปโดยไม่ยอมเลิกดื่ม และไม่สารภาพผิด แน่อนอนเขามีโอกาสตีมิในวันชาติหน้า”

จากลักษณะของเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ได้กล่าวมานั้นเป็นการแสดงถึงความรู้ที่ผู้รับชมมีอยู่ แต่ไม่สามารถกล่าวในลักษณะของหลักการได้ ดังนั้นเมื่อผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ได้รับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา จะมีพฤติกรรม ที่แสดงออกในขณะที่รับชมแตกต่างกันไปอีกด้วย ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้แสดงออกต่างกัันดังนี้

พฤติกรรมกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา

ผู้วิจัยพบว่าจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง โดยส่วนใหญ่มีการแสดงออกจากการรับรู้การรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่คล้ายคลึงกัน คือ

1. การรับชมต่อไปได้ โดยไม่ได้เปลี่ยนช่องสถานี โดยรับรู้ว่าเป็นเนื้อหาที่รับชมอยู่นั้น ผิดต่อหลักการทางศาสนาและแยกแยะได้ ดังคำสัมภาษณ์

“ไม่ได้เปลี่ยนช่องรู้สึกธรรมดา” (นายฟูอาด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“เราก็ไม่ได้อะไร แต่อย่างลูกสาว ลูกชาย วัยรุ่น ดูด้วยก็ไม่ค่อยดี ยังไม่มีแฟน(แต่งงาน) ยังไม่มีครอบครัว” (นางนระดี, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“ส่วนตัวจะคิดว่าปกติธรรมดา เรามีครอบครัวแล้ว เราโตแล้ว เห็นมาแล้ว เราไม่ได้เรียวร้อยมาก ดูได้...” (นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“คือรับชมได้ คุณคนเดียวก็ไม่ได้คิดอะไร เราคิดว่ามันเป็นบทละคร เขาเขียนให้เป็นอย่างนี้ละครก็ต้องมีเรื่องแบบนี้” (น.ส.มุนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“ก็ดูตามเลยไปนะ ดูมันจนจบ แต่คิดว่ามันไม่สมควรกับเด็กเลย เขากำลังโตกัน เขาจะคิด แต่เรากำลังดูอยู่ มันเป็นเรื่องที่มันน่าดู ถ้าเปิดมันก็ต้องได้เจอ ได้เห็น เราก็ดู ไม่ได้หลีกเลี่ยงอะไร ก็ต้องเลยตามเลย(นางนระดา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“เราอาจจะรับชมได้ แต่ถ้าเป็นลูกเราคงดูว่าอาจจะไม่ได้ ด้วยวัยของลูก ส่วนมากละครก็เป็นบางตอนเช่นฉากเลิฟซีน เพศสัมพันธ์ ยังไม่ถึงวัยเขา บางที่มันนานเกินไป เราอายุเท่านี้ไม่มีผลอะไร...” (นายมูบีน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

2. ในบางครั้งเรื่อนั้นมีการปฏิบัติใน 2 กรณีคือการรับชมได้และมีการเปลี่ยนช่องสถานีโดยส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์

“ก็ดูได้ ปล่อยให้ไป แต่มันก็ไม่มีอะไรหรือนานๆ พวกซีดีน่าจะมีนานกว่า แต่บางทีมองดูแล้วเดี๋ยวมันต้องมีเลิฟซีนแน่ๆ ก็เปลี่ยนช่องเลย...แต่สื่อมันก็เป็นอย่างนี้ ยุคนี้มันเป็นแบบนี้(นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“ถ้าแค่แต่งตัวไปไม่ถึงกลับย้ายช่อง ถ้าจะเปลี่ยนนั้นก็พวกจากพระเอก นางเอกนั้นแหละ ฉากรัก กอดจูบ ตัวเราไม่ได้(รู้สึก)อะไร ถ้ามีเด็กด้วยก็เปลี่ยนช่อง เพราะดูด้วยกัน”(นางญัยดา, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

“ถ้าไม่มีลูกอยู่ก็ดูได้ ไม่ได้ทำอะไร แต่จะไม่ให้เด็กดู เลื่อนช่องบ้าง พยายามให้มันอยู่ในวัยของมัน”(นายอักษม์, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จากการศึกษาพบว่า การรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามดังกล่าว ในบางครั้งเรือ่นมีการปฏิบัติควบคู่กันไปในทั้ง 2 กรณี ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับชม เช่นการเปลี่ยนช่องสถานีจะปรากฏว่าเป็นผู้รับชมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่าลูก ที่แสดงถึงการกอดจูบหรือเนื้อหาที่แสดงถึงการผิดประเวณี สำหรับผู้รับชมที่ไม่มีลักษณะการหลีกเลี่ยงการรับชมจะใช้วิจารณญาณในการรับชมควบคู่ไป นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับชมที่เป็นพ่อแม่ได้พูดคุย อบรม หรือแนะนำบุตรที่รับชมร่วมกัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“พวกนี้บางทีเฮอร์(พ่อ)ก็เตือน “ไม่ให้ทำตาม” (ด.ญ. ฮาละฮ์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“แต่อย่างบางที่ถ้าหลานดูอยู่ด้วย เลิฟชั่น หรือพวกความรุนแรง ก็จะมีบอกว่าอย่าทำอย่างนี้ไม่ได้ ชำกกันไม่ได้สุดท้ายจะถูกตำรวจจับ” (น.ส. มุญา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“แต่ถ้าลูกดูด้วยแฟนเขาจะเบี่ยงเบนความสนใจลูก เช่น ชวนมองอย่างอื่น เล่นอย่างอื่นที่เขาหยอก ล้อกัน”(นางสัลวา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“แต่ลูกยังเด็ก เขา(ลูกชายวัย 6 ขวบ)เริ่มซึมซับแล้ว บางทีเคยปิดตา ลูก หรือเบี่ยงเบนเรื่องอื่นใช้ให้ไปหยิบนู่นนี่ เขาก็จะสะดุดไปพักนึง ยิ่งลูกชาย เขาจะจ้องดู... ยิ่งเวลาพระเอกนางเอกหอมกันเนี่ย จะมีปฏิกิริยาทันที จะบอก อายมะห์หนูอาย คิดว่ามาจากโทรทัศน์นะ”(นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยพบว่าจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง มีการแสดงออกการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่คล้ายคลึงกัน คือ จะมีลักษณะของการรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี โดยรับรู้ว่าเป็นเนื้อหาที่รับชมอยู่นั้นผิดต่อหลักการทางศาสนา โดยมีการยอมรับว่าสื่อก็ต้องมีลักษณะการนำเสนอในลักษณะเป็นเรื่องปกติ ซึ่งเห็นว่าคนที่เป็นพ่อแม่ก็นับรู้และรับชมได้ เพราะรู้จักแยกแยะได้แล้วแต่เด็กยังไม่ถึงเวลา เป็นการใช้วิจารณญาณในการรับชม แต่มีลักษณะของความกังวลโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับวัยของลูกและเป็นสิ่งที่อาจเกิดการเลียนแบบ เอาเยี่ยงอย่างได้ โดยมีปรากฏว่าในบางครั้งเรือ่นได้แนะนำอบรมลูกไม่ให้ปฏิบัติตามเป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะของการพูดคุย อบรม แนะนำว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีอย่างไรนั้น พ่อแม่ไม่ได้อ้างอิงกับหลักการทางศาสนา เป็นการพูดคุย อบรม แนะนำลูกในบรรยากาศของการพูดคุยกันเป็นปกติ และมีลักษณะของการเบี่ยงเบนความสนใจของผู้เป็นลูกออกจากการรับชม

การรับชมผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี

พบว่าในทุกครัวเรือนของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางมีการเชื่อมต่อกับเครื่องเล่นแผ่น ซีดี วีซีดี ดีวีดี

1.เนื้อหาทางด้านความรู้ความบันเทิง การเปิดรับชมผ่านสื่อ วีซีดี ดีวีดี เนื้อหาทางด้านบันเทิงนั้นเป็นประเภทการ์ตูน เกมส์คอมพิวเตอร์ เพลง การขับร้องนาซีร์ (การขับร้องเพลงภาษาอาหรับ) กับแบบหัดอ่าน ก.ไก่ ภาพยนตร์ไทยและเทศ และการฟังเพลงสารคดี ดังคำสัมภาษณ์

“จะมีแผ่นพวงนาซีร์ กุรอานกอรี ส่วนถ้าเป็นเพลงไทยจะฟังพวกเพลงเพื่อชีวิต” (นายฟาอิก, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

“จะมี วีซีดี เย็นๆบางที่ลูกฟังพวงนาซีร์ เพลงอาหรับ แล้วก็การ์ตูนทั่วไป บางทีผมก็เช่าพวกหนังใหม่ๆมาดูบ้าง” (นายมุบีน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“มีเรื่องเล่น ดีวีดี อยู่เครื่องเดียวก็ใช้วิธีย้ายไปย้ายมา ถ้าจะดูข้างบนก็ถอดไปเสียบข้างบน ส่วนใหญ่จะเป็นการ์ตูน ลูกจะติดเรื่อง เวเนเจอร์ ที่เป็นต่อสู้อัน แต่ที่จะชอบให้เขาดูก็จะเป็น เทเลทับบี้ เพราะจะสอนแง่คิด กับแบบหัดอ่าน ก.ไก่ ถ้าเป็นหนังที่ดูส่วนใหญ่เป็นหนังตลก วิทยุ ช่างฮยา” (นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“พวกการ์ตูนดูที่เป็นแผ่นซีดี มีทอมแอนด์เจอร์รี่ จะสนุกดี.” (ด.ช.มาลิก, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“มีเรื่องเล่น วีซีดี ต่อกับเครื่องเวลาไปตลาดนัด เจอพวกสารคดีชีวิตสัตว์ หรือหนังดังๆอย่างนเรศวร อะไรอย่างนี้ เด็กๆก็อยากดูเพราะเพื่อนเขาคุยกัน แต่ก็นาน...ว่างๆก็เอามาเปิดดูพร้อมๆกัน” (นายอัมมัด, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“เป็นหนังทั่วไป ที่ดูแล้วชอบก็เกี่ยวกับรบแย่ง ตื่นเต้นดี” (นายฟูอาด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

พบว่า การเปิดรับชมผ่านสื่อ วีซีดี ดีวีดี เนื้อหาทางด้านบันเทิงนั้นมีความหลากหลายเป็นประเภทการ์ตูน แบบหัดอ่าน ก.ไก่ สารคดีชีวิตสัตว์ ภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศที่ฉายตามโรงภาพยนตร์ มีเนื้อหาเป็นภาพยนตร์ตลก โดยผู้ชายจะชอบดูภาพยนตร์แนวบู๊และการฟังเพลงไทย การขับร้องนาซีร์ (การขับร้องเพลงภาษาอาหรับ) โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของการเปิดรับชมร่วมกันภายในครอบครัว ยกเว้นครัวเรือนนายอิลยาส การฟังเพลงของน.ส.นิสริน ที่เป็นการเปิดรับฟังเพลงไทยเป็นการส่วนตัวในห้องนอน ซึ่งเกิดจากการเปิดผ่านเครื่องเล่นแผ่นที่เชื่อมต่อกับโทรทัศน์ ดังคำสัมภาษณ์

“มีเรื่องเล่น วิซีดี ต่อกับเครื่องในห้อง จะไม่ค่อยได้เปิดพวกหนัง จะเน้นเป็นฟังเพลงมากกว่า พวกเพลงไทยสากลทั่วไป”(น.ส.นิสรีน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

2. เนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

พบว่า มีลักษณะเนื้อหาเป็นเพลงภาษาอาหรับ(นาซีร) และการอัญเชิญคัมภีร์อัลกุรอาน (กอรี) และประวัติศาสตร์เป็นการเปิดรับเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

“จะมี วิซีดี ช่วงเย็นๆบางที่ลูกฟังพวกนาซีร เพลงอาหรับ ..”(นายมุบีน, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ที่เน้นพวกแผ่น ซีดี ก็เป็นพวกอ่านกุรอาน ก็ฟังเป็นประจำ ลูกก็ให้เห็นเป็นตัวหนังสือ อ่านด้วย (แบบคาราโอเกะ) ได้ฟังด้วย ทำงานไปด้วย อย่างน้อยก็ได้ยินเสียง” (นางนะดี, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“ผมเคยดูประวัติของนบี(ศาสนทูต)จากแผ่นด้วย...”(ด.ช.บิลาล, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2551)

พบว่า เนื้อหาที่เปิดรับนั้นเป็นการอ่านอัญเชิญคัมภีร์อัลกุรอาน และประวัติศาสตร์ และการขับร้องเพลงภาษาอาหรับ เป็นลักษณะปัจจัยการเปิดรับชมเพื่อสอดคล้องหรือส่งเสริม ต่อทัศนคติและความเชื่อและคุณค่าของตนเองอีกทั้งยังเป็นการรับชมรับฟังร่วมกัน

5.2 ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน

จากแนวคิดการใช้ชีวิตในครัวเรือน(domestication)นั้น ดังที่ Silverstone (1994) ได้มอง ครัวเรือนมีลักษณะการเป็น Moral Economy โดยมองว่าครัวเรือนเป็นส่วนหนึ่งของระบบ เศรษฐกิจ มีการผลิต บริโภค และแลกเปลี่ยน ผ่านการจัดวางของการรับรู้และความเข้าใจ การ ประเมินคุณค่า และความงามทางสุนทรีย์ะ จากอดีตที่มีการปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง(พิธีกรรม) จน เป็นลักษณะเฉพาะของครัวเรือนนั้นๆ ครัวเรือนจะกำหนดว่า เมื่อได้นำโทรทัศน์เข้ามาเป็นของใช้ ภายในบ้าน โทรทัศน์นั้นถูกใช้อย่างไร: ได้ถูกรวมไปยังแบบแผนประจำวันของครอบครัวและการใช้ ชีวิตในครัวเรือนอย่างไร: การใช้โทรทัศน์ถูกสร้างโดย เพศสภาวะ ระดับชั้นความสัมพันธ์ของช่วง อายุของครอบครัว: หรือมันคือการเคลื่อนที่ไปสู่ความรู้สึก(เช่นอารมณ์ต่างๆที่แวดล้อมอยู่)ของ ครัวเรือน ของการเป็นเจ้าของการใช้ชีวิตในครัวเรือน

ในขณะเดียวกันโทรทัศน์ไม่ได้เป็นเพียงแค่วัตถุของใช้ ที่มีหน้าที่การใช้งานและแสดงถึง ประสิทธิภาพการใช้งาน แต่โทรทัศน์ยังมีคุณลักษณะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อข้อความจากสาธารณะ เข้าสู่ครัวเรือน ด้วยคุณลักษณะทั้งสองอย่างนี้ (double articulation) ได้แสดงถึงลักษณะการใช้

งานและการเลือกบริโภคเนื้อหาข้อความของสมาชิกแต่ละคนในครัวเรือน ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าวในการพิจารณาโทรทัศน์ในลักษณะความเป็นของใช้ในบ้าน ดังนี้

1. ที่ตั้งวางของโทรทัศน์

จากการสำรวจพบว่าในกลุ่มของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลาง โดยทั่วไปลักษณะของโทรทัศน์ มีความหลากหลายของตราสินค้า โดยทั่วไปมีขนาดอยู่ที่ 21 นิ้ว ปกติพื้นที่ของการตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 3 แห่ง คือ พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน พื้นที่ส่วนอื่นๆในบ้าน

1.1 พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่ที่อยู่ส่วนกลางของบ้าน และสามารถเชื่อมผ่าน กับพื้นที่ส่วนอื่นๆเช่นครัว ห้องน้ำ ห้องนอน

1.1.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกัน โดยสมาชิกทุกคนมีสิทธิความเป็นเจ้าของในการใช้โทรทัศน์ และจากลักษณะบทบาทการรับชมร่วมกันของสมาชิก พบว่ามีลักษณะของการแบ่งปันการรับชมร่วมกันสูงมากเนื่องจากให้เหตุผลว่า “ดูเหมือนกัน” การรับชมจะเริ่มจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งและจะมีลักษณะการรับชมเนื้อหาที่เหมือนกัน ในกรณีของการรับชมจากเนื้อหาที่แตกต่างกัน ใช้การสลับสับเปลี่ยนช่องสถานี การต่อรองซึ่งกันและกันหรืออาจแยกตัวไปรับชมอีกเครื่อง โดยมีลักษณะการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในบ้าน การรับชมโทรทัศน์ในพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน ยังแสดงถึงการที่โทรทัศน์ได้ทำหน้าที่ในการรวมสมาชิกให้มาใช้เวลา และมีกิจกรรมการรับชมร่วมกัน มีลักษณะการแบ่งปันในการบริโภคเนื้อหารายการที่รับชมร่วมกันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยเป็นลักษณะแบบแผนการปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในครัวเรือน

1.1.2 กิจกรรม โทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่รวมสมาชิกในครัวเรือนมาใช้เวลาในการรับชมร่วมกัน ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการรับชมแตกต่างกัน เช่นการเปิดรับชมร่วมไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกัน ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะของบ้านอีกด้วย บ้านใต้ถุนสูงที่มีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่บนบ้าน โดยมีพื้นที่ครัว พื้นที่การรับประทานอาหาร หรือพื้นที่การพักผ่อน(แควหรือเปลญวน)ในช่วงกลางวัน อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ทำให้กิจกรรมการพักผ่อน การประกอบอาหารของแม่บ้าน และการรับประทานอาหารของสมาชิกจะถูกแยกจากการรับชมโทรทัศน์ซึ่งพบได้ในครัวเรือนนายอิลยาสดังคำสัมภาษณ์

“กลับเข้ามา ก็จะพักนอนนิ่งๆนอนๆกินข้าว ข้างล่างนี้ รอละหมาดมกริบแล้วถึงจะขึ้นไปดูโทรทัศน์”
(นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะของบ้านกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง มีลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียวได้สูง และบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก แต่มีพื้นที่ครัวอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือเชื่อมต่อกันกับที่ตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์ จึงมีการรับประทานอาหารพร้อมไปกับการรับชมโทรทัศน์

สำหรับครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นร้านค้า จะส่งผลให้กิจกรรมการค้าขายกับการรับชมโทรทัศน์ถูกแยกจากกัน การรับชมจึงเกิดขึ้นในบางช่วงเวลา เนื่องจากการตั้งวางของโทรทัศน์นั้นจะอยู่ส่วนภายในของบ้าน ซึ่งพบได้ในครัวเรือนของนายอุสมาน ดังคำสัมภาษณ์

“จะเปิดตอนเข้ามา กินข้าวตอนเช้าช่อง 3 สรยุทธ กลางวันก็ช่วงพักกินข้าวช่อง 7 ก็มีละคร.. คือมันเจียบ ผมต้องขายของ วางตอนไหนกินตอนนั้น ก็เปิดดูบ้าง”(นายยูซุฟ, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ยังพบว่าพบว่าครัวเรือนนายอักษัล มีลักษณะเป็นบ้านที่เป็นที่ทำงาน เนื่องจากการทำงานรับปักผ้าเป็นอาชีพของนางญัยดา ทำให้ถึงแม้เวลาส่วนใหญ่ในการอยู่บ้านของนางญัยดา แต่เนื่องด้วยลักษณะของกิจกรรมการทำงานที่ตาต้องจับจ้องชิ้นงาน จึงไม่สามารถรับชมโทรทัศน์ได้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอด้วยภาพที่ 5.4 แสดงลักษณะครัวเรือนที่มีบ้านที่เป็นที่ทำงาน และคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ช่วงกลางวันที่ปักผ้าจะไม่ได้ดูโทรทัศน์เลย”(นางญัยดา, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

ภาพที่ 5.4 แสดงลักษณะครัวเรือนที่มีบ้านที่เป็นที่ทำงาน

1)บริเวณพื้นที่ทำงาน 2)จักรเย็บผ้า 2) โทรทัศน์ 4)พื้นที่อเนกประสงค์ ที่ใช้ในการรับชมโทรทัศน์การพักผ่อน การรับประทานอาหาร จึงเห็นได้ว่าการทำงานที่บ้านในลักษณะของการปักผ้าไม่สามารถร่วมไปกับการรับชมโทรทัศน์ได้

สำหรับการปฏิบัติละหมาดนั้น จากแบบแผนการเปิดรับชมเป็นที่น่าสังเกตว่าโทรทัศน์ไม่สามารถรวมตัวเข้ากับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดได้ เนื่องจากพบว่าครัวเรือนกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางใช้การปิดโทรทัศน์ในขณะที่มีผู้อื่นปฏิบัติละหมาด หรือมีการทำละหมาดก่อนการเปิดรับชมโทรทัศน์ แต่ในบางครัวเรือนใช้การลดเสียงลง เนื่องจากพื้นที่ในการปฏิบัติละหมาดอยู่ไม่ห่างจากที่ตั้งวางของโทรทัศน์มากนัก นอกจากนี้ยังพบว่าในครัวเรือนของนางอัยนามีพื้นที่ในการปฏิบัติละหมาดเป็นห้องปฏิบัติละหมาดแยกต่างหาก และครัวเรือนของนายอุสมานที่มีบ้านลักษณะใต้ถุนสูงเป็นร้านค้าบริเวณใต้ถุนใต้จัดที่ละหมาดไว้ในบริเวณชั้นบนของบ้านด้วย(ไม่มีการตั้งวางของโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์บนบ้าน) ซึ่งแสดงถึงโทรทัศน์ยังไม่สามารถกลมกลืนกับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดสำหรับครัวเรือนที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้

1.1.3 ช่วงเวลาของการใช้ จากแบบแผนในการเปิดรับชม พบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางมีช่วงเวลาในการรับชมโทรทัศน์ต่างกัน ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งในการมีเวลาสำหรับการเปิดรับชม พบว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ทั้งที่เป็นพนักงานในบริษัทหรือองค์กร หรือรับจ้างแรงงานรายวันจึงทำให้ช่วงเวลาในการเปิดรับชมจะอยู่ในช่วงเย็นหลังจากเสร็จภาระกิจการงานประจำวันแล้ว โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานรายวันจะต้องออกไปทำงานแต่เช้าเช่นการรดน้ำหญ้า ดำหญ้า แซะหญ้า เป็นต้น สำหรับแม่บ้านและผู้ที่มีเวลาว่างจะมีช่วงเวลาที่รับชมในเวลากลางวันอีกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ “ออกไปแต่เช้า...กลับเข้ามาก็จะละหมาดบ่าย แล้วถ้าไม่มีงานบ้านต้องทำก็จะนอนพักผ่อนก็มีบ้าง บางครั้งที่เปิดดูพวกละครบ่าย ดูได้ตอน 2 ตอนก็จะหลับ เปิดให้มันเพลินๆเพราะอยู่บ้านคนเดียว เด็กๆไปโรงเรียนกัน..(นางนงดา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

สำหรับแม่บ้านในบางครัวเรือนที่เป็นผู้สูงอายุที่มีลักษณะเป็นผู้รับชมที่ไม่สนใจหรือตอบสนองเนื้อหาในการเปิดรับชม(Passive Audience) จะมีการใช้โทรทัศน์เป็นเพื่อนในเวลาว่างที่ไม่มีกิจกรรมใดทำหรือการใช้เป็นผู้ช่วยในการเลี้ยงหลาน หรือใช้ลดความเบื่อหน่าย ดังคำสัมภาษณ์

“โทรทัศน์นะไม่จำเป็น ชอบออกไปไหนหรือคุยกับญาติๆมากกว่า .. ไม่ได้ใส่ใจ นายก็ยังจำหน้าไม่ได้เลย จะดูตอนไม่มีอะไรจะทำหรือเปิดให้หลานดู”(นางอัยนา,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

“เราดูเรายังต้องไปถามคนอื่นเลยว่าทำไมอภิรักษ์ลาออกมันไม่ปะติดปะต่อ ก็ดูไปอย่างนั้น แก่เปื้อน ปื้อนข้าวให้เขาก็ดูกับเขาไป”(นางหุสนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

ช่วงเวลาที่มีการเปิดใช้นานที่สุดจะอยู่ในช่วงเวลา 18.00 น. เป็นต้นไป จากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลาของการเปิดรับชมจะเป็นไปในลักษณะของการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ โดยพบว่ามีบางครัวเรือนมีการเข้านอนตั้งแต่หัวค่ำเช่นครัวเรือนของนายฮาซิม และนางอัยนา ที่ให้ความสำคัญกับการพักผ่อน เป็นการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและพบว่าการใช้เวลาในการรับชมต่อวันจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยมักเป็นผู้รับชมที่เป็นลูกมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งมักให้เวลาในการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าโดยเฉพาะผู้มีอาชีพรับจ้างรายวันและค้าขาย

1.2 พื้นที่ส่วนตัว คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอน พบว่าในครัวเรือนของ นางอัยนา นายอิลยาส นายอุสมานและนายอีดานาน มีการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องส่วนตัวของลูกสาวคือน.ส.มูนา และน.ส.นิสริน ในห้องนอนของนายยูซุฟและในห้องนอนลูกชายซึ่งป่วยเป็นอัมพาตของนายอีดานาน ตามลำดับ การตั้งวางโทรทัศน์ซึ่งตั้งทีวีครัวเรือนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดียกเว้นครัวเรือนนายอีดานานซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีนัก ผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 5.5 ซึ่งแสดงถึงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ห้องนอนในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

ภาพที่ 5.5 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ห้องนอน

ประเภทของใช้ในห้องนอน 1) โทรทัศน์ 2) เครื่องเล่นแผ่น 3) พัดลม 4) ที่นอน 5) หมอน 6) ผ้าห่ม

จากลักษณะของของใช้ที่ปรากฏ ทำให้เห็นว่ามีการจัดวางโทรทัศน์เข้ากับของใช้ต่างๆ โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ที่อยู่ใกล้ตัวในเวลาของการพักผ่อนนอนหลับภายในห้องนอน เช่นเดียวกับที่นอน หมอน ผ้าห่ม พัดลม ในการให้ความสะดวกสบาย ในความเป็นส่วนตัว สร้างความพอใจสนองตอบการเลือกรับชมเนื้อหารายการได้ตามความต้องการอีกด้วย

1.2.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ จากการตั้งวางในห้องนอน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ส่วนตัวของเจ้าของห้อง จากแบบแผนการรับชมพบว่าปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน และปัจจัยที่สามคือการมีพฤติกรรมแยกตัว

1.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม พบว่าการรับชมโทรทัศน์ในห้องนอนโดยส่วนใหญ่เป็นการรับชมเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์เช่นเดียวกับการรับชมในพื้นที่ที่นอกประสงค์ของบ้าน แต่มีความเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดมากกว่า ผู้รับชมสามารถนอนรับชมบนที่นอนและสามารถเลือกรับชมเนื้อหาได้ตามความต้องการ โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมในช่วงเวลาก่อนนอน หรือกรณีเวลาที่รับชมเนื้อหาแตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆซึ่งพบในครัวเรือนของนางอัยนาที่โทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวของน.ส.มูนา และมีลักษณะใช้ร่วมกันกับนางอัยนาเนื่องจากนอนด้วยกัน และครัวเรือนของนายอุสมานที่โทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวของนายยูซุฟ ที่ส่วนใหญ่เปิดรับชมเครื่องส่วนตัวในช่วงเวลากลางคืนก่อนนอน และพบว่าในกรณีครัวเรือนของนายอิลยาสนั้นมีลักษณะการเป็นของใช้ส่วนตัวที่มีการใช้เกือบตลอดเวลาของน.ส.นิสริน เนื่องจากน.ส.นิสรินมีลักษณะพฤติกรรมแยกตัวคือการชอบอยู่ในห้องนอนส่วนตัว และมีการเปิดรับชมโทรทัศน์หรือการเปิดเพลงฟังจากเครื่องเล่นแผ่นที่เชื่อมต่อกับโทรทัศน์เป็นช่วงระยะเวลาานาน ในกิจกรรมการพักผ่อน และการทำการบ้าน สำหรับครัวเรือนนายอัदनาน โทรทัศน์ยังเป็นของใช้ที่สร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้ป่วยเป็นอัมพาต และผู้ดูแลคนป่วย ในพื้นที่ส่วนตัวในช่วงบางเวลากลางวันและก่อนเข้านอนอีกด้วย

จากลักษณะปัจจัยดังกล่าวจึงแสดงถึงลักษณะโทรทัศน์ที่มีลักษณะการเป็นของใช้ส่วนตัวที่มีความใกล้ชิดและผสมกลมกลืนเป็นของใช้ส่วนตัวเช่นเดียวกับ ที่นอน หมอน พัดลม และเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในห้องนอน จากการตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัวนอกจากหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแล้วโทรทัศน์ยังทำหน้าที่ให้ความสะดวกสบาย และเข้าถึงช่วงเวลาและพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของสมาชิกเช่นในช่วงก่อนนอนหลับ อีกทั้งยังแสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในการจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ด้วยการเพิ่มจำนวน และพื้นที่การใช้โทรทัศน์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าครัวเรือนนางอัยนาและนายอุสมานมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี และครัวเรือนนายอิลาสที่มีฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างดี ซึ่งเมื่อคำนวณต่อการมีโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่อง ในขณะที่ครัวเรือนนายอัदनานซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีนัก ยังสามารถมีโทรทัศน์ได้มากกว่า 1 เครื่องเช่นกัน ซึ่งแสดงถึงราคาของโทรทัศน์ในปัจจุบันมีราคาไม่สูงมากนักและเป็นของใช้ที่มีบทบาทสำคัญในครัวเรือน เป็นของใช้ที่ต้องมีมากกว่า 1 เครื่องอีกด้วย

1.3 บริเวณส่วนอื่นๆในบ้าน คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์นอกจากบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ และบริเวณพื้นที่ส่วนตัว เช่นในบริเวณครัวที่อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้าออกมารับชมในบริเวณใต้ถุนซึ่งพบในครัวเรือนของนางอัยนา และบริเวณใกล้เคียงกับที่นอน ซึ่งพบในครัวเรือนของนายฮาซิม โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันของสมาชิกทั้งครัวเรือน ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 5.6 ซึ่งแสดงถึงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ใต้ถุนบ้าน บริเวณใกล้ครัว และภาพที่ 5.7 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ว่างใกล้ที่นอน(ไม่ได้กันเป็นห้องนอนส่วนตัว)

ภาพที่ 5.6 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ใต้ถุนบ้าน บริเวณใกล้ครัว

บริเวณใต้ถุนบ้านที่มีการจัดพื้นที่ดังนี้ 1)กันพื้นที่ครัวมิดชิด 2)การตั้งวางโทรทัศน์ที่มีการเคลื่อนย้ายเข้าออกจากในครัวและ3)การทำพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์สำหรับพักผ่อน (การแขวนเปลญวน) ต้อนรับแขก และรับประทานอาหาร

ภาพที่ 5.7 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ว่างใกล้ที่นอน(ไม่ได้กันเป็นห้องนอนส่วนตัว)

บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ที่มีการตั้งวางโทรทัศน์อีกเครื่องหนึ่งใกล้กับพื้นที่ที่ใช้นอนโดยไม่ได้มีการกันเป็นห้อง มีลักษณะเป็นการใช้ในกรณีที่รับชมเนื้อหารายการต่างกันบริเวณใกล้กัน

1.3.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกัน เช่นเดียวกับโทรทัศน์ที่ตั้งวางอยู่บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน

1.3.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม จากลักษณะบ้านใต้ถุนสูงที่มีครัวอยู่ในบริเวณใต้ถุนบ้านที่ทำให้กิจกรรมการรับประทานอาหารและการพักผ่อนในเวลากลางวัน ถูกแยกจากการรับชมโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่าในครัวเรือนนางอัยนา การตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ครัวและลักษณะการเคลื่อนย้ายออกมาตั้งวางไว้บริเวณที่พักผ่อนใต้ถุนบ้านของครัวเรือนนางอัยนา ทำให้โทรทัศน์มีความใกล้ชิดกับกิจกรรมการรับประทานอาหารและการพักผ่อนในช่วงเวลากลางวันและการเป็นเพื่อนในการช่วยดูแลหลาน ดังคำสัมภาษณ์

“จะเปิดตอนที่เขาพาหลานมาส่งจากโรงเรียน ให้หลานดูเราก็กทำกับข้าวบ้าง ละหมาดบ้าง(นางอัยนา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551) และนางลีนากล่าวว่า “เครื่องนี้ปกติจะอยู่ในครัว วันเสาร์อาทิตย์ก็ยกมาตั้งข้างนอก ตอนกลางวันจะอยู่ข้างล่างมากกว่า กินข้าว ซักผ้า พักผ่อน เลี้ยงลูก จะเปิดตั้งแต่ 8 โมงเช้าถึงเที่ยง บ่ายกว่าๆก็เปิดต่อ พอ 6 โมงเย็นมืดแล้วก็จะขึ้นไปเปิดข้างบน ใต้ถุนยุ่งเยอะ”(นางลีนนา,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

ส่วนในครัวเรือนนายฮาซิมการตั้งวางโทรทัศน์อีกเครื่องในบริเวณที่ใกล้กันกับโทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่เอนกประสงค์ของบ้าน แต่เป็นการเปิดรับชมในกรณีที่มีการรับชมเนื้อหารายการที่ต่างกันในเวลาเดียวกัน แสดงถึงความกลมกลืนของโทรทัศน์ในทุกพื้นที่ของบ้านหรือครัวเรือนและสามารถเปิดรับชมได้ทุกเวลาที่ต้องการ

“ตอนดูไม่เหมือนกันก็มาเปิดเครื่องเล็กอีกเครื่องหนึ่งได้ อยู่ตรงที่ผมนอน ปากก็ไม่ว่าอะไร”(ด.ช.มาลิก, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

จากลักษณะการใช้โทรทัศน์จากพื้นที่ที่ตั้งวางในแต่ละพื้นที่ในครัวเรือนได้แสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางในการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน การจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา สามารถทำพื้นที่ได้ถูบ้านที่มีการพักผ่อนและการรับประทานในช่วงเวลากลางวันสามารถรับชมโทรทัศน์ได้ โดยการตั้งวางโทรทัศน์ใกล้กันกับพื้นที่ครัวบริเวณใต้ถุนบ้าน หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ด้วยการเพิ่มจำนวน และพื้นที่การใช้โทรทัศน์ เพื่อความสะดวกสบาย และใช้ประโยชน์ในการเปิดรับชมโทรทัศน์ในการสร้างความเพลิดเพลินในกิจกรรมต่างๆที่หลากหลายมากขึ้นเช่น การเลี้ยงหลาน

การเชื่อมต่อ

ไม่พบการเชื่อมต่อกับสัญญาณดาวเทียม หรือเคเบิลทีวีในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

การควบคุม

ดังที่ Silverstone (1994) ได้กล่าวไว้การควบคุมเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการจัดการกับเทคโนโลยีของใช้ภายในบ้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการของแต่ละครอบครัว จากการศึกษาพบว่าลักษณะการใช้โทรทัศน์จะเป็นการเปิดรับชมที่มีลักษณะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันภายในครอบครัว ลักษณะการควบคุมเกิดจากการการเห็นประโยชน์ของการรับชมมากกว่า สำหรับการจัดการและการควบคุมการรับชมโทรทัศน์นั้นพบว่าในครัวเรือนของนายอุสมาน ซึ่งครัวเรือนเป็นร้านขายของบริโภคประจำวันประเภทข้าวสารอาหารแห้งมีการจำกัดเวลาในการรับชม นางนงะดีภรรยาของอุสมานได้กล่าวถึงการควบคุมการรับชมโทรทัศน์ของตนเองเองว่า

“ที่นี่มีงานต้องทำตลอดเวลา เวลาเย็น (ปิดร้านแล้ว) คือเวลาที่จะดูแล้วไม่ถูกฉันดู เวลาขายของ ต้องพร้อม จะให้ลูกค้ามานั่งรอไม่ได้...มีเวลาวางจึงค่อยเปิดดู ดูไม่ค่อยพร้อมกันช่วงที่ฉันจะได้ดู คือช่วงที่กลับมาจากค้าขาย ช่วง 2 ทุ่มไปแล้ว.”(นางนระดี, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

เนื่องจากครัวเรือนมีลักษณะเป็นร้านขายของ มีลักษณะของการทำงานอยู่เกือบตลอดเวลา ซึ่งถือเป็นกฎของครัวเรือนที่ต้องให้ความสำคัญกับการขายสินค้ามากกว่า การเปิดรับชมโทรทัศน์ ซึ่งแม้แต่การรับประทานอาหารยังมีการร่วมรับประทานอาหารร่วมกันค่อนข้างน้อยไปด้วย

สำหรับครัวเรือนนายอักษิต ได้มีการควบคุมการรับชมโทรทัศน์ของลูกค้า คือให้รับชมได้ แต่ต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อน ดังคำสัมภาษณ์

“ถ้าใครยังทำการบ้านไม่เสร็จให้ทำให้เสร็จก่อนถึงจะเปิดโทรทัศน์ดูได้ ไม่ใช่ว่าดูหนังแล้วไม่ทำการบ้าน พอทำก็ทำไม่รู้เรื่อง คือไม่ได้ตั้งใจทำ ตาก็ดูโทรทัศน์มือก็เขียน เด็กมันแยกประสาทไม่ออก” (นายอักษิต, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

สำหรับครัวเรือนนางอัยนา และครัวเรือนของนายฟากิก ได้มีการจำกัดเวลาดูโทรทัศน์ ที่ต้องตื่นนอนแต่เช้าเพื่อไปทำงานและลูกชายต้องไปโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์

“ลูกนี้ต้องทำการบ้านเสร็จก่อนเพราะเขาตั้งใจดูโทรทัศน์สูง...โดยปกติจะนอนราวๆ 2 ทุ่มครึ่ง เพราะต้องไปทำงานแต่เช้าลูกก็ต้องไปโรงเรียน .. จะนอนดึกหน่อยก็อาทิตย์ละ 2 วัน สุกรักกับเสาร์..”(นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ช่วงละครหลังข่าวจะไม่ค่อยให้ลูกดูเพราะว่ามันจะดึก เขาต้องไปโรงเรียน แต่ถ้าอย่างพุงนี้ไม่ได้ไปโรงเรียนก็ค่อนข้างจะปล่อย..”(นางสลวา, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จากลักษณะของการควบคุมดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ามาจากลักษณะของการควบคุมการใช้โทรทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ ที่มีความเกี่ยวข้องในเงื่อนไขเวลาของการใช้ชีวิตประจำวัน ของแต่ละครัวเรือน จึงตั้งเป็นกฎกติกาให้ลูกๆ ยึดปฏิบัติก่อให้เกิดประโยชน์จากการใช้ ไม่ให้การใช้โทรทัศน์มีผลกระทบต่อกิจกรรมที่สำคัญอื่นๆ เช่น การทำการบ้านเสร็จก่อนการรับชมโทรทัศน์เพื่อไม่เกิดปัญหาในการเรียนหนังสือ การพักผ่อนนอนหลับเพราะสมาชิกต้องไปทำงานและไปโรงเรียนแต่เช้า ภาระกิจในการค้าขาย ให้เหมาะสมไม่ให้เกิดปัญหาในครัวเรือน

ลักษณะของการบริโภค

ดังที่ Hartman(2006) ได้กล่าวถึง การแสดงความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อต่างๆ กับการใช้ภาษาใน 2 ระดับ โดยอ้างถึง Silverstone & Hadden(1996) ว่าเป็นการแสดง

ความสัมพันธ์ของการใช้โทรทัศน์ใน 2 ระดับ อันดับแรกคือ ให้ความหมายเป็นวัตถุของใช้ภายในบ้าน และอันดับที่ 2 “เทคโนโลยี(สื่อ)ของการสื่อสารเป็นผู้ถ่ายทอดข้อความ” เป็นการรวมตัวของ 2 แง่มุมนี้ในบทบาทของจุดมุ่งหมายของการบริโภค ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าการเปิดรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นการบริโภคเนื้อหาที่ผู้รับชมได้เลือกรับชมตามความสนใจ การบริโภคนั้นเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการรับชมโทรทัศน์ เป็นการที่ผู้รับชมได้ให้คุณค่ากับโทรทัศน์ จากแนวคิดตรรกะของการบริโภคของ Baudrillard ในการพิจารณาเทคโนโลยีและการบริโภคที่ว่าโทรทัศน์นั้นมีลักษณะเป็นวัตถุ เครื่องใช้ที่มีคุณค่าทางการแลกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติ เป็นสื่อที่ผู้เป็นเจ้าของจะกำหนดคุณค่าจากคุณประโยชน์ ซึ่งคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน ในฐานะที่โทรทัศน์นั้นเป็นของใช้อย่างหนึ่งภายในบ้าน จากการศึกษาพบว่า การบริโภคเนื้อหาข้อความจากโทรทัศน์ ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดนี้มีลักษณะดังนี้

1. คุณประโยชน์จากหน้าที่การใช้งาน ซึ่งเกิดจากการทำหน้าที่ของโทรทัศน์ที่เป็นของใช้ในบ้าน แต่ในขณะเดียวกันโทรทัศน์ก็มีหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ของตนเองภายในครัวเรือนด้วยเช่นกัน เมื่อผู้รับชมเห็นประโยชน์จากการทำหน้าที่นั้นๆไม่ว่าในแง่ของการเป็นวัตถุของใช้ หรือการถ่ายทอดเนื้อหาข้อความเพื่อการบริโภค

1.1 การสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นต่อความสนใจ เป็นการบริโภคเนื้อหาข่าวสารเพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก สนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและสนองต่อความสนใจ

“ข่าวต่างๆน่าสนใจ เป็นเหตุการณ์บ้านเมื่อน้ำท่วมตรงไหนมันเป็นความรู้อด้วย”(นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ได้ดูข่าวอย่างทองเขาลดราคากัน ก็ติดตามอยู่เป็นโอกาสที่จะได้ซื้อทองเก็บตอนราคาสูง ..ช่วงตอนนี้เรากำลังเก็บเงินสร้างฐานะสร้างตัวกัน”(นางณัฐดา, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

“อย่างกบนอกกะลาจะสัมภาษณ์ตั้งแต่การเป็นบะหมี่ได้ซักถุงนึ่งมันจะต้องไปตัดอะไรมาเป็นขั้นตอนจากจุดไหนจะส่งตรงมาเป็นบะหมี่ ..หรือพวกสารคดีสัตว์ สัตว์เลี้ยงคลาน บางครั้งไม่รู้ ก็ไม่รู้ พวก เมก้าเคลเวอร์ที่เป็นการทดลอง บางครั้งเราก็ตอบไปในใจ มีตัวเลือกมาก็จะตอบไปด้วย พอตอบผิดมันก็จะได้รับความรู้”(นายยุทธพล, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“..กบนอกกะลาก็บางครั้งของที่เราไม่เคยได้รู้ ก็ได้รู้ อย่างดูเรื่องหอยแครงว่าเริ่มจากตรงไหนก่อนที่ไหนมีหอยแครงขายกันเยอะ ไปจนกระทั่งว่าเขาเลี้ยงกันที่ไหน เลี้ยงยังไง ทำไมมันถึงได้เยอะ ประเทศไทยทำไมมันถึงไม่พอต้องไปซื้อมาเลเซีย..” (นายอักษณ, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“เราอยู่บ้านก็จำเป็นต้องรู้ข่าวสารว่าอะไรไปถึงไหน ไปทำงานยังใช้อ่านหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต แต่อยู่บ้านก็ได้ใช้ทีวี”(น.ส.มูนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 255)

พบว่าการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้บริโภคข้อมูลข่าวสารของสภาพการณ์ปัจจุบันของกระแสโลกาภิวัตน์และในการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งข้อมูลต่างๆ ก็เป็นแหล่งความรู้ที่หาได้จากรายการโทรทัศน์ เช่นรายการเกมส์โชว์ทนายปัญหา รายการสารคดีบนนอกกะลา

1.2 การให้ตัวแบบทางพฤติกรรม มาจากปัจจัยการนำประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารมาช่วยในการดำเนินชีวิต ดูแลครอบครัว เช่นการเตือนภัยจากการบริโภครายการที่เนื้อหาเปิดเผยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

“อย่างนาที่ดูเงิน เช่นคนที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นจริง วันนั้นที่มีข่าวรถไฟไหม้ ช่วยเหลือแต่ออกมาไม่ได้ จะได้ระวัง เราก็มีการใช้รถเป็นประจำ”(นางนงะดี, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“พวกข่าวอาชญากรรมก็จะดูเอามาเป็นแนวคิดปกครองลูกได้ ว่าอย่างมีเหตุการณ์ล่อลวง ช่มชู้กัน เอามาประกอบการเลี้ยงลูกว่าเออเรื่องมันเกิดขึ้นมาอย่างไร เราจะได้ระวังไม่ให้มันไปทางแบบนั้น” (นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“ก็มีบ้างที่เราดูแล้วเห็นดาราแต่งตัวน่ารักดี ไม่ได้เปื้ออะไร แต่งตัวดี ก็ดูเป็นแนวทางมากกว่า”(น.ส.มูนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

พบว่าโทรทัศน์ได้ถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบของตัวแบบพฤติกรรมต่างๆ ผู้รับชมได้นำมาตีความและใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตป้องกันภัยและดูแลครอบครัว

1.3 ให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล ซึ่งพบว่ามาจากปัจจัยในการสร้างควมมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคลให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคลดังคำสัมภาษณ์

“ได้ดูรายการรวมภอนไนท์ของคุณหญิงสมร ภูมิดรงค์ เขาจะบอกหน้าที่หลักของภรรยาที่ดีในช่วงใกล้วันตรุษอิดีลพีตรีว่า ต้องเตรียมเสื้อผ้าให้สามี ก็ดีเอามาทำตามด้วยนะคือ เตรียมเสื้อผ้าที่ใหม่ สะอาดถ้าอยู่ในตู้ ก็ต้องเอาออกมาซักก่อน”(นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

พบว่าเป็นการรับชมเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นตัวตนได้ใกล้ชิดสัมผัสเนื้อหาที่ส่งเสริมความศรัทธาและค่านิยมในตนเอง จากการรับชมเนื้อหารายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

1.4 การปลดปล่อยอารมณ์ได้มีอะไรทำให้ใช้เวลาให้หมดไป มาจากปัจจัยเพื่อความบันเทิงการหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่างๆ เพื่อการผ่อนคลาย ได้รับความสนุกสนานทางสุนทรียะ ในการให้ความบันเทิงในยามว่างและเวลาของการพักผ่อนภายในบ้าน

“เกมส์โชว์ ซึ่งร้อยชิงล้าน เพราะจะดูตลก ชอบภาพรวมๆ ที่เขาเล่น แขกรับเชิญ ดูเพื่อผ่อนคลายสมอง เล่นซ้ำๆ กันดี เพราะผมชอบดูตลก ไม่มีตลกก็ไม่ดูหรือก เลี้ยงลูก หาเงินเข้าบ้านเนี่ยะมันเครียด ”(นายอิลยาส, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

“เพราะบางทีจะทำเสียงตลกๆ ฮาๆ อะไรอย่างเงี..ทำให้เราแก้เครียดได้นะ”(นางลีนา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

ผู้รับชมได้รับชมรายการที่น่าเสนอความบันเทิงประเภทละคร รายการตลก เพื่อได้รับความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียดในการใช้ชีวิตประจำวัน ยังแสดงถึงว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ตอบสนองได้รวดเร็วในการให้ความบันเทิง

1.5 เป็นของใช้ในการรับข่าวสารโฆษณา ประชาสัมพันธ์จากสาธารณะนำมาประเมินคุณค่าและในการตัดสินใจ เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่

“บางทีโลดสัประภาสลด น้ำมัน น้ำตาลทราย ของในครัว เราจะมีราคาอยู่แล้วถ้ากิโลเท่าไร อย่างบริสเอ็กเซลสี่เขียว 3 กิโลครึ่ง ปกติ 235บาท ลดเหลือ 185 ก็จะไปซื้อมา ส่วนใหญ่ไปโลดสัจะได้ของ บิ๊กซีไปแล้วชอบบอกว่าของหมด ไม่มีให้”(นางนระดา, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“อย่างโฆษณาออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ดูแล้วน่าลองใช้ ก็จะไปหาซื้อใช้บ้าง”(น.ส.มุนา, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2551)

พบว่าเป็นผลจากการโฆษณาเชิญชวนให้ผู้บริโภคเนื้อหาวัฒนธรรมการแต่งกายเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าจากการบริโภคเนื้อหา ในการโฆษณาผู้รับชมนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน

การใช้สื่ออื่นๆ

นอกจากการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในครัวเรือนแล้วยังพบว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้ใช้สื่ออื่นๆในการเป็นของใช้ในครัวเรือนอีกด้วยดังนี้

1. สื่อวิทยุ จากการศึกษาพบว่าการใช้สื่อวิทยุ จะเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาของการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน และในเดือนทั่วไปสื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองของกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดปานกลางได้ดีซึ่งปรากฏในครัวเรือนของนายอักษิตและอีดานาน ดังคำสัมภาษณ์

“บักฝ่าไปก็ฟังวิทยุ พวกรายการเกี่ยวกับสุขภาพ เพลง ทั้ง FMz AMz ถ้าสุขภาพก็จะเป็นก็จะเป็น AMz รายการเพลงลูกทุ่งมหานคร และรายการทางศาสนาเราของอาจารย์อิสมาแอล วิสุทธิปราณี ก็ฟังแกเป็นอาจารย์รุ่นเก่า พูดมีคติสอนใจดี”(นางญัยดา, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2551)

“วิทยุจะฟังก่อนนอน พวกผลฟุตบอล กับเพลงไทยทั่วไป”(นายฟูอาด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์จึงเห็นได้ว่าสื่อวิทยุสามารถเป็นของใช้ที่ตอบสนองการใช้ชีวิตในครัวเรือนของนางญัยดาได้เป็นอย่างดี ทั้งการบริโภคเนื้อหาความบันเทิงและส่งเสริมความศรัทธาในศาสนา ในขณะที่ทำงานอยู่กับบ้านในช่วงเวลากลางวัน และตอบสนองการใช้ชีวิตในครัวเรือนของนายฟูอาดได้เป็นอย่างดี ในการรับฟังเพลงไทย หรือการรับฟังผลฟุตบอล เป็นการใช้ในการทดแทนที่โทรทัศน์ไม่สามารถตอบสนองได้ เป็นที่สังเกตได้ว่าวิทยุยังคงตอบสนองการใช้ชีวิตในครัวเรือนในบางช่วงเวลาซึ่งมีลักษณะของการใช้เป็นประจำอย่างคุ้นเคยเป็นอย่างดีและมีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัวอีกด้วย

2. สื่ออินเทอร์เน็ต จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้มีความเคร่งครัดปานกลางใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือนนายอุสมานดังคำสัมภาษณ์

“เน็ตจะใช้เป็นบางครั้งอย่างเราจะซื้อโทรศัพท์ เราต้องดูว่าตัวไหน สรรพคุณเป็นอย่างไร ถึงจะใช้หรืออย่างกรมบังคับคดีว่าที่ดินเขาขายทอดตลาด สนใจอยากให้พ่อแม่ไปดู ถ้าเราไปยื่นประมูลถ้าเราได้ถูกก็จะได้ ผมจะใช้แค่นี้”(นายยูซุฟ, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์จึงเห็นได้ว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนายยูซุฟนั้น มีลักษณะการใช้ในบางครั้งคราวในการเลือกซื้อสินค้า และที่ดิน เป็นการใช้เพื่อการหาข้อมูลในการลงทุน ซึ่งเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก เนื่องจากเป็นครัวเรือนที่มีการประกอบอาชีพค้าขายในบริเวณใต้ถุนบ้านในขณะที่อินเทอร์เน็ตมีการติดตั้งในพื้นที่ชั้นบนของบ้าน สื่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นมีลักษณะการเป็นของใช้ในการใช้ชีวิตในครัวเรือน ในบางเวลาเท่านั้น

3. การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีจากการศึกษาจากแบบแผนการเปิดรับชมพบว่า การใช้งานมีลักษณะมีการเชื่อมต่อกับเครื่องเล่น ซีดี วีซีดี และ ดีวีดีกับโทรทัศน์เป็นหลักในทุกครัวเรือน ในการเปิดรับเนื้อหาบันเทิงเช่นภาพยนตร์ การ์ตูน สารคดี การเล่นเกมส์

คอมพิวเตอร์ของเด็ก และเนื้อหาทางศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลามเป็นการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน การขับร้องเพลงภาษาอาหรับ มีลักษณะการรับชมรับฟังร่วมกันของคนในครัวเรือน ยกเว้นในครัวเรือนนายนายอิลยาสที่เป็นของใช้ส่วนตัวของ น.ส.นิสริน โดยมีการซึ่งใช้ในการรับฟังเพลงไทยสากล เป็นส่วนมาก

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางมีลักษณะของการแสวงหาเนื้อหาความบันเทิง และเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามจากสื่อ ซีดี วีซีดีและดีวีดี ในการตอบสนองเนื้อหาที่หาไม่ได้จากการเผยแพร่การออกอากาศ เพื่อรับเนื้อหาที่ตนต้องการได้โดยไม่มีกำหนดเวลา สามารถเปิดรับชมและรับฟังได้ในเวลาที่ต้องการโดยอาศัยการเชื่อมต่อกับโทรทัศน์เป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดและกลมกลืนในการใช้โทรทัศน์เข้ากับชีวิตประจำวันด้วย

สรุปแบบแผนการการเปิดรับชมโทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

1. ลักษณะพื้นที่ในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง มีลักษณะของบ้านแตกต่างกัน ใน 2 ลักษณะได้แก่ บ้านใต้ถุนสูง บ้านชั้นเดียว (ไม่พบลักษณะบ้านสองชั้น) พบมีการตั้งวางโทรทัศน์ใน 3 พื้นที่ คือทุกครัวเรือนมีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน และบางครัวเรือนมีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ส่วนตัวคือห้องนอน และในบางครัวเรือนมีการตั้งวางในพื้นที่ส่วนอื่น ๆ คือ พื้นที่ใต้ถุนบ้านโดยนำเคลื่อนย้ายออกจากห้องครัว สำหรับการรับชมและการรับประทานอาหารและการพักผ่อนในช่วงเช้าและกลางวันในบริเวณใต้ถุนบ้านอีกด้วย และนำเข้าไปเก็บในครัวในเวลากลางคืน

2. ลักษณะการเปิดรับชม มีลักษณะดังนี้

2.1 ช่วงเวลาและกิจกรรมที่ทำในการรับชมโทรทัศน์ จากการศึกษพบว่าในแต่ละครัวเรือนมีช่วงเวลาในการเปิดรับชมแตกต่างกัน ทั้งนี้มีปัจจัยของการประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการมีช่วงเวลาอยู่ในครัวเรือนและกิจกรรมในครัวเรือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีช่วงเวลาอยู่ในครัวเรือนที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อช่วงเวลาของการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน พบว่าผู้สูงอายุเพศหญิงที่มีเวลาว่างจะไม่สนใจการเปิดรับชมโทรทัศน์

โดยทั่วไปครัวเรือนที่มีพื้นที่การรับประทานอาหารในบริเวณเดียวกับที่ตั้งวางโทรทัศน์ มีการรับชมโทรทัศน์ในขณะที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน ดังนั้นช่วงเวลาการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. ถึง 20.00 น. จะเป็นช่วงเวลาที่ผู้รับชมร่วมกัน

รับชมโทรทัศน์ในครัวเรือนมากที่สุดสำหรับรายการหลังข่าว 20.00น. ในบางครัวเรือนจะมีการเข้านอนเพื่อพักผ่อนเนื่องจากความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน และต้องตื่นแต่เข้าไปทำงานและให้ลูกไปโรงเรียน แต่จะมีช่วงเวลารับชมมากขึ้นถ้าเป็นวันหยุดและจะมีการรับชมร่วมกันต่อเนื่องของสมาชิกบางคนต่อไปโดยส่วนใหญ่จะปิดโทรทัศน์เมื่อจบรายการละครหลังข่าวราว ๆ 22.30 น. สำหรับในวันเสาร์อาทิตย์พบว่าในช่วงเวลาของการรับชมเพิ่มมากขึ้นในการมีเวลาว่างและเวลาพักผ่อนเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของการรับชมร่วมกัน

2.2 การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์ การเปิดรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปด้วยกันได้ในกลุ่มผู้ที่มีความเคร่งครัดปานกลาง มีลักษณะของการปฏิบัติละหมาดโดยไม่มีการรับชมโทรทัศน์ของสมาชิกคนอื่น หรือการปิดโทรทัศน์ (แต่ไม่ได้เป็นกฎเช่นในบางครัวเรือนของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด) ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความเคร่งครัด ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจมากกว่าการรับชมโทรทัศน์ สำหรับบางครัวเรือนจะใช้วิธีลดเสียงลงจากโทรทัศน์เพื่อให้รบกวนผู้ที่ละหมาดน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่ามีความเชื่อที่ผิดที่ของการปฏิบัติละหมาดแยกโดยเฉพาะอีกด้วย สำหรับการรับชมไม่ได้เป็นอุปสรรคที่สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ไม่ได้ละหมาดนั้น โดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ ไม่มีผลในการสร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ไม่ได้ปฏิบัติละหมาด ขึ้นอยู่กับตนเอง (ความศรัทธา)มากกว่า แต่ยังพบว่าโทรทัศน์ได้สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ขาดการละหมาดได้เช่นกัน

2.3 ลักษณะบทบาทการการรับชมร่วมกัน จากแนวคิดโครงสร้างของครอบครัวมุสลิมที่มีลักษณะของการให้ความเคารพบุพการี ผู้วิจัยพบว่าบทบาทของความเป็นพ่อนั้นยังมีอำนาจสูงสุดในครอบครัว แต่ในการรับชมรายการร่วมกัน มีลักษณะของยินยอมแบ่งปันให้กับลูกในการให้เป็นผู้เลือกรับชมรายการในการดูร่วมกันอีกด้วย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันในลักษณะการได้เวลาพูดคุยกันอีกด้วย

2.4 การรับชมเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อการรับชม ซึ่งเกิดจากปัจจัย 3 ปัจจัยคือการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน และการรับชมเนื้อหาที่ต่างกัน และการมีพฤติกรรมแยกตัว

3. ประเภทเนื้อหาหารายการ และปัจจัยที่เปิดรับชม พบว่าปัจจัยของ เพศ วัย อาชีพและความเคร่งครัดมีผลต่อการเลือกเปิดรับชมเนื้อหาหารายการ ซึ่งแต่ละคนมีปัจจัยในการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน พบว่ารายการละคร รายการตลกเป็นรายการที่ได้รับความนิยมในทุกเพศและวัย โดยผู้ชายให้ความสนใจละครที่มีเนื้อหาสนุกตลกและแนวบู๊ เด็กสนใจเปิดรับชมรายการการ์ตูน

3.1 ประเภทบันเทิงได้แก่รายการละครเป็นที่สนใจของผู้ชาย(ประเภทบู๊ ตลก)และผู้หญิง รายการการ์ตูนเป็นที่สนใจของเด็กและวัยรุ่น รายการตลกเป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่น และเด็ก รายการเกมส์โชว์(ตอบปัญหา)เป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่นและเด็ก รายการ ทอล์กโชว์เป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่น

3.2 รายการข่าวและสถานการณ์จริง รายการสารคดี เป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่นและเด็ก

3.3รายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามรายการที่เผยแพร่ออกอากาศของฟรีทีวีไม่ได้รับความสนใจในการเปิดรับชมอยู่ในช่วงเวลาเช้าในการออกอากาศในเดือนปกติ มีการเปิดรับชมในช่วงการถือศีลอดในเดือนรอมฎอนพร้อมไปกับการรับประทานอาหารซูไฮร์ และได้รับความสนใจในการรับชมเนื้อหาจากผู้รับชมกลุ่มนี้

4.การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี พบว่ามีลักษณะของเนื้อหาอยู่ 2 ประเภทคือ เนื้อหาทางด้านความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

5.การรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

5.1ลักษณะเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง กล่าวไว้คือ การแต่งกาย การผิดประเวณี ลักษณะการพูดการด่าทอ ก้าวร้าวต่อบุพการี การประกวดนางงาม ชายงาม สุราการพนันการบาเทวรูป และการเลี้ยงตาย

5.2 พฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา

1.การปฏิบัติใน 2 กรณีคือการรับชมได้และมีการเปลี่ยนช่องสถานีโดยส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์

2.การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี

การหลีกเลี่ยงเกิดจากการรับชมเนื้อหา หรือภาพที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศหรือการผิดประเวณี มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการทางศาสนาในเรื่องของการมองสิ่งที่กระตุ้นความรู้สึกทางเพศในการรับชมร่วมกับเด็ก สำหรับการรับชมนั้นผู้รับชมกลุ่มนี้ใช้วิจารณญาณในการรับชม นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอนและแนะนำลูกอีกด้วย

สรุปลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

1. ที่ตั้งวางของโทรทัศน์ ปรากฏลักษณะของการตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 3 แห่ง คือ พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน พื้นที่ส่วนอื่นๆในบ้าน

1.1 พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน

1.1.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกัน มีลักษณะของการแบ่งปันการรับชมร่วมกันสูงมาก เนื่องจากมีลักษณะการรับชมเนื้อหาที่เหมือนกัน ในกรณีของการรับชมจากเนื้อหาที่แตกต่างกัน ใช้การสลับสับเปลี่ยนช่องสถานี การต่อรองซึ่งกันและกันหรืออาจแยกตัวไปรับชมอีกเครื่อง โดยมีลักษณะการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในบ้าน

1.1.2 กิจกรรม โทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่นี้สามารถกลมกลืนไปกับกิจกรรม การรับประทานอาหารการทำงานบ้านของแม่บ้าน การทำการบ้านของนักเรียน การเปิดรับชมร่วมไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกัน และจากลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมเห็นว่าลักษณะบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างกันและส่งผลให้การใช้โทรทัศน์ร่วมไปกับกิจกรรมต่างๆแตกต่างกันด้วย สำหรับการปฏิบัติละหมาदनั้นจากแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถรวมตัวเข้ากับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดได้ นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นร้านค้าทำให้การเปิดรับชมได้เป็นบางเวลาเนื่องจากโทรทัศน์ตั้งวางอยู่ในบริเวณบ้าน และครัวเรือนที่มีการทำงานประกอบอาชีพที่บ้านไม่สามารถรับชมโทรทัศน์ร่วมไปกับการปักผ้าได้

1.1.3 ช่วงเวลาของใช้ ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งในการมีเวลาสำหรับการเปิดรับชม สำหรับแม่บ้านและผู้ที่มีเวลาว่างจะมีช่วงเวลาที่รับชมในเวลากลางวัน ช่วงเวลาที่มีการเปิดใช้นานที่สุดจะอยู่ในช่วงเวลา 18.00น. เป็นต้นไป เป็นที่สังเกตว่าช่วงเวลาของการเปิดรับชมจะเป็นไปในลักษณะของการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและพบว่าการใช้เวลาในการรับชมต่อวันจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยมักเป็นผู้รับชมที่เป็นลูกมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งมักให้เวลาในการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า โดยเฉพาะผู้มีอาชีพรับจ้างรายวันและค้าขาย

1.2 พื้นที่ส่วนตัว คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอน พบในพื้นที่ห้องนอนของลูกสาว ลูกชาย ปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมการแยกตัว

1.2.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ จากการตั้งวางในห้องนอน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ส่วนตัวของเจ้าของห้อง ในบางครั้งเรือนมีลักษณะใช้ร่วมกัน เนื่องจากการนอนด้วยกันเช่นแม่กับลูกสาว ปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน และปัจจัยที่สามคือการมีพฤติกรรมแยกตัว

1.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม การรับชมโทรทัศน์ในห้องนอนโดยส่วนใหญ่เป็นการรับชมเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์เช่นเดียวกับการรับชมในพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน แต่มีความเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดมากกว่า ผู้รับชมสามารถนอนรับชมบนพื้นนอนและสามารถเลือกรับชมเนื้อหาได้ตามความต้องการ โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมในช่วงเวลาก่อนนอน หรือกรณีเวลาที่รับชมเนื้อหาแตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆ โทรทัศน์มีลักษณะการเป็นของใช้ที่มีความใกล้ชิดและผสมกลมกลืนเป็นของใช้เช่นเดียวกับ ที่นอน หมอน และเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในห้องนอน นอกจากหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแล้ว โทรทัศน์ยังทำหน้าที่ให้ความสะดวกสบาย และเข้าถึงช่วงเวลาและพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของสมาชิกเช่นในช่วงก่อนนอนหลับ

1.3 บริเวณส่วนอื่นๆในบ้าน คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์นอกจากบริเวณพื้นที่นอกประสงค์ และบริเวณพื้นที่ส่วนตัวเช่นบริเวณใต้ถุนบ้านและบริเวณใกล้กันกับที่นอนในพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน จากลักษณะการการใช้โทรทัศน์จากพื้นที่ที่ตั้งวางในแต่ละพื้นที่ในครัวเรือนได้แสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางในการจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ด้วยการเพิ่มจำนวน และเพิ่มพื้นที่การใช้โทรทัศน์เช่นในบ้านที่มีใต้ถุนสูง เพื่อความสะดวกสบาย และใช้ประโยชน์ในการสร้างความเพลิดเพลินในกิจกรรมต่างๆที่หลากหลาย เช่นช่วยในการเลี้ยงหลาน การใช้เวลาในช่วงกลางวันเช่นการรับประทานอาหารเช้า การพักผ่อน

2. การเชื่อมต่อ ไม่พบว่ามีการเชื่อมต่อกับสัญญาณดาวเทียมหรือเคเบิลทีวี

3. การควบคุม มีลักษณะเป็นกฎของครัวเรือนสำหรับกิจกรรมการทำการบ้านของนักเรียนในบางครั้งเรือนนั้น จะให้ลูกทำการบ้านให้เสร็จก่อนแล้วจึงเปิดรับชมโทรทัศน์ได้ และการให้เข้านอนเร็วของนักเรียนและสำหรับครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นร้านค้า จะมีลักษณะการออกเป็นกฎที่ต้องให้ความสำคัญกับการค้าขายมากกว่าที่จะรับชมโทรทัศน์

4. ลักษณะการบริโภค โดยส่วนใหญ่มีลักษณะการบริโภคในการใช้ประโยชน์ มากที่สุดนั้นคือการรับชมเพื่อการรับทราบข่าวสาร เพื่อเป็นความรู้ ทันท่วงทีของเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงไปใน

สังคม ความบันเทิงเพื่อการพักผ่อน และการนำเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา มาใช้ในการ
อบรมบ่มเพาะสมาชิกในครอบครัว หรือการเตือนภัยที่อาจมาถูกนำเข้ามาสู่ครัวเรือน หรือการใช้
ชีวิตประจำวัน

5. การใช้สื่ออื่นๆ

1. สื่อวิทยุ การใช้สื่อวิทยุ จะพื้มาเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาของการถือศีลอดในเดือน
รอมฎอน และในเดือนทั่วไปสื่อวิทยุสามารถเป็นของใช้ที่ตอบสนองในขณะที่ทำงานอยู่กับบ้านใน
ช่วงเวลากลางวัน ทั้งการบริโภคเนื้อหาความบันเทิงและส่งเสริมความศรัทธาในศาสนาการรับฟัง
เนื้อหารายการเพลง รายการถ่ายทอดสดฟุตบอล หรือการรายงานผลการแข่งขันฟุตบอลในช่วงก่อน
เข้านอน เป็นของใช้ส่วนตัวในบางเวลาและเป็นของใช้ร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะของการใช้เป็นประจำ
อย่างคุ้นเคยเป็นอย่างดีอีกด้วย

2. สื่ออินเทอร์เน็ต การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต มีลักษณะการใช้ในบางครั้งคราวในการ
เลือกซื้อสินค้า และที่ดิน เป็นการใช้เพื่อการหาข้อมูลในการลงทุนและการศึกษา มีลักษณะเป็น
ของใช้ร่วมกันภายในครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ซึ่งเกิดขึ้น ในบางเวลาเท่านั้น
เนื่องจากเป็นครัวเรือนที่มีการประกอบอาชีพค้าขาย จึงต้องให้ความสำคัญและเวลากับการค้าขาย

3. การรับชมผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี มีการรับชมเนื้อหารายการความรู้และบันเทิง
ประเภทภาพยนตร์ สารคดี การ์ตูน การฟังเพลง การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของเด็กและเนื้อหาทาง
ศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมอิสลามเช่นการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน การขับร้องเพลงภาษาอาหรับ มี
ลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัว และของใช้ร่วมกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

แบบแผนการเปิดรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของ กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

ในบทนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ และผลการวิจัย แบบแผนการรับชมและลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยมุสลิมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย ในชุมชนนุ้ลอิสลาม มีนบุรี กรุงเทพฯ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 ในการวิเคราะห์และอธิบายในส่วนของแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ได้อธิบายถึงลักษณะของพื้นที่ในครัวเรือน การตั้งวางโทรทัศน์ ช่วงเวลาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชมโทรทัศน์ การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์ บทบาทของการรับชมร่วมกัน การรับชมเป็นการส่วนตัว การเลือกเปิดรับเนื้อหา ลักษณะของเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา รวมทั้งพฤติกรรมที่เป็นผลจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา สำหรับในส่วนของลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในครัวเรือน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากแบบแผนการเปิดรับชมผู้วิจัยได้อธิบายถึงพื้นที่ในการตั้งวางที่ส่งผลต่อการเป็นความเป็นเจ้าของของใช้ ช่วงเวลาและกิจกรรมในการใช้โทรทัศน์ การเชื่อมต่อและการควบคุม ซึ่งแสดงถึงลักษณะของการจัดการของครัวเรือน และความใกล้ชิดกลมกลืนของโทรทัศน์ในการเป็นของใช้ในบ้าน อีกทั้งลักษณะของการบริโภคที่เกิดจากการใช้ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอการใช้สื่ออื่นในลักษณะการเป็นของใช้ในบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งแสดงถึงความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

6.1 แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์

ในการศึกษาแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของครัวเรือนคนไทยมุสลิม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี แนวคิดการเลือกเปิดรับสาร (Selective Exposure) หลักความศรัทธาและหลักการปฏิบัติในศาสนาอิสลาม และลักษณะครอบครัวในศาสนาอิสลาม มาใช้ในการวิเคราะห์แบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยมีหน่วยวิเคราะห์เป็นครัวเรือน สำหรับกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะพื้นที่ในครัวเรือน

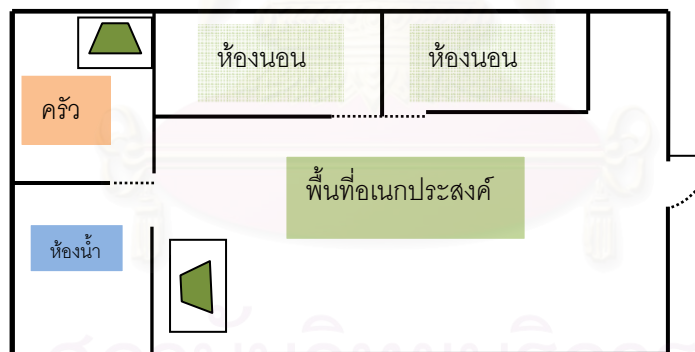
ลักษณะของบ้าน ขนาดและองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ เฟอร์นิเจอร์ การจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนเช่นการกั้นเป็นห้องๆ เหล่านี้มีความสำคัญที่แสดงถึงลักษณะของการสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือนด้วย ลักษณะของบ้านกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยที่ผู้วิจัยได้พบในการศึกษามีดังนี้

1. บ้านใต้ถุนสูง

1.1 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1 บริเวณใต้ถุนจะมีลักษณะเปิดโล่ง โดยทั่วไปจะมีเปลญวน หรือ แคร่สำหรับนั่ง หรือนอนพักผ่อน และเป็นที่รับแขกทั่วไปในเวลากลางวัน โดยมีบริเวณกว้างจะเป็นที่ตั้งอุปกรณ์ เช่น เครื่องซักผ้า หรือ สัมภาระต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นที่จอดรถ ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านจะมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ เช่น พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ห้องนอน ห้องน้ำ พื้นที่ทำครัว พื้นที่รับแขกหรือพักผ่อน ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 6.1 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1 ดังนี้

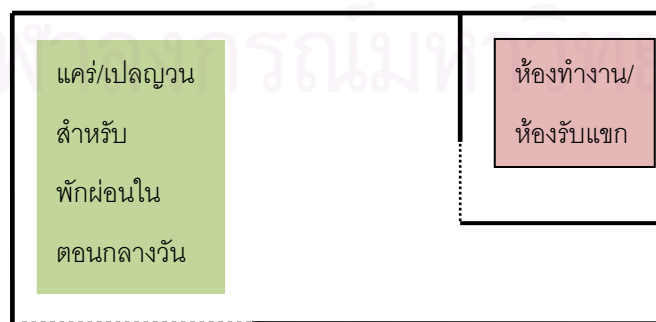
ภาพที่ 6.1 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 1

ชั้นบน

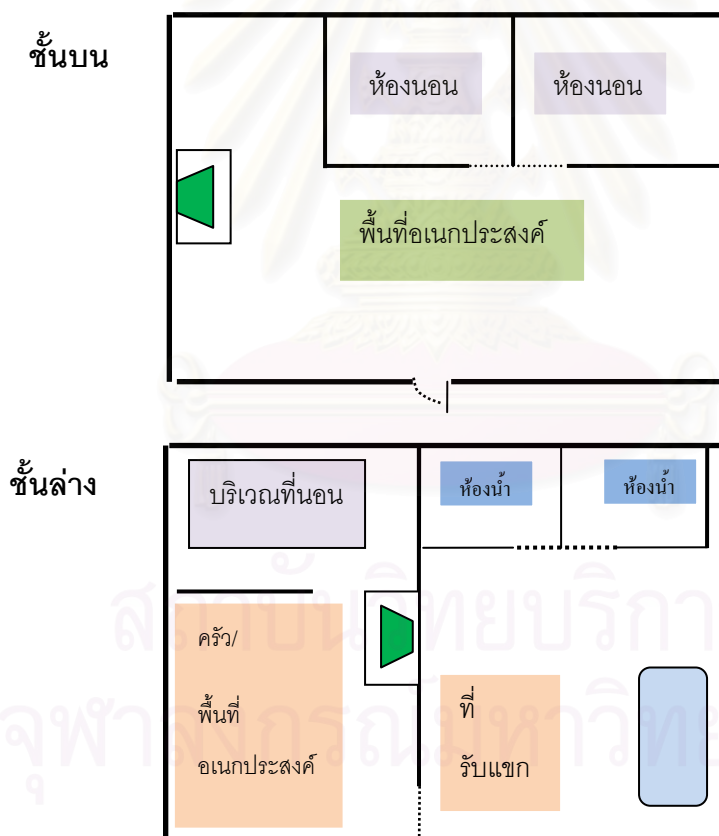
 = โทรทัศน์

ใต้ถุน

1.2 บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแบบที่ 1 แต่มีความแตกต่างกัน เช่น มีพื้นที่ของการทำครัวและห้องน้ำ อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีลักษณะทั้งเปิดโล่งและปิดกันเป็นสัดส่วน โดยเฉพาะบริเวณครัว ห้องน้ำมีทั้งอยู่ภายในบริเวณใต้ถุน หรืออาจอยู่ห่างจากตัวบ้านไปเล็กน้อย โดยทั่วไปมีเปลญวน หรือ แคร่สำหรับนั่ง หรือนอนพักผ่อนและเป็นที่รับประทานอาหาร รวมทั้งเป็นที่รับแขกทั่วไปในเวลากลางวัน โดยบริเวณกว้างจะเป็นที่ตั้งอุปกรณ์ เช่นเครื่องซักผ้า หรือสั้มากระต่างๆที่ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเป็นที่จอดรถ ส่วนในบริเวณพื้นที่บนบ้านจะมีลักษณะการจัดเป็นส่วนๆ อาจเป็นการกั้นห้อง หรือใช้ตู้โชว์ขนาดใหญ่เป็นการแบ่งพื้นที่ เช่น ห้องนอน พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านซึ่งมีลักษณะกว้างมาก ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 6.2 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 6.2 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง แบบที่ 2

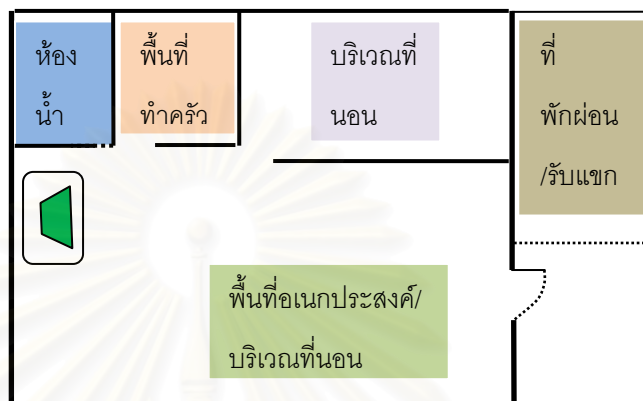

2. บ้านชั้นเดียว

2.1 บ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก พบในครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกอยู่ในราว 3-5 คน บ้านในลักษณะนี้มีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ไม่มีลักษณะการกั้นเป็นห้องๆ แต่ใช้ตู้เสื้อผ้าหรือชั้นวางของหรือใช้ตู้โชว์ขนาดเล็กเป็นการแบ่งพื้นที่ เช่นพ่อแม่จะนอนอยู่ด้วยกัน และลูกนอนในส่วนที่เป็นพื้นที่

อเนกประสงค์บริเวณหน้าโทรทัศน์ โดยทั่วไปจะมีห้องน้ำอยู่นอกบริเวณตัวบ้าน ผู้วิจัยขอนำเสนอด้วยภาพที่ 6.3 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็กดังนี้

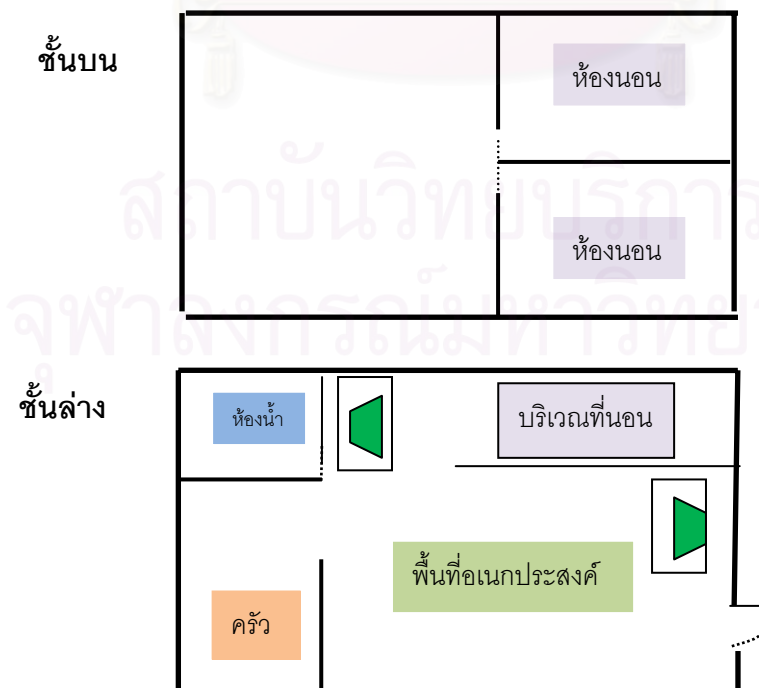
ภาพที่ 6.3 ลักษณะแผนผังบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก

3. บ้านสองชั้น

มีลักษณะการตกแต่งบ้านจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนแต่มีพื้นที่ไม่กว้างมากนัก นอกจากนี้ยังพบว่า บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ยังใช้เป็นห้องนอนในเวลากลางคืนนอกเหนือจากการใช้ห้องนอนอีกด้วย ผู้วิจัยขอเสนอด้วยภาพที่ 6.4 ซึ่งแสดงถึงลักษณะแผนผังบ้านสองชั้น ดังนี้

ภาพที่ 6.4 ลักษณะแผนผังบ้านสองชั้น

การตั้งวางโทรทัศน์

จากการสำรวจพบว่าในกลุ่มของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย ปรากฏลักษณะของการตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 3 แห่ง คือ พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นสวนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน และพื้นที่ส่วนอื่นๆของบ้าน

1. พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่ที่มีขนาดความกว้างต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดของบ้าน และการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้าน เป็นพื้นที่สวนกลางที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ต่างๆภายในบ้าน เช่น ห้องครัว ห้องนอน ที่ปฏิบัติละหมาด เป็นพื้นที่ที่สมาชิกจะมีการรวมตัวกันในการรับชมโทรทัศน์ร่วมกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการนั่ง หรือนอนรับชมบนพื้นบ้าน ในบางครั้งเรือนใช้เป็นที่รับประทานอาหารร่วมกัน การทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียน ในขณะที่รับชมโทรทัศน์โดยมักใช้เป็นที่รับประทานอาหารร่วมกัน

2. พื้นที่ในห้องนอน เป็นพื้นที่ส่วนตัวของสมาชิกในครัวเรือนที่มีการกั้นพื้นที่เป็นห้องๆ อย่างเป็นสัดส่วน โดยส่วนใหญ่มีการเปิดรับชมในเวลาก่อนนอน หรือในการใช้พื้นที่และการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกับสมาชิกคนอื่นๆเป็นการรับชมเป็นการส่วนตัว

3. พื้นที่ส่วนอื่นๆของบ้าน จากการศึกษาพบว่านอกเหนือจากพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นสวนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอนแล้วยังพบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีการตั้งวางในพื้นที่บริเวณใต้ถุนบ้าน เพื่อรับชมในเวลาพักผ่อนหรือรับประทานอาหารใกล้พื้นที่ครัว และบริเวณใกล้พื้นที่นอนที่ไม่ได้กั้นเป็นห้องนอนส่วนตัว ซึ่งเป็นการเปิดรับชมเนื้อหารายการที่ต่างกักัน

ช่วงเวลาและกิจกรรมที่ทำในการรับชมโทรทัศน์

จากการศึกษาถึงกิจวัตรประจำวันของสมาชิกในครัวเรือนพบว่า ในแต่ละวันสมาชิกแต่ละคนจะมีการใช้เวลาอยู่กับบ้านที่ต่างกักัน ผู้ที่มีเวลาอยู่บ้านมากกว่าจะมีการเปิดรับชมโทรทัศน์ในช่วงเวลาว่าง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจเปิดรับ หรือให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมอย่างอื่นนอกเหนือจากการรับชมโทรทัศน์ ซึ่งมีความแตกต่างกักันของแต่ละบุคคลและแต่ละครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าในบางครัวเรือนมีการเปิดรับชมรายการข่าวในช่วงเวลาเข้าก่อนเริ่มการทำงานหรือก่อนการไปโรงเรียนประจำวัน

“ช่วงตี 5 กว่าๆถึง 6 โมง เป็นรายการข่าวกีฬาจากนั้นก็ดู สรรยุทธ์ช่อง 3 กับช่อง 7 จมูกมดบ้าง ประมาณ 8 โมงจะออกไปทำงาน”(นายตะลิล, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“ตื่นนอนตอนเช้าก็จะเปิดดูช่อง 7 จมูกมดช่วงแต่งตัวก่อนนอนออกไปโรงเรียน”(น.ส.ชาต๊ะ, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

“จะเริ่มเปิดรายการข่าวเรื่องเล่าเช้านี้ ก็จะทำงานบ้านไปด้วย ดูไปด้วยจนถึงผู้หญิงถึงผู้หญิงจบ ก็จะปิด พากวายเป็นกินหญ้า ช่วงบ่ายจะไม่ได้เปิดนอกจากลูกหยุดโรงเรียน”(นางยุมนา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“จะดูข่าวกีฬาช่องไหนก็ได้ พอประมาณ 8 โมงครึ่งก็ออกไปทำงาน”(นายสะอัด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

ช่วงตี 5 ตื่นมากินกาแฟ ก็อาจเปิดดูข่าวซั๊กแป็บหนึ่ง ก็จะออกไปวิ่งวิน(มอเตอร์ไซด์)”(นายชาฮิด, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“6 โมงเช้าเปิดช่อง 3 ดูข่าว มีอากับข้าว หูกี่ฟังไป ราวๆ 7 โมงกว่าก็จะส่งลูกไปโรงเรียน แฟนก็จะดูต่อเพราะเขาทำงานเป็นกะ”(นางณูณี, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่าครัวเรือนที่เปิดรับชมรายการข่าวในช่วงเวลาเช้า โดยมีช่วงเวลาที่รับชมนานไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอาชีพ และข้อจำกัดเวลาที่ต้องออกจากบ้านไปทำงาน ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างแะหิ้วน้ำรดน้ำหญ้าจะไม่ได้มีการเปิดรับชมเพราะต้องออกไปทำงานแต่เช้า ส่วนใหญ่ผู้รับชมที่เป็นแม่บ้านที่จะมีเวลารับชมได้นานกว่าผู้ที่ต้องออกไปทำงาน สำหรับนักเรียนมีการเปิดรับชมในช่วงเวลาสั้นๆ ส่วนในช่วงกลางวันถึงก่อนรับประทานอาหารเย็นพบว่า มีเป็นส่วนน้อยในบางครัวเรือนที่เปิดรับชมรายการข่าวและละคร เป็นผู้ที่มีความว่างอยู่กับบ้านเช่นแม่บ้าน สมาชิกจะมีการรวมตัวกันในเวลาเย็นมากที่สุด ด้วยเป็นเวลาที่สมาชิกส่วนใหญ่จะเสร็จจากภาระหน้าที่จากการทำงาน การเรียนประจำวัน โดยมีการรับชมโทรทัศน์ในขณะที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นช่วงเวลากการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. ถึง 20.00 น. จะเป็นช่วงที่มีสมาชิกในครัวเรือนรับชมร่วมกันมากที่สุด รายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นช่วงที่มีการเปิดรับชมมากที่สุด เช่นละครช่วงเย็นทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ละครจีนเรื่องเปาบุ้นจิ้น และรายการเกมส์โชว์ตอบปัญหา ถ้าคุณแน่อย่าแพ้เด็กป.4 ทางไทยทีวีสีช่อง 3 สารคดีแดนสนธยา ทางช่อง 9 อสมท. รายการข่าวภาคค่ำ เป็นรายการที่ได้รับความสนใจ การเปิดรับชมเป็นอย่างมาก และพบว่ารายการที่ออกอากาศในช่วงหลังข่าว 20.00 น. สมาชิกที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกันจะน้อยลง ในบางครัวเรือนมีการปิดการรับชมเพื่อเข้านอนเนื่องจากต้องตื่น

เข้ามีภาระกิจต้องไปทำงาน พร้อมหลานที่ต้องไปโรงเรียนในตอนเช้าและการมีปัญหาสุขภาพที่
ต้องการการนอนหลับพักผ่อน

ส่วนในวันเสาร์อาทิตย์จะมีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าในวันจันทร์ถึงศุกร์
เนื่องจากมีสมาชิกเพิ่มขึ้นและมีความสนใจเปิดรับชมมากขึ้น โดยทั่วไปมีช่วงเวลาอยู่ในราว 07.00
น.ถึงประมาณ 23.00 น. แต่การเปิดรับชมไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งวัน ขึ้นอยู่กับความสนใจ
เปิดรับของสมาชิกและกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในวันเวลาดังกล่าว ซึ่งการ
ปฏิบัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละครัวเรือนที่ทำเป็นประจำ ดังคำให้
สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“วันธรรมดาเวลาเปิดดูปกติคือเริ่มจริงๆราวๆ 5 โมงเย็นจนถึง 2 ทุ่ม เป็นอย่างนี้ทุกวัน หมดงาน
แล้วก็มานั่งคลายเครียดกัน จะดูเป็นรายการเดิมๆ เช่นลูกก็ดูการ์ตูน เราก็ดูเป่าปี่จีน ถ้าคุณแน่
อย่าแพ้เด็ก ป.4ดูข่าว ดูละครบ้าง แล้วก็กินข้าวด้วยกันไป ราวๆ 2 ทุ่มกว่า ก็เข้านอนแล้วเสาร์
อาทิตย์ก็มีช่วงเช้า ลูกดูสังข์ทอง คดีเด็ด แล้วก็ไปดูช่วงเย็นเหมือนวันธรรมดา” (นายอัคร
,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“ประมาณ 6 โมงเย็นช่วงกลับจากทำงาน ก็กินข้าวก็จะดูทีวีกันอย่างดีเยี่ยม เป็นสันหนากการในบ้าน
ไปยาวไปถึงละครจบตอนนี้ก็ดูแก้วล้อมเพชร ละครจบก็มักจะนอน นอกจากมีถ่ายทอดสดฟุตบอล
..วันหยุดจะเคลียร์งานเองมาทำที่บ้านก็จะเปิดดูเรื่องเล่าเสาร์ อาทิตย์ของสรยุทธ” (นายสะอาด
,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“เวลาเย็นที่กินข้าว ก็จะเปิดดู ไปด้วยพวกข่าว ละครดิทวาร จากนั้นลูกก็ทำการบ้านไป ผมก็
นอนคุยกับเมีย ดูโทรทัศน์กันไปเรื่อยๆ ส่วนใหญ่ก็เป็นละครหลังข่าวจบ” (นายฮามิต,สัมภาษณ์,6
ตุลาคม 2551)

“เป็นช่วงเย็นประมาณ 6 โมงครึ่ง ทำงานเสร็จทุกอย่างแล้วถึงจะมารวมๆกันหน้าทีวี ดูทีวีและกิน
ข้าวกัน”(นางยุมนา ,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“แฟนจะกลับจากเล่นบอลประมาณ ทุ่มครึ่ง ก็จะกินข้าวพร้อมกันทั้งบ้าน จะเปิดดูโทรทัศน์ไปด้วย
ก่อนที่แฟนจะกลับมาอีก ก็จะมีดิทวาร แล้วก็กินข้าว ก็จะเปิดยาว...”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6
พฤศจิกายน 2551)

นอกจากการรับประทานอาหารเย็นแล้วยังพบว่า มีกิจกรรมของการทำการบ้าน ของ
นักเรียน เป็นช่วงเวลาของการใช้เวลาว่างและการพักผ่อน ในบางครอบครัวมีลักษณะการพูดคุย
กันในครอบครัว เป็นการรับชมร่วมกันจนกว่าจะเข้านอน

สำหรับครัวเรือนนายเตาฟัก และนายซาฮิลที่จะมีการรับประทานอาหารกันแล้วจึงขึ้นไปดูโทรทัศน์ในบริเวณชั้นบน

“จะเก็บร้านเสร็จ.. เข้าบ้านราวๆ 6 โมงเย็น กินข้าวก่อนเพราะครัวอยู่ข้างล่าง ดูละครช่อง 7 ตอนนี้มีเรื่องผ่าโลกบันเทิง ก็เลยดูยาวไปเลย ลูกจะหลับเร็ว .. ละครช่อง 3 ช่อง 7 จะมีที่ดึกหน่อยก็วันอังคารดูดี 10 วันพฤหัสบดี ดูเรื่องจริงผ่านจอ วันเสาร์ดูหนังไทยสมัยก่อน”(นางนัจญวา, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“ดูด้วยกันกับแฟน แล้วก็หลานอีก 2 คน เป็นข่าวกับละครช่วงเย็น.....จะกินข้าวกันข้างล่างนี้ (โทรทัศน์อยู่ชั้นบน) เด็กๆก็จะทำการบ้าน ก็เลยดูหลานไปด้วยประมาณ 2 ทุ่มกว่าฉันจะเข้านอนพร้อมหลาน.. ตื่นเช้าจะโยเย ”(นางวະฟา, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552)

สำหรับครัวเรือนนายฮามิดที่ลูกสาวคนโต (น.ส.ซาต๊ะห์)หลังจากทานข้าวร่วมกันแล้วจะแยกตัวไปใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าที่จะรับชมโทรทัศน์ร่วมกับครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์

“จะดูทีวีร่วมกันกับครอบครัวตอนทานข้าวเย็นแป๊บเดียว จะทำการบ้านและใช้อินเทอร์เน็ตต่อและใช้เน็ตมากกว่าดูทีวี”(น.ส.ซาต๊ะห์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

และครัวเรือนนายคอลิด(พนักงาน ขสมก.)ก็เช่นเดียวกัน ที่ทำงานเป็นกะเวลา จึงทำให้มีการรับชมร่วมกันกับสมาชิกน้อยมาก ดังคำสัมภาษณ์

“เป็นช่วงเย็นลูกจะชอบดูธิดาวานร จะดูกับลูก แฟนไปทำงาน ลูกก็จะทำการบ้านไปด้วย ..ก็มียกสำหรับมาทานข้าวกันหน้าทีวี” (นางณูณี, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

จึงเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย จะมีบางครัวเรือนลักษณะการรับชมร่วมกันน้อย เนื่องจากปัจจัยทางด้านเวลา การประกอบอาชีพ เนื้อหารายการที่รับชมแตกต่าง อีกทั้งการเลือกใช้สื่อของสมาชิกที่ต่างออกไป

การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์

เนื่องจากสภาพการจัดพื้นที่ของครัวเรือนที่แตกต่างกัน โดยพบว่าบริเวณที่รับชมโทรทัศน์และบริเวณที่ปฏิบัติละหมาดนั้นมักอยู่ใกล้กัน เช่นบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน จึงเป็นไปได้ว่าในขณะที่มีสมาชิกคนใดปฏิบัติละหมาด หรืออาจเป็นการละหมาดร่วมกันของคนในครัวเรือน ในขณะที่มีการรับชมโทรทัศน์ของสมาชิกคนอื่น ๆ กลุ่มผู้มีความเคร่งครัดน้อย มีลักษณะการปฏิบัติซึ่งพบได้เพียงลักษณะเดียวคือผู้รับชมโทรทัศน์ในขณะนั้นใช้การลดหรือเบาเสียงลง ดังคำสัมภาษณ์

“ผมจะไม่ค่อยได้ปฏิบัติ เพราะนั่งรอขาไม่ได้... แพนเคร่งกว่า จะใช้วิธีหรีเสียงตอนที่เขาทำ
ละหมาด(นายอักวา,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“ได้ยืนเสียงอาซ่านก็จะบอกให้หรีเสียงกันก่อน ส่วนใหญ่ผมจะปฏิบัติเวลามักรีบ กับ อีซา” (นาย
เตาฟีก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ถ้าหนูทำละหมาดใกล้กับที่เขากำลังดูโทรทัศน์ เขาก็จะหรีเสียง” (น.ส.ซาเดห์,สัมภาษณ์,14
ธันวาคม 2551)

“ถ้าเขาดูโทรทัศน์ก็ทำได้ ไม่ได้เป็นอุปสรรคอะไร เขาก็หรีเสียงบ้าง”(นายคอลิด,สัมภาษณ์,11
มกราคม 2552)

“..ถ้าละหมาดจะหรีโทรทัศน์ ถ้าเขากำลังสนุกคลื่นเครื่องอย่างดูบ้านนี้มีรัก จะเข้ากัน เราก็จะเสียงไป
ทำละหมาดทางห้องลูกสาว”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“..ถ้าผมละหมาดแล้วมีคนดูทีวีกันเขาก็หรีเสียงบ้าง”(ด.ช.รอฎี,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“เวลาละหมาด เขาก็จะหรีเสียงโทรทัศน์”(นายสะอัด,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

เป็นที่น่าสังเกตว่า สำหรับการละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถ
ทำร่วมกันได้ ในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย ไม่มีลักษณะการปิดโทรทัศน์เพื่อทำการละหมาด โดย
จะมีลักษณะแค่การลดหรือเบาเสียงโทรทัศน์ลง และโดยส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ปฏิบัติละหมาด
หรือผู้ที่ปฏิบัติจะใช้วิธีเสียงเสียงรบกวนโดยการไปปฏิบัติให้ห่างจากพื้นที่รับชมโทรทัศน์ นอกจาก
การรับชมโทรทัศน์จะรบกวนในการปฏิบัติละหมาดแล้ว ดังที่เชค ดร.ยูซุป ก็อรฎอวี(2547) ได้ให้
ทัศนะว่าการรับชมภาพยนตร์นั้นต้องไม่ก่อให้เกิดการละทิ้งหน้าที่ทางศาสนา หรือความรับผิดชอบ
ทางโลก เนื่องจากการละหมาดวันละ 5 เวลาเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดทางศาสนา ดังนั้นการดู
ภาพยนตร์ใดๆก็ตามที่ทำให้พลาดเวลาละหมาดจึงถือว่าเป็นหะรอม(บาป) ดังนั้นนอกจากการ
รับชมโทรทัศน์จะรบกวนในการปฏิบัติละหมาดแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าความเพลิดเพลินจากการรับชม
โทรทัศน์น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติละหมาด ซึ่งนั้นแสดงถึงว่าการรับชมโทรทัศน์หรือการใช้
ของใช้ชนิดนี้มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในครัวเรือนของคนมุสลิมอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า
กลุ่มผู้ที่มีความเคร่งครัดน้อยได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ

1.การรับชมโทรทัศน์มีส่วนในการสร้างความเพลิดเพลิน จนทำให้ผู้รับชมอาจขาด
การปฏิบัติละหมาดหรือทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติละหมาดได้ ได้ตั้งคำสัมภาษณ์
ดังต่อไปนี้

“โทรทัศน์ไม่มีผลหรืออยู่ที่ตัวเรามากกว่า ก็อาจมีที่ทำให้เพลินได้”(นางยุมนา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“บางทีโทรทัศน์ก็ทำให้เพลินไม่ได้ทำละหมาด”(ด.ญ.ฮานี,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“บางทีก็ติดลมเดี๋ยวก่อน ก็เลยเวลาทำให้ไม่ได้ทำ ยิ่งเป็นเวลามักรีบ จะเป็นเวลาที่สั้น”(นายดะลีล,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“จะขาดบ้างอย่างซุบฮิ ตอนเช้า กับอัสริ เพราะบางทีไปเตะบอลหรือบางทีดูการ์ตูนเพลิน..”(ด.ช.รอฎี,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

2. ผู้รับชมคิดว่าเป็นที่ตนเอง(ความศรัทธา)มากกว่าที่จะทำหรือไม่ โดยโทรทัศน์ไม่มีผลในการสร้างความเพลิดเพลิน

“โทรทัศน์ไม่เป็นอุปสรรค เพราะมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราจะทำก็ทำได้ อยู่ที่ตัวเรา(นางนัจญวา,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“จะไม่ค่อยได้ปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ผมว่าไม่ค่อยเกี่ยวเป็นที่ตัวเราเองมากกว่า โทรทัศน์ไม่ได้ทำให้ผมลืม แต่ว่าผมไม่ค่อยได้ทำเอง”(นายฮามิด,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“จะไม่ค่อยได้ปฏิบัติอยู่แล้ว เพราะเป็นคนพุทธมาเข้าอิสลาม ก็ได้เรียนบ้างแต่ไม่ได้ทำก็ลืม แต่คิดว่าอยู่ที่ใจเราที่วิก็ไม่ได้ติดอะไร”(นางญูนี,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ทีวีไม่เกี่ยวค่ะ แล้วแต่ใครจะทำ อยู่ที่ตัวเรา”(ด.ญ.ซุนนะห์,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เราไม่ได้ติดโทรทัศน์ขนาดนั้นเป็นที่เราขี้เกียจมากกว่า อย่างหีบหลอนๆจะมา เราก็ละหมาดก่อน อย่างเวลาอิซาจะขี้เกียจมากเลย กว่าที่จะทำได้ ถ้าจะทำต้องรีบทำ(เมื่อได้เวลา)ถ้าไม่ได้ทำก็จะไม่ได้ทำ..”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“ถ้าอยู่บ้านแล้วพอสุเหร่าเขาอาซานเสร็จผมก็จะละหมาด ไม่เกี่ยวกับการดูโทรทัศน์เลย”(นายซาฮิล,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

พบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยเห็นว่าการจะปฏิบัติละหมาดหรือไม่นั้น โทรทัศน์ไม่มีส่วนในการสร้างความเพลิดเพลินกับตนเอง ขึ้นอยู่กับตนเอง(ความศรัทธา) แต่ก็ยังเชื่อว่าการรับชมโทรทัศน์ยังมีส่วนที่ทำให้อาจเกิดการขาดปฏิบัติละหมาดได้เช่นกัน ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติละหมาดของคนมุสลิมที่สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้อาจหลงลืมการละหมาดได้

ลักษณะบทบาทการการรับชมร่วมกัน

ตามที่คุณวิจัยได้ใช้แนวคิดโครงสร้างของครอบครัวมุสลิม ที่มีลักษณะของการให้ความเคารพบุพการี ให้ความสำคัญกับบทบาทของความเป็นพ่อเป็นแม่นั้น มาเทียบเคียงกับบทบาทในการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวนั้น ผู้วิจัยพบว่าบทบาทของความเป็นพ่อนั้นยังมีอำนาจสูงสุดในครอบครัว แม้กระทั่งในการรับชมรายการร่วมกัน และก็พบว่ามีลักษณะของยินยอมให้กับลูกในการให้เป็นผู้เลือกรับชมรายการในการดูร่วมกันอีกด้วย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันในลักษณะการได้เวลาพูดคุยกันอีกด้วย แต่ก็มีลักษณะของการแยกตัวไปเปิดรับชมเครื่องอีกเครื่องเช่นกันในการที่รับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ส่วนมากจะกับหลาน พอเราจะดูข่าวของเราบางที่เขาก็ไม่ยอมจะเจียวจ้าวกันอยู่อย่างนั้น แย่งรีโมทกันด้วย ก็เลยต้องยอม” (นายซาฮิล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“มีช่วงเช้าวันเสาร์อาทิตย์ ชูนะฮ์กับน้อง คนหนึ่งช่อง 7 สังข์ทอง คนหนึ่งช่อง 9 การ์ตูน ก็เลยต้องแยกกันคนละเครื่อง” (นางณีนี, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ก็แล้วแต่ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นแฟน เพราะถ้าโฆษณาจะเปลี่ยนกันตลอด อย่างเมื่อคืนดูช่อง 5 หีบหลอนๆ พอโฆษณาเราเปลี่ยนไปช่อง 7 ด้วย ช่อง 3 ด้วย เตียวแฟนก็จะบอกช่อง 5 มาแล้ว ก็จะไปช่อง 5 ถ้ายังไม่มาก็เปลี่ยนกลับไปช่อง 3 อีก จะเป็นอย่างนี้” (นางอินานี, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2551)

“ส่วนใหญ่ดูเหมือนกัน ดูด้วยกัน แฟนชอบดูกีฬาดูมวย ลูกก็ดูด้วยไม่มีปัญหา อย่างพอ 6 โมงเย็นลูกจะเปิด ซึ่งก็จะเป็นรายการประจำ คนในบ้านจะรู้กันว่าจะดูอะไร ก็ดูตามกันไป” (นางยุมนา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“จะเป็นหนูที่จะเลือกว่าจะดูอะไร แต่ก็มีซัดใจกับป่าเหมือนกัน ป่าจะดูบอล จะยอมให้ป่า” (ด.ญ. ฮานี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

จึงสรุปได้ว่าลักษณะบทบาทในการรับชมร่วมกันของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยมีลักษณะของการแบ่งปันยินยอมซึ่งกันและกัน มีการต่อรอง ในช่วงเวลาที่รับชมโทรทัศน์ร่วมกันอยู่เป็นประจำ ซึ่งมีลักษณะของการจัดการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของแต่ละครัวเรือน ซึ่งพบว่าพ่อหรือสามีไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการเลือกรายการมากนัก แต่ใช้วิธีแยกตัวในการรับชมเมื่อมีการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ยกเว้นครัวเรือนของนายอักษะ มีการใช้อำนาจสิทธิขาดของหัวหน้าครอบครัวในการรับชมร่วมกัน

การรับชมเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อการรับชม

นอกจากการรับชมร่วมกันในบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านแล้ว การรับชมโทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยยังมีการเปิดรับเป็นการส่วนตัว โดยพบว่าในกรณีที่ครัวเรือนใดมีโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่องก็มีลักษณะของการแยกตัวไปเปิดรับชมเครื่องอื่นเครื่องหนึ่งที่ปรากฏในครัวเรือน นายเตาฟัก นายสะอาด นายคอลิด โดยมีการตั้งวางของโทรทัศน์อยู่ในห้องนอนของสมาชิกในครอบครัวซึ่งมาจากปัจจัยเดียวคือการรับชมเนื้อหาที่ต่างกัน จากการศึกษาพบว่าจะมีลักษณะแยกกันรับชม ในกรณีที่รับชมเนื้อหารายการต่างกันที่มีการออกอากาศในเวลาพร้อมกัน ดังคำสัมภาษณ์

“ผมยังงี้ก็ได้ดูตามเขาไป ถ้าลูกเขาอยากดูซีดีการ์ตูน เขาจะไปอีกเครื่อง ผมจะชอบดูข่าวกีฬา กับถ่ายทอดฟุตบอล หรือถ้าเขาต้องดูการ์ตูนเครื่องนี้ (เชื่อมต่อสัญญาณของ True Vision) ผมไปดูอีกเครื่องก็ได้ สลับกัน” (นายสะอาด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“อย่างลูกอยากดูการ์ตูน ผมจะดูทีวี ก็จะทำให้เขาดูก่อนหรือ อย่างผมอยากดูคมแฝก เขาจะดูเงาอโศก ก็จะแยกเครื่องกัน..บางที่แฟนชอบละครเกาหลีแต่เราไม่ชอบก็จะบ่นว่าเขาดูอะไรจิตซีดบอกให้เปลี่ยน เขาก็จะบอกว่า จะดูนี้มีอะไรรู้เปล่า นักๆเข้าเขาไม่เปลี่ยน เราก็จะออกมาดูอีกเครื่องนึง” (นายเตาฟัก, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ผมจะดูร่วมกับครอบครัวน้อยมาก หนึ่งคือความชอบไม่ตรงกัน เพราะผมชอบดูข่าวมากกว่า และบางทีก็เป็นช่วงไปทำงาน” (นายคอลิด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

ซึ่งพบว่ามีลักษณะของการปฏิบัติเป็นประจำในครัวเรือนของนายสะอาด และนายคอลิด ในการรับชมรายการข่าว การถ่ายทอดกีฬาและเป็นครั้งคราวในครัวเรือนนายเตาฟัก โดยมีการรับชมเนื้อหาประเภทรายการละครที่เนื้อหาแตกต่างกัน

ประเภทเนื้อหารายการและปัจจัยที่เปิดรับชม

จากการศึกษาพบว่าความสนใจในการเลือกเปิดรับและมีปัจจัยที่เลือกเปิดรับนั้นของแต่ละบุคคล นั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันด้วย

1. ประเภทบันเทิง ผู้รับชมจะเลือกเปิดรับชมความบันเทิงเพื่อการพักผ่อน คลายความตึงเครียดจากภารกิจประจำวัน การเปิดรับชมเพื่อความบันเทิงนั้นก็เพื่อความผ่อนคลาย การได้รับ

ความสนุกสนานทางสุนทรียะ เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ ตามความชอบและความสนใจในประเภทรายการที่แตกต่างกัน

1.1 รายการละคร

พบว่ารายการละครช่วงเย็น เป็นรายการที่มีลักษณะการเปิดรับชมร่วมกันมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของการมีเวลาว่าง พักผ่อนจากการทำงาน จากการศึกษาเล่าเรียน เป็นช่วงเวลาของการรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน และมีความต่อเนื่องไปถึงการรับชมรายการละครหลังข่าวอีกด้วยโดยมีลักษณะปัจจัยการเลือกการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน ดังคำสัมภาษณ์

“จะดูละครประจำวันหลังข่าวส่วนมากจะชอบแนวบู๊ กับตลก ไม่ได้ดูว่าช่องไหนประจำ จะหมุนเวียน”(นายเตาพิก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“จะชอบดูละครของบริษัท เอ็กซ์แซ็กท์เหมือนกันกับแฟน ตอนนี้อยู่หีบหลอน ซ่อนวิญญาณ บริษัทนี้เขาจะสร้างไม่ค่อยซ้ำซาก จะชอบให้มีอะไรตื่นเต้นแถบจะทุกเรื่อง...และจะจบไม่ตึก”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“หนูชอบดูละครตอนนี้ก็ดูภูตแม่น้ำโขง เป็นเรื่องผีสนุกดี..” (ด.ญ.ฮานี,สัมภาษณ์,7ตุลาคม 2551)

“ละครที่ดูประจำ ติดมาก ก็จะเป็นเรื่องบ้านนี้มีรัก กับ บางรักซอย 9 จะตลก ๆ ซ้ำ ๆ จะดูด้วยกันทั้งบ้านเลย ตอนกินข้าวเย็นกัน”(นายสามิต,สัมภาษณ์,6ตุลาคม 2551)

พบว่ารายการละครเป็นที่ได้รับความสนใจจากผู้รับชมทุกเพศ ทุกวัย โดยผู้ชายนั้นจะชอบละครที่มีเนื้อแนวบู๊ และตลก ส่วนใหญ่เป็นการเลือกที่เนื้อหาที่ ตื่นเต้น สนุกสนานให้ความเพลิดเพลิน ตลกเบาสมอง และมีความหลากหลาย

นอกจากนั้นยังพบว่าการรับชมรายการละครได้รับข้อคิดบางอย่างเกิดขึ้นจากการรับชมดังคำสัมภาษณ์

“อย่างละครที่ชอบก็คือผู้กองเจ้าเสน่ห์ จะมีเนื้อเรื่องแบบมีคดี แล้วไปแก้ไข จะตลก ๆ ซ้ำ ๆ แล้วจะบอกให้เรารู้พวกกฎหมายด้วยว่าทำผิดแบบนี้ในทางกฎหมายเป็นยังไง”(ด.ช.รณฎี,สัมภาษณ์,11 มกราคม 2552)

“ละครบางรักซ.9 บ้านนี้มีรัก จะตลก แต่บางครั้งก็สอนแง่คิดการใช้ชีวิตในครอบครัวด้วย เอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้”(นายตะลีล,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

จากการสัมภาษณ์ผู้รับชมได้นำเนื้อหารายการละครที่รับชมมาคิดพิจารณา ซึ่งเป็นขั้นตอนในเลือกรับรู้ และการตีความหมายของผู้รับชม ก่อให้เกิดการจดจำและเรียนรู้นำมาใช้ประโยชน์ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับประสบการณ์ทัศนคติและความเชื่อของตน

1.2 รายการภาพยนตร์ไทย

พบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยให้ความสนใจในการเปิดรับชมรายการภาพยนตร์ไทยในอดีต ทางช่องสถานี Thai PBS ดังคำสัมภาษณ์

“Thai PBS คือนวันเสาร์จะฉายหนังย้อนยุคสมัยโบราณ กรุง ศรีวิไล สมบัติ เมทะนี มีเสียงพากษ์เสียงในฟิล์ม คนรุ่นนี้ไม่ค่อยได้ดูบรรยากาศคนบ้านนอกสมัยก่อน หรือการแต่งตัวสมัยก่อนที่ต่างจากวันนี้ ก็ได้ความรู้ด้วยนะ”(นางนัจญญา,สัมภาษณ์,11 มกราคม 2552)

พบว่ารายการภาพยนตร์ไทยดังกล่าวมีลักษณะเป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นในอดีต โดยผู้รับชมเปิดรับเนื่องจากเป็นภาพยนตร์ไทยมีความแปลกแตกต่างที่หาดูได้ยาก รู้สึกได้เรียนรู้เรื่องราวและรับรู้บรรยากาศของภาพยนตร์ในยุคก่อน

1.3 รายการการ์ตูน

พบว่ารายการประเภทการ์ตูนนั้นเป็นที่สนใจในการเปิดรับชมของผู้รับชมที่เป็นเด็กทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

“เสาร์อาทิตย์จะดูการ์ตูนทางโมเดิร์นไนน์ มีหลายเรื่อง ไปगेมอน ดิจิมอน บาโคกัน 7โมงครึ่งก็เปิดดูแล้ว”(ด.ช.รอนฎี,สัมภาษณ์,11 มกราคม 2552)

“ลูกชายจะชอบดูการ์ตูนมากทาง ทู เขาจะตั้งเวลาเอาไว้เลย พอใกล้จะมาโทรทัศน์ก็จะเตือน เขาก็จะมาดู หลายเรื่องมาก ”(นางอัมมะหะ,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“ลูกเพิ่ง 6 ขวบ..ชอบดูการ์ตูนจะซื้อพวกนิทานหรรษา เช่นเรื่องตัดไม้ในป่า..มีปาฏิหาริย์ออกมา และสอนเรื่องทำดีได้ดี ก็จะไปสอนไป..เขาจะดูช่วงเวลาหัวค่ำเพราะเขาหลับเร็ว”(นายเตาฟัก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

การเปิดรับชมรายการการ์ตูนที่มีเนื้อหาที่มีความสนุก ตื่นเต้นมีการต่อสู้ มีความหลากหลายในเนื้อหาเรื่องราว จากช่องโมเดิร์นไนน์และจากการเชื่อมสัญญาณของบริษัท โทรทัศน์จำกัด ซึ่งมีการเลือกเนื้อหาหลากหลาย และจากแผ่นวีซีดีที่พ่อแม่ซื้อหามาชมร่วมกับลูก และนำเนื้อหาจากการ์ตูนมาใช้ในการพูดคุยสั่งสอนลูกอีกด้วย

1.4 รายการตกลง

ปัจจัยในการเปิดรับชมรายการตกลงเป็นเพื่อการผ่อนคลาย เพื่อรับความสนุกสนาน ปลดปล่อยอารมณ์ และการคลายเครียด

“ก็พวกรายการตกลง อย่างสาระแนโชว์ ตอนเย็น ตลกดี คลายเครียด ชอบดูตกลงกัน..” (นางอัมมะห์, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“รายการหมาโชว์ จะตลกดี ดูกันทั้งบ้าน รายการมี 3 ช่วง เพลง ตลก แล้วก็เต้น อยากให้เพิ่ม ช่วงเวลาช่วงตกลง รู้สึกว่ามันสั้นไป”(ด.ช.รณฎิ, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยในการเปิดรับชมรายการตกลงมาจากความต้องการผ่อนคลาย รับความสนุกสนาน ปลดปล่อยอารมณ์ และการคลายเครียดและมีลักษณะของการรับชมร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือนด้วย

1.5 รายการกีฬา

รายการกีฬาที่ได้รับความนิยมของผู้รับชมเช่น นายตะลิล และนายสะอัดซึ่งเป็นผู้ที่ชอบออกกำลังกาย เล่นกีฬาประจำหลังเลิกงาน จึงมีความสนใจเนื้อหารายการเกี่ยวกับกีฬาเนื่องจากมีลักษณะเป็นผู้ที่สนใจและชอบในการเล่นกีฬา

“ที่ชอบดูอย่างมากก็พวกกีฬา ขาวกีฬา ผมเล่นฟุตบอลอยู่ด้วย”(นายตะลิล, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“ช่วงเช้าก่อนออกไปทำงานจะเน้นดูข่าวกีฬา ช่องไหนก็ได้ ที่รายงานข่าวกีฬา และก็ชอบดูรายการที่มีถ่ายทอดฟุตบอล..ผมว่ามันเริ่มมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น คือในการพากษ์หรือพูดในรายการ เช่นบอกที่มันนี่ต่อ ที่มันนี่ต่อ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเอามาพูด บางครั้งชี้หน้าว่าที่มันนี่น่าจะดีกว่า ที่มันนี่มันเป็นการพนัน น่าจะพูดแค่เรื่องกีฬา ตัวเล่น...อย่างสมัยเอกชัย นพจินดา เขาจะไม่เป็นแบบนี้ เดียวนี้ทุกช่องจะชี้หน้า..คือคนดูเป็นกีฬา เขาก็รู้อยู่แล้ว..เขาตัดสินใจได้..”(นายสะอัด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“หนูชอบดูฟุตบอล ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไม มันสนุกดี ชอบแมนยู ชอบโรนัลโด..เมื่อคืนก็ดูบอลคะ เป็นบอลไทยกับอินโดฯ”(น.ส.ชาต๊ะ, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

จากการศึกษาพบว่าผู้รับชมเพศหญิงมีความสนใจในการรับชมกีฬาฟุตบอลเช่นกัน นอกจากนี้ น.ส.ชาต๊ะ น.ส.นัยลี ลูกสาวนายสะอัด(ทั้งสองเป็นญาติสนิทกัน) จะชอบดูรายการกีฬาฟุตบอลเหมือนกันแต่ไม่สามารถให้เหตุผลในการเลือกรับชมได้ โดยทั้งสองคนจะไปรับชมรายการ

ถ่ายทอดสดร่วมกับนายสะอาดอยู่เสมอ ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่เลือกรับชมมาจากการชื่นชอบในตัวนักฟุตบอลส่วนหนึ่งด้วย ส่วนนายสะอาด นั้นมีลักษณะของการรับชมที่ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก สามารถเลือกรับรู้และใช้วิจารณญาณตีความของการรับชมอีกด้วย

1.6 รายการเกมสโตร์

รายการเกมสโตร์ที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อยเปิดรับชมนั้น จะเป็นรายการที่มีเนื้อหาให้ที่มีความสนุกสนาน ตลก ดังคำให้สัมภาษณ์

“ขอบคุณพวกเกมสโตร์เกาหลี จะตลกและคลายเครียดด้วย”(น.ส. นัยลี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยของการเปิดรับชมรายการเกมสโตร์เกาหลีเป็นการรับชมที่เกิดจากเนื้อหาของรายการที่มีความสนุกสนานและมีการนำเสนอความแปลกใหม่แตกต่างจากรายการเกมสโตร์ของไทย

2.รายการประเภทข่าวและสถานการณ์จริง

2.1 รายการรายงานข่าว

จากการศึกษาพบว่ารายการข่าวและรายการสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นเป็นรายการที่ได้รับความสนใจในกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย โดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัว การรับชมข่าวของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยมาจากปัจจัยดังนี้

1.การรับชมรายการข่าว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน นำมาเป็นข้อมูลเพื่อช่วยในการวางแผนและตัดสินใจดังคำสัมภาษณ์

“ผมทำงานหลายอย่าง งานประจำ.. ก็จะช่วยช่วยเหลือเพื่อนพนักงานเกี่ยวกับประสานงานร้องทุกข์ ร้องเรียน การเรียน(เรียนนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ)และงานขายประกัน ..ข่าวสาร การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐและการปกครองโดยทั่วไป การแก้ไข พ.ร.บ.ต่างๆก็ได้ทราบจากทีวี แล้วเราก็ค้นหาเพิ่มเติมบ้างตรงนี้เราได้บริโภค..ช่วยในการตัดสินใจ ดำเนินการได้ถูกทิศทางมากขึ้น เช่นคุณต้องแจ้งความก่อนนะ แล้วก็ไปที่กรมประกันภัย..” (นายคอลิด , สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2551)

“ผมชอบดูข่าวเกษตร พวกข่าว ไร่ นก วัว แพะ เลี้ยงปลา มากกว่าอย่างอื่นเพราะใจมันรักทางนี้ นี้ก็เลี้ยงวัวอยู่ กำลังจะเลี้ยงแพะเพิ่ม ยังหาทุนอยู่ ผมชอบไปคุยเรื่องข่าวเกษตร เรื่องอาหารวัว อาหารแพะ อย่างนั้นจะทำได้หรือไม่ได้ อะไรอย่างนี้ นี้ก็ลองทำมาเกือบทุกอย่าง กะว่าบั้นปลายชีวิต จะเลี้ยงแพะอีกอย่างหนึ่ง ” (นายฮามิต, สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ความสนใจในการรับชมรายการข่าวของนายนาวิ ได้นำเนื้อหาไปใช้เป็นข้อมูลในการประกอบอาชีพด้านการประกันภัย นำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินการต่างๆเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในทางปฏิบัติหรือความคิดเห็น ช่วยในการตัดสินใจ เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการช่วยเหลือเพื่อนพนักงานในองค์กร สำหรับนายฮามิด มีเป้าหมายในการประกอบอาชีพทางการเกษตรทางการเลี้ยงสัตว์ จึงสนใจเปิดรับชมรายการข่าวเกษตรอย่างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่สอดคล้องกับทัศนคติ เป็นการแสวงหาข้อแนะนำในทางปฏิบัติอีกด้วย

2. การรับชมรายการข่าวที่มีปัจจัย เพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก สนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและสนองต่อความสนใจ ดังคำสัมภาษณ์

“ส่วนใหญ่จะดูแต่ข่าว สนใจเป็นช่วงๆ อย่างเลือกตั้ง หรือมีการอภิปรายในสภา ชอบคนที่พูดมันๆ ..”(นายซาฮิล,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เป็นรายการข่าว เรื่องเล่าเช้านี้ จะดูทุกวันสม่ำเสมอ เข้ามาก็ต้องเปิดทำงานบ้านไปด้วย.. อย่างตอนนี้การเมืองสับสน แล้วก็ข้าชาก เมื่อเช้าที่ดูก็มีเรื่องในสภาจะมีการเตะสว.กันด้วยเขาพูดว่าจะเตะแต่ไม่ยอมรับ..”(นางยุมนา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ฉันเป็นคนกลัวลม จะดูพยากรณ์อากาศที่เป็นตัวเขียนข้างล่างจอตู้ที่วิ่งไปมา ว่าอากาศหรืออะไรเกิดขึ้นที่ไหนถ้าเป็นความกดอากาศต่ำจะทำให้มีฝน ก็จะได้รู้ว่าตอนนี้อากาศเป็นอย่างไร หรือพวกข่าวแบบน้ำป่าไหลหลากที่ไหน..ประเทศไหนมีพายุหมุน น้ำท่วม จะสนใจ”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์ ผู้รับชมข่าวได้อาศัยการเปิดรับชมโทรทัศน์ในการติดตามเพื่อรับรู้ความเป็นไปของสังคมรอบๆตัวสนองความต้องการความอยากรู้โดยไม่ต้องมีประสบการณ์จริง เป็นการติดตามข่าวให้ทันสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยส่วนใหญ่ให้ความสนใจข่าวในประเทศเป็นหลัก

2.2 รายการที่นำเสนอเหตุการณ์จริง

การเปิดรับชมรายการที่นำเสนอความจริงทั้งจากการเป็นข่าว หรือในเชิงสารคดี ผู้รับชมมีความสนใจในการเปิดรับชมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังคำให้สัมภาษณ์

“ก็ช่วยเตือนภัยได้ อย่างรายการนาที่ดูเงินที่เคยดูจะเตือนว่าภัยมาในรูปแบบใด เช่นเขาฉายตอนที่มีการแบบอ้างมาดูดื้อม พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน ก็จะคล้ายกับหนู แล้วก็น้อง ที่อยู่บ้านกันสองคน

เพราะเขาอ้างว่าพ่อแม่แข็งแรงมา จริงๆแล้วไม่ใช่ เด็กเขารู้ทัน แต่ทำอะไรไม่ได้ เพราะเขาเป็นเด็กผู้หญิง 2คน..”(น.ส.ชาตนะ, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์ จากการนำเสนอของรายการ นาที่ดูเงิน เรื่องจริงผ่านจอ ที่ผู้รับชมให้ความสนใจในเนื้อหาของรายการ ก่อให้เกิดการรับรู้และตีความหมาย และจดจำได้เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวในลักษณะของการนำมาใช้ประโยชน์ในการเตือนภัยในการใช้ชีวิตในครัวเรือนได้

2.3 รายการสารคดี

รายการสารคดีที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยเปิดรับชมมีลักษณะเรื่องราวของการดำรงชีวิตของสัตว์ต่างๆ เป็นการเพิ่มความรู้พัฒนาความคิด รายการที่ได้รับความนิยมคือ รายการแดนสนธยา ดังคำสัมภาษณ์

“มีสารคดีสัตว์แดนสนธยา จันทร์ถึงศุกร์ ช่วง 18.00- 18.25 น. ทำการบ้านก็ดูด้วยความรู้ อย่างเรื่องการผสมพันธ์ การออกลูกของสัตว์ เป็นตัวหรือเป็นไข่ เอาไปใช้ในวิชาวิทยาศาสตร์ที่เรียนได้ ช่วยให้เราเข้าใจมากขึ้น”(ด.ช.รณฎี, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“ มีประโยชน์มากอย่าง แดนสนธยาก็คะบอกเรื่องสัตว์ บางที่เป็นวิทยาศาสตร์ เอาไปใช้กับการเรียนได้” (ด.ญ.ชุนะย์ , สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“รายการแดนสนธยา จะได้รับความรู้เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ค่ะ..”(ด.ญ.ฮานี, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการเลือกเปิดรับชมรายการสารคดีของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยจะอยู่ในวัยเด็กที่เป็นช่วงวัยของการเรียนรู้ นั้นมีปัจจัยจากการสนใจในการหาคำตอบของสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้วยตนเอง เป็นการเปิดรับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้

3.รายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

จากช่วงเวลาการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี ของรายการที่มีเนื้อหาทางศาสนา และวัฒนธรรมอิสลาม ที่ผู้วิจัยนำเสนอในหน้า 73 นั้น

ผู้วิจัยได้สอบถามย้อนไปถึงช่วงการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน (ในปีนี้ตรงกับเดือนกันยายนที่ผ่านมา) พบว่าทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (เอ็นบีที) มีรายการพิเศษเนื่องในเทศกาลรอมฎอนของมูลนิธิเพื่อคุณธรรม และมูลนิธิส่งเสริมการศึกษาอิสลาม ในช่วงเวลา 02.30 ถึง 03.30 ในทุกวัน และซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้จะไม่มีการรับชม ส่วนรายการสลามรอมฎอนทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งเริ่มในเวลา 04.00 ของทุกวัน จะมีผู้รับชมบ้าง เพราะในเวลาประมาณก่อน 04.00 น.จนถึงก่อนเข้าเวลาละหมาดซุบฮิ จะมีการเปิดรับชมรายการใน

ช่วงเวลาดังกล่าวบ้าง เนื่องจากการตื่นขึ้นมารับประทานอาหารมื้อก่อนจะเช้าวันใหม่ (เรียกว่า ซูโฮร์) แต่ผู้รับชมส่วนใหญ่ไม่สามารถให้รายละเอียดของเนื้อหารายการได้มากนักดังคำสัมภาษณ์

“เดือนรอมฎอนก็ได้ดู ช่วงที่ลูกมากินข้าวซูโฮร์”(นายฮามิด,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“ช่วงเดือนบวช ตอนกินข้าวซูโฮร์ได้ดูบ้าง ไม่แน่นอน บางทีก็ง่วงมาก ปกติก็จะไม่ค่อยได้ดู ทำงาน มากี่เครียด ก็อยากดูที่ผ่อนคลาย”(นายเตาฟีก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ดูตอนเดือนบวช จะมีช่อง 11 แล้วก็ช่อง 5 ถ้าไม่ใช่เดือนบวชก็ยังไม่ตื่นเลย”(นางญณี ,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“มีช่อง 11 กับช่อง 9 ได้ดูช่วงเดือนบวช ถ้านอรอมฎอนก็จะไม่ค่อยได้ดู”(นายซาฮิล,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เพราะว่าลูกขึ้นมากินข้าวซูโฮร์ประมาณตี 4 ช่วงรอมฎอนก็จะเปิดดู มีรายการรอมฎอนในที ดูไปเรื่อย ๆ นอกเดือนบวชไม่ค่อยได้ดู ไม่ค่อยมีมัน”(นางยุมนา ,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ตอนนี้ไม่มีนะ ช่วงรอมฎอนก็ได้เปิดดูช่วงกินข้าวซูโฮร์”(นางอัมมะห์,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

จึงเห็นได้ว่าการรับชมรายการทางศาสนาเป็นการรับชมเนื่องจากการรับชมร่วมไปกับ การรับประทานอาหารซูโฮร์มากกว่า ที่เป็นการเปิดรับชมเพราะสนใจในเนื้อหารายการ จาก การศึกษาพบว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่ผู้รับชมส่วนใหญ่ยังไม่ตื่นนอน และถึงแม้ว่าผู้ รับชมจะตื่นนอนแล้วก็มักเป็นการตื่นขึ้นเพื่อปฏิบัติละหมาดในเวลาซุบฮิ ซึ่งจะอยู่ประมาณเวลา 05.00-06.00น. มากกว่าหรือเพื่อทำภารกิจอื่นๆ แต่พบว่าครัวเรือนนายดะลีล จะมีการเปิดรับชม ก่อนการรับชมข่าวกีฬาในช่วงเช้าเป็นบางครั้งคราวก่อนการรับชมข่าวกีฬาในตอนเช้า โดยส่วน ใหญ่จะได้รับชมในช่วงเดือนรอมฎอนเนื่องจากเป็นเวลาที่ตื่นขึ้นมารับประทานข้าวซูโฮร์ และยัง พบว่าปัจจัยที่ผู้รับชมไม่ได้ให้ความสนใจในการรับชมรายการทางศาสนา เนื่องจากการนำเสนอ รายการไม่น่าสนใจ และให้ความสนใจเนื้อหารายการจากสื่อวิทยุแทนในการรับฟังรายการตาม ตอบปัญหาศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าว

“..เดือนรอมฎอนจะเป็นรายการแบบพุดๆ จะไม่ค่อยได้สนใจ จะฟังวิทยุช่วงกินข้าวซูโฮร์ จะมี รายการถามมาตอบไป ที่เราไม่รู้ ก็จะได้รู้...”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

จึงเห็นได้ว่าสื่อวิทยุได้เข้ามามีบทบาท ในการรับฟังเนื้อหาศาสนาในช่วงเดือนรอมฎอน ของการถือศีลอด จึงเห็นได้ว่าสื่อวิทยุได้เข้ามามีบทบาทในการรับฟังเนื้อหาศาสนาในช่วงเดือน รอมฎอนของการถือศีลอด เป็นการเปิดรับฟังเนื้อหาทางศาสนาโดยจุดประสงค์หลักอยู่ที่การรับฟัง ร่วมไปกับการรับประทานอาหารซูโฮร์ สำหรับการแสวงหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามผ่าน

การเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียมและผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีนั้น ไม่พบในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

การรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

เช่นเดียวกับผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดและกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง ที่ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยไม่สามารถยืนยันด้วยหลักการทางศาสนา เพราะไม่มีบทบัญญัติหรือหลักการเป็นการเฉพาะในการรับชมโทรทัศน์ได้ เพียงแต่สามารถบอกได้ถึงลักษณะขององค์ประกอบของเนื้อหา เช่นภาพ คำพูด พฤติกรรมการแสดงที่ปรากฏในโทรทัศน์ที่มีลักษณะขัดต่อหลักการทางศาสนา เป็นเพียงการเทียบเคียงกับหลักการที่ศาสนาห้ามไว้ บางคนให้มากกว่า 1 ประเด็น ดังคำให้สัมภาษณ์

“จะเป็นการแต่งกาย จะเปิดเผยเนื้อตัวมากกว่าปกติ ”(นายฮามิด,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“จะเป็นการสัมผัสเนื้อตัวกัน การกอดกัน หอมกัน แล้วก็พากันเข้าไปในห้อง”(นายอ็กวา ,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“จะมีเรื่องการแต่งกายผู้หญิงนุ่งสั้น เปิดสะดือ การเมาสุรา ถึงแม้ว่าภาพจะไม่ชัดเจนตรงขวด แต่ก็มีกรแสดงว่าเมาเหล้า แล้วก็เรื่องทางเพศ”(นายดะลีล,สัมภาษณ์,2ตุลาคม 2551)

“แต่งตัวนุ่งสั้น แล้วก็มีการที่มุสลิมไปไหว้พระเข้าวัด ฟังกี่นะ...แล้วเรื่องทางเพศ”(นางอินานี ,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“แต่งตัวใส่สั้นๆ การกอดจูบกัน” (ด.ช.รอฎี,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“เรื่องลามกอนาจาร แต่ผมว่ามาจาก ซีดี โทรศัพท์ อย่างกรณีไฟร์-มดมากกว่า..ในโทรทัศน์ก็เป็นพวกอิจจา ริษา แต่งตัวนุ่งสั้น เว้าหน้า เว้าหลัง แล้วก็เรื่องการพนัน”(นายเตาฟีก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“การแต่งตัวที่เปิดเผย. หรืออย่างดารามุสลิมไปแสดงกราบไหว้พระ เพราะอย่างนี้ถือว่าตกศาสนาแล้ว” ,(นางนัจญววา,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“ไม่ค่อยรู้เรื่องศาสนา แต่ก็คิดว่าเป็นพวกนุ่งสั้น ใส่เสื้อเกาะอก หรือการรับชมรายการทางศาสนาพุทธ”(นางญูนี,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ละครที่แสดงการแต่งตัวโป๊ๆ การใช้คำด่ากันรุนแรง ก่อให้เกิดความแตกแยก เด็กก็ดูแก่เกินวัย อย่างบางที่ผู้ชายคนเดียวผู้หญิงรวมรัก 4-5 คน แย่งชิงกัน จนเหมือนเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เป็นเรื่องธรรมดาปกติก็ชัดกับเรา”(นายคอลิด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“พวกภรรยาบหิว การดื่มเหล้า ทะเลาะวิวาท ตบตี แล้วก็เรื่องการพนัน...”(นางยุมนา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“จะเป็นการแต่งกาย จะเปิดเผยเนื้อตัวมากกว่าปกติ ที่ยูบีซีหนึ่งฝรั่งจะเยอะ”(นางอัมมะห์, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“มีในละคร พวกการแต่งตัวโป๊ๆการพูดจาด่ากัน”(นายสะอัด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“พวกฉก เลิฟซีนในละคร การผิดประเวณี ตอนนี้มีข่าวเรื่องการทะเลาะวิวาทความแตกแยกกัน เช่นข่าวพวกกลุ่มพันธมิตร เพราะศาสนาสอนให้เราสามัคคีกัน”(น.ส.ซาเดห์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว ได้แสดงถึงความรู้ของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย การรับชมเนื้อหาข้อความจากรายการโทรทัศน์ที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเนื้อหาข้อความที่ปรากฏอยู่ในรายการบันเทิงประเภทละครเป็นส่วนมาก จากคำสัมภาษณ์ของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยในการรับชมเนื้อหาจากรายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยได้เทียบเคียงกับหลักการทางศาสนาได้ดังนี้

ลักษณะเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

1.การแต่งกาย 2.การผิดประเวณี 3.ลักษณะการพูดจาต่อทอ 4.ความก้าวร้าวตอปปาการี จากลักษณะเนื้อหาในละครเหล่านี้ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยได้มีการกล่าวถึงในลักษณะเดียวกับกลุ่มที่มีความเคร่งครัด ผู้วิจัยได้นำเสนอการเทียบเคียงกับหลักการทางศาสนาไว้แล้วในบทที่ 4 หน้า 77-79 และ 4.เรื่องของสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสีงทาย ผู้วิจัยได้นำเสนอการเทียบเคียงกับหลักการทางศาสนาไว้แล้วในบทที่ 5 หน้า 124

5.ปัญหาความขัดแย้ง

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่มีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคม ที่แสดงถึงการทะเลาะเบาะแว้ง และความไม่สามัคคีของคนในชาติ ที่มีการแบ่งแยกเป็นกลุ่ม เป็นเนื้อหารายการที่ได้ถูกนำเสนอผ่านรายการข่าวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม ดังที่ อัลลอฮ์ ทรงตรัสว่า “แท้จริงปวงผู้ศรัทธาเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นจงสมัครสมานกันในระหว่างพี่น้องทั้งสองสุ

เจ้า และจงสำรวจมตนต่ออัลลอฮฺเพื่อผู้เจ้าจะได้รับความเมตตา”(อัลกุรอาน 49 :10) ท่านศาสดาได้อธิบายถึงคุณค่าของการเป็นคนกลางทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง และอันตรายของการเป็นศัตรูกันโดยท่านได้กล่าวว่า “ฉันจะบอกท่านถึงสิ่งที่ประเสริฐกว่าการถือศีลอด การให้ทาน และการนมาซเอาไหม? เมื่อได้รับคำตอบท่านก็กล่าวว่า แน่แน่นอนนั่นคือการทำให้ผู้คนคืนดีกัน เพราะการยุยงส่งเสริมให้คนทะเลาะกันนั้นเหมือนกับมีดโกนและฉันมิได้หมายความว่าฉันจะโกนผม แต่มันตัดศาสนา”(ฮาดิษรายงานโดยตริมิซีและคนอื่นๆ)

ผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อหาที่แสดงถึงความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท ไม่ได้ปรากฏอยู่เฉพาะในรายการข่าวเท่านั้น ยังปรากฏอยู่ในรายการละครอีกด้วย จากลักษณะของเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาที่ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย ได้กล่าววามันเป็นการแสดงถึงความรู้ที่ผู้รับชมมีอยู่ แต่ไม่สามารถกล่าวในลักษณะของหลักการได้ นอกจากนี้พฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อมีการรับชมเนื้อหาดังกล่าวเหล่านี้ ผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อยได้แสดงออกคือ

พฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา

ผู้วิจัยพบว่าจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีการแสดงออกการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนามีลักษณะของการรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี ดังคำสัมภาษณ์

“ผมไม่ซีเรียอะไร”(นายฮามิด,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“ผมจะใช้รีโมทกดหนีเลย ไม่อยากให้คุณชิมช๊อบ ปลุคฝงพวกนี้พวกนี้”(นายอัควา,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“ก็ดูตามน้ำไป บางครั้งก็ชอบด้วย เพราะเราเข้าใจ สังคมเป็นเมืองพุทธ ..”(นายดะลีล,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“อย่างแต่งตัวนุ่งสั้น นี่เราดูได้ เรื่องทางเพศสัมผัสถูกเนื้อต้องตัวยังไม่เท่าไร บางทีแสดงกันแบบโจ่งแจ้ง มีฉากข่มขืน บางทีลูกดูอยู่ด้วยก็ไม่รู้จะทำยังไง เปลี่ยนช่องเขาก็รู้ทัน แต่บางทีมันก็แป็บเดียว ตัวเรามีครอบครัวแล้ว ก็เฉยๆไปแล้ว เป็นเรื่องธรรมชาติ แต่เด็กมันยังไม่ถึงเวลา ยังใหม่ บางทีลูกก็รู้ว่าเราไม่อยากจะให้ดู เขาก็จะเฉยๆ ไม่ถึงกับจ้องอะไรแบบนั้น”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“ไม่ได้ทำอะไร แต่กลัวลูกแยกแยะไม่ออก นี่เขายังเล็กโอกาสจะติดไปมันมี ..อย่างเรื่องแต่งตัวก็จะคุยกับเมียว่าที่ดูข่มขืนกันนะไม่ใช่เพราะผู้ชายอย่างเดียว นุ่งสั้นๆแบบนี้ทำให้ผู้ชายคิดอยากจะทำ ก็บอกลูกว่าโตมาอย่าทำอย่างนี้” (นายเตาฟัก, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ไม่ได้เปลี่ยนช่องอะไร แต่ก็คุยกับลูก เขาสับสน เขาเพิ่ง 7 ขวบ แต่เรียนรู้เร็ว เขาก็ถามเราก็บอกว่าอย่าไปตามเขา จริงๆแล้วทำไม่ได้” (นางนัจญวรา, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“ก็จะบอกลูกว่าไม่ดีนะอย่าทำอย่างนี้(นางญณี, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ส่วนตัวไม่ค่อยได้ดูพวกละครพวกนี้ ไม่ได้เปลี่ยนหลักอะไร แต่อย่างลูกก็เคยมีเตือนว่ามันไม่ถูก แต่เขายังเด็ก ยังเพลินอยู่ ก็หวังว่าถ้าเขาดูคนเดียวเขาจะคิดได้เราเตือนไว้ก่อน ไม่ได้บังคับว่าไม่ให้ดูอะไร(นายคอลลิด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“เราก็ฝันดูกันอยู่ จะมีผลกับเด็กมากกว่า เพราะเด็กจะจำทำทางแล้วทำตามกัน.. อย่างบางทีซีดีหนังฝรั่งดำเนินเรื่องอยู่ดีมีผู้หญิงมายืนถอดเสื้อถอดผ้า พอเห็นอย่างนี้ลูกสาวก็จะกตรีโมทรอให้มันผ่านไปเร็วๆเลย ”(นางยุมนา , สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“ถ้าแฟนดูอยู่ด้วยกันก็จะเฉยๆ อย่างลูกสาวคนโตเขาก็จะรู้ เพราะตอนนั้นก็ให้เขาเรียนโรงเรียนทางศาสนาอยู่แล้ว เขาก็ดูแต่งตัวไม่เป็นแบบนี้ อย่างลูกคนเล็กถ้าดูอยู่ด้วย ก็มักจะเลื่อนช่องไป” (นางอัมมะห์, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551)

“ก็ป็นโอกาสที่ได้คุยกันในครอบครัว เออแบบนี้ไม่ดี ไม่ถึงกลับเปลี่ยนหนีมันไปไหน ก็ดูไปได้”(นายสะอัด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

พบว่าโดยทั่วไปจะมีลักษณะของการรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงนี้โดยการเปลี่ยนช่องสถานี โดยส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมทางเพศ การผิดประเวณี ผู้รับชมรับรู้ว่าเป็นเนื้อหาที่รับชมอยู่นั้นผิดต่อหลักการทางศาสนา และมีการยอมรับว่าสื่อก็ต้องมีลักษณะการนำเสนอในลักษณะเป็นเรื่องปกติ ยกเว้นคร่ำเรื่อนนายอักวา ที่จะทำการหลีกเลี่ยงลักษณะของพฤติกรรมทางเพศโดยการเปลี่ยนช่องสถานีเพราะมีการรับชมร่วมกันกับลูกเสมอ และคร่ำเรื่อนนายญะมาล มีการรอกภาพให้เร็วขึ้นจากการรับชมทางวีซีดีที่ปรากฏภาพผู้หญิงถอดเสื้อผ้า ส่วนนายซาลิด ที่ไม่สามารถให้คำตอบได้ เนื่องจากเป็นผู้รับชมผู้สูงอายุที่นิยมรับชมรายการข่าว จะเปิดรับชมรายการละครเป็นบางครั้งบางคราว จึงไม่สามารถยกตัวอย่างได้ชัดเจน และยังพบว่าจากการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม ดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับชมที่เป็นพ่อแม่ได้พูดคุยอบรม หรือแนะนำลูกที่ร่วมรับชมกัน แต่ไม่ปรากฏมากนัก โดยทั่วไปมักปล่อยให้ผ่านไป โดยเฉพาะใน

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับวัยของลูก ซึ่งเห็นว่าคนที่เห็นว่าเป็นพ่อแม่ที่รับรู้และรับชมได้ เพราะได้ผ่านประสบการณ์การมีคู่ครองมาแล้ว

การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี

พบว่าเกือบทุกครัวเรือนของผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยมีการเชื่อมต่อกับเครื่องเล่น แผ่น ซีดี วีซีดี ดีวีดี โดยเป็นเนื้อหาทางด้านความบันเทิงเกือบทั้งสิ้น ดังคำสัมภาษณ์

“ลูกเพิ่ง 6 ขวบ..ชอบดูการ์ตูนจะซื้อพวกนิทานหรรษา เช่นเรื่องตัดไม้ในป่า..มีปาฏิหารย์ออกมา และสอนเรื่องทำดีได้ดี ก็จะไปสอนไป..”(นายเตาฟัก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“เครื่องเล่นแผ่น วีซีดี ส่วนมากลูกชายคนเล็กเขาจะชอบดูเรื่องที่เป็นรถแข่ง ดูเป็น 10 รอบได้แล้ว มั้ง ส่วนใหญ่ถ้ามีก็จะยืมๆกันมาดู ก็เป็นหนังโรง..”(นางยุมนา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“จะมีเครื่องเล่นแผ่นทั้ง 2 เครื่องเลย ปกติไม่ค่อยดูพวกหนัง แต่ก็แล้วแต่ลูก อยากดูการ์ตูน ที่เขาดู ก็จะเป็น เทเลทับบี้ ..”(นางญูนี,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“ผมจะยืมหนังจากเพื่อนที่ออฟฟิต หนังสือกรรม แอ็คชั่น พวกบรูซ วิลลิส อเมริกัน สนุกกว่าหนังญี่ปุ่น เวลาเปิดดู ก็จะแล้วแต่ว่าใครจะอยากดูกับเราก็ดูด้วยกัน”(นายสะอัด,สัมภาษณ์,11 มกราคม 2552)

“อย่างเล่นเกมส์ของลูก ตัวแผ่นผมก็เป็นคนเก็บ มีแต่เกมส์รถแข่งอย่างเดียว เพราะผมมีอาชีพขับรถ เขายังเด็ก ให้ลองขับในเกมส์ ปรับพื้นฐาน โตขึ้นจะได้ขับได้ง่ายขึ้น เวลานั่งรถไปด้วยกันก็จะสอนว่าอย่าไปปาดหน้าเขา เขาขับไม่ดีก็ต้องให้อภัย อย่าไปทะเลาะ..”(นายอัครา,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่าในกลุ่มที่ไม่ค่อยมีความเคร่งครัดนี้มีการรับชมผ่านเครื่องเล่นวีซีดี ดีวีดี ล้วนแล้วแต่เป็นเนื้อหาทางด้านความบันเทิง จากการรับชมภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่มีเนื้อหาตื่นเต้น แอ็คชั่นและการรับชมการ์ตูนของเด็ก และการเล่นเกมส์เพื่อฝึกทักษะการขับรถ เนื่องจากเป็นวิธีการสอนให้ลูกคุ้นเคยกับการขับรถเมื่อโตขึ้น เนื่องจากนายอัคราหัวหน้าครอบครัวมีอาชีพขับรถรับจ้าง ซึ่งเป็นการเปิดรับเนื้อหาที่มาจากปัจจัยความใกล้ชิดกับอาชีพที่ทำอยู่นอกจากนั้นในครัวเรือนที่ไม่มีเครื่องเล่นแผ่นวีซีดี ดีวีดี ยังมีการรับชมและรับฟังผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังคำสัมภาษณ์

“จะไปเล่นที่คอมพิวเตอร์ จะเป็นเกมส์โชว์เกาหลี แล้วก็เป็นการฟังเพลงเกาหลี”(น.ส.นัยลี,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“การ์ตูนจะดูผ่านแผ่นมากกว่าอย่างเรื่องโคนันที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับนักสืบ หนูก็ซื้อมาเป็นชุดๆ..พวกเพลงเกาหลีจะยืมแผ่นจากเพื่อนบ้าง โหลดจากเน็ตบ้าง จะชอบดงบังซุนกิ กับซูเปอร์จูเนียร์คะ”
(น.ส.ชาตะห์,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

พบว่าการรับชมดังกล่าวเป็นการรับชมความบันเทิงจากเนื้อหารายการเกมส์โชว์เกาหลี และเป็นการรับฟังเพลงเกาหลี การรับชมการ์ตูน ซึ่งเป็นที่สังเกตว่าผู้รับชมเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีลักษณะของการตอบสนองกับการใช้สื่อค่อนข้างมาก จึงมีการเปิดรับเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจในวัยของตนเอง

สำหรับเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม พบว่ามีบางครัวเรือนที่การเปิดรับเนื้อหาทางศาสนาผ่านการรับชมทางวีซีดีดังคำสัมภาษณ์

“มีเรื่องของคนอิสลามที่ว่าไปทำบาปทำกรรมกับพ่อแม่.... เพื่อนบ้านให้ยืมมาดู”(นางญณี,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

พบว่าการเปิดรับชมเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามนั้นเกือบจะไม่ปรากฏในกลามผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย เนื่องจากไม่มีลักษณะการแสวงหาแผ่น ซีดี วีซีดี หรือ ดีวีดีมารับชมและฟัง มีลักษณะของการหยิบยืมจากเพื่อนบ้าน ซึ่งเกิดขึ้นนานๆครั้งเท่านั้น

6.2 ลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน

จากแนวคิดการใช้ชีวิตในครัวเรือน(domestication) นั้น ดังที่ Silverstone (1994) ได้มองครัวเรือนมีลักษณะการเป็น Moral Economy โดยมองว่าครัวเรือนเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ มีการผลิต บริโภค และแลกเปลี่ยน ผ่านการจัดวางของการรับรู้และความเข้าใจ การประเมินคุณค่า และความงามทางสุนทรีย์ะ จากอดีตที่มีการปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง(พิธีกรรม) จนเป็นลักษณะเฉพาะของครัวเรือนนั้นๆ ครัวเรือนจะกำหนดว่า เมื่อได้นำโทรทัศน์เข้ามาเป็นของใช้ภายในบ้าน โทรทัศน์นั้นถูกใช้อย่างไร: ได้ถูกรวมไปยังแบบแผนประจำวันของครอบครัวและการใช้ชีวิตในครัวเรือนอย่างไร: การใช้โทรทัศน์ถูกสร้างโดย เพศสภาวะ ระดับชั้นความสัมพันธ์ของช่วงอายุของครอบครัว: หรือมันคือการเคลื่อนที่ไปสู่ความรู้สึก(เช่นอารมณ์ต่างๆที่แวดล้อมอยู่)ของครัวเรือน ของการเป็นเจ้าของการใช้ชีวิตในครัวเรือน

ในขณะที่เดียวกันโทรทัศน์ไม่ได้เป็นเพียงแค่วัตถุของใช้ที่มีหน้าที่การใช้งานและแสดงถึงประสิทธิภาพการใช้งาน แต่โทรทัศน์ยังมีคุณลักษณะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาข้อความจากสาธารณะ

เข้าสู่ครัวเรือน ด้วยคุณลักษณะทั้งสองอย่างนี้ (double articulation) ได้แสดงถึงลักษณะการใช้งานและการเลือกบริโภคเนื้อหาข้อความของสมาชิกแต่ละคนในครัวเรือน

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดดังกล่าวในการพิจารณาโทรทัศน์ในลักษณะความเป็นของใช้ในบ้าน ดังนี้

1.ที่ตั้งวางของโทรทัศน์

จากการสำรวจพบว่าในกลุ่มของผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย โดยทั่วไปลักษณะของโทรทัศน์ มีความหลากหลายของตราสินค้า โดยทั่วไปมีขนาดอยู่ที่ 21 นิ้ว ยกเว้นครัวเรือนนายณัฐมาลที่เป็นเครื่องขนาด 14 นิ้ว ปรากฏพื้นที่ของการตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 3 แห่ง คือพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน พื้นที่ส่วนอื่นๆในบ้าน

1.1พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่ที่อยู่ส่วนกลางของบ้าน และสามารถเชื่อมผ่าน กับพื้นที่ส่วนอื่นๆเช่นครัว ห้องน้ำ ห้องนอน

1.1.1ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกัน จากแบบแผนการเปิดรับชมในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยพบว่าในช่วงการออกอากาศที่มีความหลากหลายของรายการนั้น ในการรับชมร่วมกันพบว่ บทบาทการรับชมร่วมกันของสมาชิกผู้เป็นพ่อ หรือสามีจะมีอำนาจในการใช้มากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ในการเลือกรับชมรายการ พบได้ในครัวเรือนของนายอัศวิน นอกจากนี้ยังลักษณะของการแบ่งปันการรับชมร่วมกันจากเนื้อหาที่แตกต่างกัน โดยการสลับสับเปลี่ยนช่องสถานี การต่อรองซึ่งกันและกันหรือมีการยินยอมให้กับสมาชิกคนอื่นๆเช่นในครัวเรือน นายณัฐมาล นายตะลิด นายฮามิต นายซาฮิด และนายสะอัด ซึ่งแสดงถึงลักษณะการเป็นเจ้าของร่วมกัน การรับชมโทรทัศน์ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ยังแสดงถึงการที่โทรทัศน์ได้ทำหน้าที่ในการรวมสมาชิกให้มาใช้ เวลาและมีกิจกรรมการรับชมร่วมกัน มีลักษณะการแบ่งปันในการบริโภคเนื้อหารายการที่รับชมร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในครัวเรือนเป็นลักษณะแบบแผนการปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในครัวเรือน

1.1.2 กิจกรรม โทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน เป็นพื้นที่รวมสมาชิกในครัวเรือนมาใช้เวลาในการรับชมร่วมกัน ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการรับชมแตกต่างกัน เช่นการเปิดรับชมร่วมไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกันซึ่งพบว่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของบ้านอีกด้วย บ้านใต้ถุนสูงที่มีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่บนบ้าน โดยมีพื้นที่ครัว พื้นที่การรับประทานอาหาร หรือพื้นที่การพักผ่อนในช่วง

กลางวัน อยู่บริเวณใต้ถุนบ้าน ทำให้กิจกรรมการพักผ่อน การประกอบอาหารของแม่บ้าน และการรับประทานอาหารเช้าของสมาชิกจะถูกแยกจากการรับชมโทรทัศน์ ซึ่งพบได้ในครัวเรือนนายเตาฟัก และครัวเรือนนายซาฮิลที่มีบ้าน 2 ชั้นแต่มีการตั้งวางโทรทัศน์อยู่ในส่วนชั้นบนของบ้านคล้ายลักษณะบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูงที่มีครัวและพื้นที่รับประทานอาหาร และการใช้พื้นที่ในการพักผ่อน ช่วงกลางวันอยู่ในบริเวณชั้นล่างดังคำสัมภาษณ์

“ช่วงเช้ามีเตาจะลงมาทำกับข้าวให้แฟนก่อนเสร็จแล้วก็จะขึ้นไปดูจุกมด..จะเก็บร้านเสร็จ.. เข้าบ้านราวๆ 6 โมงเย็น กินข้าวก่อนเพราะครัวอยู่ข้างล่าง”(นางนัจญวา,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“ดูด้วยกันกับแฟน แล้วก็หลานอีก 2 คน เป็นข้าวกับละครช่วงเย็น.....จะกินข้าวกันข้างล่างนี้ (โทรทัศน์อยู่ชั้นบน)”(นางวะฟา,สัมภาษณ์,17มกราคม 2552)

ลักษณะของบ้านกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง และบ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก แต่มีพื้นที่ครัวอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือเชื่อมต่อถึงกันกับที่ตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่นอกประสงค์ จึงมีการรับประทานอาหารพร้อมไปกับการรับชมโทรทัศน์

สำหรับการปฏิบัติละหมาदनั้นจากแบบแผนการเปิดรับชม เป็นที่น่าสังเกตว่าโทรทัศน์ไม่สามารถรวมตัวเข้ากับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดได้ เนื่องจากพบว่าโดยส่วนใหญ่ของครัวเรือนกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยใช้วิธีลดเสียงจากโทรทัศน์ลง เพื่อให้รบกวนผู้ที่ละหมาดน้อยที่สุด เนื่องจากพื้นที่ในการปฏิบัติละหมาดอยู่ไม่ห่างจากที่ตั้งวางของโทรทัศน์มากนัก ซึ่งแสดงถึงโทรทัศน์ยังมีความกลมกลืนกับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดสำหรับครัวเรือนที่มีความเคร่งครัดน้อยได้ เพราะไม่มีลักษณะการปิดโทรทัศน์ในขณะการปฏิบัติละหมาด

1.1.3 ช่วงเวลาของการใช้ จากแบบแผนในการเปิดรับชม พบว่าผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยมีช่วงเวลาในการรับชมโทรทัศน์ต่างกัน ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งในการมีเวลาสำหรับการเปิดรับชม พบว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ทั้งที่เป็นพนักงานในบริษัทหรือองค์กร หรือรับจ้างแรงงานรายวันจึงทำให้ช่วงเวลาในการเปิดรับชมจะอยู่ในช่วงเย็นหลังจากเสร็จภาระกิจการงานประจำวันแล้ว โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพรับจ้างแรงงานรายวันจะต้องออกไปทำงานแต่เช้าเช่นการรดน้ำหญ้า ดำหญ้า แะะหญ้า เป็นต้น สำหรับแม่บ้านและผู้ที่มีเวลาว่างจะมีช่วงเวลาที่รับชมในเวลากลางวันอีกด้วยดังคำสัมภาษณ์

“ถ้าไม่ต้องออกไปดำหญ้า กลางวันถ้าเบื่อๆ งานบ้านเสร็จ ละหมาดแล้วก็จะนอนดูบ้าง เล่นกับลูกบ้าง..(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

ช่วงเวลาที่มีการเปิดใช้นานที่สุดจะอยู่ในช่วงเวลา 18.00น.เป็นต้นไป จากการศึกษาพบว่า ช่วงเวลาของการเปิดรับชมจะเป็นไปในลักษณะของการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ โดยพบว่ามีบางครัวเรือนมีการเข้าอนตั้งแต่หัวค่ำเช่นครัวเรือนของนายอัคราและนายซาฮิล ที่ให้ความสำคัญกับการพักผ่อนและเด็กต้องไปโรงเรียนแต่เช้า เป็นการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและพบว่าการใช้เวลาในการรับชมต่อวันจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยมักเป็นผู้รับชมที่เป็นลูกมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งมักให้เวลาในการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า โดยเฉพาะผู้มีอาชีพรับจ้างรายวันและค้าขาย

1.2 พื้นที่ส่วนตัว คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอน พบว่าในครัวเรือนของนายคอลิด และนายเตาฟีกมีการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอนของตนเอง

1.2.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ จากการตั้งวางในห้องนอน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ส่วนตัวของเจ้าของห้อง จากแบบแผนการรับชมพบว่าปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน แต่จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าในครัวเรือนของนายคอลิดและนายเตาฟีกนั้นการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอนยังมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน เนื่องจากนางญูนีภรรยาของนายคอลิด จะให้ลูกๆมานอนในด้วยในคืนวันศุกร์เสาร์และรับชมโทรทัศน์ร่วมกัน สำหรับครัวเรือนนายเตาฟีกนั้นในห้องนอนจะนอนรวมกัน 3 คนพ่อแม่และลูก ถ้ามีการรับชมเนื้อหาที่ต่างกันนายเตาฟีกจะออกมารับชมที่พื้นที่อเนกประสงค์แทน

1.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม พบว่าการรับชมโทรทัศน์ในห้องนอนโดยส่วนใหญ่เป็นการรับชมเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์เช่นเดียวกับการรับชมในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน แต่มีความเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดมากกว่า ผู้รับชมสามารถนอนรับชมบนที่นอนและสามารถเลือกรับชมเนื้อหาได้ตามความต้องการ โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมในช่วงเวลาก่อนนอน หรือกรณีเวลาที่รับชมเนื้อหาแตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีลักษณะเป็นการรับชมร่วมกันในพื้นที่ส่วนตัวอีกด้วย เนื่องจากเป็นการตั้งวางในห้องนอนของผู้ที่เป็นพ่อแม่ และการที่ครัวเรือนมีลูกอยู่ในวัยเด็ก จึงทำให้มีลักษณะของการนอนร่วมกันและใช้โทรทัศน์ร่วมกันในช่วงเวลาก่อนนอน

จากลักษณะปัจจัยดังกล่าวจึงแสดงถึงลักษณะโทรทัศน์ที่มีลักษณะการเป็นของใช้ส่วนตัวที่มีความใกล้ชิดและผสมกลมกลืนเป็นของใช้ส่วนตัวเช่นเดียวกับ ที่นอน หมอน พัดลม และเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในห้องนอน จากการตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัว นอกจากหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแล้วโทรทัศน์ยังทำหน้าที่ให้ความ

สะดวกสบายและเข้าถึงช่วงเวลาและพื้นที่ที่เป็นส่วนตัวของสมาชิกเช่นในช่วงก่อนนอนหลับ อีกทั้งยังแสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในการจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ด้วยการเพิ่มจำนวน และพื้นที่การใช้โทรทัศน์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

1.3 บริเวณส่วนอื่นๆในบ้าน คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์นอกจากบริเวณพื้นที่ อเนกประสงค์ เช่นบริเวณใกล้กันกับที่นอนในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านในครัวเรือนของนายสะอาดและนายอังกว ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับภาพที่ 5.7 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ว่างใกล้ที่นอน(ไม่ได้กันเป็นห้องนอนส่วนตัว)ในหน้าที่135 ในบริเวณครัวที่อยู่บริเวณพื้นที่ อเนกประสงค์ของบ้านในบริเวณใต้ถุนบ้าน ซึ่งพบในครัวเรือนของนายดะลีล และ ในบริเวณครัว ซึ่งพบในครัวเรือนของนายคอลลิด โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันของสมาชิกทั้งครัวเรือนผู้วิจัยขอ นำเสนอด้วยภาพที่6.5 ซึ่งและภาพที่ 6.6แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ครัว ดังนี้

ภาพที่ 6.5 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ใต้ถุนบ้าน บริเวณใกล้ครัว

บริเวณใต้ถุนบ้านที่มีการจัดพื้นที่ให้กันพื้นที่ครัวมิดชิด 1) การตั้งวางโทรทัศน์2)อุปกรณ์ในการทำครัวและ3)บริเวณทำอาหาร 4)การทำพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์สำหรับพักผ่อน และรับประทานอาหาร

ภาพที่ 6.6 แสดงลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ครัว

บริเวณการจัดพื้นที่ครัว 1)บริเวณทำกับข้าว 2)พัดลม 3)โทรทัศน์ 4)โซฟาการทำพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ครัวสำหรับพักผ่อน 5)โต๊ะรับประทานอาหาร

จากภาพทั้ง 2 ภาพ แสดงได้อย่างชัดเจนว่าโทรทัศน์สามารถกลมกลืนเข้ากับเครื่องใช้ต่างๆในครัวเรือน มีความใกล้ชิดกับกิจกรรมการทำอาหาร การรับประทานอาหาร การพักผ่อนในบริเวณใต้ถุนบ้านและในพื้นที่ครัว

1.3.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ โดยมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกัน เช่นเดียวกับโทรทัศน์ที่ตั้งวางอยู่บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน

1.3.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม จากลักษณะบ้านใต้ถุนสูงที่มีครัวอยู่ในบริเวณใต้ถุนบ้านที่ทำให้กิจกรรมการรับประทานอาหารและการพักผ่อนในเวลากลางวัน ถูกแยกจากการรับชมโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่าในครัวเรือนนายตะลิด การตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ครัวบริเวณที่พักผ่อนและพื้นที่อเนกประสงค์ใต้ถุนบ้านทำให้โทรทัศน์มีความใกล้ชิดกับกิจกรรมการรับประทานอาหารและการพักผ่อนในช่วงเวลากลางวัน

“ตอนกลางวันทำการบ้าน กินข้าว ก็จะไปเปิดดูเครื่องข้างล่างครับ” (ด.ช.รณฎี,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552) และนางกำมารีระห์กล่าวว่า “เคยบ้างที่ทำกับข้าวแล้วก็เปิดดูโทรทัศน์ ถ้าไม่มีนี่ถึงค่าไฟหรือเราเบื่อๆไม่รู้จะคุยกับใคร..”(นางอินานี,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

สำหรับครัวเรือนนายคอลลิดที่มีการตั้งวางโทรทัศน์ไว้ในพื้นที่ครัว กล่าวว่า

“ตอนเช้าทำกับข้าวจะเปิดดูข่าว เปิดฟังเสียงมากกว่า”(นางณัฐณี,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

ส่วนในครัวเรือนนายสะอัดการตั้งวางโทรทัศน์อีกเครื่องในบริเวณที่ใกล้กันกับโทรทัศน์ที่ตั้งวางในพื้นที่เอนกประสงค์ของบ้าน แต่เป็นการเปิดรับชมในกรณีที่มีการรับชมเนื้อหารายการที่ต่างกันในเวลาเดียวกัน และครัวเรือนของนายอัครวที่มีลักษณะการแยกประเภทการใช้งานของโทรทัศน์ แสดงถึงความกลมกลืนของโทรทัศน์ในทุกพื้นที่ของบ้านหรือครัวเรือน และสามารถเปิดรับชมได้ทุกเวลาที่ต้องการ

“หรือถ้าเขาต้องการดูการ์ตูนเครื่องนี้ (เชื่อมต่อสัญญาณของ TRUE) ผมไปดูพวกข่าวกีฬา หรือฟุตบอล อีกเครื่องก็ได้ สลับกัน” (นายสะอัด, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“ผมมี 3 เครื่อง แม่ให้มา พี่สาวให้มา แล้วก็พ่อตาให้มา ก็เลยแยกประเภท เครื่องหนึ่งดูอย่างเดียว เครื่องหนึ่งต่อกับที่เล่นเกมส์ของลูก อีกเครื่องไว้ดู พวกหนังแผ่น ช่างบอกว่าแยกกันก็ดีจะทำให้เสื่อมช้าลง”(นายอัครว, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

จากลักษณะการการใช้โทรทัศน์จากพื้นที่ที่ตั้งวางในแต่ละพื้นที่ในครัวเรือนได้แสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยในการจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน และลักษณะการแยกประเภทการใช้งานของโทรทัศน์ ด้วยการเพิ่มจำนวนหรือการเชื่อมต่อของบริษัททิว วิชั่น จำกัดในการเปิดรับเนื้อหาความบันเทิง และพื้นที่การใช้โทรทัศน์ เพื่อความสะดวกสบาย และใช้ประโยชน์ในการสร้างความเพลิดเพลินในกิจกรรมต่างๆที่หลากหลาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

การเชื่อมต่อ

พบว่าการเชื่อมต่อสัญญาณของบริษัท ทิววิชั่นในการรับข่าวสาร ความบันเทิงในครัวเรือนของนายสะอัด โดยมีการเปิดรับชมการ์ตูน ภาพยนตร์ต่างประเทศ รายการตลกและกีฬา อยู่เป็นประจำ

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีลักษณะของการแสวงหาเนื้อหาความบันเทิงจากการเชื่อมต่อสัญญาณ ในการเพิ่มช่องทางการรับชม ในการตอบสนองเนื้อหาที่หาไม่ได้จากการเผยแพร่การออกอากาศทางฟรีทีวี เป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดในการใช้โทรทัศน์เพื่อตอบสนองความต้องการในการเปิดรับความบันเทิงสู่ครัวเรือน

การควบคุม

ดังที่ Silverstone(1994) ได้กล่าวไว้การควบคุมเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการจัดการกับเทคโนโลยีของใช้ภายในบ้าน ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการของแต่ละครอบครัว จากการศึกษาพบว่าลักษณะการใช้โทรทัศน์จะเป็นการเปิดรับชม ที่มีลักษณะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันภายในครอบครัว ลักษณะการควบคุมเกิดจากการกำหนดการใช้เวลาในการรับชม การพักผ่อน และการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของโทรทัศน์ ดังเช่นในครัวเรือนของนายอัครา โทรทัศน์อยู่ถึง 3 เครื่องตั้งคำสัมภาษณ์

“ผมมี 3 เครื่อง แม่ให้มา พี่สาวให้มา แล้วก็พ่อตาให้มา ก็เลยแยกประเภท เครื่องนี้ดูอย่างเดียว เครื่องนี้ดูกับที่เล่นเกมส์ของลูก อีกเครื่องไว้ดู พวกหนังแผ่น ช่างบอกว่าแยกกันก็ดีจะทำให้เสื่อมช้าลง ผมค่อนข้างควบคุมทุกอย่างในบ้าน รายได้ ความประหยัด อย่างเล่นเกมส์ของลูก ตัวแผ่นผมก็เป็นคนเก็บ มีแต่เกมส์รูดแข่งอย่างเดียว เพราะผมมีอาชีพขับรถ เขายังเด็ก ให้ลองขับในเกมส์ปรับพื้นฐาน โตขึ้นจะได้ขับได้ง่ายขึ้น ..การดูโทรทัศน์จะเปิดช่วงเกือบๆ 6 โมงถึง 2 ทุ่ม กว่าๆก็จะปิด เป็นอย่างนี้เพราะต้องตื่นนอนเช้า..”(นายอัครา,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

สำหรับครัวเรือนนายซาฮิล ได้มีการจำกัดเวลาดูโทรทัศน์ เพราะหลานต้องตื่นนอนแต่เข้าไปโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์

“ฉันไม่ค่อยดูอะไร ดูแต่ข่าว เด็กๆกับฉันจะดูแค่ประมาณ 2 ทุ่ม ทุกวัน เขายังเด็ก จะงอแง เข้าต้องไปโรงเรียน(นางวระพา,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

สำหรับครัวเรือนของนายเตาฟีก ที่มีการกระตุ้นเตือนในการเปิดรับชมเพื่อเป็นการประหยัดค่าไฟฟ้า ดังคำสัมภาษณ์

“บางครั้งที่มีการแยกเครื่องกันดู แพนก็จะคอยเตือนเหมือนกัน ว่าให้ปิดเครื่องนี้ซะ แล้วเข้ามาดูด้วยกันในห้องนี้ มันเปลืองไฟ”(นายเตาฟีก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

จากลักษณะของการควบคุมดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่ามาจากลักษณะของการควบคุมการใช้โทรทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ ที่มีความเกี่ยวข้องในเงื่อนไขเวลาของการใช้ชีวิตประจำวัน ของแต่ละครัวเรือน ซึ่งต้องให้เกิดประโยชน์จากการใช้ ให้เหมาะสมไม่ให้เกิดความไม่สงบสุขในครัวเรือน โดยมีการจัดการควบคุมที่แตกต่างกัน เช่น ครัวเรือนที่ให้ความสำคัญกับการพักผ่อนนอนหลับเพราะสมาชิกต้องไปทำงานและไปโรงเรียนแต่เช้า การประหยัดค่าไฟฟ้า การแยกใช้ตามประเภทการใช้งานเพื่อรักษาเครื่องใช้ เป็นต้น

ลักษณะของการบริโภค

ดังที่ Hartman(2006)ได้กล่าวถึง การแสดงความสัมพันธ์ของการใช้เทคโนโลยีสื่อคล้ายๆกับการใช้ภาษาใน 2 ระดับ โดยอ้างถึง Silverstone & Hadden(1996)ว่าเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของการใช้โทรทัศน์ใน 2 ระดับ อันดับแรกคือ ให้ความหมายเป็นวัตถุประสงค์ของใช้ภายในบ้าน” และอันดับที่ 2 “เทคโนโลยี(สื่อ)ของการสื่อสารเป็นผู้ถ่ายทอดข้อความ” เป็นการรวมตัวของ 2 แง่มุมนี้ในบทบาทของจุดมุ่งหมายของการบริโภค ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าการเปิดรับชมโทรทัศน์นั้นเป็นการบริโภคเนื้อหาที่ผู้รับชมได้เลือกรับชมตามความสนใจ การบริโภคนั้นเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการรับชมโทรทัศน์ เป็นการที่ผู้รับชมได้ให้คุณค่ากับโทรทัศน์ จากแนวคิดตรรกะของการบริโภคของ Baudrillard ในการพิจารณาเทคโนโลยีและการบริโภคที่ว่าโทรทัศน์นั้นมีลักษณะเป็นวัตถุ เครื่องใช้ที่มีคุณค่าทางการแลกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติ เป็นสื่อที่ผู้เป็นเจ้าของจะกำหนดคุณค่าจากคุณประโยชน์ ซึ่งคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน ในฐานะที่โทรทัศน์นั้นเป็นของใช้อย่างหนึ่งภายในบ้าน จากการศึกษาพบว่า การบริโภคเนื้อหาข้อความจากโทรทัศน์ ผู้รับชมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดนี้มีลักษณะดังนี้

1.คุณประโยชน์จากหน้าที่การใช้งาน ซึ่งเกิดจากการทำหน้าที่ของโทรทัศน์ที่เป็นของใช้ในบ้าน แต่ในขณะที่เดียวกันโทรทัศน์ก็มีหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ของตนเองภายในครัวเรือนด้วยเช่นกันเมื่อผู้รับชมเห็นประโยชน์จากการทำหน้าที่นั้นๆ ไม่ว่าจะในแง่ของการเป็นวัตถุประสงค์ของใช้ หรือการถ่ายทอดเนื้อหาข้อความเพื่อการบริโภค

1.1 การสนองต่อต่อความอยากรู้อยากเห็นต่อความสนใจ เป็นการบริโภคเนื้อหาข่าวสารเพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสภาพปัจจุบันของสังคมและของโลก สนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและสนองต่อความสนใจ

“ก็จะจำเป็นกับการรับข่าวสารบ้าง ความบันเทิงบ้าง บ้านเมืองเป็นอย่างไร ก็จะได้รู้ มีประโยชน์ตรงนี้ ไม่เห็นว่าจะมีโทษอะไร”(นายซาฮิล,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“มีสารคดีสัตว์แดนสนธยา จันทร์ถึงศุกร์ ช่วง18.00- 18.25 น.ทำการบ้านก็ดูด้วยความรู้ อยากรู้ เรื่องการผสมพันธ์ การออกลูกของสัตว์ เป็นตัวหรือเป็นไข่ เอาไปใช้ในวิชาวิทยาศาสตร์ที่เรียนได้ ช่วยให้เราเข้าใจมากขึ้น”(ด.ช.รณัฐ,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“ผมชอบดูข่าวเกษตร พวกข่าว ไก่ นก วัว แพะ เลี้ยงปลา มากกว่าอย่างอื่นเพราะใจมันรักทางนี้ นี้ก็เลี้ยงวัวอยู่ กำลังจะเลี้ยงแพะเพิ่ม ยังหาทุนอยู่ ผมชอบไปคุยเรื่องข่าวเกษตร เรื่องอาหารวัว อาหารแพะ อย่างนั้นจะทำได้หรือไม่ได้ อะไรอย่างนี้ นี่ก็ลองทำมาเกือบทุกอย่าง กะว่าบั้นปลายชีวิต จะเลี้ยงแพะอีกอย่างนึง ” (นายฮามิต,สัมภาษณ์,6 ตุลาคม 2551)

“ผมดูทีวีเพื่อเป็นการศึกษานามาปฏิบัติ ทุกวันนี้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาก็มีมาก เป็นประโยชน์มาก พวกนโยบายรัฐ การเมือง ผมว่ามันเชื่อมโยงกันได้ทำให้เรามองได้กว้างไกลขึ้น ทีวีมันก็เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เรามองโดยรวมได้ว่าโลกสังคมเขาอยู่กันอย่างไร”(นายคอลิด, สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2552)

พบว่าการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสภาพการณ์ปัจจุบันในการใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งข้อมูลต่างๆ ก็เป็นแหล่งความรู้ที่หาได้จากรายการโทรทัศน์ ช่วยในการตัดสินใจการประกอบอาชีพเช่นรายการข่าวเกษตร และเป็นแหล่งความรู้สำหรับเด็ก สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้ เช่นรายการแดนสนธยา

1.2 การให้ตัวแบบทางพฤติกรรม ซึ่งพบว่ามาจากปัจจัยการนำประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารมาช่วยในการดำเนินชีวิต เช่นการเตือนภัยจากการบริโภครายการที่เนื้อหาเปิดเผยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

“ก็ช่วยเตือนภัยได้ อย่างรายการนาที่ดูเงินที่เคยดูจะเตือนว่าภัยมาในรูปแบบใด เช่นเขาขายตอนที่มีการแบบอ้างมาดูด้อม พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน ก็จะคล้ายกับหนู แล้วก็น้อง ที่อยู่บ้านกันสองคน เพราะเขาอ้างว่าพ่อแม่แฉ่งมา จริงๆ แล้วไม่ใช่ เด็กเขารู้ทัน แต่ทำอะไรไม่ได้ เพราะเขาเป็นเด็กผู้หญิง 2 คน..”(น.ส.ชาต๊ะห์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2551)

พบว่าโทรทัศน์ได้ถ่ายทอดเนื้อหาได้ถ่ายทอดรูปแบบของตัวแบบพฤติกรรมต่างๆ ผู้รับชมได้นำมาตีความและใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตเช่นในเรื่องของการป้องกันภัยที่มาในรูปแบบต่างๆ

1.3 การสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม เพื่อเป็นประเด็นในการสนทนาพูดคุยกัน ในเนื้อหาที่รับชม

“ให้ดูเนื้อหา ดีวีดี เกี่ยวกับการแข่งรถ บางที่มีการทะเลาะกัน ก็จะบอกลูกว่ามันไม่ดี ต้องอภัยกัน เราอยู่ในถนนอย่าไปฝืนเขา...เช่นคนปาดหน้าแล้วให้อภัยเขาเป็นสิ่งไม่ดี ใจก็จะไม่ดี ให้อภัยได้ ก็ให้อภัยเขา”(นายอักษรา, สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2551)

“อย่างบางที่เราดูเราก็สอนลูก อย่างนั้นดี อย่างนี้ไม่ดี อย่าเอาไปใช้นะลูกนิสัยอย่างนี้ ทำอย่างนี้ไม่มีใครรัก”(นางยุมนา, สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551)

“เราก็เคยพูดกับลูกว่ามันมีจริงนะ ของข้างหน้า(อนาคต)ที่เราเคยทำอะไรไว้ อย่างเรื่องเถียงพ่อแม่ ดูโทรทัศน์ก็ยกตัวอย่าง”(นางอินานี, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2551)

“อย่างข่าวที่สะท้อนชีวิตก็จะบอกกับเมียว่าพ่อแม่เราต้องไม่ลำบากอย่างนี้ ไม่ทอดทิ้งให้ตายาย ต้องมาเลี้ยงลูกเล็กๆ”(นายเตาฟัก, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2551)

“ละครคอมมาดีต่างๆก็คล้ายเครียดได้ ทำให้คนในครอบครัวมาอยู่รวมกัน ดูด้วยกัน”(นายตะลีส ,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

ซึ่งพบว่าผู้รับชมได้นำเนื้อหาที่รับชม เนื้อหาจากรายการข่าว ละครมาเป็นประเด็นในการพูดคุยอบรมสั่งสอนลูก เป็นการให้ความสำคัญการได้สร้างความใกล้ชิดพูดคุยใช้เวลาร่วมกัน และการอบรมสั่งสอนกันในครอบครัว

1.4 การปลดปล่อยอารมณ์ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป มาจากปัจจัยเพื่อความบันเทิงการหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่างๆ เพื่อการผ่อนคลาย ได้รับความสนุกสนานทางสุนทรีย์ ในการให้ความบันเทิงในยามว่างและเวลาของการพักผ่อนภายในบ้าน

“ก็พวกรายการตลก อย่างสาระแนโชว์ ตอนเย็น เกมสโชว์บ้าง ตลกดี คลายเครียด ฉันทชอบดูตลก” (นางอัมมะห์,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“...อย่างละครที่ชอบก็คือผู้กองเจ้าเสน่ห์ จะมีเนื้อเรื่องแบบมีคดี แล้วไปแก้ไข จะตลกๆซำๆ แล้วจะบอกให้เรารู้พวกกฎหมายด้วยว่าทำผิดแบบนี้ในทางกฎหมายเป็นยังไง”(ด.ช.รอฎี,สัมภาษณ์,11 มกราคม 2552)

ผู้รับชมได้รับชมรายการที่นำเสนอความบันเทิงประเภทละคร รายการตลก เพื่อได้รับความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียดในการใช้ชีวิตประจำวันและยังนำเนื้อหามาเป็นความรู้และเกิดการเรียนรู้

1.5 เป็นของใช้ในการรับข่าวสารโฆษณา ประชาสัมพันธ์จากสาธาณณะนำมาประเมินคุณค่าและในการตัดสินใจ เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่

“...ถ้ามีประกาศลดราคา อย่าง น้ำมัน ที่ โลตัส บิ๊กซี คาร์ฟูร์ พวกนี้ แฟนก็จะไปซื้อเอาไว้.”(นางอินานี ,สัมภาษณ์,6 พฤศจิกายน 2551)

“ดูโทรทัศน์ก็ได้รับรู้ข่าว ราคาของ ราคาน้ำมัน ไม่ต้องออกไปข้างนอก อยู่ในบ้านก็รู้ได้”(นางอัมมะห์ ,สัมภาษณ์,7 ตุลาคม 2551)

“..ถ้าเกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย ถ้ามีประกาศลดราคา อย่างโลตัส บิ๊กซี ถ้าจำเป็นก็จะไปซื้อมา เพราะจะใช้อะไรที่เดิมๆ ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง”(นางยุมนา,สัมภาษณ์,4 ตุลาคม 2551)

“ผมใช้โทรทัศน์เป็นส่วนประกอบเครื่องมือหากินก็คือใช้ข่าวสารเรื่องน้ำมัน ถ้าราคาลดเราก็ออกไปเต็มเต็มถึงไว้เลย ก็อยู่ได้หลายวัน หรือในกรณีก็ซื้อใส่แกลลอน พอมีคนเรียกให้ไปไหน เราเรียกเขา

1000 บาท เราก็หยอดน้ำมันในบ้านที่ตุนไว้ ไม่ต้องเอา1000ไปเติม เราก็ได้ 1000 เต็มๆ จะใช้บริหารอย่างนี้ ..”(นายอ๊กวา,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

พบว่าเป็นผลจากการโฆษณาเชิญชวนให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าจากการบริโภคการโฆษณา หรือจากการรับข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

2.คุณค่าการแลกเปลี่ยนทางสังคม คือลักษณะของการใช้คุณค่าในการแลกเปลี่ยนจากความสัมพันธ์ทางสังคมในการปฏิสัมพันธ์กัน

“ผมทำงานหลายอย่าง งานประจำ ก็จะช่วยเหลือเพื่อนพนักงานเกี่ยวกับประสานงานร้องทุกข์ ร้องเรียน การเรียน(เรียนที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ)และงานขายประกัน ..ข่าวสาร การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐและการปกครองโดยทั่วไป การแก้ไข พ.ร.บ.ต่างๆก็ได้ทราบจากทีวี แล้วเราก็ค้นหาเพิ่มเติมบ้างตรงนี้เราได้บริโภค..ช่วยในการตัดสินใจ ดำเนินการได้ถูกทิศทางมากขึ้น เช่นคุณต้องแจ้งความก่อนนะ แล้วก็ไปที่กรมประกันภัย..” (นายคอลลิด,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“อย่างข่าวที่เขาให้ลองทำดู เอาดอกคุณ เอาผักมาตำมาหมัก ไปหว่านกลางนา จะฆ่าหอยต่างๆ เนี่ยพูดกับเมียให้โทรไปบอกพ่อตา เมียก็โทรไป”(นายเตาฟัก,สัมภาษณ์,5 ตุลาคม 2551)

“อย่างข่าวเกี่ยวกับการให้เงินกับผู้สูงอายุที่ต้องไปขึ้นทะเบียน ทำเรื่องที่เขาทำ ฉันก็ช่วยพาคนแก่ๆที่รู้จักสนิทกัน ไปจัดการด้วย สงสารแล้วมันก็เป็นสิทธิ ก็ช่วยพาเขาไปทำ”(นางวะพา,สัมภาษณ์,17 มกราคม 2552)

ซึ่งพบว่ามาจากปัจจัยของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการนำเนื้อหารายการไปให้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำไปใช้ได้เป็นเสมือนของขวัญที่มอบให้กับผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่นเพื่อนร่วมงาน พ่อตา หรือผู้ใหญ่ที่นับถือ

การใช้สื่ออื่นๆ

1.สื่อวิทยุ จากการศึกษาพบว่าสื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองของกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อย โดยเป็นการตอบสนองเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารความบันเทิงของครัวเรือนนายเตาฟัก และ นายอ๊กวา นายฮามิด

“วันธรรมดาช่วงกลางวันผมอยู่บ้านคนเดียว จะเปิด เอฟเอ็ม 95 ไปจนถึงราวๆ 3 โมงเย็นผมจะนอน ก็จะมีเปิดคลอเบาๆ ไม่มีเสียงมันก็จะเบื่อก ใช้วิทยุเป็นเพื่อน ผมชอบฟังเพลงลูกทุ่ง” (นายอ๊กวา,สัมภาษณ์,2 ตุลาคม 2551)

“จะฟังประจำคือ FMz 95 จะเปิดช่วงเช้ามีดที่ต่อทำกับข้าวให้แฟน ช่วงเช้านี้เป็นรัชนี กำพูจัดมี ข้าว วันเสาร์แหม่ม บุรีรัตน์ เพราะต้องมาทำกับข้าวข้างล่าง พอเสร็จก็จะขึ้นไปเปิดดูจุกมดของ 7 ต่อ”(นางนัจญวรา,สัมภาษณ์,11มกราคม 2552)

“วิทยุจะใช้ฟังเพลงช่วงทำการบ้าน ช่วง 4ทุ่ม จะมีบอลถ่ายทอดสด อย่างแมนยู ลิเวอร์พูล..เพราะบางทีโทรทัศน์ไม่ได้ถ่ายทอด..”(น.ส.ชาตนะ,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

จึงพบว่าวิทยุสามารถเป็นเครื่องใช้ที่ตอบสนองของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยได้เป็นอย่างดีในการเป็นของใช้ในบ้านที่มีไว้เพื่อแก้เหงา ความเบื่อหน่าย การเป็นสื่อทดแทนในการทำกับข้าว เนื่องจากพื้นที่ครัวและโทรทัศน์แยกจากกัน และการสนองตอบการถ่ายทอดสดการรายงานผลและการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอลด้วยเสียงทดแทนเมื่อไม่มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์

2.สื่ออินเทอร์เน็ต พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะสามารถตอบสนองของกลุ่มผู้รับชมที่มีความเคร่งครัดน้อยที่เป็นวัยรุ่นเพื่อการศึกษา และบันเทิงได้เป็นอย่างดีในครัวเรือนของนายฮามิต

“กลับมาจากโรงเรียนประมาณ 5 โมงละหมาดเสร็จก็จะมาเล่นเน็ต อาบน้ำ จะดูทีวีร่วมกันกับครอบครัวตอนทานข้าวเย็น แล้วทำการบ้าน จะใช้อินเตอร์เน็ตมากกว่าดูทีวี ทำการบ้าน ค้นหางานที่ครูสั่ง แต่ส่วนใหญ่ก็จะใช้คุยกับเพื่อนที่โรงเรียนด้วย แล้วก็เล่นเกม สดุด บัส เป็นกิจกรรมบันเทิงของ ทู ส่วนคอมพิวเตอร์ก็จะปิดฟังเพลงเกาหลี พวกแผ่นก็จะซื้อบ้าง โหลดเอาบ้าง เพื่อนให้ยืมบ้าง จะชอบ ดงบังซุนกิ กับซูเปอร์จูเนียร์”(น.ส.ชาตนะ,สัมภาษณ์,14 ธันวาคม 2551)

พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีศักยภาพสามารถตอบสนองเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับวัยรุ่นที่กำลังศึกษาและเป็นผู้ที่มีการตอบสนอง(active audience)ต่อการใช้สื่อได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านการเรียน การสนทนากับเพื่อน การเล่นเกมส์ การฟังเพลง การสะสมเพลง เป็นต้นถึงแม้อินเทอร์เน็ตจะมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันในบ้าน จากการสัมภาษณ์พบว่ามีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัวเนื่องจากน.ส.ชาตนะจะเป็นผู้ที่ใช้อยู่คนเดียว

3.การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีจากการเข้าสังเกตการณ์พบว่าการใช้งานมีลักษณะมีการเชื่อมต่อกับเครื่องวีซีดี ดีวีดี เป็นหลัก ยกเว้นครัวเรือนของนายฮามิตและนายสะอัด ที่การรับฟังและรับชมเนื้อหาจากแผ่น ซีดี วีซีดี ดีวีดี ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังพบว่า โดยเนื้อหาส่วนใหญ่เน้นเป็นการรับชมความบันเทิงเป็นหลักเป็นการรับชมร่วมกันภายในครอบครัว ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้รับชมเป็นลูกมากกว่าพ่อแม่

กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยมีลักษณะของการแสวงหาเนื้อหาความบันเทิงจากสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดี ในการตอบสนองเนื้อหาที่หาไม่ได้จากการเผยแพร่การออกอากาศ เพื่อรับเนื้อหาที่ตนต้องการได้โดยไม่มีกำหนดเวลา สามารถเปิดรับชมได้ในเวลาที่ต้องการเป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดในการใช้โทรทัศน์และเครื่องคอมพิวเตอร์

สรุปแบบแผนการการเปิดรับชมโทรทัศน์ของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

1. ลักษณะพื้นที่ในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีลักษณะของบ้านแตกต่างกัน ใน 3 ลักษณะได้แก่ บ้านใต้ถุนสูง บ้านชั้นเดียว และบ้านสองชั้น พบว่ามีการตั้งวางโทรทัศน์ใน 3 พื้นที่คือทุกครัวเรือนมีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน และบางครัวเรือนมีการตั้งวางโทรทัศน์ในพื้นที่ส่วนตัวคือห้องนอน และในบางครัวเรือนมีการตั้งวางในพื้นที่ส่วนอื่นๆ

2. ลักษณะการเปิดรับชม มีลักษณะดังนี้

2.1 ช่วงเวลาและกิจกรรมที่ทำในการรับชมโทรทัศน์ จากการศึกษพบว่าในแต่ละครัวเรือนมีช่วงเวลาในการเปิดรับชมแตกต่างกัน ทั้งนี้ปัจจัยของการประกอบอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการมีช่วงเวลาอยู่ในครัวเรือนและกิจกรรมในครัวเรือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีช่วงเวลาอยู่ในครัวเรือนที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อช่วงเวลาของการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน

ในบางครัวเรือนที่มีพื้นที่การรับประทานอาหารในบริเวณเดียวกับที่ตั้งวางโทรทัศน์ มีการรับชมโทรทัศน์ในขณะที่รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน ดังนั้นช่วงเวลากการออกอากาศของรายการโทรทัศน์ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. ถึง 20.00 น. จะเป็นช่วงเวลาที่ผู้รับชมร่วมกันรับชมโทรทัศน์ในครัวเรือนมากที่สุดสำหรับรายการหลังข่าว 20.00น.ในบางครัวเรือนจะมีการเข้านอนเพื่อพักผ่อนเนื่องจากต้องตื่นแต่เช้าไปทำงานและให้ลูกไปโรงเรียน แต่จะมีช่วงเวลารับชมมากขึ้นในวันหยุดและจะมีการรับชมร่วมกันต่อเนื่องของสมาชิกบางคนต่อไปโดยส่วนใหญ่จะปิดโทรทัศน์เมื่อจบรายการละครหลังข่าวราว ๆ 22.30 น.สำหรับในวันเสาร์อาทิตย์พบว่ามีช่วงเวลาของการรับชมเพิ่มมากขึ้นในการมีเวลาว่างและเวลาพักผ่อนเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของการรับชมร่วมกัน

2.2 การปฏิบัติละหมาดกับการรับชมโทรทัศน์ การเปิดรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปด้วยกันได้ในกลุ่มผู้ที่มีความเคร่งครัดน้อย จากการศึกษพบว่าทั้งหมดในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยนี้ครัวเรือนจะใช้วิธีลดเสียงลงจากโทรทัศน์เพื่อให้รบกวนผู้ที่ละหมาดน้อย

ที่สุด สำหรับการรับชมไม่ได้เป็นอุปสรรคที่สร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ไม่ได้ละหมาดนั้น โดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ ไม่มีผลในการสร้างความเพลิดเพลินจนทำให้ไม่ได้ปฏิบัติละหมาด ขึ้นอยู่กับตนเอง(ความศรัทธา)มากกว่า

2.3 ลักษณะบทบาทการการรับชมร่วมกัน บทบาทของความเป็นพ่อนั้นยังมีอำนาจสูงสุดในการรับชมรายการร่วมกันวิ่งปรากฏเป็นบางครั้งเรือน แต่โดยส่วนใหญ่ในกลุ่มเคร่งครัดน้อยมีลักษณะของยินยอมให้กับลูกในการให้เป็นผู้เลือกรับชมรายการในการดูร่วมกันอีกด้วย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการรับชมโทรทัศน์ร่วมกันในลักษณะการได้เวลาพูดคุยกันอีกด้วย

2.4 การรับชมเป็นการส่วนตัวหรือการแยกตัวเพื่อการรับชม ซึ่งเกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัยคือ การใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน และการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน

3. ประเภทเนื้อหารายการและปัจจัยที่เปิดรับชม พบว่าปัจจัยของ เพศ วัย อาชีพและความเคร่งครัด มีผลต่อการเลือกเปิดรับชมเนื้อหารายการ ซึ่งแต่ละคนมีปัจจัยในการเปิดรับชมที่แตกต่างกัน

3.1 ประเภทบันเทิงได้แก่รายการละครเป็นที่สนใจของผู้ชาย(ประเภทบู๊ ตลก)และผู้หญิง รายการการ์ตูนเป็นที่สนใจของเด็กและวัยรุ่น รายการตลกเป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว วัยรุ่น และเด็ก รายการเกมส์โชว์(ตลก)เป็นที่สนใจของวัยรุ่น รายการกีฬาเป็นที่สนใจของผู้ชายและวัยรุ่น ผู้หญิง

3.2 รายการข่าวและสถานการณ์จริงเป็นที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว และวัยรุ่น รายการสารคดีเป็นที่สนใจของวัยรุ่นและเด็ก

3.3 รายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม รายการที่เผยแพร่ออกอากาศของฟรีทีวี ไม่ได้รับความสนใจในการเปิดรับชมอยู่ในช่วงเวลาเช้า มีการเปิดรับชมในช่วงการถือศีลอดพร้อมไปกับการรับประทานอาหารซูโฮร์

4. การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี ดีวีดี พบว่ามีลักษณะของเนื้อหาอยู่ 2 ประเภทคือ

เนื้อหาทางด้านความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามแต่โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมความบันเทิง

5. การรับชมเนื้อหารายการที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม

5.1 ลักษณะเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยกล่าวไว้ คือ การแต่งกาย ลักษณะการพูดการด่าทอ การผิดประเวณี การก้าวร้าวต่อบุคลากร การดื่มสุรา การพนัน การบูชาเทวรูป และการเสียดาย ปัญหาความขัดแย้ง

5.2 พฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา

1. การหลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานีเพียงช่วงเวลาแล้วเปลี่ยนช่องกลับมาชมใหม่
2. การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี

โดยทั่วไปเป็นการรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยง มีบางครัวเรือนที่มีลักษณะของการเปลี่ยนช่องจากการรับชมเนื้อหา หรือภาพที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศหรือการผิดประเวณี มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการทางศาสนาในเรื่องของการมองสิ่งที่กระตุ้นความรู้สึกทางเพศในการรับชมร่วมกับเด็ก

สรุปลักษณะการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

1. ที่ตั้งวางของโทรทัศน์ ปรากฏลักษณะของการตั้งวางโทรทัศน์ภายในครัวเรือน อยู่ 3 แห่ง คือพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน (พื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง) และพื้นที่ในห้องนอน พื้นที่ส่วนอื่นๆในบ้าน

1.1 พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน

1.1.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ลักษณะเป็นของใช้ร่วมกันที่สมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของโทรทัศน์ร่วมกันในการรับชมร่วมกัน พบว่ามีเพียงบางครัวเรือนที่บทบาทการรับชมร่วมกันของสมาชิกผู้เป็นพ่อ หรือสามีจะมีอำนาจในการใช้มากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ในการเลือกรับชมรายการ โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของการแบ่งปันการรับชมร่วมกันจากเนื้อหาที่แตกต่างกัน โดยการสลับสับเปลี่ยนช่องสถานี การต่อรองซึ่งกันและกันหรือมีการยินยอมให้กับสมาชิกคนอื่นๆหรืออาจแยกตัวไปรับชมอีกเครื่อง โดยมีลักษณะการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในบ้าน

1.1.2 กิจกรรม การใช้โทรทัศน์ในพื้นที่นี้สามารถกลมกลืนไปกับกิจกรรม การรับประทานอาหารเช้าการทำงานบ้านของแม่บ้าน การทำการบ้านของนักเรียน การเปิดรับชมร่วมไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน และจากลักษณะแบบแผนการเปิดรับชมเห็นว่าลักษณะบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างกัน และส่งผลให้การใช้โทรทัศน์ร่วมไปกับกิจกรรมต่างๆแตกต่างกันด้วย สำหรับการปฏิบัติละหมาदनั้นจากแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ไม่สามารถรวมตัวเข้ากับกิจกรรมการปฏิบัติละหมาดได้ โดยส่วนใหญ่ของครัวเรือนกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยใช้วิธีลดเสียงจากโทรทัศน์ลงเพื่อให้รบกวนผู้ที่ละหมาดน้อยที่สุด

1.1.3 ช่วงเวลาของการใช้ ลักษณะการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งในการมีเวลาสำหรับการเปิดรับชม สำหรับแม่บ้านและผู้ที่มีเวลาว่างจะมีช่วงเวลาที่รับชมในเวลากลางวัน ช่วงเวลาที่มีการเปิดรับชมนานที่สุดจะอยู่ในช่วงเวลา 18.00 น. เป็นต้นไป เป็นที่สังเกตว่าช่วงเวลาของการเปิด

รับชมจะเป็นไปในลักษณะของการเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและพบว่าการใช้เวลาในการรับชมต่อวันจะเพิ่มขึ้นในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยมักเป็นผู้รับชมที่เป็นลูกมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งมักให้เวลาในการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าโดยเฉพาะผู้มีอาชีพรับจ้างรายวันและค้าขาย

1.2 พื้นที่ส่วนตัว คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์ในห้องนอน

1.2.1 ลักษณะความเป็นเจ้าของของใช้ จากการตั้งวางในห้องนอน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โทรทัศน์จึงเป็นของใช้ส่วนตัวของเจ้าของห้องแต่พบว่ามีลักษณะใช้ร่วมกันเนื่องจากการนอนด้วยกันเช่นพ่อแม่กับลูก แม่กับลูกเป็นต้น ปัจจัยหลักในการมีโทรทัศน์เป็นของใช้ส่วนตัวเกิดจากการใช้เวลาและพื้นที่ที่ต่างกัน และปัจจัยที่สองคือ จากการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน

1.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม การรับชมโทรทัศน์ในห้องนอนโดยส่วนใหญ่เป็นการรับชมเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์เช่นเดียวกับการรับชมในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน แต่มีความเป็นส่วนตัวและมีความใกล้ชิดมากกว่า ผู้รับชมสามารถนอนรับชมบนที่นอนและสามารถเลือกรับชมเนื้อหาได้ตามความต้องการ โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมในช่วงเวลาก่อนนอน หรือกรณีเวลาที่รับชมเนื้อหาแตกต่างกันกับสมาชิกคนอื่นๆ

1.3 บริเวณส่วนอื่นๆในบ้าน คือลักษณะการตั้งวางโทรทัศน์นอกจากบริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ และบริเวณพื้นที่ส่วนตัว เช่นในบริเวณครัวที่อยู่บริเวณพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน ในบริเวณใต้ถุนบ้าน และบริเวณครัว จากลักษณะการการใช้โทรทัศน์จากพื้นที่ที่ตั้งวางในแต่ละพื้นที่ในครัวเรือนได้ แสดงถึงการจัดการของครัวเรือนในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยในการจัดการปัญหาการใช้พื้นที่และเวลา หรือการรับชมเนื้อหาที่แตกต่างกัน ด้วยการเพิ่มจำนวน และพื้นที่การใช้โทรทัศน์ เพื่อความสะดวกสบาย และใช้ประโยชน์ในการสร้างความเพลิดเพลินในกิจกรรมการทำอาหารของแม่บ้าน

การเชื่อมต่อ มีลักษณะการเชื่อมต่อกับสัญญาณเคเบิลทีวีในการรับข่าวสารความบันเทิงของบริษัท ทีวี จํากัด

การควบคุม

มีลักษณะของการควบคุมในการใช้เวลาในการรับชมอย่างชัดเจน เพื่อให้เวลาในการพักผ่อนนอนหลับมากกว่าการรับชมโทรทัศน์ เนื่องจากสุขภาพร่างกาย และการให้เข้านอนเร็วของนักเรียน

ลักษณะการบริโภค

พบว่า โดยส่วนใหญ่มีลักษณะการบริโภคในการใช้ประโยชน์มากที่สุดนั้นคือการรับชมเพื่อการรับทราบข่าวสาร เพื่อเป็นความรู้ ทันท่วงทีของเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงไปในสังคม ความบันเทิงเพื่อการพักผ่อน และการนำเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา มาใช้ในการอบรมบ่มเพาะสมาชิกในครอบครัว หรือการเตือนภัยที่อาจมาถูกนำเข้ามาสู่ครัวเรือน และการใช้ชีวิตประจำวัน ยังพบว่าลักษณะคุณค่าการแลกเปลี่ยนทางสังคมนำเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม

การใช้สื่ออื่น ๆ

1. สื่อวิทยุ สื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารความบันเทิงของในการเป็นของใช้ในบ้านที่มีไว้เพื่อแก้เหงาลดความเบื่อหน่ายในการทำกับข้าว เนื่องจากพื้นที่ครัวและโทรทัศน์แยกจากกัน และการสนองตอบการถ่ายทอดสดด้วยเสียงทดแทนเนื้อหารายการเมื่อไม่มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ เช่นรายการเพลง การถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล มีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัว เป็นการใช้เป็นประจำอย่างคุ้นเคยเป็นอย่างดีอีกด้วย

2. สื่ออินเทอร์เน็ต สามารถตอบสนองกลุ่มผู้รับชมวัยรุ่นเพื่อการศึกษา และบันเทิงได้เป็นอย่างดีทั้งด้านการเรียน การสนทนากับเพื่อน การเล่นเกมส์ การฟังเพลง การสะสมเพลง เป็นต้น มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และส่วนตัวอีกด้วย

3. การรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีการรับฟังและรับชมเนื้อหาจากแผ่น ซีดี วีซีดี ดีวีดี ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นที่สังเกตว่าโดยส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาด้านความบันเทิง เช่นภาพยนตร์ การ์ตูน เกมส์คอมพิวเตอร์ และในการตอบสนองเนื้อหาที่หาไม่ได้จากการเผยแพร่การออกอากาศ เพื่อรับเนื้อหาที่ตนต้องการได้โดยไม่ต้องมีการกำหนดเวลา สามารถเปิดรับชมได้ในเวลาที่ต้องการเป็นการแสดงถึงความใกล้ชิดในการใช้โทรทัศน์และเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นการรับชมร่วมกันภายในครอบครัว

บทที่ 7

บทสรุป การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปผลการวิจัยจากการศึกษาถึงแบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้าน ในแต่ละกลุ่มของการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย จำนวน 24 ครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความเคร่งครัด กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย และได้นำเสนอข้อเสนอนะที่ผู้วิจัยคิดว่าจะเป็นประโยชน์จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

แบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด

แบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด มีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาและพื้นที่ในครัวเรือนของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ

พื้นที่ในการตั้งวางโทรทัศน์ พบว่ามี 2 แห่งคือ พื้นที่นอกประตูของบ้าน ที่มีการเลือกเปิดรับชมร่วมกันมีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และพื้นที่ส่วนตัวคือในห้องนอนเป็นของใช้ส่วนตัวของหัวหน้าครอบครัว และห้องนอนลูกสาว จำนวนโทรทัศน์สูงสุดต่อครัวเรือนที่พบคือ 2 เครื่อง ในบางครัวเรือนบทบาทของพ่อหรือสามี มีบทบาทสำคัญในการเลือกเนื้อหารายการ มากกว่าสมาชิกคนอื่น แต่ในบางครัวเรือนจะมีลักษณะการตกลงแบ่งปันกันรับชมด้วยการเปลี่ยนสลับช่องสถานี ซึ่งในกรณีหลังนี้สมาชิกในครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีการพูดคุยกันในขณะรับชมร่วมกันมากกว่าในกรณีแรก การใช้เวลาและพื้นที่ในครัวเรือนส่งผลต่อช่วงเวลาของการเปิดรับชมพบว่าแม่บ้านและลูกจะมีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าผู้เป็นพ่อ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการออกไปทำงาน พ่อจึงมีการเปิดรับชมในบางช่วงเวลาและมีการเลือกเปิดรับเนื้อหารายการที่มีความหลากหลายน้อยกว่าผู้เป็นแม่และลูก ผู้รับชมกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติละหมาด จึงเห็นได้ว่าในบางครัวเรือนจะทำการละหมาดก่อน หรือทำการปิดโทรทัศน์ในขณะที่ทำการปฏิบัติละหมาดเมื่อละหมาดเสร็จแล้วจึงเปิดรับชมโทรทัศน์ ในบางครัวเรือนถือเป็นกฎของครัวเรือนอีกด้วย แต่ในบางครัวเรือนใช้วิธีการลดเสียงเพื่อให้รบกวนผู้ทำละหมาดน้อยที่สุด และพบว่าการรับชมโทรทัศน์อาจส่งผลให้การปฏิบัติละหมาดล่าช้าหรืออาจทำให้เลยเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับชมเองด้วย ในส่วนของการเลือกเปิดรับเนื้อหาที่สนใจนั้นพบว่าปัจจัยในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ และความเคร่งครัดได้ส่งผลในการเลือกเปิดรับเนื้อหา หัวหน้าครอบครัวในกลุ่มนี้บางครัวเรือนไม่

เปิดรับชมละครแต่ให้ความสนใจมากในการเปิดรับชมรายการข่าว หรือรายการที่นำเสนอความจริง ซึ่งแสดงถึงการมีข้อจำกัดในการเปิดรับเนื้อหา มีลักษณะการแสวงหาเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามผ่านการเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียมและการรับชมและรับฟังผ่านสื่อซีดี วีซีดี หรือดีวีดี ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เคร่งครัดในศาสนา ผู้รับชมแต่ละคนมีความรู้ในหลักการทางศาสนาที่อ้างอิงกับการรับชมเนื้อหาข้อความที่ขัดกับหลักการทางศาสนา อิสลามแตกต่างกันและมีพฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา คือ การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี และการหลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี ซึ่งเกิดจากการรับชมเนื้อหาที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศเช่นการกอดจูบ การผิตประเวณี สำหรับผู้ที่รับชมจะใช้วิจารณญาณในการรับชม นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอน และแนะนำลูกอีกด้วยด้วยความกังวลที่จะเกิดการเลียนแบบ

จากลักษณะของแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ จึงเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นของใช้ในบางเวลา และมีลักษณะการเป็นของใช้ร่วมกันในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน มีความกลมกลืนใกล้ชิดไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหาร การทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียน เป็นที่รวมตัวของสมาชิกให้มีกิจกรรมการรับชมร่วมกันในยามพักผ่อน และการเป็นของใช้ส่วนตัวในบางครัวเรือนของพ่อแม่ และของลูกสาวในบางครัวเรือน จากการตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัวเช่นในห้องนอนนั้นสามารถเลือกเนื้อหาได้ตามความต้องการ มีความใกล้ชิดกลมกลืนไปกับการพักผ่อนนอนหลับในพื้นที่ส่วนตัว และยังแสดงถึงการจัดการภายในแต่ละครัวเรือน เพื่อลดปัญหาการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน และการเปิดรับเนื้อหาที่ต่างกัน พบว่ามีลักษณะของการควบคุมเวลาใช้งานของโทรทัศน์ในบางครัวเรือนในกรณีที่มีการเปิดไว้แต่สมาชิกที่รับชมนั้นหลับ หัวหน้าครอบครัวจะคอยดูแลและปิดโทรทัศน์เมื่อไม่มีการใช้งาน สำหรับลักษณะการบริโภคเนื้อหาที่รับชมนั้น ผู้รับชมกลุ่มนี้ได้ใช้ประโยชน์จากการทำหน้าที่ของโทรทัศน์เช่นการสนองตอบต่อความอยากรู้อยากเห็นต่อ

ความสนใจ การปลดปล่อยอารมณ์ได้มีอะไรทำให้ใช้เวลาให้หมดไป การให้ตัวแบบทางพฤติกรรม การรับข่าวสารโฆษณาการสร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม การให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล นอกจากนั้นยังมีลักษณะการให้คุณประโยชน์จากการแลกเปลี่ยน เป็นข้อมูลที่ช่วยในการประกอบอาชีพ สำหรับการใช้อื่นๆที่ปรากฏคือสื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองการใช้งานของผู้สูงอายุหรือหัวหน้าครอบครัว มีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัว สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นของใช้ของวัยรุ่นในการใช้เพื่อค้นหาการศึกษาหาข่าวสาร และเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและศาสนาอิสลาม การรับชมความบันเทิง การสื่อสารการพูดคุย การส่งข้อมูล การสะสมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และการรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีที่เปิดรับเนื้อหา

ความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม ซึ่งสื่อเหล่านี้มีลักษณะเป็นสื่อทดแทนที่สามารถตอบสนองการใช้ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

แบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง

แบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง มีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาและพื้นที่ในครัวเรือนของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ

พื้นที่ในการตั้งวางโทรทัศน์ พบว่ามี 3 แห่งคือ พื้นที่นอกประสงค์ของบ้าน และบริเวณพื้นที่ใต้ถุนบ้าน เป็นการเลือกเปิดรับชมร่วมกัน มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และพื้นที่ส่วนตัวคือในห้องนอนเป็นของใช้ส่วนตัวของลูกสาว และลูกชาย จำนวนโทรทัศน์สูงสุดต่อครัวเรือนที่พบคือ 3 เครื่อง ในการรับชมร่วมกัน โดยส่วนใหญ่มีลักษณะการตกลงแบ่งปันกันรับชมด้วยการเปลี่ยนสลับช่องสถานี และมีการเลือกเนื้อหาที่เหมือนกัน โดยทั้งแม่และลูกมีบทบาทในการเลือกเนื้อหาพ่อกับพ่อ ในครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีการพูดคุยกันในขณะที่รับชมร่วมกัน การใช้เวลาและพื้นที่ในครัวเรือนส่งผลต่อช่วงเวลาของการเปิดรับชม พบว่าแม่บ้านและลูกจะมีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าผู้เป็นพ่อซึ่งมีหน้าที่หลักในการออกไปทำงาน พ่อจึงมีการเปิดรับชมในบางช่วงเวลา และมีการเลือกเปิดรับเนื้อหารายการที่มีความหลากหลายน้อยกว่าผู้เป็นแม่และลูก ผู้รับชมกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติละหมาด จึงเห็นได้ว่าในบางครัวเรือนจะทำการละหมาดก่อน หรือทำการปิดโทรทัศน์ในขณะที่ทำการปฏิบัติละหมาดเมื่อละหมาดเสร็จแล้วจึงเปิดรับชมโทรทัศน์ แต่ในบางครัวเรือนใช้วิธีการลดเสียงเพื่อให้รบกวนผู้ทำละหมาดน้อยที่สุด และพบว่าการรับชมโทรทัศน์อาจส่งผลให้การปฏิบัติละหมาดล่าช้าหรืออาจทำให้เลยเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับชมเองด้วย ในส่วนของการเลือกเปิดรับเนื้อหาที่สนิใจนั้นพบว่า ปัจจัยในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพและความเคร่งครัดได้ส่งผลในการเลือกเปิดรับเนื้อหา มีลักษณะการแสวงหาเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม จากการรับชมและรับฟังผ่านสื่อซีดี วิซีดี หรือดีวีดี ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เคร่งครัดในศาสนา ผู้รับชมแต่ละคนมีความรู้ในหลักการทางศาสนาที่อ้างอิงกับการรับชมเนื้อหาข้อความที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม แตกต่างกันและมีพฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา คือ การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานีและ การหลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานี ซึ่งเกิดจากการรับชมเนื้อหาที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศเช่นการกอดจูบ การฉีดยา และเมื่อรับชมร่วมกันกับลูกที่ยังเด็ก ส่วนผู้ใหญ่จะรับชมได้เพราะมีประสบการณ์การมีคู่แล้ว สำหรับวัยรุ่นจะใช้

วิจารณ์งานในการรับชม นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอนและแนะนำลูกด้วยความกังวลที่จะเกิดการเลียนแบบ

จากลักษณะของแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์จึงเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นของใช้ในบางเวลา และมีลักษณะการเป็นของใช้ร่วมกัน ในพื้นที่ที่เนกประสงค์ของบ้าน มีความกลมกลืนใกล้ชิดไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหาร การทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียน เป็นที่รวมตัวของสมาชิกให้มีกิจกรรมการรับชมร่วมกันในยามพักผ่อน และเป็นของใช้ส่วนตัวในบางครัวเรือนของลูกสาว และลูกชาย และเป็นของใช้ร่วมกันในห้องส่วนตัวของลูกกับแม่ จากการตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัวเช่นในห้องนอน ทำให้เลือกเนื้อหาได้ตามความต้องการ มีความใกล้ชิดกลมกลืนไปกับการพักผ่อนนอนหลับในพื้นที่ส่วนตัว และยังแสดงถึงการจัดการภายในแต่ละครัวเรือน เพื่อลดปัญหาการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน และการเปิดรับเนื้อหาที่ต่างกัน นอกจากนั้นในบางครัวเรือนกลุ่มนี้ยังมีการใช้โทรทัศน์ในบริเวณบริเวณใต้ถุนที่มีครัวอยู่ใกล้กัน ทำให้เกิดการใช้โทรทัศน์เพิ่มขึ้น มีความใกล้ชิดกับการใช้เวลาและพื้นที่ในกิจกรรมช่วงเวลากลางวันเช่นการพักผ่อน รับประทานอาหาร การเลี้ยงหลาน เป็นต้น พบว่ามีลักษณะของการควบคุมเวลาใช้งานของโทรทัศน์ในบางครัวเรือนในกรณีให้ลูกทำการบ้านให้เสร็จก่อน หรือในกรณีที่มีการใช้ในช่วงเวลาที่นานแล้วจะให้หยุดการใช้งาน และการให้เข้านอนเร็วของนักเรียน และสำหรับครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นร้านค้าจะมีลักษณะการออกเป็นกฎ ที่ต้องให้ความสำคัญกับการค้าขายมากกว่าที่จะรับชมโทรทัศน์ สำหรับลักษณะการบริโภคเนื้อหาที่รับชมนั้น ผู้รับชมกลุ่มนี้ได้ใช้ประโยชน์จากการทำหน้าที่ของโทรทัศน์เช่นการสนองตอบต่อความอยากรู้อยากเห็นต่อความสนใจ การปลดปล่อยอารมณ์ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป การให้ตัวแบบทางพฤติกรรม การรับข่าวสารโฆษณา การให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล สำหรับการใช้อื่นๆที่ปรากฏคือสื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองการใช้งานของแม่บ้านที่ทำงานรับจ้างปักผ้าอยู่กับบ้านและวัยรุ่นในการรับฟังเพลง การถ่ายทอดฟุตบอล มีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัว สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นของใช้ของผู้ที่หาข้อมูลในการลงทุนหรือหาซื้อสินค้า มีการใช้ในบางเวลา มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และการรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีที่เปิดรับเนื้อหาความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

แบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย

แบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย มีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาและพื้นที่ในครัวเรือนของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งมีลักษณะดังนี้คือ

พื้นที่ในการตั้งวางโทรทัศน์ พบว่ามี 3 แห่งคือ พื้นที่อเนกประสงค์ของบ้านและ บริเวณพื้นที่ใต้ถุนบ้านและในพื้นที่ครัว เป็นการเลือกเปิดรับชมร่วมกัน มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และพื้นที่ส่วนตัวคือในห้องนอนเป็นของใช้ส่วนตัวของพ่อแม่ จำนวนโทรทัศน์สูงสุดต่อครัวเรือนที่พบคือ 3 เครื่อง ในการรับชมร่วมกัน โดยส่วนใหญ่ครัวเรือนจะมีลักษณะการตกลงแบ่งปันกันรับชมด้วยการเปลี่ยนสลับช่องสถานี โดยทั้งแม่และลูกมีบทบาทในการเลือกเนื้อหาพอกๆกับพ่อ ครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีการพูดคุยกันในขณะที่รับชมร่วมกัน แต่พบว่ายังปรากฏว่าในบางครัวเรือนบทบาทของพ่อหรือสามี มีบทบาทสำคัญในการเลือกเนื้อหารายการ มากกว่าสมาชิกคนอื่น การใช้เวลาและพื้นที่ในครัวเรือนส่งผลต่อช่วงเวลาของการเปิดรับชม พบว่าแม่บ้านและลูกจะมีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าผู้เป็นพ่อซึ่งมีหน้าที่หลักในการออกไปทำงาน พ่อจึงมีการเปิดรับชมในบางช่วงเวลา และมีการเลือกเปิดรับเนื้อหารายการที่มีความหลากหลายน้อยกว่าผู้เป็นแม่และลูก ผู้รับชมกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติละหมาดค่อนข้างน้อย เนื่องจากในบางครัวเรือนหัวหน้าครอบครัวไม่ได้มีการปฏิบัติละหมาด โดยทั้งหมดใช้วิธีการลดเสียงเพื่อให้ภรรยาผู้ทำละหมาดน้อยที่สุด และพบว่ากรับชมโทรทัศน์อาจส่งผลให้การปฏิบัติละหมาดล่าช้าหรืออาจทำให้เลยเวลาได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับชมเองด้วย ในส่วนของการเลือกเปิดรับเนื้อหาที่สนใจนั้นพบว่าปัจจัยในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพและความเคร่งครัดได้ส่งผลในการเลือกเปิดรับเนื้อหา ผู้รับชมแต่ละคนมีความรู้ในหลักการทางศาสนาที่อ้างอิงกับการรับชมเนื้อหาข้อความที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลามแตกต่างกัน และมีพฤติกรรมการแสดงออกในการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา คือ การรับชมโดยไม่ได้หลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานีและการหลีกเลี่ยงโดยการเปลี่ยนช่องสถานีซึ่งเกิดจากการรับชมเนื้อหาที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศเช่นการกอดจูบ การผิตประเวณีและเมื่อรับชมร่วมกันกับลูกที่ยังเด็ก ซึ่งสำหรับวัยรุ่นและผู้ใหญ่จะรับชมโดยใช้วิจารณญาณในการรับชม นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอนและแนะนำลูกด้วยความกังวลที่จะเกิดการเลียนแบบ

จากลักษณะของแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ จึงเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นของใช้ในบางเวลา และมีลักษณะการเป็นของใช้ร่วมกัน ในพื้นที่อเนกประสงค์ของบ้าน กลมกลืนใกล้ชิดไปกับกิจกรรมการรับประทานอาหาร การทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียน เป็นที่รวมตัวของสมาชิกให้มีกิจกรรมการรับชมร่วมกันในยามพักผ่อน และเป็นของใช้ร่วมกันในห้องส่วนตัวของพ่อ กับแม่ หรือแม่กับลูก จากการตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัวเช่นในห้องนอน ทำให้เลือกเนื้อหาได้ตามความต้องการ มีความใกล้ชิดกลมกลืนไปกับการพักผ่อนนอนหลับในพื้นที่ส่วนตัว และยังแสดงถึงการจัดการภายในแต่ละครัวเรือน เพื่อลดปัญหาการใช้พื้นที่และเวลาที่ไม่ตรงกัน และการเปิดรับเนื้อหาที่ต่างกัน นอกจากนั้นในครัวเรือนกลุ่มนี้ยังมีการใช้โทรทัศน์ในบริเวณบริเวณใต้ถุนที่มีครัว

อยู่ใกล้กัน และในบริเวณครัว ทำให้เกิดการใช้โทรทัศน์เพิ่มขึ้น มีความใกล้ชิดกับการใช้เวลาและพื้นที่ในกิจกรรมช่วงเวลากลางวันเช่นการพักผ่อน รับประทานอาหาร และการทำอาหารเป็นต้น มีลักษณะการแสวงหาเนื้อหาข่าวสารความบันเทิง ผ่านการเชื่อมต่อสัญญาณเคเบิลทีวีของบริษัททิวทัศน์ จำกัด และลักษณะของการควบคุมเวลาใช้งานของโทรทัศน์ ในบางครัวเรือนที่ให้ความสำคัญกับการพักผ่อนนอนหลับเพราะสมาชิกต้องไปทำงานและไปโรงเรียนแต่เช้า การประหยัดค่าไฟฟ้า การแยกใช้ตามประเภทการใช้งานเพื่อรักษาเครื่องใช้ สำหรับลักษณะการบริโภคเนื้อหาที่รับชม นั้น ผู้รับชมกลุ่มนี้ได้ใช้ประโยชน์จากการทำหน้าที่ของโทรทัศน์เช่นเดียวกับใน 2 กลุ่มแรก เช่นการสนองตอบต่อความอยากรู้อยากเห็นต่อความสนใจ การปลดปล่อยอารมณ์ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะการให้คุณประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนทางสังคม เป็นการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมานำไปบอกต่อหรือให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่ใกล้ชิด เช่นผู้ที่นับถือ หรือเพื่อนร่วมงาน สำหรับการใช้อื่นๆที่ปรากฏคือสื่อวิทยุเป็นสื่อที่ตอบสนองการใช้งานหัวหน้าครอบครัว แม่บ้าน และวัยรุ่น ในการรับข่าวสารความบันเทิงเช่นฟังเพลง ฟังการถ่ายทอดฟุตบอล มีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัว สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นของใช้ของวัยรุ่นในการใช้เพื่อค้นคว้า การศึกษาหาข่าวสารในการเรียน การรับชมความบันเทิง การสื่อสารการพูดคุย การส่งข้อมูล การสะสมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์มีลักษณะเป็นของใช้ร่วมกัน และการรับชมและรับฟังผ่านสื่อ ซีดี วีซีดี และดีวีดีที่เปิดรับเนื้อหาความบันเทิง

สรุปความคล้ายคลึงและแตกต่างของแบบแผนการเปิดรับชมและการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านของคนมุสลิมทั้ง 3 กลุ่ม ที่ได้ทำการศึกษาในชุมชนนุรูลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ

1.แบบแผนการเลือกเปิดรับชมโทรทัศน์ของคนไทยมุสลิมในชุมชนนุรูลอิสลามโดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดรับชมร่วมกันในพื้นที่อเนกประสงค์ภายในครัวเรือนและมีลักษณะการรับชมเป็นการส่วนตัวในพื้นที่ส่วนตัวเช่นห้องนอนรวมอยู่ในบางครัวเรือน การรับเกิดขึ้นในบางช่วงเวลาที่ขึ้นอยู่กับการใช้เวลาและพื้นที่ของสมาชิกแต่ละคนเช่นการประกอบอาชีพ โดยมีปัจจัยประการแรกคือลักษณะของผู้รับชมที่มีลักษณะเป็นผู้รับชมที่ไม่นิยมเปิดรับชมโทรทัศน์ ไม่สามารถจดจำเนื้อหารายการที่รับชมได้ส่วนใหญ่คือผู้หญิงสูงอายุ เป็นการเปิดรับชมเพื่อใช้ในการมีกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกคนอื่นๆเช่นการรับประทานอาหาร การเลี้ยงหลาน การดูแลคนป่วย ประการที่สอง คือการให้ความสำคัญกับกิจกรรมอื่นๆมากกว่า เช่นการออกไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านของแม่บ้าน การวิ่งเล่นกับเพื่อนๆของเด็ก การให้ความสำคัญกับการพักผ่อนนอนหลับ การไปออกกำลังกาย ประการที่สาม คือการให้เวลาในการหารายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีนัก จึงใช้โทรทัศน์เพื่อการพักผ่อนในบางเวลาเท่านั้น และยังมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของบ้าน พื้นที่ในการตั้งวางโทรทัศน์ที่เชื่อมโยงกับกิจกรรม

ในพื้นที่ เช่นบ้านใต้ถุนสูงและมีครัวอยู่ในบริเวณใต้ถุนแต่มีโทรทัศน์ตั้งวางในพื้นที่นอกประสงค์บนบ้าน ทำให้การรับชมถูกแยกจากการพักผ่อน และรับประทานอาหารเป็นต้น เวลาของการรับชมร่วมกันโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลา 18.00น.เป็นต้นไป สำหรับการเลือกเปิดรับชมเนื้อหาที่มีปัจจัยมาจากเพศ วัย อาชีพ และความเคร่งครัด ดังนี้

เพศ พบว่าผู้ชายที่เป็นพ่อส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเปิดรับชมรายการข่าว รายการนำเสนอสถานการณ์ความเป็นจริง รายการกีฬา นอกจากนี้ผู้ชายที่เปิดรับชมรายการละครจะชอบละครที่มีเนื้อหาเป็นละครบู๊ ตลกสนุกสนาน สำหรับผู้หญิงจะสนใจเปิดรับชมรายการละคร รายการตลก และรายการข่าว

วัย พบว่าผู้ที่ เป็นพ่อแม่จะให้ความสนใจในเนื้อหาที่เป็นข่าวสารรายการที่นำเสนอสะท้อนความเป็นจริง มากกว่าผู้ที่ เป็นลูก ในขณะที่ลูกจะมีความสนใจที่หลากหลายในการเปิดรับเนื้อหา มากกว่าพ่อแม่ เช่นความบันเทิง รายการสารคดีในการเปิดรับความรู้ใหม่ๆ พบว่ารายการตลกหรือละครที่นำเสนอความตลกขบขัน เป็นรายการที่โดยส่วนใหญ่ให้ความสนใจเปิดรับชมในทุกวัน ทุกวัย และมีลักษณะรับชมร่วมกันในครัวเรือน

อาชีพ พบว่าสมาชิกที่เป็นลูกที่อยู่ในวัยศึกษามีช่วงเวลาของการเปิดรับชมมากกว่าพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ยังให้ความสำคัญในการหารายได้เข้าสู่ครัวเรือนมากกว่าเช่นการหารายได้พิเศษจากการค้าขาย หรือรับจ้าง พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายจะให้ความสนใจในการเปิดรับชมรายการข่าว เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับ สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน การค้าขาย หรือนำไปพูดคุยกับลูกค้า นอกจากนั้นความแตกต่างในการประกอบอาชีพยังส่งผลกระทบต่อช่วงเวลาของการใช้เวลาในครัวเรือนและในการเปิดรับชมโทรทัศน์ เช่นผู้ที่มีอาชีพรับจ้างใช้แรงงานทั่วไปจะมีเวลาที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับว่าจะมีการจ้างงานหรือไม่ ในขณะที่ผู้ทำการเกษตร ค้าขาย หรือรับจ้างในบริษัทหรือองค์กรจะมีช่วงเวลาที่ค่อนข้างตายตัวในการเปิดรับชมโทรทัศน์

ความเคร่งครัด ได้สะท้อนผ่านการเลือกเปิดรับเนื้อหารายการ การเลือกไม่เปิดรับชมรายการละครของผู้รับชมที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในบางครัวเรือนของกลุ่มที่มีความเคร่งครัด นอกจากนี้ปัจจัยในเรื่องเพศที่ผู้ชายโดยส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจในการรับชมละคร แต่ด้วยเหตุผลที่ผู้รับชมกลุ่มนี้กล่าวถึงรายการละครว่ามีลักษณะเป็นเรื่องโกหก เป็นเรื่องที่สร้างขึ้นไม่เป็นความจริง และให้ความสนใจในการรับชมรายการข่าวเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้รับชมในกลุ่มนี้สนใจรับชมเนื้อหาการรายงานความเป็นไปหรือสิ่งที่เกิดขึ้นความเป็นมาและความเป็นไปในสังคมโลก อันมีเหตุปัจจัยมาจากพื้นฐานหลักการศรัทธาในข้อที่ว่า การกำหนดสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นมาจาก พระองค์อัลเลาะห์ (ช.บ.) มากกว่าที่จะให้ความสนใจรายการละครที่มีลักษณะการแต่งประพันธ์

เรื่องราวขึ้นเอง ซึ่งมักมีเหตุการณ์ที่เป็นความจริงเชิงสมมติมากกว่า ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับความเคร่งครัดทางหลักการศรัทธาในศาสนาอีกด้วย และกลุ่มอื่นถึงแม้จะมีทัศนคติเดียวกันแต่ยังมีการร่วมรับชมไปกับสมาชิกคนอื่นได้ ในบางคราวเรือนไม้เปิดรับชมรายการละครในช่วงของการถือศีลอด และพบว่าในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดและเคร่งครัดปานกลางจะมีลักษณะของการแสวงหาเนื้อหาและวัฒนธรรมอิสลามอย่างชัดเจนจากการเชื่อมต่อดีวีดียูทิวบ์ หรือจากสื่ออื่นๆ เช่นวิทยุ ผ่านการรับชมรับฟังจากสื่อซีดี วีซีดี และดีวีดีและอินเทอร์เน็ต ในขณะที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางและเคร่งครัดน้อยมีการเลือกเปิดรับเนื้อหาที่หลากหลายกว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยจะเน้นเปิดรับชมความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เช่นจากการเชื่อมสัญญาณของบริษัทวิทยุ วิชั่นจำกัดหรือจากสื่ออื่นๆเช่นวิทยุ ผ่านการรับชมรับฟังจากสื่อซีดี วีซีดี และดีวีดีและอินเทอร์เน็ต สำหรับเนื้อหาและวัฒนธรรมอิสลามมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยผ่านสื่อวีซีดี และวิทยุในบางครั้งคราว จึงเห็นได้ว่าความเคร่งครัดส่งผลต่อการเลือกเนื้อหาในการรับชมอีกด้วย นอกจากนี้กลุ่มที่มีความเคร่งครัดยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติละหมาดมากกว่า การรับชมโทรทัศน์ในบางคราวเรือนถือเป็นกฎที่จะต้องปิดโทรทัศน์เมื่อมีผู้ปฏิบัติละหมาด แต่โดยทั่วไปในกลุ่มที่มีความเคร่งครัด และกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางจะใช้ในทั้ง 2 วิธีคือการปิดโทรทัศน์ หรือการลดเสียงลง สำหรับกลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยจะใช้วิธีการลดเสียงลงเท่านั้น จึงเป็นสิ่งสะท้อนถึงความแตกต่างและการให้ความสำคัญระหว่างการรับชมโทรทัศน์กับการปฏิบัติละหมาดในทั้ง 3 กลุ่มอีกด้วย

2. การรับชมโทรทัศน์ไม่ได้ถูกกำหนดด้วยบทบัญญัติทางศาสนา ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากอูลามาห์(นักปราชญ์)ในศาสนาอิสลาม ที่ให้แนวคิดว่าการรับชมโทรทัศน์ต้องไม่เป็นการรับชมเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา เพราะจะนำไปสู่การประทุพติผิดและส่งผลให้มุสลิมใช้ชีวิตออกจากแนวทางที่ถูกต้องของการหลักการศาสนา เช่นการจ้องมองหรือการดูนั้นจะทำให้เกิดพฤติกรรมอย่างอื่นตามมาเช่นเกิดความรู้สึกทางเพศ และนำไปสู่การผิดประเวณี และต้องไม่ทำให้เปลือยเปลือยจนละเลยหน้าที่สำคัญในการปฏิบัติศาสนกิจ เช่นการละหมาด การระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่าคนมุสลิมนั้นมีความรู้ในเนื้อหาที่ขัดกับหลักการศาสนาแตกต่างกัน และมีพฤติกรรมที่แสดงออกใน 2 ลักษณะคือ การเปลี่ยนช่องสถานี หรือการรับชมโดยรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับหลักการทางศาสนา โดยมีลักษณะของการใช้วิจารณญาณในการรับชม หลักหนึ่งโดยการเปลี่ยนช่องสถานีโดยส่วนใหญ่เกิดจากการรับชมเนื้อหาที่เป็นพฤติกรรมทางเพศที่นำไปสู่การผิดประเวณี ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับหลักการทางศาสนาโดยตรงในเรื่องของการมองที่นำไปสู่การเกิดอารมณ์ความรู้สึกทางเพศ โดยส่วนใหญ่ผู้รับจะใช้วิจารณญาณในการรับชม แต่มีความกังวลในการรับชมร่วมกับเด็กจึงเป็นโอกาสในการพูดคุย อบรม สั่งสอน แนะนำ ของพ่อ

แม้แต่ไม่ได้กล่าวถึงหลักการทางศาสนา ซึ่งพฤติกรรมใน 2 ลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นในทุกกลุ่ม เป็นที่น่าสังเกตว่าการยกตัวอย่างภาพหรือเนื้อที่ขัดกับหลักการทางศาสนานั้นในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดมีตัวอย่างน้อยกว่ากลุ่มอื่นเพราะผู้รับชมที่ไม่สามารถยกตัวอย่างได้โดยให้เหตุผลว่าไม่ได้มีการเปิดรับชมรายการละคร ในส่วนที่การรับชมทำให้เพลินเพลินจนละเลยการปฏิบัติศาสนานั้นพบว่า ในหัวหน้าครอบครัวทุกกลุ่มที่เคร่งครัดเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ไม่มีผลที่ทำให้ตนเองละเลยการละหมาดแต่อาจมีผลบ้างกับลูก สำหรับกลุ่มที่เคร่งครัดปานกลางและเคร่งครัดน้อยเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์มีผลการสร้างความเพลิดเพลินที่ทำให้ละหมาดล่าช้า หรืออาจขาดละหมาดได้ในบางส่วน ยังเห็นว่าการรับชมโทรทัศน์ไม่มีผลต่อการขาดละหมาด ขึ้นอยู่กับตนเองมากกว่าที่จะปฏิบัติหรือไม่

3. จากแบบแผนการเปิดรับชมโทรทัศน์ได้ทำให้เห็นว่าการใช้โทรทัศน์เป็นของใช้ในบ้านนั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละครัวเรือนขึ้นอยู่กับการจัดการความเหมาะสมที่จะตอบสนองต่อการใช้เวลาและการใช้พื้นที่และการจัดพื้นที่ของการใช้ชีวิตในแต่ละครัวเรือน ในระดับแรก โทรทัศน์มีลักษณะของการใช้ร่วมกันในพื้นที่ที่อเนกประสงค์ส่วนกลางของบ้าน เป็นของใช้ร่วมกัน โทรทัศน์ได้แสดงเป็นวัตถุของใช้จากการวางในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของครัวเรือนที่แวดล้อมไปด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่นการพักผ่อนในเวลาว่าง การรับประทานอาหาร นอกจากปัจจัยในการเปิดรับชมของสมาชิกที่บริโภคนี้อาหาที่แตกต่างกัน เช่นการต้องการข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง การรับชมโทรทัศน์ร่วมกันยังแสดงถึงสัญลักษณ์ที่โทรทัศน์สามารถก่อให้เกิดการรวมตัวของสมาชิกของสมาชิกเข้าด้วยกัน ให้มีกิจกรรมในการรับชมร่วมกัน และได้พูดคุยสนทนากัน เพราะถึงแม้จะไม่สนใจในเนื้อหาที่รับชมแต่ก็สามารถอยู่ร่วมรับชมกันในพื้นที่นี้ได้ หรือการรับชมที่ร่วมไปกับการทำกิจกรรมอื่นๆเช่นการทำงานบ้าน การทำการบ้านของนักเรียน โทรทัศน์ได้สร้างความเพลิดเพลินลดความเงียบเหงาให้กับครัวเรือนเป็นเสมือนเพื่อนที่มีการเคลื่อนไหวของภาพและเสียงอยู่ในครัวเรือน ในระดับที่ 2 โทรทัศน์ได้ถูกตั้งวางในพื้นที่ส่วนตัว มีลักษณะเป็นของใช้ส่วนตัว ที่นอกจากผู้เป็นเจ้าของจะสามารถเลือกเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ได้ตามความพอใจ โทรทัศน์ยังให้ความใกล้ชิดและกลมกลืนไปกับของใช้ที่มีความจำเป็นต้องอยู่ในห้องนอนเช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่ม พัดลม ให้ความสะดวกสบายเพลิดเพลินในการนอนหลับพักผ่อนหรือเป็นเพื่อนสนิทที่เข้าถึงการใช้เวลาในพื้นที่ส่วนตัวอีกด้วย ในระดับที่ 3 โทรทัศน์ได้ถูกนำมาใช้ในพื้นที่ส่วนอื่นๆเช่นในพื้นที่ใต้ถุนบ้าน โทรทัศน์ได้ถูกรวมเข้ากับกิจกรรมการพักผ่อน การรับประทานอาหาร การเลี้ยงดูบุตรหลาน ในช่วงเวลากลางวันของครัวเรือนที่มีบ้านเป็นใต้ถุนสูง(ที่จะมีโทรทัศน์ตั้งอยู่ในพื้นที่อเนกประสงค์ชั้นบน) และการตั้งวางในครัวโทรทัศน์ได้กลายเป็นของใช้ที่มีความจำเป็นในการทำอาหารเช่นเดียวกับของใช้อื่นๆในครัวเช่น

หม้อหุงข้าว เต่าแก๊ส ถ้วยชาม กาน้ำร้อน ให้ความสะดวกสบายสร้างความเพลิดเพลินลดความเงียบเหงาในการทำอาหาร แสดงถึงระดับของการเข้าถึงในกิจกรรมการทำอาหารซึ่งเป็นกิจกรรมของแม่บ้าน โทรทัศน์จึงมีลักษณะเป็นของใช้สำหรับแม่บ้านอีกด้วย ทั้งนี้จึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงการจัดการด้วยการเพิ่มจำนวนโทรทัศน์ เพิ่มช่วงเวลาในการใช้ เพื่อเข้าถึงใกล้เคียงกับกิจกรรมอื่นๆ ในแต่ละครัวเรือนที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าโทรทัศน์ได้เข้าถึงใน 2 ระดับแรกสำหรับกลุ่มที่มีความเคร่งครัด โดยครัวเรือนกลุ่มนี้จะมีโทรทัศน์มากที่สุดคือ 2 เครื่อง ส่วนการเข้าถึงในระดับที่ 3 พบในกลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลางและเคร่งครัดน้อย โดยครัวเรือนกลุ่มนี้จะมีโทรทัศน์มากที่สุดคือ 3 เครื่อง จึงเป็นเหตุผลที่โทรทัศน์นั้นเป็นของใช้ที่มีความสำคัญ ความใกล้ชิดและกลมกลืนไปกับการใช้ชีวิตในครัวเรือนของกลุ่มที่มีความเคร่งปานกลางและเคร่งครัดน้อยได้มากกว่ากลุ่มที่มีความเคร่งครัด

จากแบบแผนการเปิดรับชม ทำให้เห็นว่าการใช้โทรทัศน์นั้นเป็นการใช้ในบางช่วงเวลา อันมีปัจจัยเกี่ยวข้องกับการมีเวลาและใช้พื้นที่ของสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกัน ในเรื่องของการประกอบอาชีพ และปัจจัยอีก 3 ประการที่กล่าวไปแล้วนั้น โดยส่วนใหญ่แม่บ้านและลูกจะมีช่วงเวลาของการรับชมมากกว่าผู้เป็นพ่อ เนื่องจากหน้าที่หลักในการหารายได้เข้าสู่ครัวเรือน จึงทำให้หัวหน้าครอบครัวมีช่วงเวลาการใช้ชีวิตในครัวเรือนน้อยกว่าสมาชิกคนอื่น ส่งผลให้มีช่วงเวลาของการรับชมน้อยลงไปด้วยอีกทั้งลักษณะของการจัดการการควบคุมการใช้ โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากหัวหน้าครอบครัวทั้งสิ้น และในส่วนของการบินโฉบเนื้อหาพบว่าหัวหน้าครอบครัวโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเคร่งครัดในบางครัวเรือนไม่เปิดรับชมความบันเทิง และโดยส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มให้ความสนใจในการรับชมข่าวมากกว่ารายการประเภทอื่น จึงแสดงให้เห็นถึงการเปิดรับที่มีความหลากหลายค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแม่บ้านและลูก จึงทำให้โทรทัศน์มีลักษณะที่กลมกลืนใกล้ชิดเข้ากับการใช้ชีวิตในครัวเรือนของแม่บ้านและลูกได้มากกว่าหัวหน้าครอบครัว นอกจากนี้การใช้โทรทัศน์ ยังแสดงถึงรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันในกรณีของกลุ่มที่มีความเคร่งครัดที่ใช้โทรทัศน์ในการแสวงหาเนื้อหาทางศาสนา และวัฒนธรรมอิสลามผ่านการเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียม ในขณะที่กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อยมีการแสวงหาข่าวสารความบันเทิงผ่านสัญญาณเคเบิลของบริษัททีวีชั้นอีกด้วย สำหรับการใช้อื่นๆ นั้นนับว่ามีบทบาทและความสำคัญอยู่เช่นกันไม่ว่าจะเป็นวิทยุที่ยังคงตอบสนองการใช้กับสมาชิกทุกเพศทุกวัยในบางเวลา ทั้งความบันเทิงเนื้อหาข่าวสารและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม สื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความสำคัญกับคนรุ่นใหม่ในวัยศึกษามากขึ้น และการรับชมและรับฟังผ่านเครื่องเล่น ซีดี วีซีดี และดีวีดี ที่ตอบสนองเนื้อหาความบันเทิงและเนื้อหาทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามได้ทุกครั้งที่ต้องการบริโภค

ในกระแสโลกาภิวัตน์ที่โลกเปลี่ยนแปลงไปทุกวินาที โทททัศน์ได้กลายเป็นของใช้ที่จำเป็นในทุกครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าโทททัศน์ได้เข้าถึงการเป็นของใช้ในการบริโภคภายในบ้านที่เป็นสื่อหลักในครัวเรือนของคนมุสลิมในชุมชนนุรูลอิสลาม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ที่ให้การตอบสนองอย่างรวดเร็วและสะดวกสบายในกับการบริโภคเนื้อหาข่าวสารที่ให้ความรู้ และมีประสบการณ์ร่วมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก การให้ความบันเทิงผ่อนคลายความเครียดจากภาระหน้าที่ต่างๆ และให้ผลตอบแทนอย่างซ้ำในคุณประโยชน์ที่นำไปใช้ในการบริหารจัดการกับการใช้ชีวิตในครัวเรือน การส่งเสริมคุณค่าค่านิยมส่วนบุคคล การประกอบอาชีพ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และยังเป็นเสมือนเพื่อน ที่ถูกตั้งวางให้ใกล้ชิดกลมกลืนกับกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกแต่ละคนแตกต่างกันไปในแต่ละครัวเรือน

ปัญหาและข้อจำกัดในการวิจัย

ในการจัดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ พบว่ามีปัญหาการใช้เกณฑ์ในการวัดความเคร่งครัด อีกทั้งชุมชนยังมีลักษณะของการรวมตัวของคนมุสลิมอย่างหนาแน่น เนื่องจากลักษณะความเคร่งครัดต้องอาศัยความคุ้นเคยรู้จักกับกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ทราบถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่อยู่ในหลักการทางศาสนาของกลุ่มตัวอย่างได้ ผู้วิจัยอาศัยนายสนั่น (มุฮัมมัด) โต๊ะขึ้นดี อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานาน เป็นผู้จัดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงขึ้นเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความเคร่งครัด กลุ่มที่มีความเคร่งครัดปานกลาง กลุ่มที่มีความเคร่งครัดน้อย ซึ่งนายสนั่น โต๊ะขึ้นดี มีความสัมพันธ์เป็นญาติผู้พี่ (ลูกของลุง) กับผู้วิจัยที่รู้จักเป็นอย่างดีว่าเป็นผู้ที่เคร่งครัดในศาสนา โดยเป็นครูสอนศาสนามากกว่า 20 ปี และเป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามต่อลูกหลานมุขตาดี ขึ้นในชุมชน ซึ่งได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากจากประชาชนในชุมชนในการก่อตั้งและส่งบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ ความคุ้นเคยรู้จักกับกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี จึงแนะนำและจัดกลุ่มให้ผู้วิจัยได้ และผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การปฏิบัติศาสนกิจคือการปฏิบัติละหมาด เนื่องจากการปฏิบัติศาสนกิจที่มีความสำคัญต่อผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และเป็นภาระกิจหน้าที่ที่มุสลิมต้องปฏิบัติทุกวัน โดยยึดลักษณะของหัวหน้าครอบครัวเป็นหลักและสมาชิกคนอื่นๆ เป็นอันดับรอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์และพูดคุยถึงการใช้เวลาและการให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติละหมาด และนำมาวิเคราะห์ร่วมกับพฤติกรรมและภูมิหลังที่ผ่านมา เมื่อนำมาประกอบกันจึงทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้น ทั้งนี้ในแต่ละครัวเรือนยังพบว่าความเคร่งครัดในแต่ละรุ่นมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

เนื่องจากความเคร่งครัดเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ผู้วิจัยจึงขอสงวนนามและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลในทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล และผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้นามสมมติขึ้นแทน

ข้อเสนอแนะและการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

สำหรับผู้ผลิตรายการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนำเสนอรายการศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามนั้น ยังไม่ตอบสนองผู้รับชม มีลักษณะไม่น่าสนใจ มีผู้รับชมแนะนำว่าถ้านำเสนอเป็นลักษณะเกมส์โชว์ตอบปัญหาศาสนาอย่างเช่นรายการถ้าคุณแน่อย่าแพ้เด็ก ป. 4 เป็นการให้ความรู้ และการปฏิบัติตนในแนวทางศาสนาที่ถูกต้อง หรือการเน้นย้ำในเรื่องของการศรัทธา บทลงโทษในโลกหน้า และแบบอย่างของศาสดา โดยให้มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจชวนติดตามและยังส่งเสริมความศรัทธาในศาสนาได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าช่วงเวลาที่ออกอากาศนั้นเป็นช่วงเวลาที่ ไม่เหมาะสม เพราะอยู่ในช่วงเช้าเกินไปที่จะตื่นขึ้นมารับชม

สำหรับผู้ผลิตรายการทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า รายการบันเทิงประเภทละครมีลักษณะการหลีกเลี่ยงเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนาอิสลาม และมีการเลือกไม่เปิดรับในบางครัวเรือนของกลุ่มหัวหน้าครอบครัวที่มีความเคร่งครัดแต่ยังพบว่ามียุทธการบันเทิงลักษณะอื่นๆ เช่น รายการตลก รายการเกมส์โชว์ตอบปัญหาส่งเสริมความรู้รายการข่าว รายการนำเสนอความจริง ซึ่งตอบสนองในการให้ความบันเทิงผ่อนคลาย ให้สาระความรู้ ให้การติดตามทันต่อเหตุการณ์ และการเสนอแง่มุมการใช้ชีวิตหรือการเตือนภัย ซึ่งถ้ามีการผลิตรายการที่มีลักษณะดังกล่าวเผยแพร่ออกมาจะได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้รับชมมุสลิมเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยมีเห็นว่าการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้รับสารที่เป็นมุสลิมผู้วิจัยควรเป็นคนมุสลิมและควรเป็นคนในพื้นที่ที่เข้าไปทำการศึกษา เพื่อเข้าใจถึงหลักการทางศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้รับสารกลุ่มนี้ และเพื่อได้รับความสะดวกในการเข้าถึงและการสื่อสาร และจากการศึกษาพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในครัวเรือนและได้รับความสนใจจากกลุ่มคนไทยมุสลิม โดยเฉพาะรุ่นอายุที่อยู่ในวัยศึกษา จึงเป็นอีกสื่อหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการทำการศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- นุรฮัยนี. ความสำคัญของวิทยาบ. กรุงเทพฯ: M.K.IMAGE CO.,LTD., (ม.ป.ป.)
- ปรมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2538.
- มิฟตะฮ์ อะนนาน. มหันตภัยของลิ้น. กรุงเทพมหานคร: ส.วงศ์เสงี่ยม, (ม.ป.ป.)
- มุฮัมมัด บินฟาริด อัลชัซอารีย์. การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวทางจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ. กรุงเทพมหานคร: ส.วงศ์เสงี่ยม, (ม.ป.ป.)
- มุฮัมมัด นาสิรุদ্ดีน อัล อัลบานีย์. อะไรคือสุกุ่ม(ข้อที่ขาด)เกี่ยวกับโทรทัศน์. [ออนไลน์]. แปลและเรียบเรียงโดยนะญาฮ์, (2007) แหล่งที่มา: <http://www.baanmuslimah.com/searchpre.php?idarticle=04m40&idroom=04>. [20 พฤษภาคม 2551]
- มัจวาน สะมะอูน. ทางสว่าง. กรุงเทพมหานคร: ส.วงศ์เสงี่ยม, (ม.ป.ป.)
- ยะกู๊บ ท่วมประถม. มุมนัสยิด. กรุงเทพมหานคร: ส.วงศ์เสงี่ยม, 2521.
- ยุพิน หะซัน. รูปแบบการดำเนินชีวิต ความรู้และพฤติกรรมการบริโภคอาหารฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ยูซุฟ ก็อรฎอวี. หะลาลและหะรอมในอิสลาม. แปลโดย บรรจง บินกาซัน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสืออิสลามกรุงเทพ, 2539.
- ยูซุฟ ก็อรฎอวี. ศาสนาวาอย่างใดเกี่ยวกับโทรทัศน์. [ออนไลน์]. แปลและเรียบเรียงโดย อบูล อิซซุ, (2007) แหล่งที่มา: <http://www.baanmuslimah.com/searchpre.php?idarticle=04m40 &idroom=04>. [20 พฤษภาคม 2551]
- ยูซุฟ ก็อรฎอวี. ต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ในการออกคำพิตวา. [ออนไลน์]. สำนักข่าวกูรอานแห่งอิหร่าน, (2008) แหล่งที่มา: http://www.igqa.ir/th/news_detail.php?ProdID=212450. [20 พฤษภาคม 2551]

สิทธิรัตน์ น้อยสง่า. พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น
โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ้อย อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต,ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ,2544.

เสาวนีย์ รุจิระอัมพร จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล,2522

ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ, ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: 2531

หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. พัดลมสินค้ากลายเป็น...ทางเลือกในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.thannews.th.com/detailNews.php?id=M2422121>

&issue=2282.[15 กรกฎาคม 2551]

อিবรอฮีม ประหยัดทรัพย์. เซ็คซ์ฮัตตอปัญหาศาสนา.กรุงเทพฯ: M.K.IMAGE CO.,LTD.,2542.

อับดุล อาซีซ พิทักษ์คุมพล. อัลหะดีษ. แบบเรียน. สมาคมครูสัมพันธ์, 2529.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

David Morley. Television Audiences and Culture Studies. London and NewYork: Routledge,1992.

Elihu Katz. Theories of Cognitive Consistency: A Sourcebook.Chicago IL:Rand McNally and CO.,1968.

Jean Baudrillard.For a Critique of the Political Economy of the Sign.USA:Telos Press,1981.

Roger Silverstone.Television and Everyday Life.London and NewYork:Routledge.1994.

Thomas Baker, Maren Hartmann, Yves Punie and Katie Ward.Domestication of Media and Technology. New York.USA: Open University Press,2006

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ครอบครัวกลุ่มที่.....

ลำดับเทพบันทึกที่.....

วันที่.....

หัวหน้าครอบครัว.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....เพศ.....อายุ.....ปี

อาชีพ.....สถานภาพสมาชิก.....

รับชมจาก(.....)เครื่องส่วนรวม (.....)เครื่องส่วนตัว

กิจกรรมและการรับชมทั่วไป

1. กิจกรรมประจำวัน (เปรียบเทียบกับการใช้เวลาในแต่ละวันกับการเปิดรับชมโทรทัศน์)
2. ช่วงเวลาที่รับชมโทรทัศน์ (เทียบกับตารางการออกอากาศ)
4. ลักษณะการรับชม ร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ (กับใคร)/ส่วนตัว
5. ใครมีบทบาทสำคัญในการเลือกเนื้อหารายการ
6. ลักษณะการปฏิสัมพันธ์บรรยากาศความรู้สึกในขณะรับชมร่วมกัน (การพูดคุย)
7. จัดเรียงประเภทรายการที่เลือกเปิดรับตามความสนใจ (มากกว่า 1) (ทั่วไป /ชื่นชอบเป็นพิเศษ) ที่เปิดรับชมและเหตุผลที่เลือกชมรายการ
8. กิจกรรมขณะรับชมรายการ (ช่วงเวลา, ระดับความตั้งใจในการรับชม)

การเชื่อมต่อ

9. การเชื่อมต่อกับเคเบิลทีวี

-เนื้อหาที่เปิดรับ

-ร่วมกันหรือส่วนตัวและ เวลาใด.

หลักการทางศาสนา

10. รับชมรายการทางศาสนาอิสลามหรือไม่ เพราะเหตุใด (ต้องระบุช่วงเวลาหรือเนื้อหาได้)
11. ความคิดเห็นเกี่ยวรายการทางศาสนาที่เผยแพร่อยู่ในปัจจุบัน
12. ศาสนามีข้อบัญญัติห้ามอย่างไร (เทียบเคียงกับการรับชมโทรทัศน์)

13. ลักษณะเนื้อหาที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ท่านคิดว่ามีรายการใดบ้างที่มีเนื้อหาขัดต่อหลักการทางศาสนา

14. ขณะรับชมถ้าพบว่ามีเนื้อหา (ข้อความ/ภาพ) ที่ขัดกับหลักการทางศาสนา ท่านปฏิบัติอย่างไร เพราะเหตุใด

การบริโภค(ประโยชน์ที่ได้จากการรับชมโทรทัศน์ เชื่อมโยงกับเนื้อหาที่สนใจเลือกเปิดรับชม)

15. ความรู้สึกต่อเนื้อหารายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน(public ให้เนื้อหาอย่างไร)(ทัศนคติ)

16. ความรู้สึกต่อการมีโทรทัศน์ในครัวเรือน

ระดับความจำเป็น, ประโยชน์การใช้งาน, การแสดงถึงสัญลักษณ์บางอย่าง,

ความรู้สึกเป็นมิตร-ภัย, การสนองตอบต่อความต้องการ

17. ระบบการจัดการ การควบคุมการรับชมโทรทัศน์ภายในครัวเรือน(เกี่ยวเนื่องกับเวลาขากิจกรรม)

การปฏิบัติศาสนกิจ

18. ลักษณะการปฏิบัติศาสนกิจ

-ทันที, ภายในเวลา, ไม่ได้ปฏิบัติ,

-ครบถ้วน, ไม่ครบ (กี่เวลา),

-ที่บ้าน, ที่มีสยิด) เพราะเหตุใด

19. ท่านคิดว่าการรับชมโทรทัศน์เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติศาสนกิจหรือไม่ อย่างไร (ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติละหมาดในทันทีหรือไม่ได้ปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด)

การใช้สื่ออื่นๆ

20. สื่อใดบ้าง(เนื้อหาเป็นอย่างไร, เพราะเหตุใด, ในเวลาใด ใช้กับใคร ที่ไหน)

แบบเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการสังเกตการณ์

1. สภาพของบ้าน จำนวน.....ชั้น จำนวนสมาชิกคน สภาพแวดล้อมภายในครัวเรือน (เครื่องใช้ไม่สอย, ประสิทธิภาพทางฐานะเศรษฐกิจ, การตกแต่งภายใน,)

.....

.....

2.บริเวณทำเลที่ตั้งวางของโทรทัศน์ จำนวนโทรทัศน์ในบ้าน.....เครื่อง

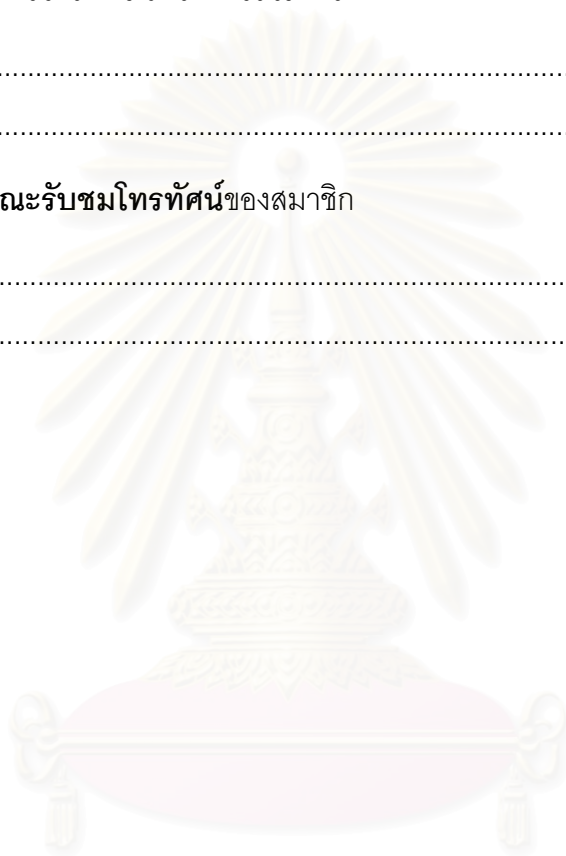
.....

3.การปฏิสัมพันธ์ขณะรับชมโทรทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือน

.....

4.กิจกรรมที่ทำขณะรับชมโทรทัศน์ของสมาชิก

.....

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดงทำเลพื้นที่ของชุมชนมุสลิม เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ

มัสยิดอัลบุชรอ

โรงเรียนวังเล็กวิทยานุสรณ์

ที่ทำการชุมชนและโรงเรียนนุรูลอิสลาม

โรงเรียนด้อยคุณภาพตามาดี

ลักษณะพื้นที่ในชุมชน ถนน ล้ำคลอง พื้นที่ทางการเกษตรเช่นนาข้าว นาหญ้า

ลักษณะพื้นที่ในชุมชน ถนน ล้ำคลอง พื้นที่ทางการเกษตรเช่นนาข้าว นาหญ้า

ลักษณะบ้านเรือน พื้นที่พักผ่อนที่มีแคร่หรือเปลญวนของบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูง

พื้นที่บ้านชั้นเดียวขนาดเล็ก

บ้านสองชั้น

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสมัย ไต๊ะชื่นดี เกิดเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2509 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก คณะบริหารธุรกิจ สาขาการโฆษณา ในปี พ.ศ. 2532 จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เคยทำงานที่ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ตำแหน่งสุดท้ายก่อนการลาออกคือผู้ช่วยผู้จัดการสาขา ออลซีซั่นเพลส ในปี พ.ศ.2550 เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย